Sfântul Serafim de Sarov

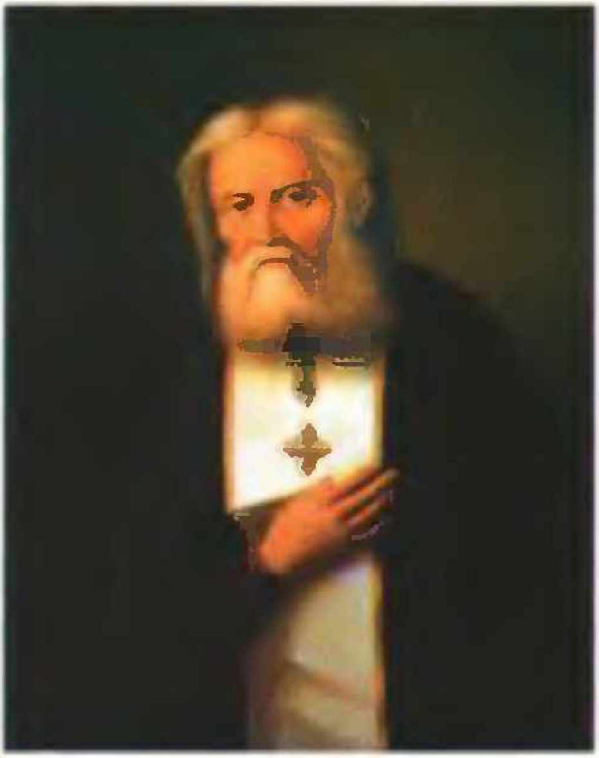

O BIOGRAFIE SPIRITUALA
de
Arhimandritul Lazarus Moore

Sfântul Serafim de Sarov
O Biografie Spirituală

de

Arhimandritul Lazarus Moore

Se tipărește cu binecuvântarea
Prea Sfințitului Părinte *GALACTION*
Episcopul Alexandriei și Teleormanului

Traducere de:
Prof. Paul Bălan

Editura AGAPIS
București
2002

Printed with the blessing
fo
His Grace Bishop HILARION
Russian Orthodox Church
Outside of Russia

Acknowledgment

With deepest gratitude to Bishop Hilarion, Dianne Cranor, Catherine Penn, Malcolm McElvaney, and Edward A. Cortez, Jr. without whose help this book could not have been published.

Copyright 1994 - Christ of the Hills Monastery

NEW SAROV PRESS
Blanco, Texas 78606-1049
U.S.A

© Editura Agapis
ISBN - 973 - 9434 - 74 - 6

Adresăm Mănăstirii „Christ of the Hills", mulțumile noastre pentru dreptul de a traduce și publica în limba română cartea Arimandritului Lazarus Moore „Sfântul Serafim de Sarov - O Biografie Spirituală"

Portretul părintelui Lazarus Moore
executat de Alexei Antonov,
Catedrala ortodoxă Sfântul Ioan, Eagle River, Alaska.

Cuprins

Introducere *11*
Capitolul I – Sub acoperișul casei materne *17*
Capitolul II – Pe drumul către Sarov *27*
Capitolul III – Fratele Prohor *33*
Capitolul IV – În schima îngerească *47*
Capitolul V – Sihăstriea îndepărtată *67*
Capitolul VI – Pustnicia (retragerea în pustnicie) . . *89*
Capitolul VII – Pe calea desăvârșirii *109*
Capitolul VIII – O minunată descoperire făcută lumii *135*
Capitolul IX – Sunt chinurile iadului o realitate? . . *169*
Capitolul X – Părinte și stareț duhovniceasc *175*
Capitolul XI – Monahismul și lumea *197*
Capitolul XII – Mirenii și căsătoria *206*
Capitolul XIII – Evlavia în lume *222*
Capitolul XIV – Îndrumător de suflete plin de bucurie duhovnicească *246*
Capitolul XV – Mare făcător de minuni *279*
Capitolul XVI – Prezicerile Sfântului Serafim *304*
Capitolul XVII – Apariția Maicii Domnului către Sfântul Serafim *310*
Capitolul XVIII – Ultimul an al vieții Sfântului Serafim, fericit::! său sfârșit și înmormântarea *314*

Capitolul XIX – Ajutor suprafiresc și vindecări minunate dobândite prin mijlocire Sfântului Serafim după moartea sa *328*

Capitolul XX – Canonizarea *351*

Capitolul XXI – Legătura dintre cer și pământ *371*

Introducere
de Catherine Lucinda Penn

Sfântul Serafim de Sarov (1759-1833) este socotit printre cei mai cunoscuți și mai îndrăgiți sfinți ai Bisericii Ortodoxe. El este îndrăgit de poporul rus precum și de către toți cei care îl cunosc. Odată cu publicarea acestei "Biografii spirituale" de către arhimandritul Lazarus Moore, mulți oameni vor putea să-l cunoască mai îndeaproape.

Sfântul Serafim a trăit la începutul unei primăveri spirituale pentru viața Bisericii din Rusia. În secolul în care a trăit sfântul Serafim de Sarov monahismul a cunoscut o mare înflorire și odată cu aceasta și credința oamenilor a crescut.

În vremea vieții sale mii de pelerini se îmbulzeau către mănăstirea Sarov pentru a-l vedea. Ei veneau de pe întreg pământul marii Rusii. La 70 de ani după adormirea sa întru Domnul dragostea față de el se înrădăcinase atât de mult printre credincioșii ruși încât sute de mii de oameni au participat la slujba de canonizare a sfântului.

Acest mare sfânt își revărsa dragostea dumnezeiască către toți cei care îl vizitau, țărani și nobili, mireni și mirence, monahi și monahii. Simpla sa prezență îi întărea, îi înveselea duhovnicește și îi vindeca. Câțiva dintre fiii săi duhovnicești au fost binecuvântați să vadă o mai mare strălucire a sfântului în Duhul Sfânt. Ei povestesc faptul că chipul său era atât de plin de strălucire încât era imposibil să-l privești. Unul dintre cele mai mari daruri oferite omenirii, învățătura sa cu privire la țelul vieții creștine - dobândirea Duhului Sfânt - a fost oferită într-un astfel de moment de strălucire. Această istorisire inclusă în întregime în cadrul acestei biografii este de neuitat. Profunzimea acestei învățături poate fi înțeleasă integral doar în contextul întregii sale vieți. Așadar, în timp ce bucuria și strălucirea duhovnicească reprezintă impresiile

noastre cele mai puternice în ceea ce-l privește pe sfânt, părintele Lazarus scoate în evidență prin amănunte vii izvorul acestei străluciri. El ne arată că acest izvor este harul lui Dumnezeu, dăruit cu atâta îmbelșugare în viața sa, precum și taina acelui har. El ne descrie și felul în care se dobândește acest dar al lui Dumnezeu: prin sfânta ascultare monahală și prin asceză severă.

Povestea celor 1000 de zile petrecute în rugăciune pe o piatră ascunsă în pădurea Sarov este familiară celor care-l cunosc. Părintele Lazarus ne ajută să înțelegem acest lucru, ca și luptele sale cu demonii, precum și alte fapte de jertfă și lepădare de sine pentru dragostea lui Hristos. Urmărim întregul curs al vieții sale - al unui tânăr cucernic în lume, până la viața trăită în mănăstire; mai apoi retragerea sa în pustie și în cele din urmă "atunci când fructul s-a copt în întregime", până la ușa chiliei sale deschisă întregii omeniri.

Maica Domnului a fost prezentă în mod marcant în viața sfântului Serafim din fragedă copilărie până la moartea sa. Ea i-a arătat o dragoste infinită vindecându-l de boli grave de câteva ori și apărându-l pe parcursul vieții de douăsprezece ori. În timpul uneia dintre aparițiile sale, ea i-a dăruit izvorul făcător de minuni a cărei apă a vindecat mii de pelerini de tot felul de boli în timpul și după viața sa trăită pe pământ. În permanență el îi învăța pe oameni să-i ceară ajutorul și mângâierea. El era binecunoscut pentru afecțiunea maternă pe care o arăta tuturor celor care veneau la el cu sinceritate. Dând sfaturi unui viitor stareț îi spuse acestuia: fii ca o mamă și nu ca un tată față de frați".

Cu o neclintită venerație față de sfânt autorul ne înfățișează și greutățile, ispitele și încercările sale. Cu deplină dragoste față de Biserică și față de viața monahală, părintele Lazarus relatează felul în care necazurile și ispitele apar în cadrul acestui mediu. El descrie neputința și fragilitatea majorității

celor ce s-au aflat în preajma marii sfințenii și cum aceasta a dus la neînțelegere și chiar la ostilitate față de sfânt. Autorul nu-i judecă deloc pe cei care l-au necăjit pe sfântul Serafim și i-au pricinuit greutăți. Prin această smerenie el urmează propriul exemplu al sfântului. E limpede că aceasta nu este o biografie în sensul obișnuit al cuvântului. Părintele Lazarus Moore face mult mai mult decât să povestească viața și învățăturile sfântului. Filiația duhovnicească a autorului cu sfântul este simțită la fiecare pagină. E ca și cum acesta s-ar fi aflat în preajma sfântului Serafim, învățând din faptele și vorbele starețului. Atunci când sfântul se retrage departe de oameni pentru a se cufunda în tainele Dumnezeirii, ucenicul său așteaptă și meditează împreună cu noi asupra a ceea ce depășește puterea noastră de înțelegere. Inefabilul pustniciei îi era familiar părintelui Lazarus căci el însuși petrecuse mulți ani de singurătate în India. Istoria acestei cărți este remarcabilă prin ea însăși. Textul a fost trimis mai întâi părintelui Benedict, editorul de la New Sarov Press aparținând mănăstirii Christ ofthe Hills de către episcopul Ilarion atunci când mănăstirea era pe punctul de a fi primită în cadrul Bisericii Ortodoxe Ruse aflată dincolo de granițele Rusiei.

Vlădica Ilarion îi spuse părintelui Benedict: "Aș vrea să-ți trimit o biografie a sfântului Serafim spre publicare. Este cea mai frumoasă biografie a sfântului Serafim pe care am citit-o vreodată. Cred că e cea mai bună biografie care a fost scrisă. Încă nu a fost publicată. Felul în care a ajuns acest manuscris la mine este o poveste aparte.

Textul a fost găsit în mod misterios la Novo Diveievo. Eu am aici originalul. Cu siguranță că se păstrează de vreo 30-40 de ani. E îngălbenit și puțin cam zdrențuit pe ici-colea. E bătut la mașină cu corecturi făcute de mână, care indică faptul că au fost făcute câteva redactări". Părintele Benedict intenționa s-o publice ca pe o lucrare anonimă, dar ulterior vlădica Ila-

rion zise: "s-ar putea ca această biografie să fie scrisă de părintele Lazarus Moore. Nu am de unde ști cu adevărat". Părintele Benedict îi scrise părintelui Lazarus, iar acesta răspunse că nu credea că îi aparține. Era foarte bătrân, spuse el, și nu-și putea aminti. Spre sfârșitul lui august-începutul lui septembrie 1992 părintele Benedict s-a dus în Alaska să-l vadă pe părintele Lazarus în probleme bisericești. El nu a luat manuscrisul cu el, dar îi aminti de acesta bătrânului monah.

Părintele Lazarus răspunse afirmativ: scrisese o biografie a sfântului Serafim, dar aceasta se întâmplase cu mult timp în urmă, iar el nu mai văzuse textul de peste douăzeci de ani. Existau două exemplare ale textului. Unul, crede el, se pare că îl avea arhiepiscopul Andrei de Novo-Diveievo. Celălalt, o scriere mai recentă, fusese dăruit unei fiice duhovnicești din Australia. El pierduse legătura cu ea așa încât acesta se pierduse cu totul. El rugă pe părintele Benedict să-i trimită câteva pagini - va încerca să le recunoască. Memoria îi slăbise, căci deja se apropia de moarte. Părintele Benedict îi trimise câteva pagini când ajunse acasă. Părintele Lazarus fu surprins atunci când le primi. Spuse că trebuie să fie lucrarea sa. Era sistemul său de notare în subsolul paginilor din anii anteriori, pe vremea când lucrase la Sfintele Scripturi, un sistem pe care-l modernizase de atunci. Alții au comentat faptul că traducerea conversației sfântului Serafim cu Motovilov din acest manuscris era practic identică cu cea publicată în mănăstirea Sfânta Treime și cunoscută a fi lucrarea părintelui Lazarus. Încurajați de acest lucru, părintele Lazarus și Diane Cranor, care este fiica sa duhovnicească și păstrătoarea tezaurului său literar, au fost cât se poate de dornici să vadă întreaga lucrare. Peste câteva zile un exemplar al lucrării aflată în manuscris se afla în mâinile părintelui Lazarus. Acesta fu încântat de ea și spuse: „Da, aceasta se pare că este lucrarea mea". După ce a studiat-o timp de câteva zile, s-a convins că acesta

era un manuscris mai vechi al biografiei pe care o considera pierdută. A fost întrebat dacă lucrarea era completă. El răspunse că lucrarea era terminată, dar mai avea nevoie de unele modificări. Dar ne aflam deja la mijlocul lui octombrie, cu câteva săptămâni înaintea morții sale. El era prea bolnav ca să mai poată lucra sau chiar măcar să îndrume pe cineva spre a-l ajuta.

Editorul acestei biografii s-a hotărât s-o publice așa cum ne-a lăsat-o părintele Lazarus. În unele locuri se simțea nevoia unor stilizări în limbaj. Mai există și unele cuvinte care se repetă în cadrul povestirilor. Acestea au fost toate păstrate, așa încât lucrarea își păstrează caracterul ei nealterat. Un mare număr de citate din Sfânta Scriptură, folosite de părintele Lazarus au reprezentat o altă problemă editorială. Autorul a fost un erudit în problemele Sfintei Scripturi și a tradus chiar Biblia. De aceea nu am mai considerat necesar să verificăm veridicitatea citatelor din textele Sfintei Scripturi. În general, am urmat întru totul caracterul textului original așa cum a fost lăsat. Suntem deosebit de recunoscători părintelui Lazarus că ne-a dat posibilitatea de a aduce la cunoștința publicului această "Biografie spirituală".

Sfântul Serafim de Sarov ne oferă nouă tuturor ajutorul și harul său. Avem nevoie de rugăciunile și sprijinul său permanent. Părintele Lazarus ni-l aduce pe sfântul nu numai dinaintea ochilor noștri, ci și în inimile noastre.

Părintele Lazarus s-a născut în orașul Swindon din Anglia de ziua sfântului Luca (18 octombrie), în anul 1902. La vârsta de 18 ani a fost trimis în Canada unde a avut mai multe slujbe și în cele din urmă a devenit cetățean canadian. Apoi, având înștiințare de la Dumnezeu, s-a reîntors în Anglia. Timp de câțiva ani a trăit într-o mănăstire, a stat o vreme în Sfântul Munte, apoi s-a dus în Iugoslavia și a fost tuns în monahism în cadrul mănăstirii Milkov, o mănăstire ruso-sârbească.

A fost hirotonit diacon și apoi preot pe seama bisericii rusești de dincolo de granițele Rusiei și apoi a fost trimis să slujească în cadrul Misiunii rusești ortodoxe din Palestina. A fost duhovnic în cadrul unei mănăstiri de aproximativ 100 de maici. În anul 1948 s-a pus capăt mandatului britanic asupra acestor teritorii, și trupele britanice s-au întors în țară. Tot atunci a izbucnit războiul israeliano-arab, iar armata israeliană și-a stabilit cartierul general pentru toată durata războiului tocmai în cadrul Misiunii rusești ortodoxe, iar mai apoi a restituit-o nu proprietarului, ci URSS. Biserica a pierdut totul. Părintele Lazarus a fost trimis în Statele Unite și mai apoi în India în anul 1962. Ceva mai târziu s-a dus în Grecia și, în cele din urmă în Australia. În 1983 părintele Lazarus a plecat în Statele Unite la cererea părintelui Peter Gilquist spre a ajuta ca Biserica Ortodoxă Evanghelică să devină Ortodoxă. A trăit timp de 6 ani în California. În decembrie 1989 la cererea parohiei Sfântului Ioan Botezătorul din Eagle River, Alaska, părintele Lazarus, împreună cu diaconul Harley Mark și Diane Cranor s-au dus acolo însoțiți de peste 2000 de cărți și numeroase manuscrise. El și-a încheiat viața sa pământească în Eagle River pe 14/27 noiembrie 1992. Părintele Lazarus este înmormântat în cimitirul catedralei Sf. Ioan Botezătorul.

Capitolul I

Sub acoperișul casei materne

Locul nașterii acestui om cu adevărat ceresc despre care Maica Domnului însăși a spus: "El este unul de-ai noștri", a fost orașul Kursk, aflat sub protecția milostivă a icoanei sale făcătoare de minuni, numită și "Icoana de la rădăcină" (a). Aflată în grija ei cu totul aparte, sfântul Serafim a atins mari culmi ale sfințeniei și i s-a făcut deosebita cinste de a auzi din partea ei cele mai dulci și mai mărețe cuvinte: "Preaiubitul meu!". Tatăl său era un negustor cucernic și un constructor harnic pe nume Isidor Ivanovici Mosnin. El avea propriul său atelier de fabricare a cărămizilor și se ocupa cu construirea caselor și a bisericilor din piatră. Pentru împlinirea unui astfel de lucru e nevoie de un om puternic și plin de prudență; dar Isidor Ivanovici se remarca printr-o credință și o cucernicie solidă, de neclintit. Și mai împodobită de virtuți era mama viitorului sfânt, Agatia Fotievna, care era o adevărată slujitoare cu totul devotată lui Dumnezeu. Era un om foarte milostiv. Toți orfanii și copiii săraci, băieții și fetițe se bucurau de atenția ei deosebită; față de ei, ea era ca o mamă în cel mai deplin sens al cuvântului, având grijă de creșterea și educarea lor creștină. Când fetele creșteau și doreau să se căsătorească, iar ea putea afla mirele potrivit, atunci se făceau pregătirile de nuntă și le oferea fetelor sărace o zestre suficientă, fără să le ceară nimic în schimb. Iar singura sa reacție față de orice semn de nerecunoștință era dragostea. Dar, pe lângă toate acestea era înzestrată cu o adâncă înțelegere și cu un suflet curajos, așa cum vom vedea în curând. Trei copii crescură din acești părinți: primul copil fu Paraskovia, apoi urmă Alexei, și cel mai mic dintre ei, viitoarea lumină a lumii,

a) Se numește așa fiindcă a fost descoperită la rădăcina unui copac.

Prohor. Nimic nu este întâmplător în lumea lui Dumnezeu. Chiar și întâmplările nesemnificative în aparență, își au importanța lor. Viitorul purtător de Dumnezeu, înflăcăratul Serafim, (a) care a fost slăvit încă pe când trăia pe pământ cu lumina slavei Schimbării la Față a Taborului, s-a născut în noaptea de 19 spre 20 iulie adică în ziua prăznuirii slăvitului prooroc Ilie, marele ascet al Vechiului Testament și văzător de Dumnezeu pe muntele Horebului, care a vorbit cu Hristos Domnul pe Muntele Tabor. La botez, copilul a primit numele de Prohor, unul dintre cei 70 de apostoli și unul dintre cei dintâi diaconi ai Bisericii (Fapte 6, 3), a cărui pomenire se face pe data de 28 iulie, adică la 9 zile de la nașterea copilului ales de Dumnezeu.

După legile Bisericii prenumele copilului trebuie dat într-a opta zi (Luca 2, 21); în acest caz i s-a dat numele copilului cu o zi mai târziu. Când ne gândim la acest protector ceresc al sfântului, la acest diacon sau "păstor" al Bisericii și apărător al săracilor și văduvelor (Fapte 6, 1), în chip firesc ne gândim la sfântul părinte care s-a numit pe sine rob al Maicii Domnului și, prin porunca ei anume, el a ridicat mănăstirea pentru "orfanele" din Divelevo - fecioare și văduve. Ca un adevărat "călăuzitor al monahilor" și monahiilor și ca un propovăduitor al harului către întreaga omenire, sfântul Serafim și-a primit pe bună dreptate numele, care înseamnă "conducător de ceată cerească". Sub ocrotirea Maicii Domnului, a sfântului prooroc Ilie și a sfântului Prohor, calitățile moștenite de la tatăl său atât de întărit duhovnicește și de la buna sa mamă, cea atât de milostivă și plină de dragoste, începură să se dezvolte și să înflorească.

Dar, mai presus de orice, el fu apărat și crescut de sfânta Biserică, căreia i s-a atașat din cea mai fragedă copilărie. Tatăl său, deși aflat în puterea vârstei, muri la vârsta de 43 de ani, iar copilul rămase în grija plină de afecțiune a mamei

a) Numele de "Serafim" înseamnă "înflăcărat".

sale. Necunoscute sunt căile Domnului, dar este absolut adevărat că Domnul, "Carele din adâncul înțelepciunii și cu iubire de oameni toate le chivernisește și ne dă nouă tuturor ceea ce ne este de folos", așa cum se cântă în troparul pentru cei morți, l-a chemat la Sine pe robul Său la vremea potrivită. Îi era Lui bine plăcut faptul ca viitorul sfânt să fie crescut de mai cucernica și mai umila sa mamă? Sau oare sfântul ar fi fost ispitit să urmeze calea practică a vieții, îndemnat de tatăl său, constructorul? Sau poate că tatăl său nu ar fi fost de acord ca fiul său să ducă o viață monahală, deși fusese ales de Dumnezeu în acest scop?

Dar bunul Dumnezeu știe adevărul. Fără să cerceteze judecățile lui Dumnezeu tânăra văduvă Agatia acceptă cu smerenie crucea grea ce o avea de dus mai înainte. Fără să cedeze vreunei slăbiciuni, ea îl luă în mâinile sale curajoase pe cei trei tineri orfani, toate treburile complicate ale casei și, mai ales, problema plină de răspundere a construirii unei biserici în cinstea sfântului Serghie și a Doamnei Noastre din Kazan, care a fost începută de soțul ei în anul 1752 și a fost terminată sub directa ei supraveghere. În tot acest timp Prohor nu s-a depărtat niciodată de iubita sa mamă pe care a cinstit-o și a respectat-o până la moarte. Întreaga sa copilărie și tinerețe au fost influențate de mama sa cea iubitoare de Biserică și de rugăciune care și-a înălțat mereu curatul ei suflet de la pământ la cer. "Casa Domnului" deveni pentru el prima sa mănăstire. Iar, mai târziu, vom afla de la sfântul însuși că nu s-a gândit nici o clipă să părăsească Biserica și slujbele dumnezeiești. Tot cam în această vreme s-a întâmplat prima minune cu băiatul de șapte ani. În vreme ce se uita la clopotniță, Agatia se urcă până în vârful ei. Prohor se duse împreună cu ea. Deodată, fără să bage de seamă, căzu la pământ de la înălțimea aceea înfiorătoare. Înfricoșată la culme, mama dădu buzna jos, așteptându-se să-și vadă copilul mort. Dar, spre uimirea

tuturor, el se afla pe propriile picioare, într-o stare perfectă, fără a avea nici măcar o zgârietură, de parcă ar fi fost purtat jos pe aripile îngerilor. Astfel, harul lui Dumnezeu l-a apărat pe robul său ales după cuvântul psalmistului: "Că îngerilor Săi va porunci pentru tine ca să te păzească în toate căile tale. Pe mâini te vor înălța ca nu cumva să împiedici de piatră piciorul tău" (Ps. 90, 11-12). Mai târziu aceeași putere dumnezeiască îl va ridica deasupra pământului.

Este demn de remarcat faptul că terminarea construcției bisericii a coincis cu o schimbare în viața lui Prohor. În anul 1777, Agatia a găsit un locțiitor care să se ocupe de biserică; în anul următor ea și-a dăruit fiul în slujba lui Dumnezeu, iar el se duse la mănăstirea Sarov pentru privegherea de toată noaptea în cinstea praznicului Intrării în Biserică a Maicii Domnului. După 125 de ani, în aceeași Biserică lângă care sfântul și-a petrecut primii săi cinci ani de noviciat, a fost construită o capelă care îi poartă numele. Minunate sunt căile și lucrările lui Dumnezeu. Puțin mai târziu, "alesul Maicii Domnului" are parte de o nouă minune petrecută în viața sa. Pe când avea nouă ani, Prohor se îmbolnăvi. Mama sa își pierduse orice speranță de însănătoșire a fiului ei.

Dar fiul ei îi spuse că avusese un vis și că Maica Domnului îi apăruse și îi promisese să-l viziteze și să-l vindece de boala lui. Cu mulți ani mai târziu sfântului i-a fost oferită cea mai extraordinară apariție a Maicii Domnului și a sfinților, după care el îi spuse unei maici: "Vezi, maică, cât har ne-a dăruit nouă Domnul, unor biete creaturi! În acest fel, am avut deja 12 apariții. Câtă bucurie mi s-a dăruit! Avem motive întemeiate să avem credință și nădejde în Domnul! Biruiește-l pe vrăjmașul diavol. Cheamă-L în ajutor pe Domnul, pe Maica Domnului și pe sfinți și amintește-ți de bietul de mine."

S-a rugat mama sa, sau a chemat-o băiatul însuși în ajutor pe Împărăteasa Cerurilor? Oricum, iată ce s-a întâmplat.

Icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului de la Kursk era purtată prin oraș. Procesiunea trecea pe strada Sergheiev unde locuiau ei. Deodată, începu să plouă cu găleata. Pentru a scurta drumul, icoana fu purtată prin curtea familiei Moșnin. Mama îl luă repede în brațe pe copilașul ei bolnav și-l duse la Maica Domnului. Iar Împărăteasa Cerurilor își ținu

Icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului din Kursk, înaintea căreia sfântul Serafim a fost vindecat în chip minunat. Icoana se află în Statele Unite unde continuă să facă minuni până în ziua de azi.

promisiunea, căci, în curând, băiețelul se însănătoși complet și se dedică cu râvnă studiilor sale. Din fire era plin de daruri ieșite din comun - o minte strălucitoare, memorie foarte bună, inimă sensibilă - daruri pe care le-a păstrat până la sfârșitul vieții. De aceea, tot ceea ce făcea era bine făcut și

trainic. La fel s-a întâmplat și cu învățăturile căpătate la școală. După înțeleptul și cucernicul obicei de odinioară, cursurile școlare începeau întotdeauna cu Cărțile de Cult și cu Psalmii lui David.

Apoi se trecea la Biblie, Viețile Sfinților și la alte cărți duhovnicești, hrănind mintea cu o cunoaștere duhovnicească și inima cu cucernicie. Prohor învață în curând să citească și să scrie, iar tot timpul liber care îi mai rămânea după muncă și rugăciune era dedicat lecturii. Încă din copilărie fusese sobru și serios. Ca mulți alți sfinți, copilul evita jocurile și distracțiile obișnuite ale copiilor și își căuta prieteni care să fie într-un duh și o credință cu el. Cinci dintre ei urmau să-și închine viața monahismului.

Doi dintre prietenii săi aveau să-l însoțească la Sarov, iar alți doi aveau să-și aleagă alte mănăstiri. Numai unul singur urma să rămână în lume și acesta din pricina morții părinților săi și fiindcă avea de îngrijit cinci frați și trei surori. Într-o astfel de familie și într-un astfel de cerc de prieteni, viitoarea lumină nu numai a Bisericii Ortodoxe, ci a întregii lumi "sporea cu înțelegerea și cu vârsta și cu harul la Dumnezeu și la oameni" (Lc 2, 52). În aceeași vreme trăia la Kursk un rob al lui Dumnezeu, un nebun pentru Hristos care avea o sfântă și benefică influență asupra tânărului Prohor.

Numele său este necunoscut în cartea istoriei. Mai înainte numeroși astfel de nebuni pentru Hristos erau răspândiți de-a lungul sfintei Rusii. Și, pe neobservate, împlineau o mare lucrare prin atragerea oamenilor la credință de la plăcerile lumești, învățându-i mai bine decât orice carte înstrăinarea de lume, smerenia creștină și răbdarea mucenicilor sub povara oricăror necazuri, pe lângă faptul că erau înainte văzători cu Duhul, mângâindu-i pe suferinzi, dar înfierând în același timp sufletele împietrite ale păcătoșilor. Unul dintre acești "Oameni ai lui Dumnezeu" o întâlni pe Agatia pe când se plimba prin oraș cu cei doi fii ai ei. Fixându-și atenția asupra lui

Prohor, "nebunul" îi spuse mamei: "Binecuvântată ești tu, femeie văduvă, că ai un astfel de copil, care cu timpul va deveni un om plăcut Sfintei Treimi și un fierbinte rugător pentru întreaga lume".

Din ziua aceea el se atașă profund de băiat și în anii ce urmară îl influență mult pe calea binelui. Prohor absorbea tot ceea ce era sfânt și bun de la robul lui Dumnezeu, așa precum pământul uscat absoarbe ploaia. Cucernica sa maică nu putea decât să se bucure de această prietenie și s-o binecuvinteze. Într-adevăr, în munca ei avea nevoie și de ajutorul fiului ei mai mic. Pe lângă atelierul de cărămizi și construcția de biserici, mai aveau și o dugheană în oraș. Sfântul avea să povestească mai târziu: "Mă trag din negustori din Kursk; și atunci când încă nu eram în mănăstire ne ocupam de vânzarea a tot felul de lucruri de care aveau cea mai mare nevoie țăranii: fierăstraie, hamuri, articole de fierărie, frânghii, cuie etc".

Tânărul Prohor n-a refuzat niciodată să muncească, dar inima sa era dăruită deja lui Dumnezeu. La început a încercat să le împace pe acestea două. Iarna, devreme, înainte de a se face lumină, se grăbea să ajungă la Biserică pentru slujba de dimineață, iar mai apoi își petrecea ziua cu treburile lui. Dar, odată cu trecerea timpului, tânărul sfânt deveni din ce în ce mai convins de imposibilitatea de a îmbina dragostea din toată inima față de Dumnezeu cu îndatoririle față de lume. "Este imposibil", spunea el mai târziu, "să te cufunzi cu totul și în deplină pace în contemplarea lui Dumnezeu, să meditezi la poruncile Sale și să te înalți spre El cu tot sufletul prin rugăciuni fierbinți rămânând în același trup în mijlocul zgomotului neîncetat al patimilor în care se zbate lumea". Și, de aceea, sufletul său tânjea de multă vreme după o mănăstire liniștită, aflată departe de lume unde să se dedice pe deplin vieții duhovnicești precum și iubirii înflăcărate, serafice față de Dumnezeu. Prietenii săi de aceeași vârstă cu el, cu care își împăr-

ţea gândurile îl susţineau în împlinirea acestor aspiraţii. Cărţile îi arătau calea. Exemplele din jur îl atrăgeau căci pe vremea aceea mulţi oameni din Kursk îşi căutau mântuirea în mănăstiri apropiate sau mai îndepărtate. Câţiva ajunseseră chiar în pădurile dese din Sarov şi acolo se îndreptau inimile celor care căutau liniştea şi o severă viaţă monahală.

Printre aceştia, părintele Pahomie era cel mai cunoscut. El făcuse parte din familia de negustori Leonov. Cucernica Agatia observase de mult aceste sfinte aspiraţii şi nu li s-a opus. Indiferent cât de mult îşi iubea mama fiul, ea nu putea uita minunile pe care Dumnezeu le făcuse cu el. Ea nu putea trece cu vederea extraordinara sa râvnă pentru rugăciune, dragostea sa de singurătate şi indiferenţa pe care o arată faţă de afacerile lumeşti. Aşadar, inima ei se pregătise demult pentru jertfă. De aceea, atunci când Prohor ajunse la vârsta de 17 ani şi îi descoperi iubitei sale mame dorinţele pe care le nutrea, ea nu fu deloc surprinsă, ci acceptă cu umilinţă această cruce, văzând în aceasta voia lui Dumnezeu. Sfânta mamă acceptă să-şi dăruiască fiul slujirii lui Dumnezeu. Tânărul Prohor dobândi un certificat de bună credinţă în slujba făcută şi de recomandare de la societatea din Kursk şi, ca o pasăre liberă, hotărî ca mai întâi să se ducă la Lavra Pecerska de lângă Kiev împreună cu cei cinci tovarăşi de un gând cu el. Un rămas bun mişcător şi plin de afecţiune avu loc între sfânt şi familia sa. Mai întâi, după un obicei cuvios, stătură în tăcere. Apoi, cucernicul tânăr se ridică şi făcu plecăciune la picioarele maicii sale iubite, cerându-i binecuvântarea pentru viaţa monahală. Plângând din belşug, mama îi dădu mai întâi fiului ei icoanele Mântuitorului şi ale Maicii Domnului să le sărute şi apoi îl binecuvântă pe drumul Crucii cu o cruce mare de aramă. Iar această cruce de binecuvântare sfântul a purtat-o totdeauna la pieptul său, până la sfârşitul vieţii. Cu ea a murit. După ce au părăsit casa părintească cei şase pelerini se îndreptară spre oraşul Kiev.

Cu aproape opt secole înainte, spre același Kiev, pornind din același Kursk, un alt mare ascet fugise în taină, Teodosie al Pecerskăi, "fondatorul vieții de obște". Dar plecarea aceluia fusese împotriva voinței materne, în timp ce de data aceasta a fost cu binecuvântarea ei. Ce le așteaptă pe aceste suflete curate arzând de o sfântă iubire? Numai Dumnezeu știe. Dar acum ei "și-au ales partea cea bună" (*Lc* 10, 42).

Notă. După datele stabilite și universal acceptate din lanțul de întâmplări din viața sfântului Serafim anul nașterii sale este socotit 1759. Dar, după informațiile dobândite de la Consistoriul spiritual din Kursk, la data deschiderii moaștelor sfântului pentru canonizare se pare că anul nașterii, ca și în multe alte cazuri, trebuie reexaminat. Mai întâi, din registrul cu datele nașterii și botezului s-a descoperit că tatăl sfântului, Isidor Ivanovici Moșnin, a murit pe data de 10 mai 1760, la vârsta de 43 de ani și nu în 1762 în cel de-al treilea an de viață al lui Prohor, așa cum fusese scris în toate biografiile sfântului. Apoi, mama sa, Agatia Fotievna, a murit nu în timpul perioadei sale de noviciat în mănăstire, ci mult mai târziu, pe data de 29 februarie 1800. Mai apoi, atunci când Prohor s-a dus în Kursk să facă o colectă publică pentru biserică între anii 1784-1786, dacă s-a dus la fratele său Alexie, atunci cu siguranță că și-a văzut și mama. Dar, în mod curent, s-a scris până acum că ea deja murise la acea dată și că el i-a vizitat doar mormântul. Dar o problemă mai importantă se referă la anul nașterii sfântului. În registrele de spovedanie descoperite în Biserica Ilinsky (a Sf. Ilie), acolo unde familia Moșnin se spovedea, sunt notate următoarele: faptul că în 1762, Alexie avea 11 ani, iar Proskovia 14, dar despre Prohor nu se pomenește nimic. Putem să presupunem că el avea doar trei ani la vremea aceea și că el nu se putea încă spovedi. Dar, în mod surprinzător, prin 1768 în aceleași registre de spovedanie găsim înregistrarea: "văduva Agatia, 50 de ani; copiii ei: Alexie, 17 ani, Prohor, 14 ani, Proskovia 19 ani". Dacă această informație este corectă, atunci Prohor trebuie să se fi născut nu în 1759, ci în 1754, adică cu 5 ani mai înainte; iar în 1760, la moartea tatălui său, el intra în al șaselea an de viață. Ca atare, în 1762 el avea vârsta de 7 ani. Deși, după obicei, copii de 7 ani se pot spovedi, totuși el tocmai intră în cel de-al optulea an de viață și încă nu se spovedește. Poate că datele din registrele de spovedanie sunt incorecte. Se mai întâmplă ca uneori ele să fie scrise fără

o atenție specială, conform cu cele spuse de duhovnici. Există îndoieli cu privire la aceste date. Agatia a murit în 1800, la vârsta de 72 de ani, așa cum deja s-a afirmat mai înainte. Prin urmare, în 1768 ea avea 40 de ani și nu 50 așa cum este scris acolo sau se poate să fi murit la vârsta de 82 de ani, lucru care este mai puțin probabil. Dar atunci celelalte date, 1768 și 1762, cu privire la Alexie și Proskovia se potrivesc (o diferență de un an în cazul Proskoviei nu este importantă, deoarece aceasta depinde de luna în care s-a născut ea). În acest caz, există temeiuri solide să presupunem că Prohor s-a născut cu 5 ani mai înainte decât data acceptată în mod obișnuit; și atunci, toate celelalte date ale vieții sale, de la pelerinajul la Kiev, până la moartea sa trebuie mutate cu 5 ani înapoi. În anii ce vor urma va trebui rezolvată această problemă.

Sfântul Serafim dinaintea icoanei făcătoare de minuni a Maicii Domnului din Kursk.

CAPITOLUL II

Pe drumul către Sarov

Pelerinii ajunseră cu bine la Kiev, se rugară la Maica Domnului, se închinară la moaștele sfinților și vizitară toate locurile sfinte. Aflându-se în pragul unei noi vieți necunoscute, fără îndoială că aveau nevoie de duhovnici cu experiență care le-ar fi putut oferi sfaturi înțelepte cu privire la viața monahală, cât și în ceea ce privește mânăstirea în care să se închinovieze. Iar aceștia le spuseră că în mănăstirea Kitaev, la câțiva kilometri de Kiev, un ascet clarvăzător cu duhul, pe nume Dositei, se nevoia spre mântuirea sufletului său.

De îndată, Prohor își îndreptă pașii către el. Privindu-l, starețul văzu harul lui Dumnezeu în el și, fără ezitare, îl binecuvântă să meargă în pustia Sarovului. În același timp el îi dădu acest testament: "Du-te, copile al lui Dumnezeu și stai acolo. Locul acela îți va fi spre mântuire cu ajutorul lui Dumnezeu. Acolo îți vei încheia călătoria ta pe pământ.

Încearcă însă doar să dobândești neîncetata amintire de Dumnezeu prin chemarea neîncetată a Numelui lui Dumnezeu în felul acesta: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!" Întreaga ta atenție să fie îndreptată spre aceasta. Umblând sau stând, muncind sau aflându-te în Biserică, pretutindeni unde te-ai afla, fie ca această permanentă invocare să se afle pe buzele tale și în inima ta; odată cu ea vei afla odihna, vei dobândi curăție trupească și duhovnicească, iar Duhul Sfânt care este izvorul tuturor binecuvântărilor se va sălășlui întru tine și îți va îndrepta viața către sfințenie, către întreaga cucernicie și curăție. La Sarov, starețul mănăstirii, Pahomie are o viață bine plăcută lui Dumnezeu; el este urmaș al părinților noștri Antonie și Teodosie".

În aceste câteva cuvinte nu numai că lui Prohor i s-a arătat locul nevoințelor sale ascetice, dar i s-a definit și lucrarea monahală de căpetenie și anume lucrarea lăuntrică a Rugăciunii lui Iisus. Dar este cu totul remarcabil că sfântul Dositei i-a arătat limpede scopul fundamental al întregii vieți duhovnicești: "Duhul Sfânt se va sălășlui în tine". Aceasta a fost întotdeauna învățătura creștină începând cu Domnul Însuși, Care a promis să-L trimită pe "Mângâietorul, Duhul Adevărului" (Ioan 14, 16-17; 16, 13-15), "acea apă vie" (Ioan 7, 38-39) prin sfinții apostoli (Fapte 10, 44-45; Rom. 8; Gal. 3, 14; 4, 6; Efs. 2, 22; 5, 9; Evr. 10, 29), apoi prin toți sfinții părinți până la sfântul Grigorie Palama cu învățăturile sale referitoare la energiile necreate ale "luminii Taborului". În această sfântă învățătură au fost crescuți toți adevărații asceți creștini ortodocși, călăuziți de Duhul Sfânt și învățați de tradiția neîntreruptă a Bisericii Ortodoxe. Un astfel de om era clarvăzătorul Dositei. Prohor, cel plin de râvnă și seriozitate a acceptat și a pus la inimă acest inspirat testament cu fermă convingere de a-l duce la împlinire. Cu mulți ani mai târziu, într-o uimitoare convorbire cu N. A. Motovilov, vom auzi de la el același testament: "Scopul vieții noastre creștine constă în dobândirea Duhului Sfânt".

Minunat țel duhovnicesc. În acest mod problema monahismului și a mănăstirii au fost hotărâte pentru totdeauna în cazul lui Prohor. Dumnezeu și-a arătat voia prin intermediul acestui clarvăzător cu duhul. Se poate afirma că aici, în mănăstirea Kitaev, a avut loc ungerea duhovnicească a sfântului; sămânța cea bună a întregii sale vieți a fost sădită, precum și calea ce o avea de urmat i-a fost arătată spre slava lui Dumnezeu. Aici, nevăzut de lume, mâna lui Dumnezeu se afla deasupra sa. Chilia lui Dositei a devenit pentru Prohor locul botezului său monahal. Acolo s-a împlinit mistic logodna monahală a Duhului lui Dumnezeu cu propriul său duh. De aici sfântul a ieșit ca și cum ar fi fost tuns monah.

Ceremonia tunderii în monahism de mai târziu n-a făcut decât să pecetluiască voia lui Dumnezeu în cazul lui Prohor. Și așa, precum Hristos... după botezul Său, săvârșit de către Ioan, a fost dus de către Duhul în pustie, așa încât prin ispitire să poată fi pregătit spre împlinirea misiunii Sale, la fel și Prohor nu s-a dus imediat de la Kiev la Sarov, ci s-a întors pentru o vreme acasă, la mama sa, în orașul său natal, Kursk. Motivul acestei amânări ne este necunoscut. Probabil că tânărul voia să se încerce și să se cunoască mai bine pe sine, să vadă dacă poate lua asupra sa "dulcele jug" monahal al lui Hristos (Mt. 11, 29). Sau poate dorea el să se pregătească treptat de despărțirea de iubita sa mamă; sau poate că bătrânul clarvăzător îi dăduse acest sfat; sau poate altceva îl reținea în mod providențial?

Oricum Prohor a continuat să trăiască sub acoperișul casei mamei sale timp de alți doi ani. Dar el trăiește acum acolo doar cu trupul, în timp ce sufletul său a început să moară față de tot ceea ce este pământesc. El se duce încă la prăvălie, dar nu are nici un fel de participare la afacere. El își petrecea timpul în rugăciune, meditație tăcută, citirea de cărți și în discuții de suflet mântuitoare cu vizitatorii săi. Și, desigur, încă de pe când se afla acolo, el a început să ducă la îndeplinire testamentul lui Dositei în ceea ce privește "neîncetata aducere aminte de Dumnezeu" și permanenta "rugăciune a lui Iisus".

Casa devenise o poartă de intrare a mănăstirii. Pregătirea a luat sfârșit. Prohor se pregătește de plecare. Mamei sale i-a venit foarte greu să se despartă de el; dar, pierzând orice nădejde îi spune fiului ei: "Ar fi trebuit mai întâi să mă îngropi pe mine și apoi să te fi dus la mănăstire!" (a). Dar el îngropase deja totul cu doi ani în urmă în chilia părintelui

a) Dacă ar fi ascultat-o pe mama sa, ar fi trebuit să aștepte până în februarie 1800, când Agatia a murit și când el isprăvise nevoințele sale monahale.

Dositei. Mama sa nu a avut nimic altceva de făcut decât să-i mai dea încă o dată binecuvântarea lui Prohor și, așa cum credea, să nu-l mai vadă vreodată cât va mai trăi pe pământ, căci Sarov era prea îndepărtat pentru ea. Prohor era însoțit de doi dintre tovarășii săi pelerini din Kiev, în timp ce alți doi prieteni ai săi intraseră deja în alte mănăstiri. Era toamnă. Copacii își scuturau frunzele. Ploile începuseră. În Kursk încă era cald; dar spre nord, mai aproape de Tambov, frigul se făcea resimțit din ce în ce mai mult. Iarna se apropiase.

Drumul nu era ușor. Iar dinaintea monahilor se afla viața grea a luptelor duhovnicești de mortificare a patimilor, în numele nepătimirii celei albe ca zăpada, așa încât mai apoi să poți trăi în Duhul Sfânt. Viitorii asceți călătoreau în liniște, spunând în taină rugăciunea lui Iisus. Ajunseră în pădurile din Temnikov. Bătrâna pădure de pini primi noi luptători duhovnicești și parcă zidul de pini uriași, uneori având o circumferință de 4-5 brațe, le tăie complet drumul spre viața petrecută până atunci. Se apropiau de misterioasa mănăstire Sarov. Pe data de 20 noiembrie 1778, către apusul soarelui, cei trei tineri pelerini se apropiară de porțile clopotniței Sarovului.

Era ajunul Intrării în Biserică a Maicii Domnului, care este cu precădere un praznic monahal. Aceasta este ziua închinării Preasfintei Fecioare Maria în cea mai înaltă slujire a lui Dumnezeu pentru mântuirea neamului omenesc; plecarea ei din lume pentru mântuirea lumii, praznicul fecioriei în așteptarea Întrupării lui Dumnezeu. Acesta este praznicul închinării miresei lui Dumnezeu, spre a fi crescută și educată de Sfântul Duh, pentru a deveni Maica Fiului lui Dumnezeu. Aceasta nu a fost o coincidență întâmplătoare. Tânărul cucernic venise de la maica sa pământească la Maica sa cerească. Din mâinile cinstitei văduve, tânărul Prohor fu luat sub acoperământul Preacuratei Fecioare. De sub acoperișul casei Agatiei, cea constructoare de biserici, el ajunse sub protecția lui Dumne-

zeu în "cel mai curat templu al Mântuitorului, în cămara de nuntă cea preasfântă", în brațele Maicii Domnului. Și din nou ne amintim de minunata convorbire a sfântului despre "dobândirea harului Duhului Sfânt" drept țel al vieții. Acest lucru este cântat în același condac al praznicului: "... astăzi Fecioara este adusă în casa Domnului, împreună aducând harul Duhului lui Dumnezeu". "Și Duhul Sfânt Se va sălășlui întru tine"- ne amintim din nou proorocia părintelui Dositei.

Prin porțile clopotniței pelerinii intrară în mănăstire. Deodată fură înconjurați din toate părțile de clădirile mănăstirii, ca niște brațe vii care îi întâmpinară și le urară bun venit noilor viețuitori. Era ca și cum ușa către cealaltă parte a lumii ar fi fost închisă pentru totdeauna înapoia lor. Acum casa lor, familia, Tatăl și Mama se aflau aici. Dinaintea lor, în mijlocul spațiului interior al mănăstirii se afla imensa biserică cu cinci turle cu hramul Adormirii Maicii Domnului, reconstruită doar cu un an mai înainte, pe vremea starețului Efrem. Aparent, îți aducea aminte de biserica Maicii Domnului din Lavra Kievului. Porțile templului erau deschise. Pelerinii își îndreptară pașii direct spre locul casei lui Dumnezeu, spre casa Împărătesei Cerurilor, care nevăzut cârmuia mănăstirea de acolo, de Sus. Dorința le fusese împlinită. Căutătorii Cetății lui Dumnezeu se aflau la limanul lor cel liniștit. Recent numitul stareț, părintele Pahomie, slujea tocmai slujba de priveghere a praznicului Intrării în Biserică a Maicii Domnului. Totul era făcut în deplină ordine și după tipic, căci părintele stareț era sever în respectarea cu strictețe a regulilor monahale și ecleziastice; Sufletul lui Prohor se bucura. Își aflase locul. Iar acum putea spune după cuvintele psalmistului : "Pasărea și-a aflat casă și turtureaua cuib, unde-și va pune puii săi... Fericiți cei ce locuiesc în casa Ta, Doamne; în vecii vecilor Te vor lăuda" (Ps. 83, 3, 5). "Aceasta este odihna Mea în veacul veacului. Aici voi locui, că l-am ales pe El" (Ps. 131, 14).

Mănăstirea Sarov. Deasupra mănăstirii este înfățișat Sfântul Serafim îngenunchiat în rugăciune dinaintea icoanei Maicii Domnului. În partea de sus sunt înfățișate feluritele biserici din Sarov. De la stânga la dreapta: biserica Sfântului Ioan Botezătorul, paraclis aflat deasupra moaștelor sfântului Serafim, paraclis al primăverii, biserica Tuturor Sfinților, și paraclisul aflat deasupra moaștelor sfinților Zosima și Savatie.

CAPITOLUL III

Fratele Prohor

În ziua următoare toți cei trei pelerini îl vizitară pe părintele stareț. El îi binecuvântă cu bucurie și îi primi în mănăstire. Părintele stareț își îndreptă mai ales atenția asupra lui Prohor, pe ai cărui părinți îi cunoscuse bine în Kursk. Văzând în el marele duh al viitorului sfânt, el îl dădu în seama celui mai apropiat prieten și tovarăș al său de nevoințe, înțeleptul părinte Iosif, experimentatul vistiernic al dragostei celei dumnezeiești. De la el, Prohor a primit prima sa ascultare - aceea de ucenic de chilie. Astfel a început viața monahală a sfântului, care a durat timp de 54 de ani. A fost presărată cu lupte grele, dar a fost încununată cu un sfârșit sfânt și plin de slavă. Această ascultare ușoară a însemnat doar începutul. În curând, fratele Prohor, ca și alți viețuitori ai mănăstirii, primi ascultări felurite, mai dificile din punct de vedere fizic.

A lucrat la brutărie, unde făcea prescuri și la tâmplărie. Apoi primi ascultarea de clopotar, atât pentru deșteptarea monahilor, cât și pentru biserică. Cânta, de asemenea, în cor, și mergea la ascultări generale precum tăiatul lemnelor, cusut etc.

Dar cel mai mult fratele Prohor era ocupat cu tâmplăria, pentru care dobândise o mare îndemânare, așa încât printre frați era cunoscut sub numele de "Prohor tâmplarul".

Viața sa lăuntrică în această perioadă de noviciat, când se pun bazele educației monahale, ne este puțin cunoscută. Putem trage concluzii cu privire la aceasta din sfaturile sfântului date mai târziu altora (oferite, credem noi, din propria sa experiență), și doar parțial din mărturiile nesemnificative și ocazionale oferite de el însuși cu privire la viața sa trecută.

Mai presus de orice, fratele Prohor se remarca prin împlinirea ascultărilor sale fără cea mai mică urmă de cârtire.

În plus, prin firea caracterului său precis și disciplinat, el făcea totul cu râvnă, simplitate și cât mai bine cu putință, aproape de desăvârșire. Aceasta este exact ceea ce se cere de la noii frați pentru a putea învăța de la bun început să se rupă de mândria lor lumească, acea rădăcină a tuturor celorlalte patimi și boala de căpătâi a sufletului căzut. De aceea, mai târziu, sfântul le învață pe maicile de la Diveievo să facă mai presus de orice ascultare: "Amintiți-vă mereu", își amintea de cuvintele sale Xenia Vasilievna Putkova, care mai apoi a devenit măicuța Kapitolina, "ascultarea le întrece pe toate. Ea întrece postul și rugăciunea! Iar noi nu numai că nu trebuie s-o refuzăm, ci trebuie să alergăm în întâmpinarea ei! Noi trebuie să răbdăm orice necaz ar veni din partea fraților fără să ne tulburăm și fără să cârtim; un monah e un monah doar atunci când, precum pantofii uzați, el este lovit și aruncat peste tot de toată lumea". "Nu există nici un alt păcat mai vătămător decât să cârtești, să judeci sau să nu asculți de stareț- acea persoană va pieri". Duhovnicului mănăstirii, protosinghelul Vasilie Sadovski, sfântul îi spuse de asemenea: "Ascultarea, părinte, este mai presus de post și rugăciune. Amintește-ți de aceasta și amintește-le tuturor acest lucru. Și eu le amintesc de aceasta mereu fraților".

"După aceea părintele îmi explică", scrie părintele Vasilie, "cât de mare, grozav și împovărător este pentru un monah păcatul neascultării față de stareț; și încă și mai mare este criticarea superiorilor tăi. Căci prima regulă a monahului (pe care se bazează întregul monahism) este ascultarea și completa tăiere a voii; drept consecință a neascultării a apărut păcatul originar al vechiului Adam, care a distrus totul. Și doar prin ascultare întreaga lume a fost mântuită prin noul Adam, Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos, căci El a fost ascultător până la moarte, și încă moarte pe Cruce! De aceea, acum nu poate fi nimic mai rău decât acest păcat! Cel ce păcătu-

iește în acest fel, cu siguranță va pieri...". Doamne, ai milă de noi cei ce ne facem voia proprie! În al doilea rând, sfântul recomandă fraților începători munca - indiferent care ar fi aceea. "Eu le poruncesc (surorilor de la mănăstirea Diveievo), ca îndată ce se trezesc din somn, să se apuce de treabă, spunând pe drum micul meu canon de rugăciune pe care li-l dau. Dacă fac acest lucru se vor mântui". "Dacă este ceva de lucrat cu mâinile (lucru manual)", îl sfătuia el o dată pe un monah, "ocupă-te cu aceasta".

Dacă te afli în chilie fără să ai lucru manual, ocupă-te imediat cu lectura, mai ales cu cititul Psaltirii. Încearcă să citești fiecare psalm cu toată atenția, pentru a-l memora cât mai bine, apoi să repeți mereu lectura întregii Psaltiri". "Dacă ești chemat la vreo ascultare, du-te acolo de îndată". Iar el însuși nu stătea niciodată fără să lucreze, nu-și îngăduia vreodată să trândăvească. Dacă nu mai avea de făcut vreo ascultare sau canon de rugăciune, el se retrăgea în tăcere la chilia sa, iar acolo se apuca de vreo treabă, fie lucrând cruci din chiparos, fie citind din Biblie... lucrările Sfinților Părinți sau Viețile Sfinților. Pe lângă Biblie și Pateric, el avea lucrările sfinților Vasile cel Mare, Macarie Egipteanul, Ioan Scărarul, avea Filocaliile etc.

El lua în considerație și citirea unor rugăciuni speciale numite de el "priveghere". Evanghelia și epistolele Sfinților Apostoli le citea dinaintea icoanelor și întotdeauna în picioare, într-o atitudine de rugăciune. "Sufletul trebuie alimentat și hrănit cu Cuvântul lui Dumnezeu", spunea el; "Cel mai mult noi ar trebui să practicăm lectura Noului Testament și a Psaltirii. Aceasta ar trebui făcută în picioare". Dar el îngăduia ca Psaltirea să fie uneori citită șezând. "Din această lectură vine iluminarea minții care este schimbată printr-o dumnezeiască schimbare". Pe lângă aceasta, cel ce citește Sfânta Scriptură "primește o căldură care, în singurătate, dă naștere la lacrimi. Prin aceste lacrimi omul este încălzit iarăși și iarăși și umplut

de daruri duhovnicești, care dau o încântare minții și inimii dincolo de orice închipuire".

Mai presus de orice, aceasta trebuie făcută pentru a dobândi pacea sufletului după învățătura psalmistului: "Pace multă au cei ce iubesc legea Ta și nu se smintesc" (Ps. 118, 165). Fără îndoială, sfântul învăța toate acestea prin propria sa experiență. Iar o dată el a pronunțat chiar un sfat profetic referitor la lectură: "Este foarte util... să citești întreaga Biblie într-un mod inteligent. Căci numai prin acest exercițiu singur, pe lângă alte bune lucrări, Domnul nu-l va lipsi pe om de mila Sa, ci va înmulți darul său de înțelegere". El le poruncea și mirenilor să citească Cuvântul Domnului. "Ce trebuie să citesc?" l-a întrebat odată un oaspete. "Evanghelia", răspunse sfântul". Patru capitole pe zi din fiecare evanghelist...". După muncă și lectură, sfântul le dă fraților începători sfaturi referitoare la rugăciune. El spune exact ceea ce a auzit din gura lui Dositei și, de fapt, ceea ce a practicat el însuși. "Cei ce cu adevărat s-au hotărât să slujească Domnului Dumnezeu trebuie să se străduiască a-și aminti mereu de Dumnezeu și să rostească rugăciunea către Iisus Hristos". "Fiind ocupat cu lucrul manual sau cu orice altă ascultare", îi învăța el pe monahi, "roagă-te astfel: Doamne, Iisuse Hristoase, miluiește-mă pe mine păcătosul. În rugăciune ia aminte la tine însuți, adică adună-ți mintea și o unește cu sufletul. La început, timp de una sau două zile, sau chiar mai mult, fă această rugăciune doar cu mintea singură și ia aminte, mai ales, la fiecare cuvânt. Apoi, când îți încălzește inima cu căldura harului Său și unește înlăuntrul tău mintea și inima într-un singur duh, această rugăciune va curge înlăuntrul tău neîncetat și va rămâne pururea cu tine, bucurându-te și hrănindu-te... Iar atunci când ai această hrană duhovnicească înlăuntrul tău (și anume convorbirea tainică cu Domnul Însuși), atunci de ce să te mai duci prin chiliile fraților, chiar atunci când ești chemat de cineva?

Cu adevărat, îți voi spune că grăire în deșert este, de asemenea, iubire de trândăvie". În ceea ce privește rugăciunea de obște din biserică, sfântul dădea următoarele povețe: "În biserică, atunci când te rogi, e de folos să stai cu ochii închiși, cu o atenție concentrată și să deschizi ochii doar când te moleșești sau când somnul îți dă târcoale și te face să moțăi. Atunci ochii trebuie ațintiți către o icoană și către lumina candelei ce arde dinaintea ei".

El însuși stătea în biserică având ochii închiși. Obișnuia să vină la slujbe înaintea celorlalți și nu pleca niciodată înaintea terminării lor. În ceea ce privește asceza, în primii ani ai vieții sale monahale, deși făcea totul cu o mare și neîncetată înfrânare, totuși făcea toate lucrurile cu dreaptă socoteală. Și învăța același lucru și pe alții, după învățătura de căpetenie a Sfinților Părinți despre "calea împărătească". "Nu trebuie să ne asumăm nevoințe ascetice dincolo de puterile noastre, ci să încercăm să ne facem trupul prieten credincios și vrednic de practicarea virtuților. Trebuie să mergem pe calea de mijloc". "Trebuie să fim înțelegători față de neputințele și imperfecțiunile noastre sufletești și să avem răbdare față de defectele noastre, așa cum avem răbdare față de defectele altora". Dar nu trebuie "să trândăvim, ci trebuie să ne silim spre îmbunătățirea firii noastre".

În special cu privire la somn, sfântul îl povățuia pe un monah: "În fiecare zi, negreșit, să dormi noaptea patru ore - de la zece seara până la două noaptea. Dacă te simți slăbit poți dormi și în timpul zilei. Păstrează această regulă permanent până la sfârșitul vieții tale, fiindcă este necesară pentru odihna capului tău. Eu însumi, din tinerețe am păstrat-o cu rigurozitate. Noi cerem mereu bunului Dumnezeu odihnă în timpul nopții și astfel nu vei deveni neputincios, ci sănătos și vesel".

Mai târziu, le-a permis unora care erau mai slăbănogi să doarmă noaptea șase ore; și dacă erau epuizați de oboseală

el îi mai sfătuia să doarmă după cină puțin. "Nu oricine își poate impune sieși o regulă severă de asceză în toate, sau să se priveze pe sine de tot ceea ce n-ar face decât să-i dezvăluie slăbiciunile. Altminteri, prin epuizarea trupească, sufletul slăbește și el". În special: "vinerea și miercurea și, mai ales în timpul celor patru posturi", spunea el, "trebuie luată masa o dată în zi, iar îngerul Domnului se va apropia de tine". Pentru celelalte zile el recomanda următoarea regulă: "la prânz mănâncă suficient, la cină fii moderat". "Lăcomia nu e o treabă monahală".

Dar surorilor de la Diveievo el le dădea în general sfaturi pline de înțelegere. Ele trebuiau să mănânce fără restricții, ori de câte ori și cât de mult doreau, chiar și noaptea, dacă simțeau nevoia, cu condiția să fie ascultătoare și să nu rămână singure niciodată, fie la chilie, fie în drumurile lor. În plus, el considera că femeile, din pricina slăbiciunilor sunt mai puțin capabile sau adaptate la nevoințele ascetice severe. Dar, pe lângă aceasta, el nu voia să îngreuneze cu vreun păcat sufletul cuiva prin a nu păstra un post sever sau făgăduințele monahale: "Dacă cineva poate, lasă-l să postească". Chiar cu privire la zilele de miercuri și vineri el îi spuse unui monah: "Dacă poți, mănâncă doar o dată în zi". "Dar un trup care este epuizat de penitență și de boală trebuie întărit printr-un somn moderat, hrană și băutură moderate indiferent de perioada de timp. După ce a sculat-o pe fiica lui Iair din moarte, Iisus Hristos i-a poruncit "să mănânce de îndată" (Lc. 8, 55).

Dar, mai presus de orice, sfântul sfătuia cu seriozitate faptul că "pacea sufletului" trebuie păstrată cu orice preț, el însuși acordând o mare importanță acestui lucru: "Cu orice preț, noi trebuie să încercăm a păstra pacea sufletului și să nu ne tulburăm de jignirile venite de la alții". "Nimic nu e mai prețios decât pacea întru Hristos Domnul". "Sfinții Părinți aveau mereu un duh de pace și, fiind binecuvântați cu harul lui Dumnezeu trăiau mult".

"Dobândește pacea", spune el mai târziu, "și mii de oameni din jurul tău se vor mântui. Atunci când un om se află într-o stare de pace a minții, el poate de la sine să le ofere celorlalți lumina necesară luminării rațiunii". "Această pace, ca pe o comoară neprețuită, Domnul nostru Iisus Hristos a lăsat-o drept moștenire ucenicilor Săi înainte de moarte" (In. 14, 27). Apostolul, mai spunea despre ea: "și pacea lui Dumnezeu, care covârșește orice minte, să vă păzească inimile și cugetele voastre întru Hristos Iisus" (Filip. 4, 7). Din acest motiv, mai presus de orice, el sfătuia: "Introdu mintea înlăuntrul inimii și dă-i de lucru acolo cu rugăciunea"; "atunci pacea lui Dumnezeu o umbrește și ea se află într-o stare de pace". Apoi trebuie să ne obișnuim "să tratăm jignirile venite de la alții cu calm, ca și cum insultele lor nu ne privesc pe noi, ci pe altcineva. O astfel de practică ne poate aduce pacea inimii și o poate face lăcaș al lui Dumnezeu Însuși!"

Dacă nu se poate să nu te tulburi, atunci, cel puțin, e necesar să încerci să-ți înfrânezi limba, după cuvântul psalmistului: "tulburatu-m-am și n-am grăit" (Ps 76, 4). "Pentru a ne păstra pacea sufletului, este nevoie să evităm cu orice preț a-i critica pe alții"..."Iar pentru a te elibera de critică e necesar să iei aminte la tine însuți și să întrebi: «Unde mă aflu?»". În mod aparte, pentru a păstra pacea sufletească "trebuie evitată acedia" și să te străduiești a avea un duh vesel și nu unul trist. Așa cum spune Isus Sirah: "Tristețea i-a ucis pe mulți și nu afli nici un câștig într-însa" (30, 25). Este bine să ne oprim o clipă și să acordăm o atenție deosebită acestui "duh de veselie" în viața sfântului. Era calitatea lui specifică, mai ales ceva mai târziu. Dar chiar și acest dar oferit prin har n-a fost dobândit fără luptă, deși era atât de binefăcător sufletelor suferinde ale celor care se îngrămădeau în chilia sa mai târziu. Există temeiuri să ne gândim că diavolul întristării l-a atacat la începutul vieții monahale. "Este greu", spune el, "să eviți

această boală în cazul cuiva care tocmai a intrat în viața monahală, căci acesta este cel dintâi care-l atacă. Prin urmare, mai presus de orice, trebuie să ne ferim de el". "Se întâmplă ca o persoană aflată în această stare de spirit să gândească despre sine că ar fi mai bine ca el să fie distrus sau să nu aibă nici un sentiment sau conștiință, decât să rămână mai multă vreme în această stare de tulburare a minții de nesuportat. Trebuie să încerci să ieși din ea cât mai iute cu putință.

Atenție la duhul întristării, căci acesta dă naștere la toate relele". "O mie de ispite apar din pricina lui: agitație, furie, învinuire, nemulțumirea de propria soartă, gânduri de desfrânare, schimbare permanentă a locului". "Locul de ședere a unui om aflat într-o astfel de stare devine insuportabil, precum și frații săi". Atunci "demonul plictiselii îi sugerează monahului gânduri de a-și părăsi chilia și a sta de vorbă cu cineva". "Iar monahul devine ca un nor uscat purtat de vânt". Dar, uneori, dimpotrivă "duhul cel rău al întristării" "pune stăpânire pe suflet" și "îl lipsește de umilință și bunătate față de frați și dă naștere la repulsie față de orice fel de conversație". "Atunci sufletul evită oamenii, crezând că aceștia se află la originea tulburării sale și nu înțelege că pricina bolii sale se află într-însul". "Sufletul plin de întristare și parcă scos din minți este incapabil să accepte în pace sfaturile bune sau să răspundă cu umilință la întrebările ce i se pun". Putem presupune că acest duh rău al acediei l-a atacat chiar și pe sfânt. Dar, de îndată, și cu hotărâre a aflat o cale de scăpare. Primul "medicament" "cu ajutorul căruia omul își află în curând mângâiere sufletească" este "smerenia inimii", așa cum ne învață sfântul Isaac Sirul. O altă cale de scăpare el a aflat-o în muncă și în nevoință: "această boală e tratată cu rugăciune, abținere de la grăire în deșert, lucru de mână, după puterile fiecăruia, citirea cuvântului lui Dumnezeu și răbdare; căci el se naște din lașitate, trândăvie și grăire în deșert".

Ambele căi ne conduc mai presus de orice la împlinirea simplă, fără cârteală a ascultării. Iată, deci, atât smerenia, cât și lupta. "Mai presus de orice", spunea sfântul, "trebuie să luptăm împotriva duhului acediei (întristării, plictiselii)" cu ajutorul împlinirii stricte, fără răgaz, a tuturor îndatoririlor cu care este însărcinat fratele începător. "Atunci când ocupațiile tale intră într-o ordine reală, atunci plictiseala nu-și mai află loc în inima ta. Oamenii plictisiți sunt cei a căror viață nu este ordonată și astfel, ascultarea este cel mai bun medicament împotriva acestei boli periculoase". Și toate acestea luate împreună conduc la cea din urmă vindecare a bolilor spirituale și ne aduc la nepătimire. " Oricine a învins patimile a învins și deprimarea". Iar dacă sfântul însuși a fost întotdeauna plin de pace și de bucurie, acesta este un semn adevărat că el ajunse treptat la nepătimire și la "disprețul față de lume" cu toate poftele ei (I In. 2, 16). Și putând să învingă ispita în sine însuși, sfântul putea din experiență să-i ajute și pe alții, răspândind în jurul său duhul bucuriei dumnezeiești.

Un monah din Sarov cedase unei ispite asemănătoare. Dorind să afle puțină ușurare, el își împărtășea tristețea cu un alt frate. După Vecernie, aceștia ieșiră din mănăstire și, plimbându-se prin împrejurimi, ajunseră la grajdul cailor. Deodată îl văzură pe sfânt. Cu o adâncă venerație căzură la picioarele sale. Cu o neobișnuită blândețe sfântul îi binecuvântă și văzând cu duhul întristarea fratelui (acedia) începu să cânte: "Umple-mi inima de bucurie și alungă tristețea păcătoasă, o, Fecioară, tu care ești plinătatea bucuriei" (Tropar din Canonul Maicii Domnului). Apoi, bătând din picior, sfântul părinte spuse cu tărie și încântare:

"N-avem de ce să ne întristăm; fiindcă Hristos a învins totul, l-a ridicat pe Adam, a eliberat-o pe Eva și a omorât moartea!". Bucuria sa se transmise fratelui întristat; ispita dispăru-se imediat și cu un duh plin de bucurie și de pace monahii

se întoarseră la mănăstire. Măicuța Kapitolina (Xenia Vasilievna) ne-a lăsat în notele sale o mărturie cu privire la părerea sfântului în legătură cu întristarea (acedia) și cu bucuria în general: "Veselia nu e un păcat, maică. Ea alungă plictiseala; și din plictiseală vine întristarea (acedia) și nimic nu e mai rea decât aceasta. Ea aduce cu sine totul. Când am intrat în mănăstire am cântat în cor; și eram atât de vesel, bucuria mea! (a). Uneori, când ajungeam la cor, frații erau deja obosiți, fiind atacați de acedie (tristețe) și cântau fără tragere de inimă, în timp ce alții nu mai cântau deloc. Toți ne adunam la un loc, iar eu îi înveseleam; nu se mai simțeau obosiți și plictisiți! A spune sau a face răul este păcat și, desigur, așa ceva nu trebuie să se întâmple în lăcașul lui Dumnezeu. Dar a spune un cuvânt bun, prietenos sau plin de veselie, așa încât toată lumea să se simtă în bună dispoziție în prezența lui Dumnezeu și nu într-o stare de întristare, nu este deloc un păcat, maică". Acest duh al păcii și al bucuriei întru Hristos luă o amploare din ce în ce mai mare înlăuntrul sfântului, ajungând mai târziu la o permanentă bucurie pascală. Din această pricină, el se adresa adesea interlocutorilor săi cu cuvintele: "bucuria mea", sau întâmpina pe oameni cu salutul: "Hristos a înviat".

În ceea ce privește lupta lui Prohor cu ispitele trupești, aceasta ne este cunoscută. Cu adevărat, în cuvintele sale lăsate nouă el spune: „Este oare cu putință ca o persoană aflată în plină tinerețe plină de foc să nu fie tulburată de cugete trupești?" Prin urmare, nici măcar el nu era descătușat de aceste ispite ale firii. Dar, fără îndoială, aceste patimi nu-și aflau sălaș în dânsul. Curat din tinerețe, el nu avea nici o greutate să le învingă și chiar își dobândea sieși cununi prin faptul că rezista asaltului lor și le biruia. "Dacă nu suntem de acord cu gândurile rele sugerate de diavol facem un lucru bun". În tim-

a) Sfântul Serafim obișnuia să li se adreseze adesea oamenilor cu cuvintele: "bucuria mea".

pul acestor atacuri, învăța el, trebuie să te îndrepți cu rugăciunea către "Domnul Dumnezeu, așa încât scânteia patimilor celor rele să fie alungată de la bun început. Atunci flacăra patimilor nu va mai crește". Acest "duh necurat poate avea o influență puternică doar asupra oamenilor pătimași, în timp ce aceia care s-au curățit de patimile lor sunt atacați doar din afară". Acesta este cuvântul care ne exprimă cel mai bine situația; el era atacat doar din afară. Nu putea afla hrană în fratele începător și era alungat cu rugăciunea chiar de la primele atacuri ale ispitelor. Iar mai târziu vorbea despre sine cu îndrăzneală duhovnicului mănăstirii Diveievo, părintele Sadovski: "Mă simt precum fecioarele, părinte! Doar fecioarele vor locui în interiorul fortificațiilor" (ce înconjoară mănăstirea). Iar lui N. A. Motovilov el îi explica faptul că maicile fecioare trebuie să viețuiască separat de văduve prin porunca Maicii Domnului însăși. "Maica Domnului și-a dat binecuvântarea ca numai fecioarele să viețuiască în mănăstirea mea". "Văduvele vor veni să ne viziteze și să-și aducă fetele cu ele", îi spunea el surorii Mahonia de la Diveievo. "Dar noi avem sentimente aparte spre deosebire de văduve, maică. Din multe puncte de vedere ele diferă față de noi (feciorelnicii). O fecioară, sau mai bine spus orice feciorelnic, se bucură doar întru Preadulcele Iisus, Îl adoră în pătimirile Sale și fiind complet liber de patimi îi slujește Domnului în duh.

Dar o văduvă are multe amintiri din lume. «Ce bun era soțul meu! Ce persoană amabilă și afectuoasă!» spun ele". Prin urmare, el a repartizat fecioarelor un loc special în cadrul mănăstirii cu o moară de vânt, care a fost mai târziu denumită mănăstirea "moara fecioarelor". Această mărturie personală a sfântului ne confirmă puritatea sa mai mult decât orice alte dovezi. Dar, pentru a curăți cu totul chiar și resturile mișcărilor firești ale naturii umane, Dumnezeu i-a trimis chiar de la începutul vieții monahale o boală grea. "Trupul este robul,

sufletul este stăpânul", spunea el mai târziu, "și, de aceea, mila lui Dumnezeu este cu noi atunci când trupul este slăbit și extenuat de boli; căci în acest fel patimile slăbesc și omul devine normal". Dar "boala trupească în sine este ceva născut din pricina patimilor". "Înlătură păcatul și boala va pleca".

La doi ani după ce a intrat în mânăstire, Prohor s-a îmbolnăvit grav de hidropizie (dropică). El s-a umflat în întregime și își petrecea mai tot timpul zăcând nemișcat în chilia sa. Boala a durat aproape trei ani. Părintele staret Pahomie și părintele Iosif care nutreau o dragoste fierbinte față de ascultătorul frate, îl îngrijeau cu mare devotament. Dar neobservând o îmbunătățire a stării sale de sănătate și temându-se ca boala să nu se dovedească a fi fatală părintele Pahomie se oferi să cheme un medic. Dar Prohor îi răspunse cu umilință: "M-am predat pe mine însumi, sfinte părinte, adevăratului doctor al sufletelor și al trupurilor, Domnului nostru Iisus Hristos și Preacuratei Sale Maici, dar dacă dragostea voastră crede că e bine dăruiți-mi de dragul Domnului cunoscutul remediu" (Sfânta Împărtășanie). Părintele Iosif sluji cu râvnă slujba privegherii și mai apoi Sfânta Liturghie pentru sănătatea pacientului, îl spovedi și îl împărtăși în chilia sa. După aceasta, Prohor se însănătoși grabnic. Mai apoi, el însuși le spuse multora că după Sfânta Împărtășanie, Maica Domnului îi apăruse într-o lumină inefabilă cu sfinții apostoli Petru și Ioan Teologul și întorcându-și chipul către Sfântul Apostol Ioan, ea spuse, arătând spre pacient: "El este unul dintre ai noștri!", cu-alte cuvinte unul din familia sau neamul ceresc, un om ceresc. Apoi (cuvintele sale sunt redate de măicuța Kapitolina), "Ea își puse mâna sa dreaptă, bucuria mea, pe capul meu, în timp ce în mâna stângă purta un sceptru; și cu acest sceptru, bucuria mea, ea îl atinse pe bietul Serafim - pe locul acela, pe șoldul drept - și deodată s-a format o gaură, maică; și toată apa din locul acela s-a scurs afară. Și astfel, Împără-

teasa cerului l-a salvat pe bietul Serafim. Dar rana era foarte mare; până acum am rămas cu acest semn, maică. Privește, dă-mi mâna. Părintele însuși îmi luă mâna și o puse în cavitatea rămasă pe trupul său; și era grozav de mare întregul - pumn intra acolo". Astfel fu în chip minunat vindecat.

Dar pe alții, mai ales pe oamenii din lume, el le îngăduia să fie tratați de medici. Unui anumit Bogdanov îi dădu următorul sfat; "Boala curățește păcatele. Oricum, fă cum dorești - mergi pe calea de mijloc. Nu-ți asuma ceva ce-ți depășește puterile; în felul acesta vei sucomba, iar diavolul își va bate joc de tine. Dacă ești tânăr înfrânează-te de la mari nevoințe ascetice". "Cândva, un diavol îi sugera unui sfânt să se arunce într-o groapă. El era gata să facă acest lucru dar sfântul Gheorghe îl opri". (a).

În anul ce a urmat vindecării sale, pe locul chiliei sale fu ridicată o bolniță. Iar locul în care și-a făcut apariția Maica Domnului se afla exact sub altarul paraclisului. Sfântul însuși a lucrat catapeteasma din lemn de chiparos și până la moartea sa a luat aici Sfânta Împărtășanie, amintindu-și cu mulțumire și dragoste de mila ce și-a făcut-o cu el Maica Domnului. Pentru construirea acestei Biserici, Prohor, teafăr și în plină putere, cu râvnă deosebită, își asumă această nouă ascultare, aceea de strângător de fonduri. Mergând prin orașe și sate ajunse până la Kursk. Acolo, își întâlni încă o dată mama, pe fratele Alexei și alte rude; de la toți aceștia primi un ajutor substanțial și reveni în Sarovul său iubit. În timpul cât a suferit de boala aceea mortală, tot ceea ce era omenesc în Prohor a murit. De acum încolo nu mai era o ființă pământească, ci făcea parte din "neamul" ceresc. Își mai vizită o dată casa părintească, dar mai apoi uită cu totul de ea. În timpul celor opt ani de noviciat, ca frate de mănăstire, el s-a agățat cu tot sufletul de lumea de sus. Acela era pământul său natal. Rămâ-

a) Din viața Sfântului Teodor Sicheotul, 22 aprilie.

nea doar să pecetluiască aceasta prin profesiunea sa de credință. Fratele Prohor era copt pentru o nouă naștere monahală.

Scara dumnezeiescului urcuș. Icoană provenită din Școala moscovită, sec XVI, având la bază clasica lucrare ascetică scrisă de sfântul Ioan Scărarul. Sfântul Ioan este înfățișat jos călăuzindu-i pe monahi pe când aceștia trec prin multe ispite de la diavol pentru a-i arunca în prăpastie. El sunt ajutați de îngeri și, în cele din urmă, unii dintre ei ajung în Împărăția Cerurilor, acolo unde aceștia sunt întâmpinați de Hristos.

CAPITOLUL IV

ÎN SCHIMA ÎNGEREASCĂ

Spre sfârșitul postului Adormirii Maicii Domnului, pe data de 13 august 1786, părintele stareț Pahomie l-a tuns pe fratele Prohor în monahism. În locul lui Prohor s-a născut o nouă viață duhovnicească în "cinul îngeresc", monahul Serafim, care în ebraică înseamnă "arzător" și "înflăcărat". Iar acest nume, care i s-a dat fără îndoială pentru duhul său arzător, a căpătat o deplină împlinire prin dragostea sa arzătoare față de Dumnezeu și Maica Domnului, cât și prin calda sa afecțiune față de toți. Cu inimă curată și cu o bucurie deosebită noul monah și-a plecat capul sub foarfecele starețului care l-a tuns în monahism; nici măcar un singur gând de părere de rău că părăsește lumea pentru totdeauna nu i-a întunecat sufletul în momentul nunții sale duhovnicești cu Mirele Ceresc. Ca un fruct copt el s-a predat în mâinile lui Dumnezeu. O dată cu tăierea părului, viața sa trecută a fost și ea tăiată o dată pentru totdeauna. De acum încolo, o dată ce a pus mâna pe coarnele plugului, el nu avea să-și mai întoarcă privirile înapoi (Lc. 9, 62). Mai târziu, avea să-i mărturisească surorii Proskovia de la mănăstirea Diveievo: "Am trecut prin toate ascultările vieții monahale, maică, și niciodată, nici măcar în gând, nu am ieșit din mănăstire". Acum tot viitorul i se așterne dinainte. Și dacă orice monah știe din experiență cu câtă bucurie și râvnă înflăcărează harul divin sufletul noilor monahi, cu atât mai mult ne putem închipui ce strălucire avea atunci duhul înflăcărat al părintelui Serafim! Nu știm acest lucru din cuvintele sale; ni-l putem doar imagina.

Nu-i plăcea să trâmbițeze tainele vieții sale lăuntrice; nici pe alții nu i-a sfătuit mai apoi să facă acest lucru. "Nu trebuie decât în caz de necesitate să-ți deschizi inima oamenilor. Poți

afla unul la o mie care îți va păstra tainele". Este chiar mai bine "prin orice mijloace să încerci a tăinui înlăuntrul tău bogăția darurilor. Altminteri o vei pierde și n-o vei mai afla". "Este deplorabil faptul că prin această nechibzuință și vorbărie, focul acela pe care Domnul nostru Iisus Hristos a venit să-l arunce pe pământul inimii poate fi stins"; căci așa precum spunea sfântul prin cuvintele Sf. Isaac Sirul, "nimic nu stinge atât de repede focul insuflat în inima unui monah de către Duhul Sfânt după sfințirea sufletului său decât legăturile cu oamenii, precum și multa vorbărie și grăire în deșert". Și, prin urmare, chiar dacă și mai înainte, în timpul cât a fost frate de mănăstire era înclinat către însingurare și tăcere, acum s-a retras cu totul în cămara sufletului său (Mt. 6, 7).

Mai târziu, în povețele date altora, spunea: "Mai presus de orice trebuie să te împodobești cu tăcere. Căci Sfântul Ambrozie al Milanului spune: «I-am văzut pe mulți mântuindu-se prin tăcere, dar cu multa vorbire pe nici unul». Și iarăși unul dintre Sfinții Părinți spune că tăcerea este taina veacului ce va să fie, în vreme ce vorbele nu sunt decât armele acestei vieți" (Filocalia, V. Monahii Calist și Ignatie). "Din însingurare și tăcere se nasc frângerea inimii și umilința". "Aflându-se în chilia sa în tăcere, rugăciune și meditație, omul devine cucernic; rămâi însă în chilia ta în atenție și tăcere și încearcă prin toate mijloacele să te apropii de Domnul; iar Domnul este gata să-l transforme pe om într-un înger". "Dar dacă nu este întotdeauna cu putință, viețuind în mănăstire și fiind ocupat cu ascultările impuse de stareț, trebuie cel puțin să-ți închini liniștirii puțin din timpul rămas în afara ascultării; iar pentru această mică ofrandă Domnul Dumnezeu negreșit îți va trimite mila Sa cea plină de har'". Dar, mai ales, Sfântul Serafim ne atrăgea atenția "că noi nu trebuie să ne băgăm în treburile altora sau să gândim ori să vorbim despre ei, după cuvântul psalmistului care zice: «Ca să nu grăiască gura mea lucruri omenești»

(Ps. 16, 4), ci trebuie să ne rugăm Domnului: «De cele ascunse ale mele curățește-mă» (Ps. 18, 13).

Chiar și în comportarea sa exterioară monahul trebuie să aibă o ținută detașată și atentă: "Întâlnindu-i pe bătrâni sau pe frați monahul trebuie să le arate respect prin plecăciuni, păzindu-și totdeauna privirile. Chiar și când stai la masă nu te uita la nimeni și nu judeca ceea ce mănâncă oamenii, ci ia aminte la tine însuți și hrănește-ți sufletul cu rugăciunea". Doar două excepții face sfântul: mai întâi în conversația cu "copiii tainelor dumnezeiești", și anume cu persoanele care sunt cu adevărat duhovnicești; și în al doilea rând, atunci când un frate este trist: "Trebuie să încerci să înveselești duhul unui om tulburat sau întristat cu un cuvânt plin de dragoste". Dar și aici trebuie să ai discernământ; o persoană fără experiență ar fi mai bine să tacă în această situație, mai ales dacă nu a dobândit cunoașterea de sine: "Dacă nu te înțelegi pe tine însuți poți oare judeca ceva sau îi poți învăța pe alții?" îi spunea sfântul unui monah. "Fii tăcut; permanent păstrează tăcerea; amintește-ți mereu de prezența lui Dumnezeu și de Numele Său. Nu intra în discuție cu nimeni, ci cu orice preț păzește-te să osândești pe cei ce vorbesc sau râd mult. În acest caz să fii surd și mut". Fără îndoială că a procedat în acest fel, mai ales la începutul vieții de monah căci: "Trebuie să fim atenți la începutul și la sfârșitul vieții noastre; dar când ne aflăm la mijlocul drumului, fie într-o situație bună, fie într-una potrivnică noi trebuie să fim indiferenți".

Mai ales sfântul îl povățuia pe un monah "să se păzească de la întâlnirile cu persoane de sex opus cu mare strictețe; căci așa precum o lumânare de ceară, chiar dacă nu este aprinsă, se va topi dacă este pusă printre lumânări arzânde, la fel și inima monahului se va slăbi pe nesimțite prin astfel de întâlniri și discuții". Și chiar la o vârstă înaintată îi dădu următoarea povață unui seminarist care deveni ulterior starețul

unei mănăstiri, arhimandritul Nikon: "Să te temi ca de focul gheenei de ciorile vopsite (femeile), căci ele adesea îi transformă pe ostașii Împăratului în robii satanei". Chiar el însuși, așa cum vom vedea de îndată, era extrem de prudent și rezervat la începuturile vieții sale monahale.

S-ar putea adăuga la această perioadă obscură a primelor zile ale călugăriei sale o neîndoioasă întărire în nevoința rugăciunii; și apoi o dorință de însingurare care atrage, de obicei, inimile sufletelor înflăcărate. Dar aceasta se va împlini oarecum ceva mai târziu; pentru moment el este ocupat cu ascultarea printre frații săi și colaborarea cu părinții săi duhovnicești, starețul Pahomie și avva Isaia, cărora le fusese încredințat la tunderea sa în monahism, față de care el își încredințase sufletul cu o ascultare ca de copil, ca răspuns la dragostea lor puternică față de el.

Curând după tunderea sa în monahism fu nominalizat spre a fi hirotonit în treapta diaconiei, iar pe data de 27 octombrie a aceluiași an, 1786, adică după numai două luni și jumătate a fost hirotonit de episcopul Victor al Vladimirului, căci pe vremea aceea Sarov aparținea acelei eparhii. Prin promovarea noului monah în rândul clerului atât de rapid, sfinții părinți dovedeau în acest fel profunda stimă de care omul lui Dumnezeu se bucura încă din timpul când era simplu frate de mănăstire. Lui i se potrivește cuvântul Scripturii; "Bătrânețea cinstită nu se măsoară după numărul anilor, ci înțelepciunea este cărunțetea bărbaților și viața nepătată este adevărata bătrânețe" (Înțel 4, 8-9). Cel ce Îi slujește Domnului este iubit de Dumnezeu și de oameni în ciuda tinereții sale. "Ajuns la desăvârșire în scurtă vreme, el a trecut peste mulți ani; căci sufletul său era bineplăcut dinaintea lui Dumnezeu" (Înțel. 4, 13-14). Iar părintele stareț, care era de obicei sever în păstrarea regulilor monahale și bisericești în acest caz l-a considerat pe tânărul monah vrednic de o înaltă cinstire și a arătat și prin aceasta dragostea sa aparte față de el.

"Părinții noștri de fericită amintire, starețul Pahomie și iconomul Isaia", spunea mai târziu robul lui Dumnezeu, "amândoi oameni cu viață sfântă, mă iubeau ca pe propriile lor suflete și nu ascundeau nimic de mine, purtând grijă de cele bune și de folos sufletelor lor și mie însumi". Iar "când părintele Pahomie slujea Sfânta Liturghie, arareori o făcea fără mine, bietul Serafim. Și chiar atunci când pleca din mănăstire în altă parte, mai ales pentru vreo slujbă, el obișnuia să-l ia cu el pe nimeni altul decât pe ierodiaconul Serafim" și nu-i ascundea nimic, atât de mult îl iubea și îl stima. Dar dumnezeiasca Pronie avea în vedere un alt țel mai înalt și mai bun prin această nouă ascultare - acela de a dezvolta și a desăvârși în robul Său cel plin de râvnă dragostea arzătoare față de Dumnezeu și duhul de rugăciune, care îți poartă sufletul către cele de sus. Și nimic nu te ajută la aceasta mai mult decât participarea la slujirea Sfintei Liturghii. Între timp, dacă sfântul ar fi rămas să împlinească ascultările sale monahale obișnuite acestea l-ar fi îndepărtat de la calea vieții contemplative care îi fusese hotărâtă de Dumnezeu.

Dar acum, timp de șase ani și zece luni sfântul a slujit foarte adesea Sfinte Liturghii și era mereu cu sufletul în altă lume, care de fapt, îi aparținea deja. Căci nu-i spusese oare Împărăteasa-Cerurilor: "Acesta este unul din neamul nostru?" Felul în care se pregătea pentru slujirea dumnezeiești Liturghii poate fi observat din faptul că în ajunul duminicilor și al praznicelor sfântul își petrecea toată noaptea în rugăciune. Iar la sfârșitul Liturghiei mai zăbovea în biserică, punând în ordine sfintele vase și veșminte de slujire și îngrijindu-se de curățenia bisericii. Cât de mult cinstea el împlinirea acestor îndatoriri bisericești poate fi observat din poveștile oferite surorilor de la Diveievo care își împlineau ascultările în biserică: "Toate îndatoririle bisericești", nota monahia Kapitolina, "trebuie împlinite doar de către fecioare. Aceasta este

voia Împărătesei cerurilor! Amintiți-vă de acest lucru și păstrați-l ca pe o sfântă îndatorire, povățuindu-i mai departe și pe alții!" "Niciodată și sub nici un motiv surorile de mănăstire (netunse în monahism) nu au voie să intre în altar". "Niciodată, Doamne ferește, pentru nimic în lume, nu e voie să se vorbească în altar chiar dacă ar trebui să suferi pentru aceasta; căci Domnul însuși este prezent acolo! Și cu frică și cu cutremur toți heruvimii, serafimii și toate puterile lui Dumnezeu se află dinaintea Sa: cine poate atunci să vorbească dinaintea feței Sale! spunea sfântul. Chiar atunci când ștergem praful și măturăm gunoiul din casa lui Dumnezeu, acestea nu trebuie aruncate oriunde, fără grijă: "Chiar și praful din casa Domnului este sfânt". Iar apa ar trebui și ea turnată într-un loc curat, aparte. Și, în general, părintele Serafim propovăduia astfel despre biserică: "Nu există ascultare mai mare decât cea din cadrul bisericii! Și chiar dacă ar fi să ștergi doar podeaua din casa Domnului cu o cârpă, această faptă va fi socotită mai de preț decât orice altceva de către Dumnezeu! Cu adevărat nu există ascultare mai mare ca aceasta. Și tot ceea ce e făcut acolo, precum și felul în care intri și ieși, totul ar trebui să fie făcut cu frică și cutremur, precum și cu rugăciune neîncetată". Și de cine oare trebuie noi să ne temem aici! Și unde oare să ne bucurăm noi în duh, în inimă și cu întreaga noastră minte dacă nu în biserică, acolo unde Domnul și Stăpânul însuși este mereu prezent cu noi!" "Iar în biserică nu trebuie să vorbim altceva în afara problemelor bisericești strict necesare, precum și despre biserică. Și ce oare este mai frumos, mai măreț și mai slăvit decât biserica!" Așa simțea, și tot așa s-a și purtat până în ultima clipă a vieții.

Unul dintre oaspeții săi a fost învrednicit să-l viziteze cu zece zile înaintea morții sale. "Am venit", scria el, "la biserica din spital, la Liturghia matinală și chiar înainte de începutul slujbei. Și am văzut că părintele Serafim stătea îngenunchiat

pe podea la strana dreaptă. M-am dus direct la el pentru binecuvântare; iar după ce m-a binecuvântat el s-a grăbit să intre în altar, răspunzând dorinței mele de a-i vorbi prin cuvinte: "După aceea, după aceea!" Ce viață nepământească trăia el în biserică și, mai ales, în timpul Sfintei Liturghii, se poate deduce într-o anumită măsură din spusele sale că atunci când se afla în biserică el uita de odihnă, de hrană ori de băutură; iar când părăsea biserica o făcea doar cu regret: "De ce nu poate omul, precum îngerii, să slujească neîncetat Domnului!" Iar el îi văzuse adesea în timpul Sfintei Liturghii. "Înfățișarea lor", spunea părintele Serafim, "era ca a fulgerului. Veșmintele lor erau albe ca zăpada sau țesute cu fir de aur; iar în ceea ce privește felul în care cântau este imposibil de descris". O bucurie de nedescris îl cuprinse atunci pe sfânt: "Făcutu-s-a inima mea ca ceara ce se topește în mijlocul pântecelui meu" (Ps. 21, 15), spunea el. "Și nu-mi aminteam nimic de atâta bucurie. Îmi aminteam doar cum am intrat în sfânta biserică și cum am ieșit din ea".

Iar odată, în timpul Sfintei Liturghii i s-a dăruit o asemenea descoperire dumnezeiască așa cum s-a întâmplat doar cu foarte puțini sfinți, și doar cu cei mai mari dintre ei. "O dată s-a întâmplat să slujesc ca diacon în Sfânta și Marea Joi. Dumnezeiasca Liturghie a început la ora două după amiaza și, ca de obicei, a fost precedată de Vecernie. După vohodul cel mic și ecteniile respective eu, biet păcătos ce sunt, am exclamat în cadrul ușilor împărătești: «O, Doamne, mântuiește-i pe cei credincioși și ne auzi pe noi» și intrând pe ușile împărătești și ridicând orarul către oameni am încheiat: «Și în vecii vecilor», când deodată am fost izbit de o rază ca lumina soarelui. Uitându-mă la această strălucire, L-am văzut pe Domnul și Dumnezeul nostru Iisus Hristos, sub înfățișarea Fiului Omului, strălucind în slavă și lumină de nedescris, înconjurat de Puterile cerești, îngeri și arhangheli, heruvimi și serafimi, ca de un roi

de albine și zburând prin aer prin ușile dinspre apus ale bisericii. Ajungând la amvon, Domnul a ridicat preacuratele Sale mâini și i-a binecuvântat pe clerici și întreaga adunare; iar apoi, intrând în icoana Sa care se află în dreapta porților împărătești, Se schimbă la față, înconjurat de cetele îngerești, care străluceau într-o lumină de nedescris în toată biserica. Iar eu, care sunt praf și cenușă, întâlnindu-L pe Domnul Iisus atunci în aer, am primit o binecuvântare specială din partea Sa; îmi simțeam inima curată, iluminată de bucurie în dulceața dragostei față de Domnul!"

Chipul Sfântului Serafim se schimbă și, izbit de acea dumnezeiască descoperire, nu se putea nici măcar mișca din locul său de lângă porțile împărătești. Când părintele Pahomie observă acest lucru, trimise doi alți ipodiaconi, care îl luară de braț și îl duseră în altar. Dar el continuă să stea acolo nemișcat, timp de trei ore în extaz. Și doar chipul i se schimba permanent; acum era alb ca zăpada, apoi ca un fulger îi lumina întreaga înfățișare. După slujbă, bătrânii îl întrebară ce s-a întâmplat. Iar părintele Serafim, care nu ascundea nimic față de părinții săi duhovnicești, le spuse totul. Ei îi porunciră să nu mai vorbească nimic despre aceasta și să se cufunde într-o și mai adâncă smerenie, păzindu-se de boldul trufiei după o astfel de descoperire neobișnuită. Sfântul primi povețele cu toată umilința inimii și păstră tăcerea pentru moment.

În ceea ce privește ceea ce simțea sfântul în timp ce se împărtășea cu Sfintele Taine, acest lucru este doar o taină a sa. Din cuvintele sale știm ce uriașă semnificație îi acorda el Sfintei Euharistii. Atunci când a fost întrebat cât de des trebuie să ne apropiem noi de Sfânta Împărtășanie el răspunse: "Cu cât mai des cu atât mai bine".

În mod special, surorilor de la Diveievo el le dădea următoarea regulă, așa cum o aflăm din informațiile lăsate nouă de la monahia Kapitolina: "Nu trebuie să pierdem ocazia de

a ne folosi cât mai des posibil de harul oferit prin împărtășirea cu Sfintele lui Hristos Taine. Încercând pe cât ne este cu putință să ne concentrăm asupra înțelegerii smerite a totalei noastre păcătoșenii, trebuie să ne apropiem de Sfânta Împărtășanie, care dă viață la toți și la toate, cu nădejdea și ferma credință în negrăita milostivire a lui Dumnezeu spunând cu frângere de inimă: am păcătuit, o, Doamne, cu sufletul, cu inima, în cuvânt, în gând, și cu toate simțurile mele".

Cu adevărat remarcabilă este porunca sfântului Serafim cu privire la aceasta, dată duhovnicului mănăstirii Diveievo, părintele Vasile: "Le poruncesc (surorilor și maicilor), părinte, să se împărtășească în toate cel patru posturi și în cele 12 praznice împărătești; le poruncesc aceasta și în marile zile de sărbătoare: cu cât mai des, cu atât mai bine. Ca părinte duhovnicesc al lor, să nu li te împotrivești; căci harul dăruit nouă prin Împărtășanie este atât de mare încât oricât de nevrednic și de păcătos ar fi un om, de îndată ce acesta se apropie de Domnul Care ne învie pe noi toți (prin smerită înțelegere a totalei noastre păcătoșenii), chiar dacă am fi cuprinși din cap până în picioare de rănile păcatelor vom fi curățiți, părinte, prin harul lui Hristos, și vom deveni din ce în ce mai luminați și vom fi mântuiți. Dumneata, părinte, le ești duhovnic, și îți spun ca să știi toate aceste "lucruri".

"În plus", scrie părintele Vasile, "el mă povățuia mereu în calitatea mea de părinte duhovnicesc al surorilor de la mănăstirea de maici, poruncindu-mi să fiu cât se poate de indulgent la spovedanie. În trecut, mulți m-au dojenit și m-au condamnat pentru acest lucru și au fost supărați pe mine; și chiar până acum ei mă judecă încă, dar eu păstrez cu strictețe porunca sa și am păstrat-o toată viața. Robul lui Dumnezeu obișnuia să spună: «Amintește-ți, mata... ești doar un martor, părinte, dar Dumnezeu este judecătorul! Și cât de multe, cât de multe și de grozave păcate, încât nici măcar nu le poți pro-

nunța, nu ne-a iertat nouă mărinimosul nostru Domn și Mântuitor. Cum oare putem noi, oamenii, să ne judecăm semenii! Noi suntem simpli martori, simpli martori, părinte. Să-ți amintești mereu acest lucru: simpli martori, părinte!»" Unui mirean el i-a dat această poruncă: "Împărtășește-te de patru ori. Măcar și o dată e bine. Așa cum te va învrednici Dumnezeu. Cel ce se împărtășește va fi mântuit; dar cel ce nu se împărtășește, cred că nu va fi mântuit: "Cel ce nu mănâncă Trupul Meu și nu bea Sângele Meu, acela nu are parte de Mine (In. 6, 56)".

Într-o altă situație, sfântul a făcut cunoscută o mare taină, și anume faptul că împărtășirea unuia este binefăcătoare și pentru alții. "Cel ce cu dragoste se împărtășește cu Sfintele Taine, și aceasta nu doar o dată într-un an, se va mântui, va prospera și va trăi mult pe acest pământ". "Cred", adăugă el, "că după marea bunătate a lui Dumnezeu, harul Său va fi lucrător și în familia celui ce se împărtășește. În ochii Domnului unul care face voia Sa valorează mai mult decât o legiune de păcătoși". Ce revelație minunată, mângâietoare și instructivă. În același timp, părintele obișnuia să-i împace pe cei ce se temeau să se apropie de Sfintele Taine din pricina sentimentului nevredniciei lor. Am văzut aceasta din porunca sa către părintele Vasile; dar s-a dovedit mai ales convingătoare în cazul fratelui Ioan.

O dată, în jurul unuia dintre cele 12 praznice, când urma să se împărtășească fratele Ioan se îndulci cu puțină hrană după slujba de seară, lucru care nu era în acord cu regulile mănăstirii. Pe lângă aceasta se mai adăugă și conștiința nevredniciei sale; și fratele începu să fie abătut. Și cu cât se gândea mai mult, cu atât deznădăjduia: "Un legheon de gânduri înspăimântătoare, unul după altul, se înghesuiau în capul meu. În loc să am nădejde în marea milostivire a Mântuitorului nostru Iisus Hristos Care ne acoperă toate păcatele, îmi imaginam că după Judecata lui Dumnezeu, din pricina nevredni-

ciei mele, voi fi sau ars de foc, sau înghițit de pământ de viu, de îndată ce mă voi apropia de Sfântul Potir".

Dorind să-și liniștească propria conștiință, fratele se spovedi, dar nici acest lucru nu-i aduse pacea în suflet; și, stând în altar continua să sufere. Părintele Serafim, văzând aceasta, îl chemă și îi spuse aceste minunate cuvinte: "Chiar dacă am fi umplut oceanul cu lacrimile noastre, nici măcar atunci nu I-am fi putut răsplăti Domnului cum se cuvine pentru ceea ce El ne dăruiește în mod gratuit, hrănindu-ne cu Prea Curatul Său Trup și Prea Cinstitul Său Sânge, Care spală, curățâ, dă viață și ne ridică din moarte. Așadar, apropie-te fără să ai vreo îndoială, și nu te tulbura; crede numai că acesta este adevăratul Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos, Care ne-a fost dăruit spre vindecarea tuturor păcatelor noastre".

Fratele, aflat acum în pace, se împărtăși plin de credință și de smerenie. Dar, altă dată, sfântul rosti un cuvânt grozav despre cei ce se împărtășesc cu nevrednicie. O tânără văduvă, Ana Petrovna Eropkina, după ce trăise căsătorită doar trei luni, vorbea despre părintele Serafim, și printre alte lucruri spuse următoarele: atunci când soțul ei iubit s-a îmbolnăvit brusc, ea "s-a temut să-i sugereze că ar fi bine să se împărtășească, temându-se să nu-l înspăimânteze; și, deși și el era foarte cucernic, el se temu să-și îndurereze soția invitând un preot". Așa că el muri fără să se împărtășească. Soția sa era foarte întristată din această pricină. "Să mori fără împărtășanie mi se pare a fi o pedeapsă a lui Dumnezeu pentru păcatele mele și cele ale soțului meu; mă gândeam că soțul meu va fi pentru totdeauna îndepărtat de la bucuria vieții divine". "După înmormântare... eram uneori deznădăjduită și probabil că mi-aș fi pus capăt vieții, dacă n-aș fi fost păzită cu strășnicie". Deci, văduva rămase în această stare de neliniște timp de zece luni. Apoi, urmând sfatul unchiului ei se duse cale de 500 de verste spre îndepărtatul Sarov. Acolo a aflat deplină pace de la

sfântul; iar în ceea ce privește moartea soțului ei, părintele îi spuse acest lucru: "Nu te mai necăji în legătură cu aceasta, bucuria mea, eu nu cred că doar pentru acest lucru sufletul său se va pierde. Numai Dumnezeu poate să judece pe cine va răsplăti sau pe cine va pedepsi și în ce mod". Și, mai departe, adăugă: "Aceasta se întâmplă câteodată: aici, în această lume, oamenii iau Sfânta Împărtășanie; dar, după judecățile Domnului ei rămân neîmpărtășiți". Cât de grozav este acest lucru! Cât de covârșitor! Și apoi sfântul continuă: "Un altul poate dori să se împărtășească, dar dorința sa rămâne neîmplinită, independent de voința sa. Unui astfel de om Sfânta Împărtășanie îi poate fi dăruită în chip nevăzut, printr-un înger al lui Dumnezeu". Văduva fu mângâiată.

Dar, uneori, Domnul îi pedepsește vizibil pe cei care cu nevrednicie se apropie de Sfântul Potir. Un preot din orașul Spassk, părintele Petru Teoktistov, descrie următorul caz. Un diacon, după ce a fost pedepsit pentru comportament nepotrivit de către preotul său, la rândul său l-a acuzat pe preot dinaintea episcopului cu martori care au jurat fals în favoarea sa. Diaconul fu promovat. Din satul său fu transferat la oraș pentru a sluji cu părintele Petru. El continuă să slujească acolo fără a avea mustrări de conștiință. Peste puțin timp, diaconul veni la Sarov și se duse la părintele Serafim. Văzându-l, văzătorul cu duhul ieși din chilia sa pentru a-l întâmpina, apoi se întoarse imediat și spuse cu mânie: "Mergi, pleacă de la mine; aceasta nu e treaba mea!" Diaconul se întoarse acasă și le spuse oamenilor ceea ce se întâmplase; dar nici măcar nu-i trecu prin cap să se căiască de păcatul de sperjur pe care-l comisese. Atunci, Dumnezeu îl pedepsi. Când înainte de Sfânta Liturghie, preotul spunea rugăciunea tipică împreună cu el: "O, Doamne, buzele mele vei deschide și gura mea va vesti lauda Ta", deodată, diaconul, în loc să spună conform rugăciunii: "E timpul să lucrăm pentru Domnul. Stăpâne

binecuvintează", el amuți. Și chiar a trebuit să părăsească biserica și să se ducă acasă. Acolo, puterea de a vorbi îi reveni. Dar de îndată ce ajunse iar la biserică, amuți din nou. Pedeapsa dumnezeiască a durat trei ani până când nevrednicul slujitor fu adus la deplina pocăință.

În ziua de prăznuire a Înălțării Domnului, la Utrenie, după Laude se cântă această stihiră a psalmului: "Toate popoarele bateți din palme, strigați lui Dumnezeu cu glas de bucurie (Ps. 46, 1). Diaconul, așa cum povesti el mai târziu, fu îngrozit de aceste cuvinte și începu să se roage pentru iertarea și milostivirea lui Dumnezeu. Și, de îndată limba i se dezlegă din mutenia ei. Plin de bucuria vindecării sale și, chiar mai mult, de mila lui Dumnezeu, diaconul acolo și atunci se căi deschis pentru toate, povesti din nou minunea care avusese loc și aduse laudă descoperirii duhovnicești pe care o ceruse părintele Serafim, acuzatorul său. Așadar, "Dumnezeu", ne învață părintele, "ne dezvăluie dragostea Sa față de oameni, mântuindu-ne cu orice chip, nu numai când facem binele, ci și atunci când Îl jignim sau Îl mâniem. Cu câtă răbdare ne poartă El păcatele! Iar atunci când ne pedepsește, cu câtă milă o face!". "Prin urmare", spunea sfântul Serafim cu cuvintele sfântului Isaac Sirul, "să nu-l numești pe Dumnezeu drept, căci dreptatea Sa nu se vede în lucrurile noastre (adică mila lui Dumnezeu față de noi în comparație cu păcatele noastre), iar Fiul Său ne-a arătat că El este mai degrabă bun și milostiv. Unde este dreptatea Sa? Noi suntem păcătoși, iar Hristos a murit pentru noi" (Rom. 5, 8). Dar să revenim la viața sfântului însuși. În această perioadă a vieții sale ca ierodiacon, trebuie să amintim un eveniment care mai apoi l-a legat pentru totdeauna de creația sa spirituală - mănăstirea de maici Diveievo.

În anul 1789, la începutul lunii iunie, părinte Pahomie împreună cu iconomul, părintele Isaia, se duse în satul Lemet la înmormântarea unui binefăcător al mănăstirii, moșierul

Alexandru Solovțov. După cum îi era obiceiul, starețul îl lua cu el pe ierodiaconul Serafim. Pe drum se opriră la Diveievo pentru a o vizita pe fondatoarea comunității, binecuvântata Agatia Semenovna Melgunova, în monahism - maica Alexandra. Ea primise de la Domnul știrea apropiatului său sfârșit și îi rugase pe părinți să-i facă Sfântul Maslu. Luându-și rămas bun de la ei, Maica Alexandra începu să-l implore pe părintele Pahomie să nu le lipsească pe orfanele ei de îngrijirea sa. Bătrânul răspunse profetic: "Maică! Nu mă dau în lături S-o slujesc pe Împărăteasa Cerurilor după puterile mele și după porunca dumitale. Dar cum se va întâmpla aceasta, nu știu. Voi trăi eu oare până atunci? Dar iată-l pe ierodiaconul Serafim. Nivelul său duhovnicesc îți este cunoscut și e și tânăr pe deasupra. El va trăi până în ziua aceea. Încredințează-i lui această mare sarcină". Maica Agatia răspunse că ea făcea doar o simplă cerere, însă Împărăteasa Cerurilor îl va învăța Ea Însăși ce trebuie să facă". Bătrânii plecară. Pe drumul de întoarcere în data de 13 iunie, ajunseră la timp pentru înmormântarea ei.

După ce slujiră Sfânta Liturghie și slujba înmormântării pentru stareța mutată la viața veșnică, ei voiau să se întoarcă la Sarov. Dar ploua cu găleata. Părintele Pahomie se afla în întârziere. Cât despre diaconul Serafim, dintr-un sentiment de curăție lăuntrică dar și dintr-o scrupuloasă purtare de grijă duhovnicească, nu rămase nici măcar la masa oferită după înmormântare în acea comunitate de maici; ci, îndată după înmormântare - desigur cu binecuvântarea celor care îi cunosc acrivia lui duhovnicească - se întoarse la mănăstire pe ploaie. Cât de minunați și ieșiți din comun sunt sfinții lui Dumnezeu! Cine altcineva ar fi procedat în felul acesta? Ce tărie și câtă hotărâre! Câtă asprime cu sine! Și toate acestea într-un astfel de om îngeresc precum sfântul Serafim. Dar numai câțiva știu un alt lucru mai izbitor și mai edificator: părintele Serafim care, se poate spune, a dat naștere mănăstirii Dive-

ievo și maicilor sale din punct de vedere duhovnicesc, nu a fost niciodată acolo, cu excepția acestei singure ocazii! Dar el a construit și a dirijat totul din Sarov, aflat la vreo 12 kilometri distanță, un fapt absolut de neînțeles și imposibil pentru alții! Nu, nu este deloc simplu ca oamenii să ajungă "sfinți". Chiar a vorbi despre aceștia e lucru dificil și stânjenitor pentru noi, păcătoșii. Cât despre imitarea lor – nu numai că ne-ar lipsi puterea, dar este aproape imposibil măcar să ne imaginăm nevoințele lor. Ei sunt oameni extraordinari, sunt adevărați giganți cerești, giganți ai duhului. Ei nu sunt de-ai noștri care suntem pământești, păcătoși, slabi.

Aproape șapte ani de viață monahală, în calitate de diacon, trecuseră pentru părintele Serafim. Părintele Pahomie se apropia de momentul plecării din această viață. Și dorea ca încă din această viață să-și vadă iubitul său împreună nevoitor uns cu harul deplin al preoției. Împreună cu frații mai vârstnici care văzuseră și ei nevoințele și viața curată a tânărului monah, starețul îi înmână lui Teofil, episcop de Tambov (în eparhia căruia mănăstirea Sarov fusese tocmai transferată) o cerere de hirotonire a sa întru preoție. Iar pe data de 2 septembrie 1793, înflăcăratul Serafim primi un nou har din mâinile acestui episcop și fu hirotonit preot. De acum un orizont mai larg de slujire față de mănăstire, ca și față de frați și pelerini, i se deschise. Dar un suflet care fusese aprins de o flacără puternică a dragostei față de Dumnezeu nu își poate afla odihna și nici nu se poate opri la jumătatea drumului. "Dumnezeu este foc", spunea sfântul, "care încălzește și aprinde gândurile și simțămintele" (a). "Cel ce a dobândit dragostea desăvârșită trăiește în această viață ca și cum n-ar exista, căci el se consideră străin față de cele văzute și cu răbdare le așteaptă pe cele nevăzute. El a fost cu totul transformat în dragoste față de Dumnezeu și a uitat de orice altă dragoste". "Cel ce cu

a) Literal: "inima și rărunchii".

adevărat Îl iubește pe Dumnezeu se consideră pe sine un pelerin și un străin pe acest pământ; căci în lupta sa pentru Dumnezeu, acesta Îl contemplă doar pe El cu sufletul și mintea".

Șapte ani de viață monahală petrecută mai ales în altarul Casei lui Dumnezeu, au trezit în părintele Serafim setea pentru sfânta însingurare în pustie. În plus, prietenii săi, unul câte unul au plecat în cealaltă viață, iar lucrul acesta îl făcea să se gândească din ce în ce mai mult la deșertăciunea acestei lumi trecătoare. Părintele Iosif, primul său duhovnic, murise de mult timp. Părintele Pahomie se pregătea și el acum de plecare; mai rămânea cel de-al treilea duhovnic și călăuză duhovnicească, care și el îl iubea mult pe Serafim, iconomul, părintele Isaia, viitorul stareț al mănăstirii. Și astfel, părintele Serafim, hotărâ să facă uz de autoritatea sa pentru a-și împlini dorința de a pleca în pustie, lucru pe care sufletul său îl dorea de multă vreme.

Chiar pe când era frate începător se dusese uneori în pădure, cu permisiunea starețului și binecuvântarea bătrânului său, părintele Iosif, îndemnat de duhul său și inspirat de exemplul starețului Nazarie, a lui Marcu cel tăcut sau al lui Dorotei pustnicul. Acolo, într-un loc tainic, își construi o mică colibă pentru sine și petrecea câtva timp în contemplație și rugăciune. Acolo, el împlinea scurta, dar adesea repetată regulă "pe care un înger al Domnului i-o dăduse marelui Pahomie al Egiptului" (a). Dar tot restul timpului și-l petrecea de asemenea în "amintirea de Dumnezeu" și în rugăciune neîncetată, care devenise pentru el respirația sufletului său. Apoi,

a) Ea constă din rugăciunile începătoare, din Trisaghion, apoi Doamne miluiește (de 12 ori); Slavă... și acum...; veniți să ne închinăm, (de 3 ori); psalmul 50; Crezul; de 100 de ori rugăciunea lui Iisus; Cuvine-se cu adevărat...; otpustul. Aceste rugăciuni trebuiau făcute de 12 ori în timpul zilei și de 12 ori în timpul nopții adică în fiecare ceas. Ele înlocuiau toate celelalte slujbe pentru pustnici. Din aceasta a luat ființă mai târziu "mica pravilă" a părintelui Serafim.

el mai îmbinase cu contemplația un post special: mânca doar o dată în zi, și atunci doar pâine și apă, în timp ce miercurea și vinerea se abținea cu totul de la hrană și băutură. Dar aceste nevoințe reprezentaseră doar începutul și primele încercări ale tânărului ieroschimonah în zborurile sale către zonele înalte ale vieții duhovnicești.

În vremea celor 16 ani de lupte neîncetate în cadrul mănăstirii, aripile sale duhovnicești se întăriseră, și "omul ceresc" zbură în pustie "din dragoste de Dumnezeu". În plus, avem motive să credem că mai exista și o altă cauză care l-a determinat să plece în pustie. Nu trebuie să credem că mănăstirile, chiar cele bune și bine organizate, sunt un lăcaș îngeresc al unor oameni îngerești. Nu, ele sunt locuri de pocăință, nevoințe și lupte. Și nicăieri nu tulbură diavolul sufletele mai mult ca printre monahii luptători. Și, prin urmare, cot la cot cu nobile aspirații și daruri duhovnicești, mai observăm în mănăstiri întotdeauna vicleniile vrăjmașului și patimile omenești. Și pentru sufletul curat al părintelui Serafim era tare greu să trăiască în această școală a luptei.

Nu știm cu siguranță dacă el a suferit afronturi personale din partea fraților, care, uneori, se poate să-i fi invidiat nevoințele sale ascetice, sfințenia, viața sa în singurătate, precum și dragostea bătrânilor săi și mai ales a părintelui stareț față de el. Dar iată ce i-a spus el altui monah care venise să-i ceară sfatul cu privire la viața pustnicească. "Părinte", îi spuse monahul, "oamenii susțin că retragerea dintr-o comunitate în pustie înseamnă fariseism și că o astfel de schimbare de viață înseamnă desconsiderarea fraților sau mai degrabă osândirea lor". La toate acestea, părintele Serafim răspunse: "Nu e treaba noastră să-i osândim pe alții. Iar noi părăsim comunitatea fraților nu din ură față de aceștia, ci, mai ales, fiindcă noi am acceptat să purtăm schima îngerească, drept pentru care este insuportabil să te afli acolo unde Domnul Dumnezeu este jignit prin cuvânt și prin faptă. Și, prin urmare,

atunci când noi ne despărțim de comunitatea frățească, noi evităm doar de a auzi și de a vedea ceea ce se dovedește a fi împotriva poruncilor lui Dumnezeu, lucru care se poate întâmpla în cadrul atâtor frați. Noi nu fugim de oameni care au aceeași fire cu a noastră și care poartă același nume de creștin, ci de păcatele pe care le fac aceștia. Așa precum i s-a spus marelui Arsenie: «Fugi de oameni și te vei mântui».

Pricina exterioară a însingurării sale o reprezenta boala. Din pricina statului în picioare îndelungat la rugăciune, atât în biserică, cât și la chilie, picioarele sfântului se umflaseră și erau ulcerate; și, astfel, îi era greu să-și mai îndeplinească ascultările sale monahale. În mod oficial acesta a fost cel dintâi motiv. Dar motivul lăuntric fundamental era de ordin spiritual "după râvna sa...în mod exclusiv de dragul păcii duhovnicești și din dragostea pentru Dumnezeu". Îndemnat de toate aceste împrejurări - dar mai degrabă călăuzit de Duhul Sfânt Însuși părintele Serafim, fără îndoială, chiar în timpul cât trăia părintele Pahomie îi ceruse acestuia binecuvântarea de a trăi o viață pustnicească. Acum sosise timpul. Starețul își trăia ultimele zile. Sfântul se afla permanent alături de el și îl slujea cu râvnă fierbinte, amintindu-și cu câtă dragoste îl îngrijise starețul în vremea celor trei ani de boală. În această perioadă de timp grija celor de la Diveievo îi fu încredințată lui. Odată, părintele Serafim observă pe chipul părintelui Pahomie o expresie de grijă și tristețe neobișnuite. "Ce te face să fii atât de trist, sfinte părinte?" îl întreabă el pe bătrân. "Sunt îngrijorat în privința surorilor din comunitatea Diveievo" răspunse bolnavul. "Cine o să aibă grijă de ele după mine?"

Atunci, părintele Serafim, care era de obicei atât de smerit și mai ales, prudent în ceea ce privește sexul opus, îi promise muribundului să-i continue lucrarea. Era o inspirație a Duhului Sfânt și dorința Împărătesei Cerurilor. Părintele Pahomie se înveseli cu duhul și, recunoscător, îl sărută pe părintele Serafim. Și, mai apoi, adormi curând în Domnul (6 noiem-

brie 1794). Părintele Isaia fu ales în locul său. După ce l-a plâns cu amar și l-a îngropat pe cel ce-i fusese părinte, binefăcător și prieten în Domnul, părintele Serafim primi încuviințarea și binecuvântarea de a duce o viață pustnicească din partea bătrânului său, noul stareț. Era din nou ajunul Intrării în Biserică a Maicii Domnului, pe data de 20 noiembrie. Cu 16 ani în urmă, în aceeași zi, tânărul Prohor intrase pe porțile mănăstirii. Acum, cel ce ardea cu duhul, părintele Serafim, iese prin ele, dar nu în lume, ci chiar mai departe de ea, în adâncurile pustiei. Maica Domnului își conduce iubitul ei slujitor în lăcașul din Sfânta Sfintelor, mai aproape de ea și de Dumnezeu.

Chilia monahală fusese pentru el pragul spre adevăratul monahism, spre comuniunea totală cu Dumnezeu, în singurătate, spre rugăciune lăuntrică (a); "Doar rugăciunea exterioară nu este suficientă", îi spunea el unui viitor monah. "Dumnezeu se uită la minte. Și, de aceea, monahii care nu îmbină rugăciunea exterioară cu cea lăuntrică nu sunt monahi cu adevărat". Cât despre înflăcăratul Serafim, arderea sa lăuntrică devenise atât de puternică încât avea nevoie de un orizont larg pentru duhul său în deplină liniște. "Vă iubesc pe toți", le-a spus Arsenie cel Mare fraților în momentul când a părăsit comunitatea pentru a se duce în pustie, dar Îl iubesc pe Dumnezeu mai mult. Și nu pot fi și cu Dumnezeu și cu oamenii". "Isihastul" (cel ce practică liniștea și tăcerea;) este un înger pământesc.

a) "Purtătorul acestuia", se spune în biletul de plecare din mănăstire, data 20 noiembrie 1794, "Ieromonahul Serafim din mănăstirea Sarov, i se acordă permisiunea de a rămâne în pustnicie în reședința de vară (adică, de fapt, a mănăstirii), din pricina incapacității sale în viața în comunitate cauzată de boala sa și datorită râvnei sale, după mulți ani de încercare în cadrul mănăstirii; iar lui îi este îngăduit să plece în pustie nu numai de dragul de a dobândi și păstra... pacea duhului dar și din dragoste pentru Dumnezeu, și dimpreună cu un canon ce i se dă după regulile Sfinților Părinți; iar în viitor fie ca nimeni să nu-l împiedice de a rămâne în acel loc; iar eu confirm toate acestea, (semnat) Ieromonahul Isaia" " Drept mărturie anexez aici prezentul sigiliu".

Aceasta a fost rezultatul firesc al anilor de noviciat în monahism, cât și al celor petrecuți în mănăstire în "schimă îngerească" de către părintele Serafim.

Deasupra: sihăstria îndepărtată, "pustia" unde părintele Serafim se retrăgea pentru luptele duhovnicești și pentru a fi în comuniune cu Dumnezeu.

Dedesubt: sihăstria apropiată, unde mai târziu, pe parcursul vieții sale, sfântul s-a rugat și i-a păstorit pe pelerini.

CAPITOLUL V

SIHĂSTRIA ÎNDEPĂRTATĂ

La vreo cinci kilometri depărtare de mănăstire, pe malul râului Sarov, într-o pădure deasă de pini, pe vârful unui deal înalt se afla o colibă de lemn formată dintr-o cameră cu o micuță antecameră și un cerdac. Acolo, sfântul pustnic mergea să viețuiască. O icoană a Maicii Domnului într-un colț, o sobă în celălalt, o bucată de lemn care slujea atât drept masă, cât și ca scaun, o oală de lut pentru păstrarea pesmeților, aceasta era toată mobila din "îndepărtata sihăstrie". Sub podeaua chiliei se construise o mică pivniță, probabil pentru păstarea legumelor. Dar, părintele Serafim o folosea pentru rugăciunea în liniște deplină și pentru a se ascunde de vizitatori, iar vara obișnuia să se odihnească acolo din pricina căldurii. În jurul sihăstriei, părintele amenajase o grădiniță în care cultivase cartofi, varză, ceapă, sfeclă etc. Câtăva vreme a crescut chiar albine, dar mai târziu a renunțat la această ocupație, probabil din pricina faptului că-l distrăgea de la lucrarea lăuntrică.

Aici, ascetul a petrecut, de asemenea, aproape 16 ani până când s-a înălțat pe o treaptă superioară a vieții duhovnicești. Șaisprezece ani! E ușor să spui aceasta. Dar cine poate spune ce s-a petrecut în toți acești ani în sufletul său puternic, hotărât, contemplativ? "Cel ce a gustat din dulceața dumnezeiască, luptă pentru liniște", spune sfântul Ioan Scărarul, "pentru a se sătura de ea din plin, fără vreo opreliște". Sfântului Serafim îi plăcea să citeze cuvintele sfântului Vasile cel Mare: "Pustia este un rai al desfătării unde florile parfumate ale dragostei (de Dumnezeu) acum se înflăcărează pline de un foc puternic, acum strălucesc într-o curăție albă ca zăpada; în ele se află pacea și liniștea...Aflăm aici mireasma desăvârșitei mortificări nu numai a trupului, dar ceea ce este și mai vrednic

de laudă, a voinței însăși; aflăm aici mireasma neîncetatei rugăciuni permanent aprinsă de focul dragostei dumnezeiești; acolo, florile virtuții strălucind de felurite podoabe, înfloresc pline de delicatețea unei frumuseți nepieritoare". Iar sfântul Serafim era pe deplin satisfăcut și încântat de frumusețea acestui dulce rai. Sufletul său se bucura de rugăciunea lăuntrică, cea care îi devenise demult un izvor pururea curgător de apă vie.

Acum, în pustie, viața sa consta în principal din rugăciune. El își citea canonul pustnicesc în ordinea obișnuită, și anume: după miezul nopții el citea canonul sfântului Pahomie, apoi rugăciunile dimineții, vecernia, utrenia și pavecernița. Dar, uneori, el înlocuia canonul obișnuit cu metanii însoțite de rugăciunea lui Iisus. Astfel, în loc de canonul de seară, el făcea 1000 de metanii. Dar, pe lângă aceasta, el își "amintea pururea de Dumnezeu" și se afla într-o permanentă stare de contemplație.

Adesea, era aflat de vizitatorii săi în stare de extaz. Uneori, pe când era ocupat cu treburile în grădină, scăpa sapa din mână, iar duhul său se cufunda în lumea cerească; sau obișnuia să spargă una, două, trei bucăți de lemn și, scăpându-i toporul din mână rămânea nemișcat în stare de extaz contemplând Taina Prea Sfintei Treimi, fiind răpit în rugăciunea cea duhovnicească îndreptată către Dumnezeu.

În astfel de momente, cei care-l vizitau nu-l deranjau, ci așteptau până ce revenea la o stare normală. Dar, uneori, răpirile sale duhovnicești durau atât de mult încât oamenii nu mai așteptau până la sfârșit, ci, în liniște plecau de la sihăstrie pentru a nu tulbura iluminările harice dăruite sfântului; și se simțeau la fel de zidiți și mângâiați duhovnicește de ceea ce văzuseră, ca și cum i-ar fi ascultat învățăturile. Cât de puțin am spus! Totuși, în realitate, mai e ceva de spus; fiindcă toți acești 16 ani petrecuți în pustnicie au reprezentat ani de

viață contemplativă, într-un neîntrerupt dialog cu Dumnezeu. Sufletul este o mare taină; iar viața sa în cazul asceților este în întregime ascunsă în Dumnezeu. "Pustnicii au o neîncetată dorire față de cele cerești. Cei ce se află în afara acestei lumi deșarte", adică cei ce s-au lepădat de lume au o permanentă dorire față de Dumnezeu. Chiar și când se afla în grădină la lucru, sfântul cânta imne către Cel de Sus. Iată un irmos pe glasul al treilea: "O, Tu, Cel Ce ai creat totul din nimic, creând totul prin Cuvânt, desăvârșind apoi prin Duh, Atotțiitorule suprem, întărește-mă în dragostea Ta", "Acoperă-mă, întărește-mă întru dragostea față de Tine". Sau minunată doxologie către Maica Domnului: "Să cântăm laude Fecioarei Maria, Ușa Cerului, Slava întregii lumi. Căci ea s-a arătat pe sine ca cer și templu al Dumnezeului celui viu...Curaj, deci, curaj, popor al lui Dumnezeu, căci El, Atotputernicul, îi va zdrobi pe toți vrăjmașii tăi".

Trăind în lumea sa cerească, sfântul le dădea chiar nume locurilor înconjurătoare care îi aminteau de cetățenii cerești sau de evenimente sfinte. El avea propriul său oraș al Ierusalimului, existau acolo o Golgotă, apoi Betleemul, Nazaretul, Taborul, Iordanul, Kedronul etc. El îi dăduse dealului pe care se afla numele de Athos. Pe când vizita acele locuri de obicei rostea acolo diferite rugăciuni potrivite locului respectiv. La Betleem utrenia, la Nazaret, un acatist al Maicii Domnului; la Golgota ceasul al nouălea, ș.a.m.d. Citirea Cuvântului lui Dumnezeu îi lua, ca mai înainte, mult timp; dar aceasta îi slujea pur și simplu ca un alt mijloc de a-l îndrepta către unicul țel - vederea celeilalte lumi. "Ar trebui citită Sfânta Scriptură", spunea el mai apoi, "pentru a-i oferi spiritului libertatea de a se înălța spre cerești locașuri, hrănindu-se prin preadulcele dialog cu Domnul". Părintele Serafim își petrecea restul timpului în nevoințe trupești, fără de care viața monahală este de neconceput, chiar și în pustie. Fie că avea

treabă în grădină, fie că strângea ciuperci, fie că pregătea lemne pentru foc sau întărea malul râului.

Mai târziu el a început să care în spate o geantă umplută cu nisip și pietre în care se afla Sfânta Evanghelie. Atunci când a fost întrebat de ce făcea acest lucru, sfântul răspunse prin două cuvinte ale Sfântului Efrem Sirul: "Îl asupresc pe cel ce mă asupreşte", adică pe vrăjmașul care îi necăjea pe asceți. În același scop, pentru a atinge desăvârșita mortificare a omului celui vechi, el recurgea uneori la mijloace drastice. Dezbrăcat până la mijloc, el lucra în apropierea unei mlaștini; sau stând lângă chilia sa, el se lăsa pradă țânțarilor, iar aceștia îl înțepau atât de cumplit încât îi curgea sângele pe față iar trupul se umfla, se învinețea și se umplea de cheaguri de sânge. Sfântul nu mergea niciodată la baie și nici nu purta haine călduroase. Pe piept îi atârna totdeauna o cruce de aramă, binecuvântarea mamei sale. Hrana sa era cât se poate de simplă și chiar și aceasta era limitată din punct de vedere cantitativ. "Pâinea și apa sunt suficiente. Tot așa a fost și înainte de potop", îi spuse el unui mirean. Poate fi mâncată hrană de frupt în Postul Mare dacă o persoană nu dorește să postească sau dacă medicii îi recomandă o astfel de hrană pentru sănătate? Părintele Serafim răspunse: "Pâinea și apa nu fac rău nimănui. Și cum au ajuns unii oameni să trăiască până la o sută de ani? «Omul nu va trăi doar cu pâine, ci cu fiecare cuvânt care iese din gura lui Dumnezeu» (Deut. 8, 3). Respectați ceea ce Biserica a stabilit la cele șapte sinoade ecumenice. Vai de cel ce adaugă sau scoate măcar un singur cuvânt din cele rostite acolo. Ce spun medicii despre sfinții care vindecau ulcere septice printr-o singură atingere cu mâna sau despre toiagul lui Moise prin care Dumnezeu a scos apă din stâncă?" Iar părintele Serafim știa acest lucru mai bine decât oricine altcineva. La început hrana sa a fost pâinea, și aceea veche, pâine pe care o lua de la mănăstire o dată pe săptămână. El

mai lua și legume din grădinița pe care o cultivase el; dar, mai apoi, cu binecuvântarea bătrânului său el a încetat să mai ia pâine de la mănăstire pentru a nu împovăra comunitatea, ci "să dobândim hrană", după exemplul sfântului apostol Pavel, "muncind cu propriile noastre mâini" (1 Cor. 4, 12). În felul acesta pustnicul își petrecea timpul în zilele obișnuite. Dar în ajunul duminicilor și al praznicelor, el se ducea la mănăstire și lua parte la slujba de seară; apoi se spovedea, iar dimineața se împărtășea cu Sfintele Taine la Liturghia matinală săvârșită în biserica bolniței, având hramul sfinților Zosima și Savatie. Rămânea la mănăstire până la Vecernie. În tot acest timp el îi primea pe frați și pelerini care veneau la el pentru mângâiere și sfat. Când frații se duceau la slujba de seară, părintele Serafim își lua porția de pâine pentru tot restul săptămânii și se întorcea la îndrăgita sa sihăstrie. Pe tot parcursul primei săptămâni a Marelui Post el rămânea tot timpul în mănăstire ajunând până ce se împărtășea în sâmbăta respectivă.

Duhovnicul său era tot bătrânul său, părintele Isaia. Și, astfel, încetul cu încetul părintele Serafim urca din putere în putere. Dar pentru a-l întări pe robul Său în Duhul rugăciunii, Atotînțeleptul Domn îngădui ca acesta să aibă o ispită. Sfinții Părinți au pronunțat chiar un lucru ce poate părea ciudat: dacă n-ar fi demoni, n-ar mai fi sfinți; adică dacă nu ar mai fi ispite, ar exista mai puține rațiuni pentru nevoințele ascetice ale sfinților; și astfel ar exista și mai puține cununi pentru a-i răsplăti. Iar cel ce dorește să capete mai mult har trebuie să se pregătească mai bine pentru ispite. Astfel ne învață sfântul Isaac Sirul, acel ascet între asceți.

Mănăstirea Sarov era deja binecuvântată pe vremea sa de regulile sale severe și pentru viața austeră a monahilor. De aceea, se obișnuia să fie numiți egumeni și stareți în alte eparhii dintre călugării de aici. Printre alții celebrul restaurator al mănăstirii Valaam, starețul Nazarie, fusese tuns în

monahism la Sarov; și tot aici și-a sfârșit zilele ca pustnic pe timpul vieții sfântului. Înflăcăratul Serafim se putea ascunde și mai puțin de văzul oamenilor. Prin urmare, la nici doi ani după retragerea sa în pustie, în anul 1796, i s-a oferit postul de stareț al mănăstirii Alateer din provincia Samara, propunându-se și promovarea sa la rangul de arhimandrit. Sfântul pustnic declină această ofertă și îl rugă pe părintele Isaia să o refuze. În locul său fu trimis monahul Avraam. Dar curând după aceea, vrăjmașul îl atacă pe sfânt cu o răutate infernală și stârni în el un adevărat "conflict mental" și o profundă descurajare (a). Am observat deja cât de înfricoșător considera sfântul că este acest duh al descurajării, atunci când un om nu mai dorește nici măcar să trăiască. Dar el știa și calea către biruință - și anume rugăciunea.

În pădure, cam la jumătatea drumului dintre chilia sa și mănăstire, lângă drum, se afla o piatră uriașă de granit. În fiecare noapte părintele Serafim se ducea acolo; și, fie în picioare, fie îngenunchiat, cu mâinile înălțate spre cer, el se ruga neîncetat: "Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!" Dar sfântul mai aduse și o altă piatră în chilia sa, rugându-se acolo în timpul zilei, ca să nu poată fi văzut de oameni. În această teribilă nevoință a pătimit sfântul o mie de zile și o mie de nopți întrerupându-o doar pentru odihna necesară și pentru a se întări cu puțină hrană. O mie de zile și o mie de nopți! Am

a) Există o legendă după care părintele Serafim, după ce a refuzat promovarea, a cedat pentru un moment ispitei și a regretat refuzul său. Dar sfinții nu numai că s-au luptat cu păcatele, ci au considerat chiar simplele dorințe nu mai puțin un rău însemnat (Mt. 5, 22-28). Văzând în sine această umbră de egoism, sfântul a hotărât să dezrădăcineze din sine orice fel de legătură cu această lume; căci "cel ce bolește de vreo patimă și râvnește la liniștire" riscă să i se năruiască toate nevoințele" (episcopul Teofan). Iată de ce el și-a asumat o nevoință extraordinară pentru a implora iertarea din partea lui Dumnezeu și a izbândi împotriva vrăjmașului

citit și am auzit despre aceasta. Dar ne-am oprit noi vreodată să ne gândim ce poate însemna o asemenea nevoință? Și este oare posibil să înțelegem ceva prin care nu am trecut și de care nici nu ne putem face o imagine corectă? Aceasta este o faptă care întrece puterile omenești. Haideți să stăm cu gândul aproape de ascet și să-l urmărim în taină.

Este o noapte întunecoasă. Oamenii obișnuiți ar fi cuprinși de teamă. Dar pustnicul îngenunchiat nu se gândește la nimic; el înalță doar către cer un strigăt neîncetat de milostivire: "Dumnezeule, fii milostiv, fii milostiv mie, păcătosului!" Fiarele sălbatice din pădure se apropie de el dar, părintele nu se teme. Poate că ar dori chiar să fie sfâșiat pentru ispășirea păcatelor sale. Dar fiarele pleacă de la acest om care nici măcar nu le dă vreo atenție. Iar el continuă să suspine: "Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului... păcătosului". A sosit toamna și odată cu ea ploile, noroiul, frigul. Pădurea foșnește. E ud până la piele. Cine nu și-ar dori un colțișor cald și liniștit? Dar sfântul își înalță mâinile sale umede și își încălzește sufletul cu căldura pocăinței sale: "Dumnezeule, fii milostiv! Milostivește-te! Am păcătuit: iartă-mă! Pedepsește-mă, dar ai milă față de mine. Te-am mâniat: redă-mi mila Ta! Mi-am pângărit sufletul: curățește-mă! Fără curăție, nu Te pot vedea!" Acum e iarnă cu ger aspru. Pinii trosnesc. Mâinile și picioarele sunt amorțite, oasele dor din pricina frigului pătrunzător. Dar el nu poate, nu are nici un drept să părăsească piatra de pocăință. Și continuă să strige către Dumnezeu: "Ai milă de mine, o, Dumnezeule! Fie-ți milă de mine!" Somnul, oboseala îi cuprind întreaga ființă. Un om înghețat dorește, mai ales, să doarmă. Dar ascetul biruiește această lege a firii și își întinde mâinile și mai sus; el se ridică din genunchi și strigă și mai tare: "Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului". Și câte grozăvii nu a pătimit din partea demonilor? Ar putea oare diavolul să-și părăsească adversarul tocmai acum? Desigur că nu.

Dar ce înseamnă amenințările și grozăviile lui pe lângă gândul sfâșietor al sfântului că Domnul l-ar putea părăsi din pricina păcatelor sale! Îl dor picioarele. Ele sunt pline de răni. Mâinile sale sunt înțepenite în rugăciune. Dar el trebuie să ceară milă, căci a păcătuit. Acest lucru e greu de închipuit. Dar atunci ce a fost în realitate? Și tot așa a continuat o mie de nopți. Iar în chilie o mie de zile. E de neînchipuit! Sfântul a păstrat tăcerea asupra acestei nevoințe. Dar diferite zvonuri

Sfântul Serafim de Sarov rugându-se pe o stâncă; Sfântul a petrecut o mie de zile și de nopți îngenunchiat în rugăciune dinaintea lui Dumnezeu.

ajunseseră la urechea episcopului de Tambov care mai târziu îi ceru informații stareţului Nifon: "Cunoaștem nevoințele și viața părintelui Serafim; dar în ceea ce privește anumite lucruri tainice, ori despre rugăciunile sale făcute pe o piatră timp de o mie de zile și nopți, nimeni nu știe nimic".

Înaintea sfârșitului său, sfântul însuși le povesti unora dintre frați despre ispita sa și lupta dusă cu ea. Unul dintre ei spuse cu uimire: "Acest lucru este mai presus de puterile omenești". Părintele Serafim răspunse: "Sfântul Simeon Stâlpnicul a stat timp de 47 de ani pe un stâlp. Se pot oare compara nevoințele mele cu ale acestuia?" Interlocutorul său spuse că probabil a fost ajutat de har. "Da", răspunse bătrânul, "altminteri puterile omenești n-ar putea rezista". Apoi adăugă: "Când există frângere de inimă, atunci Dumnezeu este cu noi". Prin această nevoință și prin căință, dăruită prin har, sfântul birui demonul slavei deșarte și al deznădejdii și atinse o extraordinară culme a duhului de rugăciune. Și astfel preschimbă răul însuși în bine de dragul său, după cuvântul Scripturii: "Și știm că Dumnezeu toate le lucrează spre binele celor ce iubesc pe Dumnezeu" (Rom. 8, 28).

Nu cu mult timp înaintea sfârșitului său, sfântul bătrân îi încredință fratelui Ioan sarcina de a găsi această piatră în pădure indicându-i semnalele specifice ale locului. Doar cu mare greutate o găsi. Frunzele și noroiul o acoperiseră. Mai târziu, admiratorii părintelui Serafim începură să cioplească bucățele din ea și le luară cu ei nu numai ca amintiri ale luptelor sale, ci și pentru a primi ajutor în chip miraculos. Și în felul acesta se răspândiră în toată Rusia și pot fi găsite chiar și în străinătate. Noi le sărutăm și le venerăm ca pe niște icoane. Iar uneori ele sunt puse în apă care e băută mai apoi în scop de vindecare. Resturi ale pietrei din pădure sunt păstrate la Sarov și Diveievo. Iar piatra din chilie a fost adusă cu totul la mănăstirea Diveievo.

După ce a biruit ispita și a primit de la Dumnezeu un semn de iertare, sfântul Serafim reveni din nou la viața sa duhovnicească de mai înainte, deși lăuntric ea devenise chiar mai intensă. Dar, de acum, pentru tot restul vieții sale sănătatea i se șubrezi în mod vizibil. Simțea mai ales dureri la picioare. Și probabil că acesta a fost unul dintre motivele aparente ale ascetului de a pune capăt celor o mie de zile de rugăciune petrecute pe cele două pietre; părintele a observat că "prietenul" său slăbit, trupul, va fi complet epuizat și va refuza să slujească duhului. Oricum, ispita promovării în trepte ierarhice superioare fu reînnoită după marea luptă.

Sfântului Serafim i s-a oferit a doua oară postul de egumen în mănăstirea Krasno Slobodski Spasski. Dar cel ce a fost o dată ispitit capătă experiență (Iac. 1, 3-4). Dar sfântul respinse noua ofertă calm și hotărât, ca și cum nu l-ar fi privit deloc. Atunci vrăjmașul recurse la alte mijloace de ispitire. Ispita monahală obișnuită, aceea venită prin oameni, și mai ales prin femei, fu înlăturată de părintele Serafim simplu și ușor.

În general, el nu primea aproape pe nimeni în sihăstria sa. Chiar foarte puțini dintre monahi veneau la el: doar Marcu tăcutul, părintele Isaia, ierodiaconul Alexandru și mai târziu părintele Tihon. Cât despre frați, părintele vorbea cu ei doar în zilele de sărbătoare, primindu-i în mănăstire între Sfânta Liturghie și Vecernie. Cunoscându-i acest obicei, căpătat cu binecuvântarea starețului, monahii nu-l deranjau în pădure. Dar mirenii, și mai ales femeile, atrași de zvonurile cu privire la pustnic și îndemnați de propriile lor necazuri, aflară în curând drumul spre el, și începură să-i tulbure singurătatea de dragul căreia el părăsise "în mod exclusiv" mănăstirea. Pentru a se apăra de aceștia, părintele Serafim hotărâ să nu mai primească pe nimeni, și mai ales femeile.

Dar, mai întâi, el se rugă fierbinte către Domnul și Prea Curata Sa Maică, dacă era voia lui Dumnezeu ca oamenii să

fie lăsați fără zidire și mângâiere duhovnicească. Pentru a fi sigur de acest lucru, el ceru cu îndrăzneală un semn: dacă această hotărâre era pe placul lui Dumnezeu atunci copacii din jur trebuiau să bareze calea spre chilia sa.

Tocmai în vremea aceea se apropia un praznic. Părintele Serafim se duse după obiceiul său la mănăstire. Și pe când cobora din Athosul său (acolo unde e binecunoscut faptul că femeile nu sunt deloc îngăduite) văzu că niște pini erau aplecați și blocau cărarea. Părintele Serafim căzu în genunchi drept recunoștință față de Dumnezeu pentru acest semn minunat și se grăbi către mănăstire pentru Sfânta Liturghie. Părintele Isaia slujea dimpreună cu alți preoți. Părintele Serafim se afla în altar. După Heruvic se duse plin de respect la părintele său duhovnicesc: "Părinte stareț", spuse el plin de umilință, "dați-mi binecuvântarea ca femeilor să nu li se îngăduie să vină la muntele pe care locuiesc eu acum". Părintele Isaia, care tocmai se pregătea să citească rugăciunea tainică pentru Sfânta Jertfă răspunse cu nemulțumire: "Într-un astfel de moment și cu o astfel de cerere vii mata la mine, părinte Serafim!" "Chiar acum binecuvântați-mă, vă rog, părinte", continuă sfântul fără să se simtă câtuși de puțin ofensat. "Dar cum pot eu de la o distanță de 5 kilometri să văd că femeilor nu li se îngăduie să vină acolo" ripostă părintele Isaia. "Binecuvântați-mă doar, părinte", insistă sfântul Serafim smerit, dar ferm, "și nici una nu va urca pe muntele meu". Atunci starețul porunci să i se dea icoana Maicii Domnului numită "Pântecele binecuvântat" și dându-i binecuvântarea zise: "Te binecuvintez să nu îngădui femeile să-ți viziteze muntele; dar păzește-te bine". Părintele Serafim sărută sfânta icoană și se întoarse la locul său. După ce se împărtăși cu Sfintele Taine se întoarse la sihăstrie și baricadă cărarea cu cioturi de lemn. Acum drumul către el era închis; dar părintele Serafim încă mai primea bărbați din când în când.

Înfrânt în acest caz, ispititorul îl atacă în alte feluri. Atunci când chiar unui mirean părintele Serafim i-a spus: "Vrăjmașul se află pretutindeni lângă tine!" cum ar fi putut acesta oare să-l slăbească tocmai pe el de răutățile sale. El le spuse unor monahi că frații care viețuiau în mănăstire luptau cu forțele lui ca și cu niște porumbei, dar cei ce viețuiau în pustie luptau cu acestea ca și cu niște lei ori leoparzi.

Un mirean, în simplitatea inimii sale, îi puse următoarea întrebare părintelui Serafim: "Părinte, ai văzut mata duhuri rele?" Bătrânul răspunse cu un zâmbet:"Sunt dezgustătoare! Precum nu-i este cu putință unui păcătos să vadă lumina orbitoare a unui înger la fel, este cumplit lucru să vezi demoni, căci ei sunt înfricoșători". "M-a condus prin pădure", povestea mai târziu sora Acvilina Malișev, "pe la piatra pe care se rugase și pe la locul unde Marcu pustnicul viețuia, și-mi spuse totul: cum îl ispiteau vrăjmașii aici, cum lupta cu ei acolo".

Dar avem puține informații amănunțite despre luptele sale duhovnicești. Iată ce scrie autoarea cronicii mănăstirii Diveievo despre ispitele vrăjmașului: "după felul lui viclean el începe cu cele mai ușoare ispite și la început îl atacă pe ascet cu tot felul de temeri. Astfel, după cele povestite de un ieromonah de la sihăstria Sarov, care a trăit până la vârstă înaintată, odată, pe când se afla în rugăciune, auzi deodată în spatele pereților chiliei sale urletul unei fiare; apoi un zgomot de parcă o mulțime de oameni începuse să-i spargă ușa chiliei sale; ușa chiliei fu scoasă din țâțâni și demonii aruncară la picioarele monahului aflat la rugăciune o bârnă uriașă, care mai apoi fu scoasă afară cu mare greutate de către opt oameni". "Alteori, ziua, dar mai ales noaptea, pe când stătea în picioare la rugăciune, i se părea că brusc chilia i se prăvălea în cele patru vânturi și că din toate părțile fiare înspăimântătoare se năpusteau la el cu răcnete sălbatice și pline de mânie". "Uneori, îi apărea dinainte un sicriu deschis din care

se ridica un om mort". "Întrucât bătrânul nu a cedat fricii, diavolul începu să lupte cu mare cruzime. Astfel, cu voia lui Dumnezeu îl ridica în aer și de acolo îl arunca la pământ cu atâta forță încât dacă n-ar fi fost de față îngerul păzitor, i-ar fi rupt oasele din pricina unor astfel de lovituri. Dar nici în acest fel nu l-au putut birui pe bătrân. "Toate nălucirile, ispitele și atacurile vrăjmașului" părintele Serafim le biruia cu puterea Sfintei Cruci și cu rugăciunea. Mai apoi rămânea multă vreme în pace în sihăstria lui, mulțumind Domnului". "Ispitele diavolului", spunea el cu curaj, "sunt ca pânza unui păianjen; trebuie doar să sufli în ea și va fi distrusă; la fel este și cu vrăjmașul diavol. E nevoie să te înarmezi doar cu Sfânta Cruce și toate răutățile lui vor dispărea complet". Dar vicleanul vrăjmaș este inepuizabil în planurile sale răutăcioase împotriva asceților. Deoarece nu l-a putut birui pe sfântul luptător prin ispite și temeri lăuntrice, l-a atacat din afară. Aceasta s-a întâmplat după 10 ani de viață pustnicească, pe data de 12 septembrie, 1804.

Odată, părintele Serafim tăia lemne în pădure. Trei țărani necunoscuți se duseră la el și începuseră să-i ceară bani plini de aroganță: "Vin mireni la tine și îți aduc bani!" "Eu nu iau nimic de la nimeni", răspunse bătrânul. "Dar aceștia nu-l crezură și îl atacară. Părintele Serafim avea o mare forță trupească și pe deasupra, avea un topor și se putea apăra. Acest gând, așa cum spunea el mai târziu chiar îi trecuse chiar prin minte. De îndată își aminti cuvintele Mântuitorului: "Toți cei ce pun mâna pe sabie de sabie vor pieri" (Mt 26, 52). Iar sfântul ascet puse jos toporul și zise: "Faceți ce vreți". Atunci, unul dintre hoți ridică toporul său și cu mânerul îl lovi pe pustnic în cap. Începu să-i curgă sânge pe gură și pe urechi și căzu inconștient la pământ. Dar răufăcătorii continuară să-l bată și-l traseră în chilie sperând ca acolo să-și recapete cunoștința și să le arate banii el însuși. În antecameră îl legară de mâini

și de picioare și începură să caute prin sihăstrie; ei sparseră chiar și soba, apoi podeaua și nu găsiră nimic. Brusc, fură cuprinși de teamă și fugiră înspăimântați. Părintele Serafim își recăpătă cunoștința și se dezlegă cu greutate. Mai întâi îi mulțumi lui Dumnezeu că i-a dat să sufere, deși era nevinovat, și se rugă pentru iertarea criminalilor.

Sfântul Serafim atacat de hoți.
Imitându-L pe Mântuitorul Cel îndelung răbdător, sfântul nu s-a apărat, ci s-a lăsat în mâinile lui Dumnezeu.

În ziua următoare el ajunse la mănăstire cu un uriaș efort. Se săvârșea tocmai Sfânta Liturghie. Frații erau îngroziți de înfățișarea cumplită a sfântului. Hainele, capul și barba îi erau acoperite cu sânge și praf; pe față și pe mâini avea numeroase răni; sângele i se închegase în urechi și în gură; câțiva dinți îi fuseseră rupți. Întrebat de călugări ce i întâmplase, părintele Serafim rămase tăcut. Dar, după slujbă, el îi spuse totul părintelui Isaia și duhovnicului mănăstirii. Rămase în mănăstire. Timp de opt zile pacientul suferi teribil fără să doarmă, să mănânce sau să bea. Părintele stareț, temându-se pentru viața lui trimise la Arzamas pentru ajutor medical; trei medici și trei asistenți sosiră. După ce l-au examinat pe pacient constatară următoarele: capul îi era spart, coastele sfărâmate, pieptul rănit, precum și alte răni grozave pe trup. Fură uimiți de faptul că un om mai putea rămâne în viață după toate acestea. La începutul consultației părintele Serafim era conștient, dar spre sfârșitul ei își pierdu cunoștința și se bucură de o minunată vedenie. Pe partea dreaptă a patului său apărură Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu cu aceiași apostoli Petru și Ioan ca și în cea dintâi vizită. Arătând cu degetul mâinii drepte către părintele Serafim ea se întoarse către locul unde se aflau medicii și zise: "De ce vă mai osteniți?" Apoi, se uită la sfântul Serafim și din nou le repetă apostolilor cuvintele rostite mai înainte: "Acesta este din neamul nostru". Vedenia luă sfârșit. În acel moment intră părintele stareț. Doctorul îi spuse starețului și pacientului "să i se ia sânge", să i se spele rănile cu alcool și să i se pună legături pe ele. Dar părintele Serafim respinse toate acestea, predându-se cu totul în voia lui Dumnezeu și a Maicii Domnului. Și deodată se umplu de o negrăită bucurie care dură timp de patru ore.

Spre seară se ridică din pat spre uimirea tuturor, iar la ceasul al nouălea ceru puțină pâine și varză spre întărire. Și treptat începu să-și revină în puteri. Dar urmele acestei bătăi

iau rămas pe trup pe tot restul vieții. Chiar și mai înainte el obișnuia să meargă aplecat după ce a fost izbit în spate în timp ce tăia un copac, dar acum mergea aplecat destul de tare. Și de atunci părintele Serafim a început să umble sprijinindu-se într-un toiag. Ascetul petrecu cinci luni în mănăstire. Părintele Isaia și frații se sfătuiră să rămână acolo pentru totdeauna, dar căpătă binecuvântarea să se reîntoarcă la iubita sa sihăstrie. Curând după aceea răufăcătorii fură găsiți. Erau țărani

Sfântul Serafim umblă sprijinindu-se într-un topor. După ce a fost atacat de hoți, sfântul a rămas adus de spate, umblând adesea cu ajutorul unui topor.

(iobagi) din satul Kremensky (gubernia Ardatovsky). Urmau să fie judecați; dar aflând acest lucru părintele Serafim îl rugă pe stăpânul lor, moșierul Tatișef și pe părintele Isaia să-i ierte. "Altminteri", îi spuse el părintelui stareț, voi părăsi mănăstirea Sarov și mă voi duce în altă parte". Cererea îi fu împlinită, dar Dumnezeu îi pedepsi El însuși pe rufăcători: le arseră casele. Atunci ei veniră la sfânt, se căiră de faptele lor cu lacrimi în ochi, cerându-i să-i ierte și să se roage pentru ei. Părintele Serafim îi iertă și își reluă viața de pustnic. Dar viața lui în pustnicie nu se desfășura doar în nevoințe și suferințe. Nu numai că sfântul crescuse duhovnicește și ajunse la nepătimire - țelul isihasmului - dar în același timp Domnul își răsplăti slujitorul cu negrăite mângâieri și-l slăvi cu minuni extraordinare.

Între timp, să povestim aici... pe scurt, despre supunerea minunată a fiarelor sălbatice și a reptilelor față de el. Căzut fiind din ascultarea față de Dumnezeu, omul a pierdut suveranitatea sa regală asupra lumii; dar atunci când revine la starea sa originară el își recapătă din nou puterea asupra creaturilor. La fel s-a întâmplat și în cazul sfântului Serafim. Circulă o legendă din care reiese faptul că la chilia sa, ca și la chilia sfântului Vlasie, veneau diferite animale sălbatice noaptea; șerpii se furișau prin apropiere, iar el le ieșea înainte și îi hrănea din sărăcăcioasa lui mâncare. Unul dintre frați care era mai apropiat de el și îl vizita la sihăstrie, ierodiaconul Alexandru, îl întrebă odată cum de îi ajungea pâinea pentru animale. Sfântul bătrân răspunse că întotdeauna găsea suficientă pâine pentru a le hrăni. Dar mai notabile și mai mișcătoare informații sunt cele legate de felul în care sfântul hrănea urșii. Cine nu a auzit de această uimitoare minune? Certitudinea ei a fost atestată de numeroși martori. Ea a fost povestită de același ieromonah Alexandru, de monahul Petru, de cea care avea să devină mai târziu maica Matrona de la Dive-

ievo, de maica Alexandra, stareța mănăstirii Lyskov, de către maica Ana și alții. Iată povestirea monahului Petru de la Sarov: "Legat de părintele Serafim prin legăturile dragostei întru Hristos Domnul m-am dus odată la îndepărtata sa sihăstrie pentru a mă folosi de sfaturile de suflet mântuitoare ale omului lui Dumnezeu. În timp ce mă apropiam am văzut că părintele Serafim stătea pe trunchiul unui copac și hrănea un urs care-i stătea dinainte, cu pâine uscată, pe care o lua din chilia sa. Uimit de această minunată și neobișnuită priveliște mă oprii în spatele unui copac, și mă rugam cu mintea către părintele Serafim ca să mă scape de frică. Și, deodată, văzui că ursul îl părăsi pe bătrân și se duse în pădure, tocmai în direcția opusă aceleia în care mă aflam eu. Apoi, îmi făcui curaj și m-am apropiat de părintele Serafim. Bătrânul mă întâmpină cu bucurie și spuse că întrucât mă învrednicisem să văd această fiară sălbatică lângă el, va trebui să păstrez această taină până la moartea sa. După aceasta m-am minunat mereu de curăția sufletului și de credința acestui cuvios bătrân, căruia chiar și animalele sălbatice i se supuneau, în timp ce noi ne temeam numai văzându-le".

Mai departe vom afla întâmplări și mai mișcătoare și mai ziditoare din viața sa. Astfel, se scurseră 12 ani din viața sa de pustnic. Părintele Isaia a renunțat la postul său de egumen din pricină că i se împuținaseră puterile și se retrase la odihnă și liniște voind a se pregăti pentru plecarea pentru lumea cealaltă. Frații hotărâră să-l aleagă pe părintele Serafim în locul său. Aceasta era cea de-a treia propunere pentru postul de stareț care i se făcea. Pe lângă mănăstirea Alateer, voiseră să-l mai numească egumen al mănăstirii Krassno Slobodski Spasski.

Dar după pocăința de pe piatra din pădure, pustnicul respinse acum ferm și liniștit astfel de oferte. Atunci, îl aleseră pe diaconul mănăstirii, părintele Nifon, ca egumen al Sa-

rovului. Părintele Isaia care avea o dragoste și o prețuire adâncă față de părintele Serafim obișnuia odinioară să-l viziteze, fiind încântat și folosindu-se mult de experiența duhovnicească a propriului său fiu duhovnicesc. Dar acum slăbise, iar frații obișnuiau să-l ducă într-o trăsurică spre îndepărtata sihăstrie. Astfel dascălul devenise ucenic. La ce înălțimi duhovnicești ajunsese pustnicul! Prin urmare, iată ce mare folos dobândise el in singurătate. În anul următor (1807), părintele Isaia se mută în pace la Domnul. Părintele Serafim l-a prețuit în mod deosebit toată viața așa cum îi prețuise și pe ceilalți bătrâni și prieteni pe care el îi considera ca oameni bineplăcuți lui Dumnezeu. "Atunci când veniți la mine, îi spuse el mai apoi stareței mănăstirii Ardatov, maicii Evdochia, ca și multor altora, "vizitați mai întâi mormintele, faceți trei închinăciuni și rugați-vă lui Dumnezeu ca sufletele slujitorilor Săi Isaia, Pahomie, Marcu și al altora să se odihnească în pace; apoi,îngenunchiați dinaintea mormântului și spuneți cu mintea: «Iertați-mă sfinți Părinți și vă rugați pentru mine». Ei sunt «stâlpi de foc de la pământ la cer»". Iar el însuși atunci când se ducea la mănăstire obișnuia să se ducă mai întâi la mormintele iubiților săi părinți duhovnicești. Și astfel, prietenii săi apropiați plecară in veșnicie. Se simțea ca un orfan. Noul egumen era departe de el din punct de vedere duhovnicesc. Erau destul de diferiți unul de celălalt în duh.

Părintele Serafim dorea să se folosească de moartea părintelui Isaia așa cum se folosise și de cea a părintelui Pahomie. Atunci el se retrăsese de la mănăstire în pustie; acum alese o nouă nevoință – tăcerea, după exemplul sfântului Arsenie cel Mare și al lui Ioan tăcutul. El încetă de a mai ieși afară cu desăvârșire, chiar pentru a-i primi pe cei câțiva vizitatori ocazionali ce veneau la el. Iar dacă se întâmpla să se întâlnească cu cineva în pădure sfântul se culca la pământ și stătea acolo tacut până ce omul respectiv se îndepărta.

El începu, de asemenea, să meargă mai rar la mănăstire; nu mai mergea mereu acolo, chiar și în zilele de sărbătoare. I se ducea hrană de la mănăstire o dată pe săptămână. Pășind în antecameră fratele spunea obișnuita rugăciune monahală: "Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noștri Doamne, Iisuse Hristose, Dumnezeul nostru, miluiește-ne pe noi". Bătrânul spunea "Amin" dinăuntru și deschidea ușa chiliei. Cu mâinile încrucișate la piept și cu fața îndreptată spre pământ stătea în ușă fără ca măcar să-și binecuvinteze vizitatorul. Fratele îi făcea închinăciune și lăsa mâncarea pe masa din antecameră. Iar sfântul punea acolo puțină pâine sau varză ceea ce însemna că mai avea nevoie în continuare de acel lucru. Fratele îi făcea din nou plecăciune, îi cerea să se roage pentru el și pleca fără să audă măcar un singur cuvânt în afară de "Amin".

Părintele Serafim păstră această nevoință timp de trei ani. Această tăcere era pentru el doar culmea pustniciei sale. Prin urmare tot ceea ce până acum formase viața lăuntrică a sfântului era de acum doar întărit și adâncit. El pătrunse cu totul înlăuntrul său și se depărtă total de lume. "Tăcerea este taina veacului ce va să fie", obișnuia el să spună cu cuvintele Părinților. Deci haide să cinstim această nevoință a sa prin propria noastră tăcere; să nu îndrăznim a intra în cămara sufletului său cu mințile noastre lipsite de experiență și cu gândurile noastre necurățite; acela este un loc doar pentru Prea Curatul Duh al lui Dumnezeu. Să repetăm doar după învățăturile sale cuvintele sfântului Varsanufie cel Mare: "Desăvârșita tăcere este o cruce pe care omul să se răstignească cu toate patimile și poftele sale. Dar gândiți-vă câte dojeni și jigniri a pătimit mai întâi Hristos, Stăpânul nostru, și numai atunci S-a urcat El pe Cruce. Așadar, nici noi nu putem ajunge la desăvârșita tăcere și nici nu putem nădăjdui în sfânta desăvârșire dacă nu pătimim împreună cu Hristos. Căci după cum spune Apostolul: "Dacă pătimim împreună cu El împreună cu El să ne și preamărim" (Rom. 8, 17). Și aceasta a fost

calea aleasă de marele sfânt al timpurilor noastre, cale care a urmat-o până la capăt. Preamărirea îi stă dinainte; dar el încă va purta crucea tăcerii, însă într-un alt loc și în alte condiții, mai dificile, ca sihastru în mănăstire. Petrecu mai înainte 16 ani în pustie; acum prin dumnezeiasca Pronie se întoarse din nou în mănăstire. Ciclul nevoințelor sale în pustie ajunsese la capăt.

Chilia monahală a Sfântului Serafim cu câteva lucruri care i-au aparținut, așa cum s-au păstrat acestea după moartea sa.

Icoana Întâmpinării Domnului, cca 1500, Şcoala moscovită;

Capitolul VI

Pustnicia (retragerea în pustnicie)

Termenul acesta de "pustnicie" ne poate conduce adesea la ideea că părintele Serafim s-a înălțat la cea mai înaltă treaptă a ascezei - singurătatea absolută. Dar putem gândi și altfel. Însingurarea sa sau viața de pustnicie au luat sfârșit cu adevărat prin această aparentă retragere completă; misiunea sfântului față de lume începuse deja. Chiar dacă și-a petrecut primii ani ai acestei nevoințe încă în tăcere, aceștia au însemnat mai degrabă o pregătire pentru noua sa ascultare - mântuirea oamenilor. De fapt, abandonarea pustiei și revenirea sa într-o mănăstire aglomerată, chiar dacă retras față de toată lumea, reprezintă deja un fel de legătură cu lumea. Iar viața sa acolo era o predică vizibilă, vie atât față de monahi, cît și față de pelerini.

Prin retragerea și tăcerea sa, părintele Serafim le arăta calea spre mântuire, nevoință, pocăință și dragoste de Dumnezeu nu mai puțin decât prin cuvinte. În orice caz, exemplul dat de el aici, în văzul tuturor, era mai eficace și mai ziditor decât șederea lui în îndepărtata sihăstrie, acolo unde era rupt de legătura cu oamenii, cu mici excepții. Iar dupa alți cinci ani, Serafim, maturizat duhovnicește își va părăsi pustnicia pentru totdeauna și în mod deschis își va începe misiunea sa apostolică de slujire a oamenilor. Astfel, odată cu viața petrecută în schitul îndepărtat, cea de-a doua perioadă a vieții sale lua și ea sfîrșit; cea dintâi perioadă a vieții, perioada petrecută în lume, a durat până la pelerinajul său la Kiev, cea de-a doua - perioada monahală - a durat din momentul când s-a dus în chilia părintelui Dositei și până la plecarea sa în sihăstrie; iar cea de-a treia - perioada apostolică - din momentul retragerii sale în pustnicie și până la moarte. Sfântul însuși în marea

sa smerenie nu și-ar fi părăsit sihăstria spre a continua în calitate de predicator, învățător și slujitor al Domnului. El nu și-ar fi dorit în nici un caz să renunțe la dulcea liniște a pustiei care-i era atât de dragă. Dar pronia dumnezeiască își călăuzește sfinții.

"Cunosc un om", spunea un mare pustnic din vremurile de demult, sfântul Macarie cel Mare, vorbind probabil despre sine "căruia nu i-ar place nimic mai mult pe lume decât să stea într-un colț al peșterii sale și să se bucure de binecuvântate vederi duhovnicești. Dar Însuși Domnul îl părăsește din când în când pentru ca măcar în acest fel să-l întoarcă la starea sa obișnuită și să-și slujească frații în continuare". Acest lucru s-a întâmplat și cu sfântul Serafim; fructul copt al pustiei a fost cules din pomul singurătății și așezat dinaintea ochilor omenești. Dar chiar și acolo i s-a oferit câtăva vreme pentru a se maturiza complet spre a fi destul de moale și zemos, ajungând la dulceața sa maximă, în așa fel încât să ajungă cu totul bineplăcut Domnului și de folos oamenilor. Astfel, pustnicia însemna într-un anume sens perioada de vârf a însingurării sale; totuși, ea însemna mai mult o perioadă de pregătire, precum și un început al unei noi vieți, cea de-a doua jumătate a vieții sale monahale. Dar pentru ca trecerea de la însingurare la slujire să nu fie prea bruscă, Domnul l-a condus pe iubitorul său de tăcere din pustie în mânăstire, unde, câtva timp, el și-a continuat în mod aparent viața de mai înainte, dar, de fapt, el și-a început noua slujire. Iată ce s-a întâmplat.

Așa cum am văzut, după retragerea sa în singurătate, părintele Serafim a început să viziteze mânăstirea din ce în ce mai rar și arareori se împărtășea cu Sfintele Taine. Pentru unul care cunoaște viața pustnicilor, nu e nimic uimitor în acest lucru. Mulți dintre ei au acționat într-un mod asemănător. Sfânta Maria Egipteanca nu s-a împărtășit nici măcar o singură dată în răstimpul celor 47 de ani de viață în pustie, după ce pără-

sise mânăstirea de lângă râul Iordan a Sfântului Ioan Botezătorul; și doar cu o oră înaintea morții i s-a făcut cinstea de a primi sfintele cele de viață dătătoare din mâna bătrânului Zosima. Dacă Domnul le oferă mântuitoarea dulceață a împărtășaniei cu Sine prin rugăciune și contemplație, sau dacă în vreun "mod invizibil li se oferă Împărtășania printr-un Înger al Domnului", așa cum i-a spus părintele Serafim văduvei Eropkina, acest lucru depășește cunoașterea și trăirea noastră obișnuită. În acest fel, nu este surprinzător faptul că frații mânăstirii au început să se simtă ofensați.

Oamenii se simt adesea încurcați și chiar au un sentiment de indignare atunci când alții nu acționează exact ca ei. Noul Stareț Nifon era și el de partea fraților. S-a amintit deja faptul că el avea un duh diferit de cel al părintelui Serafim. Era un om remarcabil în probleme administrative, dar și contabile. El punea accentul pe stricta respectare a regulilor monahale și pe citirea pomelnicelor; în timpul vieții sale pomelnicele celor vii și ale celor morți erau citite în mod neîntrerupt la proscomidie înainte de citirea ceasurilor. El este cunoscut drept un constructor și decorator capabil al mânăstirii. El ținea posturile cu regularitate. Era harnic, generos, prietenos cu oaspeții mânăstirii, un om cultivat, cu darul elocvenței. Totuși, anumite lucruri ne fac să credem că nu era de un gând cu părintele Serafim. Și nu numai el. Cunoscutul pelerin și scriitor Muraviov, care a vizitat Sarovul curând după moartea sfântului, i-a întrebat cu respect pe frați despre el. Cât de mare i-a fost uimirea atunci când i s-a spus cu ușurință și insolență: "Aici noi toți suntem serafimi". Pentru a înțelege aceasta, este necesar să dobândești o profundă cunoaștere a învățăturilor sfântului - sau mai degrabă ale Bisericii sau ale Sfântului Duh Însuși - cu privire la esența creștinismului și la sensul nu numai al nevoințelor ascetice, ci și al virtuților, și de a pune aceste învățături în practică.

Iar cititorul va afla despre toate acestea din minunatul și luminatul dialog dintre părintele Serafim și N. A. Motovilov. E posibil, de asemenea, ca demonul invidiei să-l fi supărat pe stareț. El venise la mânăstire la 20 de ani după venirea sfântului, în anul 1787 și fusese ales egumen numai după ce părintele Serafim refuzase acest lucru. Dumnezeu știe! Cu siguranță că părintele Nifon nu se arătă încântat de a se afla pe lângă minunea Sarovului și chiar a întregii lumi - pentru că asta a fost sfântul Serafim. Nimeni nu a remarcat vreun gest de amabilitate sau măcar un cuvânt sau faptă plină de dragoste ori afecțiune a acestuia față de părintele Serafim. Predecesorul său, părintele Isaia, l-a iubit și l-a respectat pe sfânt atât de mult, încât o dată a venit chiar cu caleașca ca să-l vadă pe omul lui Dumnezeu. Dar în cazul de față noi vedem ceva destul de diferit. Și, totuși, sfântul a trăit 25 de ani (1807-1832) sub stăreția părintelui Nifon, și tocmai aceștia au fost anii nevoințelor sale celor mai mari, anii minunilor sale și ai descoperirilor sale duhovnicești. Faima sa se răspândea deja în întreaga Rusie; totuși, în propria sa casă - după cuvântul Sf. Scripturi - puțini îl considerau un prooroc (Mt. 13, 57), (a). Dar "știm că Dumnezeu toate le lucrează spre binele celor ce-L iubesc pe Dumnezeu" (Rom. 8, 28). Aceasta s-a întâmplat și în acest caz. Severul și canonicul stareț s-a sfătuit cu frații mai vârstnici ai mânăstirii cu privire la viața extraordinară a pustnicului și se hotărâră să-i ofere părintelui Serafim, dacă era sănătos și se ținea bine pe picioarele sale, să vină ca mai înainte Duminica și în sărbători spre a se întări cu Sfânta

a) Mai târziu, părintele Nifon își răspândi părerile mai departe. Mitropolitul Filaret al Moscovei îi scrise prietenului și părintelui său duhovnicesc, arhimandritul Antonie, un fost ucenic al părintelui Serafim: „Starețul Sarovului a păcătuit în mod evident, atunci când i-a transmis în scris mitropolitului Iona gândurile sale întunecate" despre sfânt. Iar mitropolitul Filaret era un foarte fin și discret analist și judecător al lucrurilor.

Împărtășanie, iar dacă picioarele refuzau să-l slujească, să se întoarcă la mânăstire și să viețuiască în chilia sa. Fratele care obișnuia să-i aducă hrana trebuia să-i transmită această hotărâre cu ocazia primei sale vizite la sihăstrie.

Părintele Serafim îl ascultă în tăcere, iar apoi îl lăsă să plece fără să scoată un singur cuvânt. Hotărârea consiliului duhovnicesc al mânăstirii era atât de neașteptată încât îl luase pe pustnic pe neașteptate. El era obișnuit cu ascultarea; dar era aceasta oare voia lui Dumnezeu? Urma el oare să renunțe la sfânta isihie, de vreme ce i se supusese cu binecuvântarea părinților săi duhovnicești: Iosif, Pahomie și Isaia? Nu-i era ușor acum, după 16 ani, să se rupă de dulcea însingurare și să revină în cadrul comunității.

"Cel în care au apărut «tragerile înlăuntru» și «răpirea către Dumnezeu», scria însinguratul pustnic Teofan episcopul, "și mai ales cel în care supunerea totală către Dumnezeu și rugăciunea neîncetată au început să lucreze, nu poate fi ținut în cadrul unei comunități împreună cu ceilalți".

"Cei ce au ajuns să iubească binecuvântata tăcere duc o viață îngerească și le imită modul lor de viață. Ei nu obosesc niciodată să-L laude pe Creator în vecii vecilor... La fel și cel care a ajuns în cerul singurătății nu se va plictisi vreodată să-L slavoslovească pe Creator". "Prin urmare întreaga preocupare a pustnicului este aceea de a se afla numai cu Domnul singur cu Care discută față către față, tot la fel precum slujitorii preferați ai unui rege îi vorbesc acestuia la ureche".

În același timp o astfel "de lucrare lăuntrică tăcută și plină de pace este păstrată și păzită de altcineva - e vorba de păstrarea gândurilor netulburate" (a). Și, iată, acum părintelui Serafim i s-a oferit să părăsească această "binecuvântată singurătate". Ei voiau să-l oblige să se reîntoarcă la "legăturile cu ceilalți". El urma să revină în mijlocul zgomotului unei

a) Episcopul Teofan - *„Calea spre mântuire"*.

mânăstiri aglomerate care era vizitată de mii de pelerini. Ce moment de răscruce în viața sa! Aceasta era o treaptă chiar mai importantă și mai hotărâtoare decât aceea când și-a părăsit căminul și pe iubita sa mamă cu 32 de ani în urmă. Atunci tot ceea ce era strălucitor și atractiv i se așternea dinainte; acum se pare că este tras înapoi către o stare inferioară prin care el trecuse și pe care aproape că o uitase după cei 16 ani de însingurare. Ce era de făcut? Comportamentul sfântului însingurat e acum ușor de înțeles. El a ascultat în tăcere mesajul fratelui și tot în tăcere l-a slobozit fără a scoate un singur cuvânt. Aceasta însemna că încă nu exista vreun cuvânt de răspuns în sufletul său. Fratele plecă încurcat. Dar bătrânul, fără îndoială, apelă la Dumnezeu "față către față, așa precum slujitorii preferați ai unui rege îi vorbesc acestuia la ureche". O săptămână întreagă trecu astfel. Unuia care era obișnuit cu ascultarea desăvârșită, neascultarea ieșea din orice fel de calcul. Dar cu atât mai puțin putea Sfântul Serafim să-și părăsească "binecuvântata tăcere". Precum Sfântul Grigorie Teologul, el găsi soluția în a alege calea de mijloc. El hotărâ să viețuiască în mânăstire ca într-o sihăstrie - să se afle împreună cu oamenii trupește, dar să păstreze liniștea și pacea duhului. În acest fel el îmbină ascultarea cea dinafară cu însingurarea lăuntrică. Aceasta nu-i făcea decât ca truda și nevoințele să-i fie și mai dificile, căci era mult mai greu să-și păstreze pacea duhului în mânăstire, chiar dacă se afla retras într-o stare de pustnicie.

"Există o liniște exterioară", spune un scriitor, "atunci când un om se rupe de toți ceilalți și viețuiește singur; și există o liniște lăuntrică, atunci când un om rămâne singur cu Dumnezeu în duh, dar fără vreo sforțare, la fel de simplu precum pieptul respiră și ochiul vede". "Chilia pustnicului o reprezintă hotarul trupului său, dar interiorul său este un altar al cunoașterii" (Scara Raiului, 27, 12). "Singurătatea", spune

episcopul Teofan Zăvorâtul, "nu este întotdeauna un mod de viață retras; ci este în mod fundamental o stare în care duhul este concentrat și adâncit în sine, și prin focul Duhului Sfânt este înălțat la puritatea serafică și înflăcărarea față de Dumnezeu și în Dumnezeu". Părintele Serafim ajunsese deja la acea stare, și, prin urmare, el se putea întoarce în siguranță la mânăstire și să meargă mai departe pe calea comuniunii vii cu Dumnezeu. Și totul era de parcă nici o schimbare fundamentală nu avusese loc. Dar Dumnezeu plănuise ceva mai bun. Fratele povesti felul în care îl primise sfântul. Probabil că părintele egumen a văzut în această tăcere un semn al voii de sine și îi spuse fratelui să-i repete părintelui Serafim hotărârea consiliului în Duminica următoare. De data aceasta părintele Serafim îl binecuvântă pe fratele și se întoarse împreună cu el la mânăstire. Aceasta s-a întâmplat pe data de 8 mai 1810, în ziua prăznuirii Apostolului Dragostei, Sfântul Ioan Evanghelistul și în ajunul prăznuirii aducerii moaștelor Sfântului mare ierarh Nicolae, făcătorul de minuni. Cel dintâi îmbina cea mai înaltă contemplație cu dragostea cea mai tandră față de "copilașii" săi. (In. 2, 1; 4, 4, 21). Cât despre Sfântul Nicolae, atunci când acesta a vrut să plece în pustie, a auzit glasul lui Dumnezeu spunându-i: "Mergi în lume și îți vei mântui sufletul". Fără să se ducă la chilia sa, părintele Serafim își îndreptă pașii către bolniță; iar atunci când clopotele băturâ pentru privegherea de toată noaptea, se duse la Biserică. Veștile se răspândiră iute printre frați. Ei păreau surprinși, dar în același timp erau bucuroși pentru faptul că părintele Serafim hotărâse să viețuiască încă o dată printre ei. În ziua următoare, sfântul, după obiceiul său, se împărtăși cu Sfintele Taine în Biserica bolniței; iar apoi se duse la părintele Nifon și primi binecuvântarea acestuia pentru a viețui pustnicește în chilia sa din cadrul mânăstirii. Astfel el își începe noua sa nevoință monahală - o a treia perioadă care, de asemenea, dură aproape

16 ani. Primii cinci ani ai acestei perioade fură petrecuți în totală însingurare în sensul cel mai deplin al cuvântului; iar apoi, părintele Serafim a început, să primească în mod gradat oameni spre a-i îndruma pe calea mântuirii. Atât înafară, cât și lăuntric, el ducea cam aceeași viață ca și în sihăstrie. Singura deosebire o reprezenta faptul că nu primea absolut pe nimeni și nu vorbea cu nimeni. De asemenea, nu mai putea presta munca fizică în același mod și își îngăduia foarte puțin timp pentru aceasta. Și în acest fel, el se dedica total și fără rezerve rugăciunii, vieții contemplative, lecturii Cuvântului lui Dumnezeu, precum și a lucrărilor Sfinților Părinți, eliberându-se în felul acesta de orice fel de alte griji și solicitări. "Un fir de păr deranjează ochiul, în timp ce o grijă cât de mică distruge tăcerea", spune unul dintre Sfinți Părinți. Și tocmai această "eliberare de griji" i se oferi pustnicului.

În chilia sa nu se afla nimic altceva decât o icoană și un butuc de lemn. Nu folosea nici măcar foc pentru sine însuși. Singura lui băutură era apa. Drept hrană lua fiertură de ovăz și varză sărată. Aceasta îi era adusă de către un monah care viețuia într-o chilie alăturată, părintele Pavel. "Pustnicul", scrie autorul Cronicii de la Diveiev, "se acoperea cu o bucată mare de pânză, așa încât nimeni să nu-l poată vedea, apoi lua farfuria îngenunchiat, de parcă ar fi primit mâncarea din mâinile lui Dumnezeu și o ducea apoi în chilia sa. Acolo, după ce se întărea cu hrană, punea farfuria înapoi, la locul ei, așezându-și din nou chipul sub pânză". Vălul pus pe față se explică prin exemplele vechilor locuitori ai pustiei care-și ascundeau fața cu o glugă pentru a-și feri ochii "ca să nu vadă deșertăciunea" (Ps. 118: 37). Uneori, bătrânul nu apărea deloc dinaintea fratelui, iar acesta trebuia să ducă hrana înapoi la bucătărie. În astfel de zile sfântul ajuna. Mai apoi, atunci când părintele Serafim a slăbit întrucâtva severitatea pustniciei, iar uneori se ducea chiar în mod tainic în pădure, se hrănea

cu puține verdețuri, așa cum i-a povestit el ceva mai târziu, după încheierea pustniciei sale, surorii de la Diveiev, Praskovia Ivanovna, care, după tunderea ei în monahism, deveni maica Serafima. Tocmai venită la mănăstire, iar primi pe data de 2 februarie, în ziua praznicului Întâmpinării Domnului, cea dintâi ascultare din partea părintelui Serafim: să vină la dânsul de două ori într-o singură zi, de la Diveiev la Sarov și înapoi. Aceasta însemna cam 50 de verste (aproximativ 50 de kilometri). Sora fu la început incomodată; dar fiind îndemnată de bătrân, ea acționă după porunca acestuia. Întâlnind-o pentru prima oară după Liturghia matinală, bătrânul îi deschise plin de bucurie ușa cu cuvintele: "Bucuria mea". Apoi îi spuse să se așeze, o întări cu bucățele de prescură și cu aghiasmă și o trimise înapoi cu o sacoșă mare de fiertură de ovăz și de pâine uscată pentru mânăstirea de maici. Ea veni a doua oară la Vecernie. "Intră, intră, bucuria mea! o întâmpină plin de entuziasm părintele Serafm. "Uite, te voi hrăni cu propria mea mâncare. Și îi puse dinainte o farfurie plină cu varză gătită cu sos. Când începu să o mănânce, descoperi că era foarte gustoasă. Cu o altă ocazie el îi spuse să lucreze în pădure pentru a aduna lemne. Cam pe la ora trei, așa cum se spune în Cronică, el dori să mănânce și spuse: "Du-te la sihăstrie, maică. Acolo am o bucată de pâine atârnată pe o sfoară; adu-mi-o". Sora i-o aduse. Părintele Serafim puse sare pe pâine, o înmuie în apă rece și începu să o mănânce. Păstră puțină pâine și pentru sora Praskovia; dar ea nu putea s-o mestece - era atât de veche și uscată. Atunci ea se gândi: "La câte privațiuni se supune părintele!" Dar el îi citi gândurile și spuse: "Aceasta este cel puțin pâinea cea de toate zilele, maică! Dar atunci când trăiam în pustnicie, mă hrăneam cu ierburi. Turnam puțină apă fierbinte peste un soi de ierburi de pădure și le mâncam așa. Aceasta este mâncarea pustiei, o vei mânca și dumneata". Nu cu mult timp înaintea morții sale, sfântul a oferit

informații suplimentare despre felul său de a posti. "Îmi pregăteam propria mea hrană din ierburi. Le adunam și le puneam într-o oală. Obișnuiam să pun puțină apă peste ele și apoi le puneam în cuptor. Ieșea o masă grozavă". L-am întrebat dacă ceea ce îmi spusese despre ierburi trebuia considerat drept parabolă sau realitate. El răspunse: "Ce fel de om ești tu? Nu cunoști aceste ierburi? Îți vorbesc despre mine însumi. Eu obișnuiam să pregătesc acest fel de mâncare pentru mine". L-am întrebat cum le mânca iarna și de unde le obținea. El îmi răspunse: "Uscam ierburile pentru perioada de iarnă și trăiam doar cu ele. Frații se mirau de ceea ce mâncam. Dar eu mă hrăneam cu ierburi. Dar n-am spus acest lucru fraților, ți l-am spus doar ție". Sfântul mai purta și alte nevoințe. Dormea puțin. Cât timp dormea exact, nu se știe; dar cu siguranță nu mai mult decât era nevoie ca nu cumva să-și vatăme "prietenul" său, trupul. Dacă el spunea că încă de la începutul vieții sale monahale el dormea doar patru ore noaptea (de la 10 p. m. la 2 a. m.), cu siguranță că acum acorda și mai puțin timp somnului, suficient însă "pentru a nu-și vătăma capul". Toate acestea sunt, din păcate, învăluite în mister. Dacă sfântul practica cumva orice alt fel de privațiune sau mortificare extraordinară, acest lucru nu ne este cunoscut. Există o legendă care este povestită în ediția Diveiev a "Vieții" sale, conform căreia el purta în taină lanțuri grele de peste 5 kilograme pe piept și de 4 kilograme pe spate, precum și o curea de fier care îi dădea un aspect și mai închircit... trupului său deja aplecat mult înainte. Și se pare că, în perioada de frig obișnuia să pună o șosetă sau o bucată de cârpă sub fier. Dar acest lucru nu a fost verificat. Nu s-au găsit asemenea lanțuri. După cele spuse de bătrânii din Sarov, părintele Serafim purta pe pieptul său o cruce mare de peste 20 de centimetri în lungime legată cu o sfoară. Probabil că aceasta i-a făcut pe oameni să vorbească de lanțuri. Oricum, este lucru cert că nu sfătuia pe nimeni să prac-

tice nevoințe exterioare excesive. În locul acestora el poruncea o luptă duhovnicească cu sine însuși și cu patimile proprii.

Odată - asta s-a întâmplat cu mulți ani mai târziu - un pelerin desculț din Kiev, însoțit de un frate începător din Sarov veni la sfânt. Bătrânul culegea în acel moment ierburi cu mâinile goale. Deodată porunci ca să-i fie adus pelerinul. După ce l-a binecuvântat și l-a așezat pe scaun, clarvăzătorul cu duhul începu să-și sfătuiască oaspetele desculț să renunțe la calea pe care o alesese: să-și abandoneze activitatea de pelerin, să-și pună pantofii în picioare și să-și scoată lanțurile, care oricum nu puteau fi observate sub hainele acestuia. Apoi să se întoarcă acasă; soția, mama și copiii îl așteptau nerăbdători. "Cred", adăuga părintele Serafim "că ar fi foarte bine să te ocupi cu vânzarea grânelor. Cunosc chiar un negustor în Yelețk. Nu trebuie decât să te duci la el, să-l saluți și să-i spui că ai fost trimis la el de bietul Serafim, iar el te va angaja ca funcționar". Dându-i și alte povețe pelerinului, sfântul îl slobozi cu dragoste. În drumul de întoarcere spre mânăstire îi descoperi fratelui că totul era exact așa cum îi spusese bătrânul cel văzător cu duhul. Mai înainte se ocupase cu comerțul de grâne; apoi, din dragoste față de Dumnezeu, dar fără binecuvântare, a hotărât să-și părăsească familia, a reușit să capete un pașaport pentru un an, și-a pus lanțuri pe trup, și-a scos pantofii și a început să călătorească desculț din mânăstire în mânăstire, gândind că se face astfel bineplăcut lui Dumnezeu. Acum, își văzuse limpede greșeala și avea de gând să se supună povețelor sfântului bătrân. Fratele Ioan (Tihonov) zicea că visase demult să poarte lanțuri și o cămașă din păr spre mortificarea trupului său, și, în cele din urmă, le-a căpătat; dar, mai întâi se duse la părintele Serafim. Marele bătrân, văzându-l, citi intenția plină de slavă deșartă a înfocatului, dar neexperimentatului cititor al vieților sfinților; dar înainte ca fratele să fi putut deschide gura, părintele Serafim îi spuse zâmbind: "Privește! Copiii de

la Diveiev vin la mine și îmi cer sfatul și binecuvântarea, unul ca să poarte lanțuri, iar alții cămăși făcute din fire de păr. Acum, spune-mi ce crezi: este calea lor cea bună? Spune-mi!" Fratele nu înțelese ce voia să spună părintele și răspunse: "Nu știu, părinte". Părintele Serafim repetă întrebarea.

Doar atunci înțelese fratele că părintele cel văzător cu duhul se referea la el; și îi ceru binecuvântare de a purta lanțuri. "Cum se face că nu înțelegi? Asta-i tocmai ceea ce încerc să-ți spun", zise părintele Serafim. În continuare îi explică inutilitatea și chiar prostia de a purta lanțuri în cazul unor persoane atât de neascultătoare ca el. Atunci, deodată, bătrânul se prefăcu că îl lovește pe fratele cu mâna dreaptă, ca și cum ar fi făcut-o cu toată puterea. Dar nu-i atinse decât puțin urechea și zise: "Uite, dacă cineva te lovește în acest fel – aceasta înseamnă că ai primit lanțul duhovnicesc cel mai greu de purtat". Apoi, strângând salivă în gură, făcu o mișcare de parcă ar fi vrut să-l orbească cu ea și zise: "Iar dacă cineva te scuipă în ochi în acest fel – aceasta reprezintă cămașa din fire de păr duhovnicească cea mai potrivită pentru tine. Numai că trebuie să le duci toate acestea cu mulțumire. Aceste lanțuri și cămăși din fire de păr duhovnicești sunt mult mai bune decât cele la care te gândești și pe care dorești să le porți. Într-adevăr, mulți sfinți Părinți au purtat lanțuri și cămăși din păr, dar ei erau oameni înțelepți și desăvârșiți, și făceau acest lucru din dragoste față de Dumnezeu, pentru a-și îmblânzi cu totul trupul și patimile și a le supune duhului. Dar acest lucru nu poate fi făcut de prunci în ale căror trupuri patimile domnesc și se opun voii și legii lui Dumnezeu. Ce dacă ne punem lanțuri și cămăși de păr, dar dormim, bem și mâncăm după voia noastră? Nu putem răbda nici cea mai mică jignire din partea unui frate cu răbdare. Un cuvânt mai greu sau o dojană din partea vreunui superior ne aruncă într-o stare de deznădejde și de tristețe cumplită, așa încât noi ne gândim chiar

să ne ducem într-o altă mânăstire. În timp ce îi privim cu invidie pe fraţii care se bucură de bunăvoinţa şi încrederea egumenului, noi îi primim toate poruncile drept nedreptăţi şi răzbunări ce ni se fac nouă. Din toate aceste lucruri putem aprecia cât de mică este chemarea noastră (dacă există vreuna) pentru viaţa monahală. Şi toate acestea din pricină că noi de-abia ne gândim sau ne preocupăm vreodată de aceasta. Astfel dojenit, fratele renunţă la ideea de a purta lanţuri, dar, oricum, el părăsi mai târziu mânăstirea Sarov. S-a dovedit că nu exista nici o temelie, adică nici un pic de ascultare. Totuşi, cunoaştem o situaţie când părintele Serafim a binecuvântat-o pe Anastasia Logacev, în viaţa monahală sub numele de Atanasia, să poarte lanţuri pentru a-şi îmblânzi dorinţele trupeşti, pe când avea de-abia 23 de ani. Mai apoi ea deveni fondatoarea comunităţii monahale Kurihina din provincia Nijnîi-Novgorod. Dar, de obicei, părintele Serafim îşi sfătuia vizitatorii ca în locul nevoinţelor exterioare, să se străduiască să facă fapte bune. Iată ce i-a spus el unui mirean care se gândea să întreprindă un pelerinaj la Kiev: "Dacă eşti dojenit, nu dojeni; dacă eşti persecutat, îndură cu răbdare; învinuieşte-te, ca nu cumva Dumnezeu să te învinuiască; supune-ţi voia proprie voii lui Dumnezeu; nu linguşi niciodată; iubeşte-ţi aproapele - aproapele tău îţi este propriul trup. Dacă trăieşti trupeşte, îţi vei ruina atât sufletul, cât şi trupul; dar dacă trăieşti după voia lui Dumnezeu, le vei mântui pe amândouă. Acestea sunt lucrări mai mari decât pelerinajul la Kiev sau chiar mai departe".

Studierea Cuvântului lui Dumnezeu în această perioadă de totală însingurare s-a adâncit în mod firesc; deoarece îi era imposibil să muncească, îi rămânea mai mult timp pentru rugăciune. "În ceea ce mă priveşte, bietul Serafim", le spunea el mai apoi câtorva persoane, "studiez Biblia zilnic: lunea îl citesc pe sfântul evanghelist Matei de la început până la sfârşit; marţea, pe sfântul evanghelist Marcu; miercurea, pe sfântul

evanghelist Luca; joia, pe sfântul evanghelist Ioan; și împart Faptele Apostolilor și Epistolele în cadrul ultimelor două zile ale săptămânii; și nu trece nici măcar o singură zi fără să citesc evanghelia și apostolul zilei respective, precum și toate rugăciunile și stihurile hotărâte pentru sfântul zilei respective. În acest fel nu numai sufletul, ci și trupul meu sunt îndulcite și ușurate, căci vorbesc cu Domnul, dar și păstrez în memorie viața și patima Lui. Iar ziua și noaptea slăvesc, laud și aduc mulțumiri Mântuitorului meu pentru toate milele Sale revărsate asupra tuturor oamenilor și asupra mea, a celui atât de nevrednic". Și mai târziu a păstrat această regulă, acest canon.

Atunci când citea Sfintele Scripturi, părintele Serafim comenta uneori cu glas tare Evangheliile sau epistolele respective. Putea fi auzit chiar prin ușă; iar atunci frații și pelerinii veneau și ascultau încântați expunerile pe care le făcea. Dar, alteori, se așternea o tăcere bruscă; nici măcar răsfoitul paginilor nu mai putea fi auzit. Sfântul pustnic era adânc cufundat în contemplarea celor citite. Într-o astfel de situație i s-a oferit o extraordinară răpire duhovnicească, exact ca cea descrisă de Sfântul Apostol Pavel (2 Cor. 12, 1-5). Părintele Serafim le povesti câtorva oameni despre acest dar dumnezeiesc. Iată cum a fost înregistrat acest eveniment de fratele Ioan Tihonov. La început sfântul vorbi pe larg despre sfinții proroci, apostoli, martiri și sfinți, despre credința, nevoințele ascetice, purtarea crucii și minunile lor, cât și despre felul în care dobândiseră harul Sfântului Duh prin împlinirea poruncilor. "Iar împlinirea poruncilor lui Hristos", spunea el "este o sarcină ușoară, după cum spunea Mântuitorul Însuși; este doar necesar să ți le amintești întotdeauna; iar în acest scop noi trebuie să avem în minte și pe buze Rugăciunea lui Iisus și să medităm la viața și patimile Domnului nostru Iisus Hristos, care din dragoste pentru neamul omenesc a pătimit chiar moartea pe Cruce. În același timp, este necesar să ne curățim

conștiința prin spovedania păcatelor noastre și prin Împărtășirea cu Prea Curatele Taine ale Domnului nostru Iisus Hristos". Apoi, se întoarse către cel de dinaintea sa și, dorind să-l pregătească pentru a primi această minune, îi spuse: "Bucuria mea! Te implor să dobândești un duh plin de pace !" Și continuă să explice că pentru a dobândi pacea sufletului, trebuie să ajungem într-o stare de totală detașare de cele lumești, cât și de creaturi în general, încât nimic să nu te poată tulbura. Noi trebuie să fim precum un mort, cu totul surzi și orbi la toate necazurile, calomniile, scandalurile și persecuțiile care reprezintă apanajul inevitabil al tuturor celor ce doresc să-l urmeze pe Hristos și că "prin multe suferințe se cade nouă să intrăm în Împărăția lui Dumnezeu" (Fapte, 14: 22).

Și, mai departe, el explică faptul că, pentru a-i oferi duhului nostru libertate și pentru a-i da posibilitatea de a se înălța de la pământ și a se întări prin dulcea convorbire cu Domnul, noi trebuie să ne smerim prin privegheri permanente, rugăciuni și aducerea aminte de Dumnezeu. Și povestea cum, pentru a face acest lucru, el citea în întregime Noul Testament în fiecare săptămână, și că nu numai duhul său, dar chiar și trupul său erau împrospătate și primeau mai multă vitalitate în acest fel și se împărtășea de bucuria faptului că "discut cu Domnul, port în mine viața și suferințele Sale, și apoi zi și noapte slăvesc, laud și Îi mulțumesc Mântuitorului pentru toate milele Sale revărsate asupra neamului omenesc și asupra mea a păcătosului și nevrednicului".

Apoi, spunea: "Bucuria mea! Te implor să dobândești un duh plin de pace și atunci mii de suflete se vor mântui în jurul tău". Apoi, îl sfătuia să poarte orice fel de necazuri de dragul Împărăției Cerurilor. "Fără necazuri nu există mântuire", obișnuia el să spună. "Pe de altă parte, Împărăția lui Dumnezeu îi așteaptă pe cei care au îndurat toate cu răbdare. Și toată slava acestei lumi nu înseamnă nimic în comparație

cu Împărăția Cerurilor. Și iarăși repeta: "Bucuria mea! Te implor să dobândești un duh plin de pace". Apoi, cu o bucurie de nedescris, sfântul îi povesti fratelui Ioan despre minunata sa descoperire.

"Ascultă! Îți voi spune ceva despre bietul Serafim! Odată", - te poți gândi că s-a întâmplat în timpul pustniciei sale - "pe când citeam în Evanghelia Sfântului Ioan cuvintele Mântuitorului: "În casa Tatălui Meu multe lăcașuri sunt" (14: 2), eu, biată târâtură, mi-am oprit gândul asupra acestor cuvinte și am dorit să văd acele cerești lăcașuri. Cinci zile și nopți le-am petrecut în priveghere și rugăciuni, cerându-i Domnului darul acelei descoperiri. Și, într-adevăr, Domnul, în marea Sa milostivire, nu m-a lipsit de mângâiere după credința mea; căci El mi-a arătat acele lăcașuri veșnice, acolo unde eu, biet pelerin pe pământ, am fost adus timp de câteva clipe (fie în trup sau înafară de trup, nu știu) și am văzut frumusețea cerească de negrăit, cât și pe cei ce sălășluiesc acolo: Sfântul Ioan Botezătorul și Înaintemergătorul Domnului, Sfinții Apostoli, Sfinții Ierarhi, martiri și pe Sfinții noștrii Părinți - Antonie cel Mare, Pavel Tebeul, Sfântul Sava, Sfântul Onufrie cel Mare, Marcu al Traciei și pe toți sfinții strălucind într-o nespusă slavă și bucurie "cele ce ochiul n-a văzut și urechea n-a auzit, și la inima omului nu s-au suit, pe acestea le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El" (Is. 64: 4; 1Cor. 2: 9).

"Spunând aceste cuvinte", scrie Tihonov, "părintele Serafim tăcu. În același timp, el se aplecă puțin înainte, capul (cu ochii închiși) i se lăsă în jos și cu palma mâinii drepte desfăcută, ritmic și ușor, își mângâie inima. Chipul i se schimbă treptat și răspândea o lumină minunată, iar în cele din urmă, deveni atât de strălucitor încât era cu neputință să-l privești. Gura și întreaga sa înfățișare exprima o asemenea bucurie și un asemenea extaz ceresc încât în astfel de momente putea fi numit înger pământesc și om ceresc. În tot timpul acestei tăceri

pline de mister, părintele Serafim părea să contemple ceva cu o vie emoție și să asculte ceva cu uimire. Dar ce anume era ceea ce răpea și încânta sufletul acestui om drept, numai bunul Dumnezeu știe.

După o tăcere destul de îndelungată, părintele Serafim vorbi din nou. Suspinând din adâncul inimii, îmi spuse cu un sentiment de bucurie inexprimabilă: "O! Dacă ai ști numai ce bucurie, ce dulceață așteaptă sufletul celui drept în cer, ai fi gata să suporți cu mulțumire tot felul de necazuri, persecuții și defăimări. Și chiar dacă această chilie a noastră ar fi plină de viermi și chiar dacă acești viermi ar fi să ne mănânce trupul pe tot timpul acestei vieți trecătoare, ar trebui să fim de acord cu cea mai mare dorire pentru a nu pierde acea bucurie cerească pe care Dumnezeu a pregătit-o celor ce Îl iubesc pe El. Acolo nu mai este nici durere, nici întristare, nici suspin; acolo totul este dulceață și bucurie de negrăit; acolo dreptul va străluci ca soarele. Dar dacă acea slavă și bucurie cerească nu au putut fi descrise nici măcar de Sfântul Apostol Pavel, ce altă limbă omenească poate descrie frumusețea cerești cetăți, acolo unde sălășluiesc sufletele drepților?"

"În ceea ce te privește, bucuria mea", continuă bătrânul, "de dragul unei astfel de fericiri viitoare, tu și frații tăi trebuie să dobândiți curăția și să vă păziți fecioria, căci fecioreInicul care-și păstrează fecioria din dragoste pentru Hristos are parte cu îngerii, iar sufletul său este mireasa lui Hristos. Hristos îi este mirele, Cel care își conduce mireasa, în cerescul Său palat. Dar sufletul care rămâne în păcat este ca văduva cea leneșă care în stricăciunea vieții ei e "moartă deși viețuiește" (1 Tim. 5: 6, 15). El îi spuse același lucru doamnei A. P. Eropkina, căreia i-a amintit de sfintele femei mucenițe, de frumusețea Sfânta Fevronia și de multe altele care strălucesc într-o negrăită slavă. "Ah, bucuria mea", exclamă el atunci "există o asemenea frumusețe acolo încât este cu neputință să o des-

crii". "Chipul său", după cum scria ea mai apoi "era extraordinar. Lumina harului strălucea prin pielea sa, în timp ce în ochii săi era o expresie atât de pace, cât și un anume fel de răpire duhovnicească".

Chiar în timpul descrierii descoperirilor ce le avea "probabil că se afla înafara lumii vizibile - în cerești lăcașuri". Acest extaz minunat și suprafiresc era numai vârful iluminărilor sale. Dar într-un grad mai puțin intens, el trăia această înălțare a duhului către Dumnezeu nu doar frecvent, ci aproape permanent. Cea mai mare mângâiere a sa era Sf. Împărtășanie. În toate Duminicile și zilele de sărbătoare Sfintele Taine îi erau aduse după Liturghia matinală de către preotul slujitor de la Biserica bolniței la chilie, pentru a nu-i întrerupe însingurarea. Atunci Sfântul își punea mantia peste obișnuitul său veșmânt, epitrahilul și manșetele. La vederea Sfintelor Taine, el îngenunchea și se împărtășea cu o imensă bucurie.

În celelalte zile i se aducea o bucățică de anaforă care era pusă deoparte special pentru el. Pustnicul își închina și o parte din timp lucrului. În chilie, aceasta era înlocuită de metanii, și numai Dumnezeu știe câte făcea. Dar, uneori, el își îngăduia să iasă noaptea din chilie în taină pentru a munci în aer liber.

Odată, un frate care avea ascultarea de a-i trezi pe monahi, trezindu-se înainte de Utrenie, se plimba pe lângă osuarul mănăstirii, acolo unde se odihnesc rămășițele pământești ale părinților și pustnicilor din Sarov. Și de acolo văzu în întuneric un om care se mișca iute încoace și încolo. Făcându-și semnul crucii, fratele se duse în direcția aceea și îl văzu chiar pe pustnic. Spunând mereu Rugăciunea lui Iisus el căra liniștit, dar iute, lemne dintr-un loc într-altul, în apropierea chiliei sale. Plin de bucurie pentru faptul că l-a văzut pe sfântul bătrân, fratele se aruncă la picioarele sale și, sărutându-le cerul binecuvântarea. "Să păstrezi mereu tăcerea și să ai grijă de tine!"

spuse sfântul. Și după ce îl binecuvântă pe fericitul frate, martor al celor de mai sus, se ascunse în chilia sa. Părintele Serafim își pregăti, de asemenea, pentru el, cu propriile sale mâini, un sicriu cu capac. El și-l confecționă dintr-un stejar întreg apoi îl puse în antecameră pentru a-i aminti lui și altora de ceasul morții. Sfântul obișnuia adesea să se roage lângă el, mai ales înaintea morții sale. Iar după retragerea sa în singurătate, el le spunea adesea monahilor: "Când voi muri vă rog, fraților, să mă puneți în sicriul meu!" La vremea respectivă așa s-a și întâmplat.

Într-o astfel de severă însingurare Sfântul Serafim petrecu cinci ani, fără să primească, sau să discute cu cineva; el își deschidea ușa chiliei doar pentru a primi Pâinea cerească și - chiar dacă nu întotdeauna - hrana pământească. Spre sfârșitul acestei perioade episcopul Iona, care mai târziu a devenit arhiepiscop al Georgiei veni la mânăstire pentru praznicul Adormirii Maicii Domnului, hramul Bisericii din mânăstirea Sarov.

Dorind să-l vadă pe pustnicul a cărui faimă ajunsese până la îndepărtatul său palat episcopal din Tambov, se duse la chilia părintelui Serafim împreună cu părintele Nifon și câteva alte persoane. Bătură la ușă, dar, ca de obicei, nu se auzi nici un răspuns. I se comunică prin ușă că vlădica dorea să-l vadă; dar părintele Serafim rămase tăcut ca de obicei. Atunci, părintele Nifon se oferi să scoată ușa din țâțâni și în acest fel să-l poată vedea pe pustnic împotriva voinței sale.

Dar episcopul se gândi că ar fi mai bine să renunțe la dorința sa și adăugă cu teamă: "Să ne ferim ca nu cumva să păcătuim!" Și lăsându-l în pace pe bătrân, oaspeții plecară din mânăstire. Temându-se de a se face plăcut oamenilor (Gal. 1: 10), pustnicul nu și-a călcat jurământul nici măcar pentru un episcop. Și probabil că intuiția sa a observat defectele de caracter ale episcopului și o lipsă de credință în harul lui

Dumnezeu (a). Dar cât de minunate sunt lucrările lui Dumnezeu! La numai câteva zile, aceeași ușă avea să se deschidă, nu mai întâi însă monahilor, ci mirenilor. Pustnicul avea să-și ia asupră și o nevoință și mai mare, mai mare decât oricare alta pe pământ - nevoința dragostei (I Cor. 13).

a) Se pare că episcopul Iona nu avea mare încredere în sfințenia părintelui Serafim. Este binecunoscut faptul că, de exemplu, atunci când era membru al Sfântului Sinod, el a fost împotriva apariției celei dintâi ediții a „Vieții Sfântului Serafim" în ciuda faptului că aceasta era susținută de însuși mitropolitul Filaret al Moscovei (Vezi scrisorile sale către arhimandritul Antonie, partea întâi, pagina 383 - în limba rusă.

Capitolul VII
Pe calea desăvârșirii

Rodul unor astfel de severe și îndelungi nevoințe, așa cum le-a practicat sfântul, este nepătimirea care, la rândul ei, este calea care duce la sălășluirea Sfântului Duh în inimă. "Cel ce a primit acest dar, adică nepătimirea", spune episcopul Teofan Zăvorâtul din Visenski, "deși încă se află în acest trup stricăcios, a devenit templu al Dumnezeului Celui Viu, Care-l îndrumă și-l povățuiește în toate vorbele, faptele și gândurile sale; și datorită acestei iluminări lăuntrice, el va cunoaște voia Domnului de parcă ar auzi vreun glas". "Comuniunea cu Dumnezeu și sălășluirea lui Dumnezeu în om, țelul final al spiritului omenesc, a fost atins atunci când omul se află în Dumnezeu și Dumnezeu se află în el. În cele din urmă, s-a împlinit voia lui Dumnezeu, precum și rugăciunea Sa "Ca toți să fie una după cum Tu, Părinte, întru Mine și Eu întru Tine, așa și aceștia în Noi să fie una" (In. 17: 21). Astfel de suflete sunt "temple ale lui Dumnezeu" (I Cor. 3: 16) și "Duhul lui Dumnezeu locuiește în ele" (Rom. 8: 9). "Cei care au ajuns până aici sunt mistici ai lui Dumnezeu, iar starea lor este aceeași cu cea a Apostolilor".

Sălășluirea lui Dumnezeu este izvorul unor nenumărate alte daruri ale harului și mai presus de orice "o dragoste arzătoare care îi face să spună plini de cutezanță: "Cine ne va despărți pe noi de iubirea lui Hristos?" (Rom. 8: 35). "Iar dragostea este izvorul profețiilor, sursa minunilor, un adânc de iluminare, fântâna focului dumnezeiesc".

"Întrucât o astfel de stare este rodul liniștirii, dacă aceasta este practicată cu discernământ, nu toți însinguratii rămân astfel pentru totdeauna. Cei care au ajuns la nepătimire prin liniștire și li s-a dăruit în acest fel cea mai intimă comuniune cu Dumnezeu, precum si prezența Sa în ei, sunt îndrumați să

le slujească celor ce caută mântuirea, luminându-i, călăuzindu-i și lucrând adevărate minuni. Ca în cazul lui Ioan în pustie, la fel și Antonie cel Mare a auzit un glas în singurătatea sa care-l îndemna la nevoința călăuzirii altora pe calea mântuirii; iar roadele nevoințelor lor sunt cunoscute nouă, tuturor. Și același lucru s-a întâmplat și cu mulți alții". Acest lucru îl vom vedea întâmplându-se și în crezul Sfântului Serafim. Citind aceste cuvinte ale Zăvorâtului, putem vedea un portret viu al Sfântului însuși, și totuși ele au fost luate din lucrările marilor asceți: Sfântul Ioan Scărarul (Cap. 29 și 30), Sfântul Isaac Sirul și Filocalia. Această minunată unitate nu înseamnă doar o evidentă prezență a Preasfântului Duh a lui Dumnezeu Care-i inspiră pe sfinți, dar este și o dovadă evidentă a faptului că drumul spiritual al părintelui Serafim a fost corect. "Noi nu cunoaștem ceva pe pământ care să depășească această stare apostolică. Aceasta este treapta cea mai de sus a vieții duhovnicești". "Părintele" a fost acum chemat la această ultimă treaptă a desăvârșirii. Și este limpede de ce anume din această perioadă dulcele și blândul nume de "părinte", al unui adevărat și plin de dragoste părinte, i s-a dat lui în mod special. Drumul său de părinte duhovnicesc începuse. Ușile chiliei sale s-au deschis pentru prima dată aproape imediat după refuzul sfântului de a-l primi pe episcopul Iona. Episcopul se pare că nici nu a avut timpul necesar de a se întoarce la reședința sa episcopală de la Tambov, când guvernatorul provinciei, Alexandru Mihailovici Bezobrazov, porni la drum împreună cu soția sa către Sarov, plecând din același oraș. Era în septembrie 1813. La sosirea lor în mânăstire și după o rugăciune făcută în Biserică, cei doi soți se duseră la chilia sfântului. Monahii care-l însoțeau pe guvernator și pe soția acestuia nu aveau nici o nădejde de a-l vedea pe bătrân, căci erau simpli mireni. Oare nu-l refuzase el fără să scoată o vorbă pe episcopul său, monah ca și el? Dar acum imprevizibilul avu loc.

În clipa în care oaspeții ajunseră la chilia părintelui Serafim, el însuși le deschise ușa și îi binecuvântă în tăcere. Perioada de severă însingurare luase sfîrșit. De ce oare s-a purtat sfântul în acest fel rămâne o taină. Este limpede însă faptul că el a acționat în acest fel după voia lui Dumnezeu pe care el o putea înțelege cu marele dar primit de sus. "Cei ce au ajuns la desăvârșire" spune episcopul Teofan Zăvorâtul "aud glasul lui Dumnezeu limpede în sufletul lor. În aceștia se împlinește cuvântul Domnului: "Iar când va veni Acela, Duhul Adevărului, vă va călăuzi la tot adevărul" (Ioan, 16: 13).

Iar sfântul apostol Ioan scrie de asemenea: "Cât despre voi, ungerea pe care ați luat-o de la El rămâne întru voi și n-aveți trebuință ca să vă învețe cineva, ci precum ungerea Lui vă învață despre toate, și adevărat este și nu este minciună, rămâneți întru El, așa cum v-a învățat" (1 Ioan 2: 27).

Oricum în ediția Diveiev a Vieții Sfântului este consemnat faptul că atunci, în acea situație însăși Maica Domnului i s-a arătat părintelui Serafim, însoțită fiind de Sfântul Onufrie cel Mare și Sfântul Petru Atonitul și că i-a poruncit să nu se mai ascundă, ci să le slujească oamenilor. Din acel moment ușile pustnicului fură deschise tuturor. Activitatea sa de părinte duhovnicesc începuse. Din păcate, majoritatea informațiilor scrise datează din 1825, când el renunțase la pustnicie. Dar nu este o problemă de prea mare importanță, iar noi vom face o selecție a celor mai importante povățuiri oferite de el în anumite momente și locuri. Dar, mai întâi, să facem o descriere a interiorului chiliei sale și a felului său de a-și primi oaspeții, după datele oferite de martori oculari. Iată o informație oferită de generalul Otrocenkoff care l-a vizitat pe sfânt în drumul său spre Moscova.

"Din respect, în parte din curiozitate, dar mai ales la cererea urgentă a soției mele, Natalia Mihailovna, am hotărât să mergem la Sarov și să-l cercetăm pe sfântul pustnic".

După Sfânta Liturghie matinală, el și soția sa, însoțiți de un monah, merseră la chilia părintelui Serafim. "Cheia de la coridor se afla la monahul care ne însoțea, căci pustnicul nu ieșea niciodată din camera sa, nici măcar spre a merge la Biserică. După ce a deschis această ușă, însoțitorul nostru se duse la ușa pustnicului și rosti rugăciunea de salut; apoi o repetă de două ori și adăugă faptul că niște călători doreau să-l vadă pe părintele Serafim. Dar, din nou, nu căpătă nici un răspuns. Atunci zise: «Vreți să vorbiți dumneavoastră?» I-am răspuns că nu știam ce să spun. «Spune doar: Hristos a înviat, părinte Serafim!» (Era tocmai săptămâna luminată). M-am dus la ușă și am spus: «Hristos a înviat!», dar nici eu nu am primit vreun răspuns. Mă întorsei către soția mea care ținea în mâini câteva daruri (lumânări, ulei și vin roșu) și tremura plină de veneratie, tușind violent în același timp (ea se afla încă în prima jumătate a perioadei de sarcină). Ea spuse cu voce tare: «Ei, dragul meu, probabil că suntem tare păcătoși de vreme ce sfinția sa nu ne primește. Să ne lăsăm aici darurile și să ne continuăm drumul cu părere de rău».

Eram pe punctul de a pleca, când, deodată, ușa de la chilie se deschise și pustnicul apăru îmbrăcat cu o rasă albă și ne făcu semn cu degetul ca să intrăm. De la cea dintâi privire către el, am fost cuprins de un sentiment de evlavie față de el. Mi se părea un înger, un om ceresc; chipul îi era alb precum ceara curată, ochii îi erau albaștri ca cerul, părul îi era alb și-i atârna pe umeri. Intrarăm în chilia sa, iar el închise ușa de îndată cu un cârlig. La intrare, pe partea stângă se afla un ulcior și sticle de diferite mărimi, unele goale, altele cu ulei și vin; se mai afla acolo și o ceașcă și o lingură din cositor. Pe partea stângă, lângă perete, erau îngrămădite pietre de diferite mărimi; pe partea dreaptă se aflau bușteni de lemn, iar deasupra lor, într-un cuier, atârnau tot felul de zdrențe și cârpe vechi. În colțul din față pe un raft de lemn se afla o icoană a

Maicii Domnului (a), iar dinaintea ei ardea o candelă. În ciuda sentimentului de aglomerare și dezordine, aerul din această cămăruță era de o puritate absolută. De la ușă până la icoană era doar un mic culoar. Nu se putea vedea locul unde dormea pustnicul (b). Închise ușa și ne spuse: «Rugați-vă lui Dumnezeu! Iar tu», zise el adresându-se soției mele, «aprinde o candelă și pune-o dinaintea icoanei». Dar ea tremura atât de tare încât nu putea face acest lucru. «Las-o atunci; am s-o aprind eu». După aceea, părintele Serafim scoase de sub o bancă o sticlă de vin, turnă puțin într-o ceașcă, apoi adăugă puțină apă, puse niște pâine uscată în ea, luă o linguriță și spuse: «Repetați după mine». Spuse rugăciunea de dinaintea Spovedaniei și începu să ne hrănească pe rând cu linguriță. Vinul era atât de acru, încât apa nu-i schimbase gustul. Soția îmi șopti că nu putea să mai bea din pricină că era foarte acru. Soțul transmise cuvintele ei și adăugă: "Nu se simte bine". "Știu", răspunse bătrânul, "de aceea îi și dau să guste - ca s-o fac să se simtă bine". După ce ne-a dat să gustăm de trei ori din potir, zise: «Sărutați-vă unul pe altul». Făcurăm precum ne-a zis. Apoi, se întoarse către mine și zise: «Te afli în situații grele și ești trist. Dar roagă-te lui Dumnezeu și nu te întrista; curând, El te va mângâia».

Apoi, înfășură niște pesmeți într-o bucată de hârtie și mi-i dădu. Dar eu îi zisei: «Sfinte părinte! Am mulți prieteni care te cunosc din auzite și care vor fi tare bucuroși dacă le duc puțin pesmet din cel primit de la Sfinția ta». Zâmbi și-mi mai dădu câțiva. Apoi, ne mulțumi pentru că l-am vizitat și ne dădu drumul binecuvântându-ne. "Tot ceea ce îmi spusese mie și soției mele se întâmplă fără întârziere. În aceeași zi soția mea

a) „Maica durerii" sau „dulcea simțire", prăznuită pe 28 iulie, ziua sfântului său ocrotitor, Sfântul diacon Prohor.

b) Părintele Serafim dormea pe pietre; el dormea, de asemenea, așezat sau îngenunchiat pe podea.

scăpă de tuse și vomitat, iar eu, ajungând în orașul Riazan am primit suma de 1.500 de ruble pe care împăratul Alexandru I mi-a acordat-o pentru o paradă militară ce a avut loc lângă orașul Penza".

Iată și o altă relatare, făcută de data aceasta de către generalul Galkin-Vrassky, cu noi și mișcătoare amănunte. "Pe când eram ofițer am vizitat mânăstirea Sarov și după exemplul celorlalți pelerini m-am dus să iau binecuvântare de la sfântul părinte Serafim. Pe coridorul din fața chiliei sale frigul era pătrunzător, iar eu tremuram de frig îmbrăcat în vestonul subțire. Vecinul său îmi spuse că un monah se afla la părintele Serafim și că vorbea cu el. Stând pe coridor, mă rugam Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu. Ușa se deschise; monahul ieși. După câteva minute părintele Serafim deschise ușa și zise: «Ce bucurie îmi face Dumnezeu!» Mă conduse în chilia sa, dar întrucât era plină de diferite lucruri, mă pofti să stau pe pragul chiliei sale, în timp ce el însuși se așeză pe podea față în față cu mine, ținându-mă tot timpul de mână; și îmi vorbi atât de blând și chiar îmi sărută mâna în repetate rânduri. Atât de mare îi era dragostea față de aproapele său. Eu stăteam în partea opusă lui într-o stare de negrăită bucurie". După o îndelungată discuție, oaspetele pomeni de boala sa – o boală de plămâni. Părintele Serafim îi dădu să bea puțin ulei din candela sa. Boala se vindecă complet și pentru totdeauna. Iată un alt exemplu.

O moșiereasă din Simbirsk, Elisabeta Nikolaievna Pasuhin îl vizită pe părintele Serafim și dorea ca el s-o spovedească, dar un monah pe nume Damaschin îi spuse că era imposibil din pricina mulțimii vizitatorilor. Oricum, ea se pregăti toată noaptea pentru spovedanie și îl rugă pe Dumnezeu s-o ajute. "În dimineața zilei următoare", scrie ea, "mă dusei la el. Iar când slujitorul meu deschise ușa antecamerei sale, îl văzui pe bătrân lângă sicriul său. Văzându-mă, se ridică și mă

conduse în chilia sa. Îmi porunci să-mi fac semnul Sfintei Cruci și de trei ori îmi dădu să beau aghiasmă, punându-mi ceașca la gură el însuși. Apoi îmi ceru batista. I-am dat un colț din șalul pe care-l purtam, iar el puse acolo o mână de pesmeți. Apoi, cu teamă și venerație ca nu cumva să-l necăjesc pe dreptul bătrân, îndrăznii să-i spun dorința mea de a mă spovedi la dânsul și-i spusei: «Sfinte părinte, îngăduiți-mi să vă spun un cuvânt». El răspunse: «Te rog, maică».

Și, deodată, spre surpriza și uimirea mea, dar și spre bucuria mea de negrăit, mă luă de ambele mâini și începu să citească rugăciunea: «O, Doamne, miluiește-mă și iartă-mi păcatele mele cele de voie și cele fără de voie» etc. Am repetat această rugăciune după el, suspinând zgomotos; apoi am căzut în genunchi. Iar el îngenunche lângă mine, și pe tot parcursul rugăciunii mă ținea de mâini. După rugăciunea de iertare a păcatelor, îmi dădu crucea sa de aramă spre a o săruta, și luându-mi mâna dreaptă, zise: «Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu - Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu tine întreaga viață, la sfârșitul vieții tale și după moartea ta!» Îmi ieșisem din fire de atâta bucurie și îi sărutai mâinile".

Evenimentele descrise mai sus aparțin unei perioade mai târzii. La început, mai ales în primii trei ani, sfântul și-a păstrat tăcerea în continuare, deși ușa chiliei sale era deschisă permanent. Oricine putea să intre și să-l privească, dar el se purta de parcă n-ar fi fost nimeni cu el. Vizitatorii erau adânc impresionați de atâta nepătimire, îi cereau binecuvântarea și plecau în tăcere. Dar, treptat, sfântul începu să dea povețe, instrucțiuni și iertarea păcatelor; miruia cu ulei din candela sa, oferea pesmeți oaspeților săi, etc. Pelerinii îi aduceau daruri: lumânări, ulei, uneori vin pe care-l oferea oaspeților săi dintr-o lingură. El punea lumânările dinaintea icoanelor pentru cei care le aduseseră.

N. A. Motovilov se întreba odată ce folos era în aprinderea acelor lumânări și candele. Sfântul îi citi îndoiala și îi spuse: "Am multi oameni care-mi sunt devotati si sunt binefăcători ai orfanelor mele (maicile de la Diveiev). Ei îmi aduc ulei si lumânări si îmi cer să mă rog pentru ei. Asadar, când îmi citesc canonul, mai întâi îi pomenesc unul câte unul. Dar, din cauza marelui număr de nume nu-i pot pomeni în fiecare loc din cuprinsul canonului, asa cum se cere, fiindcă atunci nu as mai avea timp să-mi fac canonul, si în acest timp aprind toate aceste lumânări pentru ei ca o jertfă către Dumnezeu - o lumânare pentru fiecare. Pentru unii, la un loc aprind o lumânare mare, pentru altii aprind totdeauna o candela, iar acolo unde este cazul de a pomeni numele lor în cadrul canonului, spun: «Doamne, aminteste-ti de toti acesti oameni, de robii tăi, pentru ale căror suflete am aprins aceste lumânări si candele».

Se mai spune în Biblie că Moise a auzit glasul Domnului spunându-i: «Moise, Moise! Spune-i fratelui tău Aaron să aprindă o candelă dinaintea Mea ziua si noaptea; acest lucru este bineplăcut în ochii Mei si este o jertfă bine primită». În același timp, sfântul observă felul în care ardeau lumânările. "Dacă cineva are credință în mine, bietul Serafim", spune el, "eu aprind o lumânare pentru persoana respectivă dinaintea sfintei icoane. Iar dacă lumânarea cade, e un semn pentru mine că acea persoană a căzut într-un păcat de moarte.

Atunci îmi plec genunchii ca Dumnezeu să se milostivească de el". Într-o astfel de însingurare sfântul a petrecut 15 ani și jumătate. Memorabilul praznic al Intrării în Biserică a Maicii Domnului avusese loc pentru a 48-a oară de când sfântul venise la Sarov. Era pe data de 25 noiembrie 1825, ultima zi sau "odovania" praznicului. Tot în această zi a luat sfârșit și pustnicia sa. Maica Domnului i-a apărut într-un vis Sfântului Serafim împreună cu Sfântul Clement, papă al Romei și Sfântul Petru, arhiepiscop al Alexandriei, care sunt prăznuiți

în ziua aceea și i-a îngăduit să renunțe complet la însingurare. Aceasta a fost voia lui Dumnezeu de data aceasta. Odată cu odovania praznicului Intrării în Biserică a Maicii Domnului se completase totodată și ciclul mântuirii sale, iar acum el trebuia să-L bucure pe Dumnezeu prin slujirea altora. Dar condițiile monahale nu sunt întotdeauna destul de prielnice acestui lucru. Orice mânăstire viețuiește conform regulilor ei bine stabilite, reguli care sunt cele mai potrivite majorității monahilor obișnuiți.

Iar orice excepție, orice încălcare a regulilor și obiceiurilor creează, de obicei, o tulburare nu numai în viața exterioară a mânăstirii, ci și în duhul lăuntric al monahilor.

Între timp, întrucât ușa pustnicului era deschisă, oaspeții părintelui Serafim se înmulțeau din ce în ce mai mult; uneori erau între 1000 și 2000 de oameni zilnic.

Tot spațiul din curtea mânăstirii era plin de oameni dornici ca măcar să-l vadă pe sfântul bătrân sau să primească o binecuvântare de la el; a purta o discuție cu el însemna o mare șansă și bucurie în același timp. Iată cum descrie N. Aksakova episodul cu părintele Serafim după ce acesta plecă de la Biserică după o Liturghie matinală. "Noi toți, bogați și săraci, îl așteptam, îngrămădindu-ne la intrarea în Biserică. Atunci când își făcu apariția în ușa Bisericii, ochii tuturor se fixară asupra sa. Încetișor, coborî treptele și, în ciuda faptului că șchiopăta ușor și că era puțin aplecat de spate, părea și era cu adevărat extrem de frumos la chip".

"Umbla în tăcere și se părea că nu observă pe nimeni. Mulțimile de oameni care formaseră parcă două ziduri, deabea îi lăsau puțin spațiu ca să treacă în totală tăcere, dorind ca măcar să-i privească chipul luminat de har. Și doar după aceea începea primirea oamenilor în chilia sa". O altă vizitatoare, care a devenit mai apoi fiica sa duhovnicească devotată și al cărei nume a fost deja pomenit, A. P. Eropkina, descrie

ceea ce s-a întâmplat acolo. Sosită pentru prima oară la mânăstire, ea a fost uimită de mulțimea de pelerini care se îngrămădeau între Biserica Adormirii Maicii Domnului și casa în care se afla chilia părintelui Serafim. "M-am amestecat și eu" scria aceasta mai apoi, "printre oamenii de ambele sexe și de toate vârstele și stările sociale. Mi-am croit drum prin mulțime până pe coridor acolo unde toți se îngrămădeau. Cu cea mai mare greutate am ajuns în antecameră și am intrat prin ușa deschisă chiar în chilie. Părintele Serafim era îmbulzit de o mulțime densă de închinători. Am încercat să mă apropii de el ca toți ceilalți și mi-am întins mâna pentru binecuvântare. Dându-mi binecuvântarea sa și câteva bucăți de pesmet, zise: «Roaba lui Dumnezeu Anna se împărtășește de harul lui Dumnezeu». Ce mare mi-a fost uimirea atunci când mi-am auzit numele pomenit într-un loc necunoscut!

Dar atunci când l-am privit pe părintele Serafim drept în față, l-am recunoscut pe același bătrân care mă avertizase în vis cu privire la nefericita mea căsătorie. Dar nu puteai rămâne lângă el nici măcar un minut, căci oamenii din spatele meu mă dădeau de-o parte pentru a lua ei înșiși binecuvântare și pentru a auzi câteva cuvinte de pe buzele sale. Am fost împinsă în antecameră, și acolo cu picioarele mele am simțit că se aflau câțiva bușteni lângă perete; cățărându-mă pe ei, am început să mă uit la părintele Serafim pe deasupra capetelor oamenilor. Curând am observat că parcă dorea să termine cu primirea oamenilor, căci începuse să le dea drumul tuturor, spunându-le cu umilință: «Mergeți în pace». În același timp își făcu drum către ușa deschisă lângă care mă aflam. El apucă mânerul ușii cu o mână și în mod cu totul neașteptat pentru mine, mă apucă de mână cu cealaltă mână a sa și mă conduse în chilie; și fără să întrebe ceva, începu deodată să-mi vorbească: «De ce ai venit la un biet păcătos ca mine, comoara mea? Știu! Durerea ta este foarte mare, dar Domnul

te va ajuta s-o duci». După aceste cuvinte de mângâiere și altele ca acestea, el îmi porunci să mă pregătesc pentru Sfânta Împărtășanie ce trebuia s-o iau cu cei din obște, să mă spovedesc la părintele Ilarion, duhovnicul mânăstirii și să mă împărtășesc cu Sfintele Taine".

Iar toate cele descrise mai sus se desfășurau în fiecare zi, de la Liturghia matinală până la ora 8 și apoi până la miezul nopții. Părintele stareț Nifon spuse odată plin de îndoială și uimire: "Pe vremea când părintele Serafim viețuia în pustie, el a blocat orice fel de acces către el cu copaci, așa încât oamenii să nu poată veni; dar acum, a început să-i primească pe toți, așa încât mi-e imposibil să închid porțile mânăstirii până la miezul nopții".

Și se poate înțelege că egumenul mânăstirii era tulburat de mulțimile de oameni tot mai numeroase, căci el răspundea nu numai de disciplina exterioară din cadrul mânăstirii, ci și de pacea lăuntrică a fraților. Între timp, mulți dintre ei începură să se simtă supărați. Unii erau tulburați de deșertăciunea și grăirea în deșert a mirenilor, alții se simțeau vexați de prezența femeilor care se îngrămădeau permanent în curtea și pe coridorul mânăstirii.

Alții erau uimiți de comportamentul pustnicului care nu se ducea la Biserică, ci se afla în chilie cu oamenii. Unii erau iritați de activitatea sfântului și probabil că erau invidioși pe el. Un monah îi spuse părintelui Serafim: "Ești deranjat de oameni de ambele sexe și le dai drumul tuturor fără excepție".

În răspunsul său către acest monah, smeritul bătrân făcu referire la exemplul Sfântului Ilarion cel Mare care a poruncit ca porțile mânăstirii să fie deschise permanent de dragul pelerinilor și apoi părintele Serafim adăugă: "să presupunem că închid ușa chiliei mele. Cei care vin din nevoia unui cuvânt de mângâiere mă vor ruga să deschid ușa de dragul și în numele lui Dumnezeu și neprimind nici un răspuns de la

mine se vor întoarce acasă întristați. Ce fel de justificare îi voi oferi eu lui Dumnezeu la înfricoșătoarea Sa Judecată?" Mai înainte pustnicul rezolvase această îndoială într-un mod destul de diferit; atunci când ceruse binecuvântarea părintelui Isaia de a le interzice femeilor accesul la "Athosul" lui. Dar atunci el se afla încă pe drumul său de urcuș către nepătimire. Acum venise vremea să răspândească în jur harul pe care-l dobândise. Dar ceea ce era limpede pentru sfânt nu putea fi ușor de înțeles și de acceptat de către călugării obișnuiți care veniseră la mânăstire cu scopul de a renunța la lume.

Iar acum lumea însăși dădea buzna după părintele Serafim în pustie. "Unii sunt supărați din pricina ta", îi spuseră ei. "Eu nu sunt supărat dacă cei mai mulți se folosesc de mine și câțiva sunt supărați", răspunse calm bătrânul. El a fost chiar dojenit pentru că miruise cu ulei de la candelă. La asemenea ofensă sfântul răspunse: "Citim în Sfânta Scriptură că Sfinții Apostoli ungeau cu ulei și mulți bolnavi se vindecau în acest fel. Cine suntem noi să nu-i urmăm pe Apostoli?" Dar oamenii se supărară mai ales atunci când el și-a luat asupra sa responsabilitatea mânăstirii de maici Diveiev. Aceștia începură chiar să-l urmărească. Maică Eupraxia povestește următoarele: "Toți știu cât de mult era de dezavuat părintele Serafim de monahii de la Sarov din pricina noastră; aceștia chiar l-au hărțuit și l-au persecutat permanent din cauza noastă și i-au pricinuit multe bătăi se cap și supărări!

Dar el, părintele nostru, le ducea pe toate cu seninătate. Uneori chiar râdea; și știind acest lucru, ne juca adesea câte o festă. O dată am venit la Părintele. În timpul vieții sale el ne-a hrănit, ne-a aprovizionat și întotdeauna ne-a întrebat cu grijă părintească: «Aveți tot ce vă trebuie? Nu aveți nevoie de ceva?». Prin mine și monahia Kapitolina el trimitea mânăstirii miere, pânză, ulei, lumânări, tămâie și vin roșu pentru slujbă. La fel s-a întâmplat și de data aceasta. Am ajuns la el. El

umpluse o geantă mare și se făcuse atât de grea încât de-abia o putu ridica din sicriu. El chiar gâfâi în timp ce o ridica și zise: «Iată, ia-o, măicuță și treci direct prin sfânta poartă. Să nu te temi de nimeni!»

Pe vremea aceea erau soldați în Sarov care stăteau mereu de pază la poartă. Starețul mânăstirii și iconomul, dimpreună cu frații erau foarte supărați pe părintele Serafim fiindcă ne dădea sau ne trimitea diverse lucruri. Aceștia le porunciră soldaților să fie mereu cu ochii pe noi și să ne prindă. Și iată că m-am apropiat de poartă și am zis rugăciunea. De îndată, doi soldați mă luară și mă duseră la stareț care se afla în antecamera sa. Numele său era Nifon și era foarte sever; el nu-l avea la inimă pe părintele Serafim, iar pe noi cu atât mai puțin. El îmi porunci aspru să desfac geanta. Îl ascultai, dar mâinile îmi tremurau încât nu le puteam stăpâni în timp ce el căuta. Dar înăuntru se aflau doar pantofi vechi, coji de pâine veche, bucăți de lemn și pietre de diferite mărimi. Totul era bine înghesuit înăuntru. «O, Serafim, Serafim!» țipă Nifon «Priviți numai. Ce fel de om este! Nu numai că se tulbură pe sine, dar le mai necăjește și pe surorile de la Diveievo». Și mă lăsă să plec".

Odată chiar părintele stareț socoti că era cazul să-i vorbească deschis sfântului cu privire la aceste scandaluri. Iată cum s-a întâmplat. Pe când sfântul se ducea de la sihăstria sa către mânăstire, fu întâmpinat de părintele Nifon care începu să-i spună că el era cauza supărării fraților. "Ei sunt mai ales supărați din pricina grijii tale plină de dragoste față de orfanele de la Diveievo". Auzind acest lucru părintele Serafim îi căzu la picioare și apoi îi spuse smerit, dar cu autoritate: "Tu ești păstorul. Nu îngădui nimănui să te tulbure pe tine și pe tovarășii tăi în drumul spre veșnicie prin grăirea în deșert. Căci cuvântul tău este plin de putere, iar autoritatea ta este la fel de grozavă, precum un bici".

Părintele Nifon rămase tăcut și lăsă lucrurile așa cum erau. Oricum, mai târziu, luându-se după niște rapoarte defăimătoare la adresa sfântului, consistoriul din Tambov ordonă să se investigheze acest caz. Aceasta fu încredințată iconomului de pe vremea aceea, părintele Isaia al doilea. Desigur că nu s-a putut găsi nimic care să-l învinuiască pe Sfânt. Dar ei nu puteau înțelege gradul înalt de nepătimire al Sfântului. Noi, păcătoșii, nu ne putem ridica la asemenea măsuri. "Cel care este nepătimitor față de toate obiectele care ne pot stârni patimile", scrie episcopul Teofan Zăvorâtul, "a devenit atât de nepătimaș încât nici un lucru nu poate exercita vreo influență asupra lui, chiar dacă acesta s-ar afla dinaintea ochilor săi. Acest lucru se întâmplă deoarece el s-a unit complet cu Dumnezeu. Chiar dacă un astfel de om ar intra într-un bordel nu numai că nu va simți vreun imbold din partea trupului, dar chiar îl va influența pe păcătos să ducă o viață curată, ascetică". Cum putem noi oare înțelege acest lucru, noi cei atât de pătimași? Fiecare se uită prin fereastra propriei sale firi păcătoase și vede în alții ceea ce simte el înlăuntrul său.

Țăranul Eufemie Vasiliev din satul Lihaciova muncea la mânăstirea Sarov. Odată, pe când se apropia de sihăstrie, îl văzu pe părintele Serafim, vorbind cu o fată de 16 ani bine îmbrăcată și se gândi: "Ce putea oare părintele să-i spună? Ce fel de povățuiri sunt oare necesare unei fete atât de tinere?" Pe când se apropia, văzătorul cu duhul îi spuse calm: "Sunt mort la toate, iar tu la ce te gândești?" Țăranul ispitit îi căzu la picioare și își ceru iertare. "Fii pe pace", spuse Părintele... și să nu mai procedezi în felul acesta". El era deja cu adevărat mort față de cele lumești, dar ceilalți nu puteau înțelege acest lucru. Părintele Serafim înțelese aceasta și, după porunca Maicii Domnului, el se hotărâ să-și părăsească pustnicia pentru a fi liber să lucreze în folosul mântuirii sufletelor, și, mai ales, pentru organizarea "Sihăstriei Maicii Domnului" - Diveiev.

Pe lângă aceasta, el însuși avea nevoie de sihăstrie ca loc de odihnă după ce primea zilnic nenumărați vizitatori și pentru rugăciune în liniște desăvârșită.

În dimineața zilei de 25 noiembrie 1825, părintele Serafim își părăsi chilia și se duse la stareț pentru a lua binecuvântare de a pleca ca pe vremuri la îndepărtata sihăstriei. Părintele Nifon îl binecuvântă și bătrânul își îndreptă pașii către pădure. Cam la două verste de mânăstire se afla un izvor numit "Izvorul Teologului" după Sfântul Ioan Teologul a cărui icoană stătea deasupra lui. Iar la un sfert de oră distanță de acesta se afla chilia pustnicului Dorotei care murise cu două luni mai înainte. Pe drumul său acolo, părintele Serafim avu o minunată descoperire care a fost relatată în jurnalul lui Motovilov. "Pe data de 25 noiembrie 1825 - așa precum părintele Serafim însuși mi-a povestit, precum și mulți alții - se îndrepta spre sihăstrie printr-un desiș de-a lungul malului râului Sarovka, când o văzu pe Maica Domnului care i s-a arătat mai jos de Izvorul Teologului, aproape lângă malul râului Sarovka. În spatele ei pe o colină stăteau doi Apostoli, Sfântul Petru și Sfântul Ioan Evanghelistul. Iar Maica Domnului atinse pământul cu sceptrul ei și, deodată, un izvor țîșni din pământ - o fântână cu apă limpede". Iar apoi ea îi dădu părintelui instrucțiuni cu privire la organizarea mânăstirii Diveiev, care vor fi redate ceva mai departe în cuprinsul cărții.

Pe locul unde preacuratele ei picioare s-au odihnit și unde a țâșnit un izvor de tămăduire a bolilor atunci când ea a atins pământul cu sceptrul ei, ca un semn de amintire pentru generațiile viitoare, părintele Serafim a hotărât să sape o fântână.

El se întoarse la mânăstire, luă uneltele necesare și timp de două săptămâni fu ocupat cu săparea pământului, construirea pereților și consolidarea lor cu pietre.

De aceea această fântână se numește "fântâna lui Serafim". Mai apoi, chiar sfântul îi spuse monahului Anastasie că

se rugase ca "apa acestei fântâni să aibă puterea de a vindeca bolile. "Iar Maica Domnului", adăugă el, "promise să dea acestor ape o binecuvântare mai mare decât cea care se dăduse asupra scăldătoarei din Vitezda, la Ierusalim". De fapt, multe minuni au avut loc cu ajutorul acestei sfințite ape.

În ziua aceea, părintele Serafim a fost vizitat de două surori de la Diveiev - Paraskeva Stepanovna și Maria Semionovna care era încă o copilă. El se duse cu acestea la îndepărtata sihăstrie. Pe drum, sfântul le explica faptul că, părăsise deja pustnicia de 12 ani de dragul oamenilor care veneau la el, dar el încă nu vizitase locurile care îi erau atât de dragi.

Ajunseră la fântână și părintele le spunea povestea ei. Paraskeva Stepanovna era bolnavă și tușea încontinuu. "De ce tușești? Oprește-te! E inutil". "Nu mă pot opri, părinte!" răspunse ea. Atunci, părintele Serafim luă puțină apă cu mănușa sa de piele și îi dădu surorii să bea. Boala dispăru de îndată și pentru totdeauna. Apoi se duseră la sihăstria îndepărtată. Dar, din păcate, era prea îndepărtată pentru picioarele slăbite și pline de varice ale bătrânului, așa încât se instală la început în chilia goală a părintelui Dorotei.

În primăvara anului 1829 el își reluă munca în grădina de lângă "Fântâna Teologului". O mică colibă de lemn fusese construită acolo pentru el având 2 metri înălțime, 2 metri lungime și 1 metru și jumătate lățime. Ea nu avea nici ferestre și nici uși, așa încât se putea intra într-însa printr-o gaură făcută în pământ, chiar sub un perete. Acolo sfântul își afla refugiul de oameni și de vreme rea. Peste un an s-a construit o nouă chilie pentru el având o ușă, dar fără ferestre. Înăuntru se afla o sobă. Între sobă și ferestre era un spațiu strâmt, suficient doar pentru o persoană. Într-un colț al chiliei și în spatele sobei atârnau icoane cu candele care luminau întunericul. Aceasta era "sihăstria apropiată" sfântului, care a devenit locul său principal în primirea oaspeților.

Cam pe la ora patru dimineața, și, uneori, chiar pe la ora două noaptea, părintele Serafim pleca din mânăstire și se ducea la noua sa locuință, unde-și petrecea timpul până la 7-8 seara atunci când se întorcea la mânăstire. Duminica și în sărbători el încă se împărtășea cu Preacuratele Taine în chilia sa din mânăstire, așa încât el se afla în felul acesta într-o stare de semipustnicie. Dar, curând, el a trebuit să renunțe la acest lucru cu totul. Frații erau scandalizați. Ei voiau să știe de ce pustnicul primea oamenii atât în chilia sa, cât și la sihăstria sa, dar nu venea la biserică nici măcar pentru a lua Sfânta Împărtășanie. Ei îi scrisese episcopului Atanasie al Tambovului despre toate acestea, iar acesta porunci ca Sfântul Serafim să-și primească Sfintele Taine în viitor împreună cu frații, în Biserică. Sfântul se supuse acestei porunci fără ezitare, făcând doar remarca: "Chiar dacă ar fi trebuit să mă târăsc în genunchi pentru a-mi face ascultarea, totuși nu aș fi renunțat la împărtășirea cu Tainele cele dătătoare de viață ale Trupului și Sângelui lui Hristos". Astfel, providența dumnezeiască îl aducea într-un contact mai strâns cu oamenii care aveau nevoie de cuvântul, binecuvântarea și mângâierea sa sau măcar să-i privească sfântul chip.

Acum pelerinii îl puteau vedea la fiecare sărbătoare în Biserica Sfinților Zosima și Savatie și de acolo îl puteau însoți la chilia sa. Dar atunci când se afla în sihăstria din apropiere, oamenii se îmbulzeau acolo. Doar locul se schimba, căci oamenii veneau în număr mare și acolo. Uneori, totuși, bătrânul dispărea complet. "La sihăstria din pădure", scrie un pelerin, "sfântul îi primea pe oameni stând pe o bancă alăturată de coliba lui făcută din bușteni. El lua câțiva oameni în chilia sa și se ruga acolo cu ei dinaintea icoanei Maicii Domnului. Se mai ruga și în pădure dinaintea unei icoane a Maicii Domnului fixată de el pe un pin bătrân. Toți pelerinii îngenunchiau ca să se roage împreună cu părintele Serafim. Ce imagine frumoasă puteai admira acolo!"

Stând în picioare în fața ușii colibei sale din pădure", spune N. Aksakova, "bătrânul se închina încetișor în timp ce își continua rugăciunea, rugăciunea sa neîncetată...

Oamenii nu-l tulburau, la fel precum discuția sa permanentă cu Dumnezeu nu putea fi tulburată nici de tăiatul lemnelor sau de strângerea fânului, de căldură sau de frig, de zi ori de noapte. Oamenii se rugau și ei".

Iată ce scrie un alt pelerin care a venit împreună cu soția sa la părintele Serafim: "L-am găsit pe bătrân la treabă, despelenea pământul cu o sapă. Atunci când ne-am apropiat de el și i-am făcut plecăciune, el ne-a binecuvântat și, punându-și mâna pe capul meu citi troparul Adormirii Maicii Domnului: «Întru naștere fecioria ai păzit». Apoi se așează pe o ridicătură de pământ și ne invită și pe noi să ne așezăm, dar noi, fără să vrem, am îngenunchiat dinaintea lui, și în poziția aceea luarăm aminte la cuvintele sale". Uneori, sfântul se ducea la sihăstria lui îndepărtată de odinioară, dar oamenii îl găseau și acolo. Totuși, uneori, el le spunea oamenilor să vină chiar în locul acela.

Era tocmai pe vremea când el începea să se ocupe de organizarea mânăstirii Diveiev. Așadar, adesea puteai întâlni câteva surori la sihăstria lui. Ele munceau adesea pentru el. În unele cazuri ele rămâneau chiar peste noapte în sihăstria sa, întrucât el se ducea la mânăstire. Aceasta a însemnat un alt izvor de scandal pentru sufletele slabe. "Deși părintele Serafim ducea o viață atât de sfântă și de curată, fiind un adevărat sfânt al lui Dumnezeu", spunea bătrâna maică Xenia Kuzminisna, "totuși a trebuit să îndure persecuții. Odată am ajuns la părintele un grup de șapte surori. Am lucrat acolo toată ziua și, întrucât eram obosite am rămas peste noapte la sihăstrie. Cam pe la ora 10 sora aflată de pază văzu de la fereastră că veneau niște oameni pe cărare cu trei lanterne drept spre noi. Noi am bănuit că era iconomul Isaia și ne-am

grăbit să-i deschidem ușa. Aceștia au intrat, dar nu ne-au certat. Nu, s-au uitat la noi cu atenție și, în tăcere, au început să caute ceva.

Apoi, ne-au poruncit să ne îmbrăcăm și să plecăm imediat. Surorile se duseră la Sarov, la casa de oaspeți a mânăstirii". De îndată ce clopotele bătură pentru utrenie la ora două, sora de serviciu se duse la chilia părintelui și-i spuse totul. Părintele știa totul, dar nu arăta acest lucru și părea chiar nemulțumit de noi. "«Aceasta s-a întâmplat din pricină că nu vă purtați cum se cuvine», spuse el. Și ne trimise acolo și apoi la mânăstire (Diveiev).

Dar deși părintele încerca să-i disculpe (pe monahii de la Sarov) toți știau că el trebuia să pătimească multe din toate părțile fiindcă era bun cu noi". Dar în ciuda tuturor acestor lucruri, oamenii continuau să vină la el în număr și mai mare, din toate părțile. Faima sa se răspândise deja în toată Rusia, astfel încât pelerini din toate părțile și din toate stările sociale se adunau la Sarov și la sihăstrie, bogați și săraci, învățați și cei simpli, monahi și preoți, adulți și copii - cu toții erau atrași de sfântul părinte.

În anul 1825 el l-a primit printre alții, pe marele duce Mihail Pavlovici. După tradiție, l-a primit tot cam pe vremea aceea pe împăratul Alexandru I în drumul acestuia către Siberia. El a venit ca simplu pelerin și a cerut binecuvântarea sfântului de a duce o viață de penitență ascunsă, în care el a continuat să trăiască până la moarte sub numele de "Teodor Kuzmici". Dar părintele Serafim păstră cele mai strânse legături cu "orfanele" sale, surorile de la Diveiev.

În plus, ele au avut privilegiul de a fi martore la minunatul spectacol al sfântului bătrân cu ursul hrănit de mâna lui. "Odată", spunea bătrâna maică Matrona Plescheiev "mă aflam într-o stare de mare încurcătură și descurajare din pricina sănătății deficitare și a unei ispite de la diavolul. Ascultarea

mea (muncea la bucătărie) mi se părea atât de grea, anevoioasă și de nesuportat încât hotărâsem să părăsesc mânăstirea pentru totdeauna în taină și fără binecuvântare. Părintele Serafim îi văzu ispita cu duhul și trimise după ea ca să vină la mânăstire. "Făcând ascultare după porunca lui, m-am dus la el după masa de prânz și am plâns tot drumul. Era a treia zi după praznicul Sfântului Petru.

Părintele Serafim o luă de mână și o conduse în chilia sa spunându-i: «Maică, lacrimile tale nu cad pe pământ degeaba». Iar apoi mă duse la icoana Împărătesei Cerești a Iubirii și zise: «Sărut-o, maică; Împărăteasa Cerurilor te va mângâia». Sărutai icoana, iar sufletul mi se umplu de atâta bucurie încât mă simții parcă renăscută". «Ei bine, maică, mergi acum la arhondaric, iar mâine vino la sihăstria cea îndepărtată» îmi spuse

Sfântul Serafim hrănind ursu. Redobândindu-și asemănarea dintru începuturi cu Dumnezeu pe care o avusese Adam, Sfântul Serafim, ca mulți alți mari sfinți, a trăit într-o deplină armonie cu natura, într-o stare de nevinovăție paradisiacă.

el. Așa și făcui. În timp ce mă apropiam de sihăstrie, l-am văzut deodată pe părintele Serafim stând pe un trunchi de copac în apropierea chiliei sale, iar lângă el se afla un urs uriaș.

Paralizată de teamă și țipând din toate puterile: «Părinte, am dat de moarte!» căzui la pământ. Auzindu-mi glasul, părintele Serafim lovi ursul și-i făcu semn cu mâna. Iar ursul, de parcă ar fi fost o ființă rațională, se duse de îndată în direcția ce îi fusese arătată de bătrân, într-un desiș al pădurii. Văzând toate aceste lucruri, tremuram de frică, și chiar atunci când părintele Serafim veni la mine spunându-mi: «Nu te teme, nu te speria», eu am continuat să strig ca mai înainte: «Am dat de moarte, aceasta-mi este moartea!». Bătrânul spuse în replică: «Nu, maică, aceasta nu este moarte; moartea este departe de tine; aceasta este bucurie». Apoi mă conduse la același trunchi de copac și, după ce făcu rugăciune, îmi spuse să mă așez, după care se așeză și el.

De-abia ne așezarăm când, deodată, același urs ieși din desiș și se așeză la picioarele părintelui Serafim. Aflându-mă atât de aproape de grozava fiară, la început tremuram de frică, dar, mai apoi, văzând că părintele Serafim îl trata ca pe un mielușel fără teamă și îi dădea pâine cu propriile sale mâini dintr-o sacoșă, încetul cu încetul îmi recăpătai încrederea. Atunci, chipul marelui bătrân mi se păru cu totul minunat; era la fel de vesel și de strălucitor ca al unui înger. În cele din urmă, după ce mă liniștisem cu totul și cea mai mare parte din pâine fusese mâncată, bătrânul îmi dădu bucata rămasă și mă rugă să-l hrănesc eu însumi pe urs. Dar eu îi răspunsei: «Mi-e teamă, părinte, ca nu cumva să mă muște de mână», dar în același timp mă simții fericită gândindu-mă: «Dacă mă mușcă de mână, nu voi mai putea găti». Părintele Serafim se uită la mine, zâmbi și spuse: «Nu, maică, cred că nu te va mușca de mână». Atunci, luai pâinea pe care mi-o dăduse și dându-i ursului să mănânce simții o atât de mare plă-

cere încât aș fi dorit să-l hrănesc vreme mai îndelungată, căci fiara era blândă chiar și cu mine, păcătoasa.

Văzându-mă liniștită părintele Serafim îmi spuse: «Îți amintești, maică, cum un leu îi slujea Sfântului Gherasim la râul Iordan? Cât despre bietul Serafim, uite că îmi slujește un urs. Vezi, chiar și fiarele ni se supun! Iar tu, maică, te simți descurajată. De ce să fim descurajați? Dacă aș fi luat niște foarfece la mine, i-aș fi tăiat puțin păr drept dovadă. Te rog în numele lui Dumnezeu, măicuță, ca niciodată și sub nici un motiv să nu-ți pierzi nădejdea, ci pururea să iei acest exemplu smerenia Sfintei Isidora. În mânăstirea ei, ea era ultima în ochii tuturor, dar la Dumnezeu ea era cea dintâi, fiindcă ea accepta orice ascultare». Tocmai mă gândeam: acum le voi spune surorilor despre această uimitoare minune! Dar, părintele răspunse gândului meu: «Nu, maică, să nu spui nimănui nimic din cele ce ai văzut astăzi până ce vor trece 11 ani de la moartea mea; și abia atunci voia Domnului te va limpezi cui trebuie să-i spui".

În decursul vremii, exact cu 11 ani mai târziu, sora Matrona îi vorbi despre acest lucru pentru prima oară țăranului Eufemie Vassiliev, care, tocmai atunci, era deja angajat în pictarea unui portret al părintelui Serafim. Altă dată, stareța Alexandra împreună cu o soră, pe nume Ana, fură martore ale unei minuni asemănătoare.

"Fără a ne opri la mânăstire", scrie ea, "ne-am dus de-a dreptul la sihăstria cea îndepărtată, și apropiindu-ne de ea, l-am văzut pe părintele stând pe un buștean. Deodată, un urs enorm ieși din pădure pe picioarele de dindărăt. Mâinile ni se umeziră, ochii ni se împăienjeniră. Atunci părintele zise: «Misa, de ce îmi înspăimântați orfanele? Mai bine întoarce-te și adu-ne puțină mângâiere, căci nu am nimic să le ofer». Ursul se întoarse și se duse direct în pădure. Trecuseră cam două ore de dulce conversație cu părintele Serafim în chilia sa, când, deo-

dată, același urs apăru din nou, se târâ stângaci până la chilie și mormăi. Bătrânul se duse la el. «Ei, ei, Mișa, arată-mi ce ne-ai adus».

Ursul se ridică pe picioarele de dinapoi și îi dădu părintelui Serafim ceva înfășurat în frunze. Conținutul pachetului s-a dovedit a fi un fagure de miere proaspăt plin de miere curată. Bătrânul luă mierea și în tăcere arătă spre ușă. Fiara păru că face o plecăciune, iar bătrânul, luând o bucată de pâine din sacoșă, i-o dădu ursului, după care acesta se duse în pădure". Surorile mai fură martore și la alte evenimente. "Mare era credința surorilor în puterea rugăciunilor părintelui Serafim", remarcă autorul Cronicii "și mulți dintre contemporani erau uimiți de ea.

Maica bolnavă Calista povestea următoarea situație. Ele s-au dus odată la moara din Sarov. Deodată, calul se poticni, căzu și își scrânti piciorul, încât nu se putea ridica. Surorile erau înspăimântate; nu știau cum să procedeze cu căruța și cum să se întoarcă acasă. Începură să plângă și să strige: «Părinte Serafim, ajută-ne!».

Auzind plânsetele și țipetele lor, veniră niște monahi și unul dintre ei lovi calul; acesta sări, piciorul trăsni, încheietura piciorului reveni la locul ei și într-o secundă totul trecuse. Un alt monah care văzuse tot ceea ce se întâmplase, zise: "Ei, fraților, noi nu avem atâta credință câtă au maicile. De îndată ce au strigat: «Părinte Serafim, ajută-ne!» el a făcut o minune și le-a ajutat după credința lor". Mult din ceea ce este extraordinar, uimitor, aproape incredibil pentru mintea omenească s-a întâmplat prin intermediul omului lui Dumnezeu în timpul organizării mânăstirii Diveiev. Dar vom povesti toate acestea mai târziu.

Iar acum să pomenim doar scurta, dar foarte importanta știre lăsată nouă de sora Barbara de la Diveiev care ne stă mărturie în ceea ce privește gradul de desăvârșire și de sfin-

tenie al părintelui Serafim. "Odată am ajuns la părintele Serafim, la sihăstria sa", povesti ea, "iar pe fața lui se aflau muște, așa încât sângele îi picura pe obraji. Mi s-a făcut milă și am vrut să le alung, dar el spuse: «Nu te atinge, bucuria mea; să îngăduim ca orice suflare să-l laude pe Domnul» (a). El este atât de răbdător!"

Totuși, nu răbdarea era cea care conta atât de mult, cât mila plină de iubire pentru orice creatură a lui Dumnezeu care, după Sfântul Isaac Sirul, este un semn al celor desăvârșiți. Oricum, deși atinsese asemenea culmi de desăvârșire și atâta nepătimire, sfântul nu-și înceta nevoințele.

La revenirea de la sihăstria din apropiere în mânăstire, el obișnuia să guste puțină hrană, dar numai o dată în zi. "Cât despre somnul său", scrie unul dintre biografii săi, "acesta era întotdeauna de scurtă durată, iar în timpul ultimilor săi ani de viață, părintele Serafim lupta, mai ales, cu odihna de noapte.

Monahii care veneau să-l viziteze pe sfântul ascet îl găseau dormind fie în chilia sa, fie în antecameră în felurite atitudini: uneori dormea pe podea cu spatele la perete și cu picioarele întinse; câteodată își sprijinea capul pe un buștean sau pe o piatră; alteori se întindea pe bușteni și pe saci umpluți cu cărămizi și nisip care se aflau în chilia sa. Cu cât moartea se apropia, sfântul începu să doarmă într-o atitudine atât de incomodă, încât era imposibil să n-o privești cu venerație: el stătea îngenuncheat și dormea cu fața și coatele pe podea, susținându-și capul cu mâinile. Nu poți simți altceva decât uimire în fața unei asceze atât de formidabile".

Sfântul Serafim "îl tulbura pe tulburător" chiar atunci când puterile sale omenești slăbiseră. Sfinții lui Dumnezeu sunt cu adevărat uimitori și de neînțeles! Omul nu poate decât să

a) "Suflarea toată să laude pe Domnul" este versiunea greacă (Septuaginta) a psalmului 150: 5.

se uimească, să-L adore și să-L proslăvească pe Dumnezeu Care îi dă celui care-L iubește atâta înbelșugare de har (a).

a) Am pomenit deja de câteva ori atitudinea regretabilă adoptată față de sfânt de către unii din frații de la Sarov și de către însuși starețul Nifon. În mod intenționat noi nu am păstrat tăcerea asupra acestor ispite care sunt inevitabile în viața unui sfânt. Oricum, noi n-am scris despre aceasta pentru a-i critica pe cei ce au fost ispitiți. Asemenea temeri sunt ușor de înțeles. Dimpotrivă, sfinții înșiși nu pot fi înțeleși de mintea noastră. Mult după moartea părintelui Serafim, zvonuri cu privire la incompatibilitatea și neînțelegerile dintre oamenii Sarovului și sfântul Serafim însemnau încă o tradiție vie. În anul 1848 celebrul pelerin și autor A. N. Muraviov a vizitat mânăstirea. El fu uimit să afle acestea și apelă la starețul de atunci Isaia al doilea pentru a căpăta o explicație cu privire la atitudinea ciudată față de sfânt. "După voia lui Dumnezeu, pot apărea neînțelegeri între oameni cei mai sfinți, după cum aflăm din viețile lor", spune părintele stareț. "Dar să știi că predecesorul meu (starețul Nifon) avea o deplină, sinceră și profundă stimă față de părintele Serafim". Nu ne era limpede nouă tuturor la vremea respectivă, că nu numai stima, ci cea mai adâncă venerație era necesară față de unul dintre cei mai mari sfinți ai lui Dumnezeu, care era minunat între sfinții întregii lumi. Toate aceste lucruri au fost doar treptat revelate pe parcursul unui întreg secol. Prin urmare, să nu-i judecăm prea aspru pe cei care n-au putut evita o părere lumească cu privire la contemporanul lor. Să le lăsăm pe toate în seama lui Dumnezeu. Și să pomenim numele acestora în rugăciunile noastre odată cu numele părinților, fraților și prietenilor Sfântului: Pahomie, Isaia al doilea, Iosif, Marcu tăcutul, duhovnicul său Ilarion, episcopul Antonie de Voronej și o mulțime de asceți de la Diveiev (atât bărbați, cât și femei). Cu rugăciunile lor, o, Doamne, ai milă de noi, păcătoși.

Sfântul Serafim cu copiii. Acuarelă realizată de arhim. Ciprian de la mănăstirea Sfânta Treime, Jordanville, New York.

Sfântul Serafim binecuvântând un pelerin

Capitolul VIII

O minunată descoperire făcută lumii

Dar cea mai minunată, mai uimitoare, suprafirească revelație dumnezeiască ne-a fost oferită de părintele Serafim în convorbirea sa avută cu N. A. Motovilov (a).

Această descoperire, această dumnezeiască revelație are neîndoios o semnificație cu caracter universal. Cu adevărat nu este nimic nou, fundamental în ea, căci întreaga revelație a fost oferită Sfinților Apostoli chiar în ziua Cincizecimii. Dar acum când oamenii au uitat adevărurile esențiale ale religiei creștine și sunt cufundați în întunericul materialismului sau în lucrarea rutinieră și exterioară a "nevoințelor ascetice", revelația părintelui Serafim este într-adevăr extraordinară, așa cum a considerat-o și el cu adevărat. "Nu-ți este dat numai ție să înțelegi acest lucru", spuse părintele Serafim la sfârșitul revelației, "ci prin tine ea este dăruită întregii lumi!"

Ca strălucirea fulgerului, această minunată conversație a iluminat întreaga lume care se afla deja cufundată în letargie și moarte duhovnicească, cu mai puțin de un secol înaintea

a) Chiar descoperirea manuscrisului lui Motovilov reprezintă o mare minune. Timp de aproape 70 de ani, acest manuscris extrem de valoros a fost înmormântat într-o tăcere totală și a fost în pericol de a se distruge, căci fusese deja aruncat și zăcea într-un maldăr de lucruri de nimic, sub un strat de praf. Aici a fost descoperit în chip minunat de S. A. Nilus, celebrul autor al cărții "Multum in Parva". Cu venerație cântând frânturi din viața marelui părinte Serafim, Nilus scotocea printre resturile aflate în pod și tocmai era pe punctul de a-și pierde nădejdea de a afla ceva, când, deodată un caiet cu o scriere foarte șterșă îi atrase atenția. Acesta s-a dovedit a cuprinde memoriile lui Motovilov și în felul acesta ele au ajuns să poată fi oferite omenirii. Memoriile au fost găsite în anul 1902 și au fost tipărite în "Știri moscovite" în anul 1903; aproape în mod simultan a avut loc și expunerea moaștelor Sfântului Serafim.

luptei împotriva creștinismului din Rusia și într-o vreme când credința creștină se afla într-un pronunțat declin în Occident. Aici Sfântul lui Dumnezeu ne apare cu nimic mai prejos de marii prooroci prin care Însuși Duhul Sfânt a vorbit. Noi redăm mai jos cuvânt cu cuvânt întreaga conversație fără să facem vreo interpretare personală.

Conversația Sfântului Serafim cu N. A. Motovilov

Era joi. Ziua era posomorâtă. Zăpada se așternuse cam de 20 de centimetri pe pământ și fulgi mari de zăpadă cădeau din abundență din cer când părintele Serafim a început conversația sa cu mine pe un câmp de lângă sihăstria lui din apropiere, în partea opusă râului Sarovka, la poalele dealului care coboară în pantă spre malul râului. Îmi spuse să mă așez pe trunchiul unui copac pe care tocmai îl doborâse, și el însuși se așeză pe vine în fața mea.

"Domnul mi-a descoperit", spuse marele bătrân, "faptul că în copilăria ta ai avut marea dorință de a afla scopul vieții noastre creștine și că tu mereu ai întrebat numeroase persoane de mare ținută duhovnicească despre acest lucru". Trebuie să spun aici că de la vârsta de 12 ani acest gând mă preocupase mereu. De fapt, cercetasem o mulțime de clerici cu privire la aceasta, dar răspunsurile lor nu-mi dăduseră nici o satisfacție. Acest lucru nu-i era recunoscut bătrânului. "Dar nimeni", continuă părintele Serafim", nu ți-a dat un răspuns exact. Ei ți-au spus: «Mergi la Biserică, roagă-te la Dumnezeu, păstrează poruncile lui Dumnezeu, fă binele - acesta este scopul vieții creștine». Unii au fost chiar indignați de faptul că ești preocupat de curiozități profane și îți spuneau: «Nu căuta lucruri care te depășesc». Dar aceștia nu vorbeau după cum se cuvenea. Iar acum, bietul Serafim îți va explica în ce constă cu adevărat acest scop. "Rugăciunea, postul, priveghe-

rea și toate celelalte fapte creștinești, indiferent cât de bune pot fi ele în sine, nu constituie scopul vieții noastre creștine, deși ele servesc drept mijloace indispensabile de a atinge acest țel. Adevăratul scop al vieții noastre creștine constă în dobândirea Duhului Sfânt al lui Dumnezeu. Cât despre posturi, rugăciuni, privegheri, milostenii și orice faptă bună făcută în numele lui Hristos, ele reprezintă doar mijloace pentru dobândirea Duhului Sfânt. Dar ia aminte, fiul meu, numai fapta bună în numele lui Hristos ne oferă darurile Sfântului Duh.

Portretul lui N.A.Motovilov
Fiu duhovnicesc al Sfântului Serafim de Sarov și cronicar al învățăturilor sale cu privire la dobândirea Sfântului Duh.

Tot ceea ce nu este făcut din dragoste pentru Hristos, chiar dacă poate fi bun, nu ne aduce nici răsplată în viața cealaltă și nici harul lui Dumnezeu în aceasta. De aceea Domnul nostru Iisus Hristos a spus: "Cel ce nu adună cu Mine, risipește" (Luca 11: 23). O faptă bună nu poate fi numită altfel, deoarece, chiar dacă nu este făcută în numele Domnului, totuși ea este bună. Sfânta Scriptură spune: "În orice neam, cel ce se teme de El și face dreptate este primit de El" (Fapte 10: 35). "După cum vedem din sfânta istorisire, omul care lucrează dreptatea este atât de plăcut lui Dumnezeu încât, de exemplu, îngerul Domnului i-a apărut la ceasul rugăciunii lui Corneliu, sutașul drept și temător de Dumnezeu și a spus: «Trimite bărbați la Iope, la Simon tăbăcarul; acolo îl vei afla pe Petru, iar el îți va spune cuvintele vieții celei veșnice, prin care tu și toată casa ta vă veți mântui» (a). Astfel, Domnul face uz de toate mijloacele Sale dumnezeiești ca răsplată pentru faptele tale bune, ocazia de a nu-ți pierde răsplata în viața ce va să fie. Dar îngăduința din partea lui Dumnezeu a faptelor bune ce nu sunt făcute în numele lui Hristos se limitează la aceasta: Creatorul oferă mijloacele de a le face vii (cp. Evr. 6: 1). Stă în puterea omului să le facă vii sau nu.

De aceea Dumnezeu le-a spus iudeilor: "Dacă ați fi orbi n-ați avea păcat. Dar acum ziceți: Noi vedem. De aceea păcatul rămâne asupra voastră" (Ioan 9: 41). Dacă un om precum Corneliu se bucură de atenția lui Dumnezeu pentru faptele sale, deși acestea nu sunt făcute în numele lui Hristos, și apoi crede în El, astfel de fapte îi vor fi socotite ca fiind făcute din dragoste pentru Hristos, doar prin credința în El. Dar în situația opusă omul nu are dreptul să se plângă că binele său nu are nici un folos.

Nu are într-adevăr niciodată vreun folos, doar cu excepția când el este făcut în numele Său, întrucât binele făcut pen-

a) Sfântul Serafim oferă doar înțelesul din Fapte 10: 5 și nu citează ad litteram.

tru El nu numai că merită o cunună a credincioșiei în veacul ce va să fie, dar și în această viață ne umple de harul Duhului Sfânt. În plus, așa cum se spune: "Dumnezeu nu dă Duhul cu măsură. Tatăl iubește pe Fiul și toate le-a dat în mâna Lui" (Ioan 3: 34-35). Asta este, excelență.

În dobândirea acestui Duh a lui Dumnezeu constă adevăratul țel al vieții noastre creștine, în timp ce rugăciunea, privegherea, postul, milostenia și alte virtuți creștinești lucrate în numele lui Hristos sunt doar mijloacele pentru dobândirea Duhului lui Dumnezeu". "Ce înțelegi dumneata prin dobândire?" l-am întrebat eu pe părintele Serafim. "Nu înțeleg întru totul aceasta". "Dobândirea este același lucru cu a obține ceva", răspunse el. "Înțelegi, desigur, ce înseamnă să dobândești bani. Dobândirea Duhului lui Dumnezeu este exact același lucru. Știi destul de bine ce înseamnă în sens lumesc, excelență, a dobândi. Scopul vieții oamenilor lumești obișnuiți este de a dobândi sau de a face bani, iar pentru nobilime înseamnă în plus de a primi onoruri, distincții și alte răsplătiri pentru serviciile aduse de el guvernului. Dobândirea Duhului lui Dumnezeu este de asemenea un lucru de o importanță capitală, dar e dătător de har și veșnic și este dobândit aproape în aceleași moduri ca și capitalul monetar social și politic.

"Dumnezeu Cuvântul, Dumnezeu-Omul, Domnul nostru Iisus Hristos compară viața noastră cu o piață, iar lucrarea vieții noastre pe pământ El o numește negustătorie și ne spune nouă tuturor: "Negustătoriți până ce voi veni" (Lc. 19: 13) "răscumpărând vremea, căci zilele rele sunt" (Efes. 5: 16). Adică, fă în așa fel încât să capeți binecuvântări cerești în aproape tot timpul vieții tale prin bunuri pământești. Bunurile pământești sunt virtuțile lucrate în numele lui Hristos și revărsarea asupra noastră a harului Atotsfântului Duh. "În parabola fecioarelor celor înțelepte și a celor neînțelepte, atunci când celor neînțelepte le lipsea ulei, s-a spus: «Mergeți și vă cumpă-

rați în piață». Dar, pe când ele erau duse să cumpere, ușa cămării de nuntă era deja închisă, iar ele nu au mai putut intra". Unii spun că lipsa untdelemnului din candelele fecioarelor celor neînțelepte semnifică lipsa faptelor bune în viața lor. O astfel de interpretare nu este prea bună. De ce să le fi lipsit faptele bune dacă ele sunt numite fecioare, chiar dacă neînțelepte? Fecioară reprezintă suprema virtute, o stare îngerească și ar putea înlocui toate celelalte virtuți. Eu cred că ceea ce le lipsea era harul Atotsfântului Duh al lui Dumnezeu.

Aceste fecioare practicau virtuțile, dar în ignoranța lor duhovnicească ele presupuneau că viața creștină constă doar în lucrarea virtuților. Lucrând o faptă bună ele credeau că împlineau voia lui Dumnezeu, dar lor le păsa prea puțin dacă dobândeau prin aceasta harul Duhului Sfânt. Aceste moduri de viețuire bazate doar pe facerea binelui fără o atentă cercetare dacă ele aduc harul Duhului Sfânt sunt pomenite în cărțile patristice: «Există un alt mod de viață care este socotit bun la început, dar el sfârșește în fundul iadului».

Sfântul Antonie cel Mare în scrisorile sale către monahi spune despre astfel de fecioare: «Mulți monahi și fecioare nu au nici o idee despre diferitele tipuri de voință care acționează în om, și nu știu faptul că noi suntem influențați de trei voințe: cea dintâi este desăvârșita și mântuitoarea voință a lui Dumnezeu; cea de-a doua este propria noastră voință umană care, chiar dacă nu este distructivă, nu este nici mântuitoare». Iar această a treia voință a vrăjmașului îl învață pe om fie să nu facă nici o faptă bună, fie să le facă din orgoliu, sau să le facă de dragul virtuții în sine și nu de dragul lui Hristos. Cea de-a doua, propria noastră voință, ne învață să facem totul spre a ne flata patimile, sau ne învață, ca și vrăjmașul, să facem bine de dragul binelui și să nu ne îngrijim de harul care este dobândit prin lucrarea binelui. Dar cea dintâi, voința mântuitoare a lui Dumnezeu constă în lucrarea binelui doar

pentru dobândirea Sfântului Duh, ca pe o comoară nesecată, veșnică ce nu poate fi corect evaluată. Dobândirea Sfântului Duh este, ca să spunem așa, untdelemnul care le lipsea fecioarelor neînțelepte. Ele au fost numite astfel fiindcă ele uitaseră de rodul necesar al virtuții, harul Sfântului Duh, fără de care nimeni nu este și nici nu poate fi mântuit, căci: «Orice suflet este întărit de Sfântul Duh, înflăcărat de puritate și iluminat mistic de către Unitatea Treimică».

Acesta este untdelemnul din candelele fecioarelor celor înțelepte care putea să ardă mult timp și strălucitor, iar aceste fecioare cu candelele lor aprinse puteau să-L întâmpine pe Mirele Care a venit la miezul nopții și puteau intra în cămara de nuntă a bucuriei împreună cu El. Dar cele neînțelepte, deși s-au dus la piață să cumpere untdelemn atunci când au văzut că li se stingeau candelele, nu s-au putut întoarce la timp, căci ușa era deja încuiată.

Piața este viața noastră; ușa cămării de nuntă care a fost închisă și care a împiedicat drumul Mirelui este moartea omenească; fecioarele cele înțelepte și cele neînțelepte sunt sufletele creștine; untdelemnul nu reprezintă faptele cele bune ci harul Atotsfântului Duh al lui Dumnezeu care este dobândit prin intermediul lor și care schimbă sufletele de la o stare la alta - adică de la stricăciune la nestricăciune, de la moartea duhovnicească la viața duhovnicească, de la întuneric la lumină, din grajdul vieții noastre (acolo unde patimile sunt legate precum animalele mute și fiarele sălbatice) într-un Templu al Dumnezeirii, în cămara de nuntă strălucitoare a veșnicei bucurii întru Hristos Iisus, Domnul nostru, Creatorul, Mântuitorul și veșnicul Mire al sufletelor noastre.

Cât de mare este compasiunea lui Dumnezeu față de mizeria noastră, adică neatenția noastră față de purtarea Sa de grijă pentru noi, atunci când Dumnezeu spune: "Iată, stau la ușă și bat" (Apoc. 3: 20), înțelegând prin "ușă" cursul vieții noas-

tre, ușă care nu a fost încă închisă de către moarte! O, cât de mult aș dori, excelență, ca în această viață să te poți afla mereu în Duhul lui Dumnezeu «În ceea ce vă voi afla, într-aceea vă voi judeca» zice Domnul. Vai nouă dacă El ne va afla plini de necazurile și grijile acestui veac! Căci cine-l va putea suporta necazul, cine va rezista mâniei de pe chipul Său? De aceea s-a spus: "Privegheați și vă rugați, ca să nu intrați în ispită" (Marcu 14: 38), adică să nu cumva să vă lipsiți de Duhul lui Dumnezeu, căci privegherea și rugăciunea ne aduc harul Său.

Desigur, orice faptă bună făcută în numele lui Hristos ne oferă harul Sfântului Duh, dar rugăciunea ni-l oferă mai mult ca orice, căci ea ne este întotdeauna la îndemână, ca să spunem așa, ca un instrument de dobândire a harului Duhului. De exemplu, ai vrea să mergi la Biserică, dar nu ai nici o Biserică pe aproape sau slujba s-a terminat; ai vrea să faci milostenii unui cerșetor, dar nu găsești nici unul, sau nu ai nimic de dat; ai vrea să-ți păstrezi fecioria, adică să rămâi necăsătorit, dar nu ai tăria aceasta din pricina temperamentului, sau din pricina violenței vicleșugurilor vrăjmașului cărora nu le poți face față din pricina slăbiciunilor tale omenești; ai vrea să faci orice altă faptă bună în numele Domnului, dar fie că îți lipsește puterea, fie ocazia de a o face. Acest lucru nu se potrivește în cazul rugăciunii.

Rugăciunea este întotdeauna la îndemâna oricui, bogat sau sărac, nobili sau oameni simpli, puternici sau slabi, sănătoși sau bolnavi, drepți sau păcătoși. Puteți judeca cât de mare este puterea rugăciunii chiar și în cazul unui om păcătos, atunci când este făcută din toată inima după următorul exemplu din Sfânta Tradiție. Atunci când la rugămintea unei mame deznădăjduite căreia îi murise unicul ei fiu, o prostituată pe care ea a avut șansa s-o întâlnească, încă necurată după săvârșirea ultimului ei păcat, fiind adânc mișcată de profunda întristare a mamei, a strigat cu lacrimi, rugându-se Domnului: «Nu pen-

tru o biată păcătoasă ca mine, ci pentru lacrimile unei mame întristate după fiul ei și cu tărie încrezându-mă în bunătatea Ta cea plină de iubire și în puterea Ta cea nemărginită, Hristoase Dumnezeule, înviază-i fiul, o, Doamne!». Iar Domnul l-a înviat. Vezi, excelență! Mare este puterea rugăciunii, iar ea aduce cu sine mai ales Duhul lui Dumnezeu și poate fi practicată cel mai simplu de absolut oricine. Noi vom fi binecuvântați dacă Domnul Dumnezeu ne află treji și plini de darurile Sfântului Său Duh. Atunci noi putem nădăjdui plini de îndrăzneală "că vom fi răpiți... în nori, ca să întâmpinăm pe Domnul în văzduh" (1Tesal. 4: 17). "Care vine pe nori, cu putere multă și cu slavă" (Mc. 13: 26) "pentru a judeca vii și morții" (1 Pet. 4: 5) și "va răsplăti fiecăruia după faptele sale" (Matei 16: 27).

Excelența voastră binevoiește să creadă că e o mare fericire de a discuta cu bietul Serafim, crezând că el nu e lipsit de harul Domnului. Ce să spunem noi atunci de Domnul Însuși, izvorul nesecat al tuturor binecuvântărilor, atât cerești cât și pământești? Cu adevărat, în rugăciune putem vorbi cu El, cel plin de iubire și de viață dătătorul Dumnezeu și Mântuitor Însuși. Dar chiar și aici noi trebuie să ne rugăm doar până când Dumnezeu Duhul Sfânt pogoară asupra noastră cu harul Său în măsura pe care numai El o știe. Și atunci când El binevoiește să ne viziteze, noi trebuie să ne oprim rugăciunea. De ce să ne mai rugăm atunci către El: «Vino și te sălășluiește întru noi și ne curățește pe noi de toată întinăciunea și mântuiește, Bunule, sufletele noastre», atunci când El deja a venit la noi să ne mântuiască pe cei ce ne-am încredințat Lui și cu adevărat chemăm Numele Său cel Sfânt, ca plini de smerenie și dragoste să-L putem primi pe El, Mângâietorul, în casele sufletelor noastre, ale celor ce înfometăm și însetăm după venirea Lui. Îți voi explica aceasta, excelenței tale, printr-un exemplu. Închipuiește-ți că m-ai invitat să-ți fac o vizită și că la invitația ta eu vin ca să discut cu tine. Dar tu continui să mă inviți, spunând: «Intră, te rog. Te rog să intri!».

Atunci, eu aș fi obligat să gândesc: «Ce se întâmplă cu el? Și-a ieșit din minți?» La fel se întâmplă și în cazul Domnului Dumnezeului nostru, Sfântul Duh. De aceea se spune: "Opriți-vă și cunoașteți că Eu sunt Dumnezeu, înălța-Mă-voi pe pământ" (Ps. 45: 10).

Adică, mă voi arăta și voi continua să fac aceasta oricui crede în Mine și Mă cheamă, și voi vorbi cu el așa precum cândva am vorbit cu Adam în rai, cu Avraam și Iacov și cu alți slujitori și robi ai Mei, cu Moise și Iov și cu cei asemenea lor. Mulți explică faptul că această tăcere se referă numai la cele lumești. Dar eu îți voi spune în numele lui Dumnezeu că nu este doar necesar să fim morți față de acestea la rugăciune, dar atunci când prin atotputernicia credinței și rugăciunii, Duhul Sfânt binevoiește să ne viziteze și vine la noi în plinătatea bunătății Sale celei negrăite, noi trebuie să fim morți și față de rugăciune. Sufletul vorbește și conversează în timpul rugăciunii, dar la coborârea Duhului Sfânt noi trebuie să rămânem într-o tăcere totală, pentru a auzi limpede și inteligibil toate cuvintele vieții celei veșnice pe care El va binevoi atunci să ni le comunice.

Absoluta sobrietate atât a sufletului, cât și a trupului și absoluta curăție trupească este necesară în același timp. Aceleași cerințe au fost relevate și pe muntele Horeb, atunci când li s-a spus israeliților ca nici măcar să nu se atingă de soțiile lor timp de trei zile înainte ca Dumnezeu să-și facă apariția pe Muntele Sinai. "Căci Dumnezeul nostru este un foc care arde tot ceea ce este necurat și nimeni dintre cei pângăriți trupește sau sufletește nu pot intra în comuniune cu El". "Da, părinte, dar ce ne poți spune despre alte fapte bune săvârșite în numele lui Hristos pentru a dobândi Harul Sfântului Duh? Nu ai vorbit decât despre rugăciune!" Să dobândești harul Sfântului Duh și prin practicarea tuturor celorlalte virtuți în numele lui Hristos: Negustorește duhovnicește cu ele și mai

ales cu cele de la care capeți cel mai mare câștig. Acumulează capital din îmbelșugarea harului dumnezeiesc, depune-l în veșnica bancă a lui Dumnezeu care va aduce profit nematerialnic, nu patru sau șase la sută, ci 100% pentru o rublă duhovnicească și chiar infinit mai mult decât atât. De exemplu, dacă rugăciunea și privegherea îți oferă mai mult har dumnezeiesc, privegheză și te roagă; dacă postul îți oferă mai mult har al Duhului, postește; dacă milostenia îți oferă mai mult fă milostenii. Cântărește fiecare virtute lucrată în numele lui Hristos în acest fel. Acum îți voi vorbi despre mine, bietul Serafim.

Provin dintr-o familie de negustori din Kursk. Deci, pe când eu nu mă aflam încă în mânăstire obișnuiam să facem negoț cu bunurile care ne aduceau cel mai mare profit. Procedează în felul acesta, fiul meu. Și așa precum în afaceri lucrul de bază nu este doar să faci negoț, ci să dobândești un profit cât mai mare, la fel și-n afacerea vieții creștine, lucrul de bază nu este doar să te rogi sau să săvârșești orice altă faptă bună. Deși Apostolul spune: "Rugați-vă neîncetat" (1Tes. 5: 17), totuși, după cum îți amintești, el adaugă: "Dar în Biserică vreau să grăiesc cinci cuvinte cu mintea mea, ca să învăț și pe alții, decât zeci de mii de cuvinte cu limba" (1Cor. 14: 19). Iar Domnul spune: "Nu tot cel ce-Mi spune: Doamne, Doamne se va mântui, ci acela care împlinește voia Tatălui Meu din ceruri", adică cel ce împlinește lucrarea lui Dumnezeu și, în plus, o face cu venerație, căci "blestemat este cel ce face lucrarea lui Dumnezeu superficial" (Ier. 48: 10). Iar lucrarea lui Dumnezeu aceasta este: "Credeți în Dumnezeu și în Acela pe Care El L-a trimis Iisus Hristos" (In. 6: 29). Dacă noi înțelegem poruncile lui Hristos și ale Apostolilor corect, treaba noastră de creștin constă nu în înmulțirea faptelor bune care sunt doar mijloace de sprijinire a scopului vieții noastre creștine, ci a scoate din ele maximum de profit, adică în dobândirea celor mai îmbelșugate daruri ale Duhului Sfânt.

Cât aș dori, excelență, ca tu însuți să poți dobândi izvorul nesecat al harului divin, și să te poți întreba întotdeauna: Sunt eu în Duhul lui Dumnezeu sau nu? Iar dacă ești în Duh, binecuvântat să fie Dumnezeu! Nu ai de ce să te mai întristezi. Ești gata să te prezinți dinaintea înfricoșatei Judecăți a lui Hristos de îndată. Căci «în ceea ce vă voi afla, în aceea vă voi judeca». Dar dacă noi nu ne aflăm în Duhul, noi trebuie să aflăm de ce și pentru care motiv Domnul nostru Dumnezeu, Duhul Sfânt a voit să ne părăsească; iar noi trebuie să-L căutăm din nou, și trebuie să continuăm cercetarea până ce Sfântul nostru Duh va fi aflat din nou și va fi din nou cu noi prin bunătatea Sa. Iar noi trebuie să-i atacăm pe vrăjmașii care ne îndepărtează de El până când praful se va alege de ei, așa cum a spus proorocul David: "Urmări-voi pe vrăjmașii mei și-i voi prinde pe dânșii și nu mă voi întoarce până ce se vor sfârși. Zdrobi-i-voi pe ei și nu vor putea să stea, cădea-vor sub picioarele mele" (Ps. 17: 41: 42). Asta e, fiul meu. Iată cum trebuie să negustorești duhovnicește în virtute.

Împarte darurile Duhului Sfânt ale harului celor ce au nevoie de ele, așa precum o candelă aprinsă ce arde cu foc pământesc strălucește și aprinde alte candele pentru ilumina-rea tuturor în alte locuri, fără să i se micșoreze propria sa lumină. Și dacă astfel se întâmplă cu focul cel pământesc, ce vom spune noi despre focul harului Atotsfântului Duh al lui Dumnezeu? Căci bogățiile pământești scad o dată cu împărți-rea lor, dar cu cât comorile cerești ale harului lui Dumnezeu sunt mai mult împărțite, cu atât mai mult ele se înmulțesc în cel ce le împarte. Astfel, Domnul Însuși s-a bucurat să-i spună femeii samarinence: "Oricine bea din apa aceasta va înseta iarăși. Dar cel ce va bea din apa pe care i-o voi da Eu nu va mai înseta în veac, căci apa pe care i-o voi da Eu se va face în el izvor de apă curgătoare spre viață veșnică" (In. 4, 13-14). "Părinte", spusei eu, "vorbești tot timpul despre dobândirea

harului Sfântului Duh drept scop al vieții creștine. Dar cum și unde Îl pot vedea Eu? Lucrările lui Dumnezeu sunt vizibile, dar poate fi văzut Duhul Sfânt? Cum pot ști eu dacă El se află în mine sau nu?" "În momentul de față", răspunse bătrânul, "din pricina răcelii noastre aproape universale de sfânta noastră credință în Domnul nostru Iisus Hristos și din pricina indiferenței noastre față de lucrarea Dumnezeiești Sale Providențe în noi și a comuniunii omului cu Dumnezeu, noi am mers până acolo încât, se poate spune că aproape că am părăsit adevărata viață creștină.

Mărturiile Sfintei Scripturi ni se par acum ciudate atunci când, de exemplu, prin buzele lui Moise Duhul Sfânt grăiește: «Și Adam L-a văzut pe Domnul umblând în rai" (Cap. Gen. 3: 10), sau atunci când citim cuvintele Sf. Apostol Pavel: "Ne-am dus în Ahaia și Duhul lui Dumnezeu n-a fost cu noi; ne-am întors în Macedonia și Duhul lui Dumnezeu ne-a însoțit». De mai multe ori în alte pasaje ale Sfintei Scripturi este zugrăvită înfățișarea lui Dumnezeu oamenilor. De aceea unii oameni spun: «Aceste pasaje sunt de neînțeles. Este oare cu putință oamenilor să-L vadă pe Dumnezeu atât de limpede?» Dar nu-i nimic de neînțeles aici. Această lipsă de înțelegere există cu adevărat din pricină că noi ne-am îndepărtat de simplitatea cunoașterii creștine originare. Sub pretextul educației, noi am ajuns la un întuneric atât de mare al ignoranței încât ceea ce înțelegeau atât de limpede cei de odinioară, nouă ni se pare aproape de neconceput. Chiar și în dialogul obișnuit, ideea aparției lui Dumnezeu printre oameni nu li se părea un lucru ciudat. Astfel, atunci când prietenii l-au dojenit pentru hulă adusă lui Dumnezeu, Iov le răspunse: "Cum poate oare să fie așa când eu simt Duhul lui Dumnezeu în nările mele?" (Cap. Iov 27, 3). Cu alte cuvinte: «Cum pot eu să-L hulesc pe Dumnezeu când Duhul Sfânt sălășluiește în mine? Dacă L-aș fi hulit pe Dumnezeu, Duhul Sfânt ar fi plecat de la mine; dar priviți, îi simt răsuflarea în nările mele".

În exact același fel se spune despre Avraam și Iacov că L-au văzut pe Domnul și că au discutat cu El, și că Iacov chiar s-a luptat cu El. Moise și toți cei dimpreună cu el L-au văzut pe Dumnezeu atunci când i s-a îngăduit să primească de la Dumnezeu tablele legii pe muntele Sinai. Un stâlp de nori și unul de foc, sau, cu alte cuvinte, harul evident al Sfântului Duh au servit drept călăuze oamenilor lui Dumnezeu în pustie. Oamenii L-au văzut pe Dumnezeu și Harul Sfântului Său Duh, nu în somn sau în vise sau din pricina unei imaginații tulburate, ci în adevăr și în mod deschis. Noi am devenit atât de nepăsători la lucrarea mântuirii noastre încât noi interpretăm greșit și multe alte cuvinte din Sfânta Scriptură, totul din pricina faptului că noi nu căutăm harul lui Dumnezeu și din pricina mândriei minților noastre nu-i îngăduim să se sălășluiască în sufletele noastre. De aceea noi suntem lipsiți de adevărata iluminare de la Domnul, pe care El o trimite în inimile celor care înfometează și însetează din toată inima după dreptatea lui Dumnezeu. Mulți explică faptul că atunci când se spune în Biblie: «Dumnezeu a suflat suflare de viață în fața lui Adam, cel dintâi creat, care a fost creat de El din țărâna pământului, «înseamnă că până atunci nu era nici suflet omenesc și nici duh în Adam, ci doar trupul creat din țărâna pământului.

Această interpretare este greșită, căci Domnul Dumnezeu l-a creat pe Adam din țărâna pământului având alcătuirea pe care o scrie Sfântul Apostol Pavel: "Și întreg duhul vostru, și sufletul, și trupul să se păzească fără de prihană, întru venirea Domnului nostru Iisus Hristos" (ITesal. 5: 23). Și toate aceste trei părți ale firii noastre au fost create din țărâna pământului, iar Adam nu a fost creat mort, ci o ființă vie și activă, ca toate celelalte creaturi vii ale lui Dumnezeu care trăiesc pe pământ.

Adevărul este acela că dacă Domnul Dumnezeu nu ar fi suflat mai apoi în fața sa această suflare de viață (adică, harul

Domnului Dumnezeu Duhul Sfânt Care purcede din Tatăl, se odihnește în Fiul și este trimis în lume de dragul Fiului), Adam ar fi rămas fără să aibă în sine Sfântul Duh Care-l înalță la demnitatea asemănării cu Dumnezeu. Indiferent cât de desăvârșit ar fi fost el creat și mai presus de toate celelalte creaturi ale lui Dumnezeu, drept cunună a creației pe pământ, ar fi rămas ca toate celelalte creaturi care, deși au trup, suflet și duh fiecare după felul ei, totuși nu au pe Sfântul Duh înlăuntrul lor.

Dar atunci când Domnul Dumnezeu a suflat în fața lui Adam suflare de viață, atunci, după cuvântul lui Moise "Adam s-a făcut suflet viu" (Gen. 2: 7), adică întru totul asemănător lui Dumnezeu și tot ca El, pururea nemuritor. Adam era imun la acțiunea elementelor într-o asemenea măsură încât apa nu-l putea înneca, focul nu-l putea arde, pământul nu-l putea înghiți în străfundurile sale, iar aerul nu-l putea vătăma în nici un fel. Toate i se supuneau ca fiind preferatul și iubitul lui Dumnezeu, ca împărat și domn al creației și toate îl considerau drept cununa desăvârșită a creaturilor lui Dumnezeu. Adam a fost înțelepțit de această suflare de viață care i-a fost suflată în față din buzele creatoare ale lui Dumnezeu, Creatorul și Stăpânul tuturor, așa încât n-a existat om pe pământ mai înțelept sau mai inteligent decât el și cu greu se poate imagina că va mai exista.

Atunci când Domnul i-a poruncit să dea nume tuturor creaturilor, el a dat fiecărei creaturi câte un nume care îi exprima complet toate calitățile, puterile și trăsăturile date ei de Dumnezeu la crearea ei. Datorită acestui dar special al harului suprafiresc al lui Dumnezeu care i-a fost dăruit prin suflarea vieții, Adam putea vedea și înțelege cuvintele Sale, conversația sfinților îngeri, limbajul tuturor fiarelor, păsărilor și reptilelor și tot ceea ce ne este ascuns nouă creaturilor păcătoase și căzute, dar care era atât de limpede lui Adam înainte de cădere. Și Evei i-a dăruit Domnul Dumnezeu aceeași înțe-

lepciune, forță și nesfârșită putere și toate celelalte daruri bune și sfinte. Iar El a creat-o nu din țărâna pământului, ci din coasta lui Adam în Raiul desfătării, în paradisul pe care El îl așezase în centrul pământului.

Pentru ca ei să-și poată ușor păstra înlăuntrul lor calitățile desăvârșite, veșnice și dumnezeiești ale acestei suflări de viață, Dumnezeu a plantat în mijlocul grădinii pomul vieții și a înzestrat fructele sale cu întreaga esență și plinătate a suflării Sale dumnezeiești. Dacă ei nu ar fi păcătuit, Adam și Eva înșiși, precum și toți urmașii lor ar fi putut mereu mânca din roadele pomului vieții și în felul acesta și-ar fi păstrat veșnic puterea nelimitată a harului divin. Ei și-ar fi putut, de asemenea, păstra în veci de veci puterile depline ale trupului, sufletului și duhului lor într-o stare de nemurire și de veșnică tinerețe, putând astfel continua în această stare binecuvântată și nemuritoare a lor pentru totdeauna. În momentul de față, totuși, ne este greu ca măcar să ne imaginăm un astfel de har. Dar atunci când prin gustarea din pomul cunoașterii binelui și a răului - lucru prematur și împotriva poruncii lui Dumnezeu - ei au aflat diferența dintre bine și rău și au fost încercați prin tot felul de necazuri și dureri care au urmat după încălcarea poruncii lui Dumnezeu, deci, abia atunci ei au pierdut darul acesta de neprețuit al Duhului lui Dumnezeu așa încât, până la venirea în lume a Dumnezeu-Omului Iisus Hristos "Duhul încă nu era dat în lume, pentru că Iisus Hristos încă nu fusese preaslăvit" (In. 7: 39). Oricum, aceasta nu înseamnă că Duhul lui Dumnezeu nu se afla deloc în lume, dar prezența Sa nu era atât de evidentă ca la Adam sau ca în cazul nostru, al creștinilor ortodocși. Se manifesta doar în afară; totuși, semnele prezenței Sale în lume erau cunoscute în omenire. Astfel, de exemplu, numeroase taine legate de viitoarea mântuire a rasei umane au fost revelate atât lui Adam, cât și Evei după cădere. Și în cazul lui Cain, în ciuda impietății și a păcatului

său, a fost ușor de înțeles glasul care s-a păstrat milostiv și dumnezeiesc, deși într-o discuție de osândire a sa. Noe a vorbit cu Dumnezeu. Avraam L-a văzut pe Dumnezeu și ziua Lui și s-a bucurat (In. 8: 56). Harul Sfântului Duh acționând înafară s-a reflectat în cazul tuturor profeților Vechiului Testament și al Sfinților lui Israel.

Mai apoi, iudeii au înființat școli de profeții speciale unde fiii proorocilor erau învățați să recunoască semnele manifestării lui Dumnezeu sau ale îngerilor și să facă diferențierea între lucrările Sfântului Duh și fenomenele naturale obișnuite ale vieții noastre pământești lipsite de har. Simeon care l-a purtat pe Dumnezeu în brațele sale, bunicii lui Hristos, Ioachim și Ana și nenumărați alți slujitori ai lui Dumnezeu au avut mereu parte de diferite aparițiii dumnezeiești, voci și revelații care au fost adeverite prin evidente evenimente minunate. Deși nu cu aceeași forță ca în cazul oamenilor lui Dumnezeu, totuși, Duhul Sfânt și-a făcut simțită prezența și în cazul păgânilor care nu-L cunoșteau pe adevăratul Dumnezeu, fiindcă chiar printre ei Dumnezeu Și-a aflat oameni aleși. Astfel, de exemplu, era cazul proorocițelor - fecioare numite Sibile care au jurat să-și păstreze fecioria dinaintea unui Dumnezeu necunoscut, dar totuși Dumnezeu - Creatorul universului, Atotputernicul Stăpân al lumii, așa cum era el imaginat de păgâni. Deși filosofii păgâni umblau și ei în negura necunoașterii lui Dumnezeu, totuși ei căutau adevărul care este iubit de Dumnezeu, și datorită acestei căutări bineplăcute lui Dumnezeu, ei se puteau împărtăși de Duhul lui Dumnezeu, căci se spune că noroadele păgâne care nu-L cunosc pe Dumnezeu "și care nu au lege, din fire fac ale legii și fac cele bineplăcute lui Dumnezeu" (Romani 2: 14).

Domnul laudă astfel adevărul despre care vorbește El Însuși prin Duhul Sfânt: "Adevărul din pământ a răsărit și dreptatea din cer a privit" (Ps. 84: 12). Așadar, vezi, excelență

că atât în cazul sfântului neam iudeu, un popor iubit de Dumnezeu, cât și în cazul păgânilor care nu Îl cunoșteau pe Dumnezeu, se păstra o cunoaștere a lui Dumnezeu - adică, fiul meu, o înțelegere limpede și rațională a felului în care Domnul Dumnezeu, Duhul Sfânt acționează în om și prin mijlocirea căror simțăminte lăuntrice și exterioare putem fi siguri că aceasta este într-adevăr acțiunea Domnului Dumnezeului nostru Duhul Sfânt și nu o înșelare a vrăjmașului. Așa a fost de la căderea lui Adam până la întruparea Domnului nostru Iisus în lume. Fără această înțelegere perceptibilă a acțiunilor Sfântului Duh care a fost mereu prezent în firea omenească, oamenii nu ar fi putut ști cu siguranță dacă rodul seminței femeii care fusese promisă lui Adam și Evei venise pe lume pentru a sfărâma capul șarpelui (Gen. 3: 15). În cele din urmă, Sfântul Duh i-a prezis Sfântului Simeon, care avea pe atunci vârsta de 65 de ani, taina conceperii și nașterii feciorelnice a lui Hristos din Preacurata și Pururea Fecioara Maria. Mai apoi, trăind prin harul Atotsfântului Duh a lui Dumnezeu treisute de ani, în cel de-al 365-lea an al vieții sale el a afirmat deschis în Templul Domnului faptul că el știa cu siguranță, prin darul Sfântului Duh, că Acesta era cu adevărat Hristos, Mântuitorul lumii, a Cărui concepere și naștere suprafirească de la Sfântul Duh îi fusese prezisă de către un înger cu 300 de ani mai înainte. Și mai era acolo și Sf. Ana, o proorociță, fiica lui Fanuel, care din văduvia ei Îi slujise Domnului Dumnezeu în Templul Său timp de 80 de ani și care se știa că este o văduvă dreaptă, o roabă curată și sfântă a lui Dumnezeu datorită darurilor speciale ale harului pe care ea le primise.

Și ea afirma că El era de fapt Mesia, Cel ce fusese făgăduit lumii, adevăratul Hristos, Dumnezeu și Om, Regele lui Israel, Care venise să-l mântuiască pe Adam și întreaga omenire. Dar atunci când Domnul nostru Iisus a binevoit să împlinească întreaga lucrare a mântuirii, după Învierea Sa, El a

suflat asupra apostolilor, a restabilit suflarea de viață pierdută de către Adam și le-a dăruit același har al Atotsfântului Duh al lui Dumnezeu de care se bucurase Adam mai înainte.

Dar aceasta nu a fost totul. El le-a mai spus că era bine pentru ei ca El să se ducă la Tatăl, căci dacă nu S-ar fi dus, Duhul lui Dumnezeu nu ar fi pogorât în lume. Dar dacă El, Hristosul, se va duce la Tatăl, atunci Îl va trimite în lume, iar El, Mângâietorul îi va călăuzi pe ei și pe toți cei ce le-au urmat învățăturile spre tot adevărul și le va aminti de tot ceea ce le-a spus El pe când Se afla încă în lume.

Ceea ce li s-a promis atunci a fost "har peste har" (Ioan 1: 16). Atunci, în ziua Cincizecimii El le-a trimis în mod solemn printr-un vânt puternic Duhul Sfânt sub forma limbilor de foc care s-au pogorât asupra fiecăruia și a intrat în ei și i-a umplut de tăria grozavă a harului divin care suflă acolo unde voiește și lucrează cu bucurie în sufletele care se împărtășesc de puterea și de lucrările Sale (Cap. Fapte 2: 1-4).

Iar acest har de foc insuflător al Duhului Sfânt care ne este dăruit nouă tuturor celor ce credem în Hristos, prin taina Sfântului Botez, este pecetluit prin taina Mirungerii pe principalele părți ale trupului nostru așa cum s-a hotărât de către Sfânta Biserică, veșnica păstrătoare a acestui har. Se spune: «Pecetea Darului Duhului Sfânt». Pe ce anume ne punem pecețile noastre, excelență, dacă nu pe niște vase ce conțin o prea prețioasă comoară? Dar ce poate fi superior și mai de preț decât darurile Sfântului Duh care ne sunt date de Sus prin taina Sfântului Botez?

Acest har al Botezului este atât de mare și de indispensabil, atât de vital pentru om, încât chiar și un eretic nu este lipsit de el până la moartea sa; adică până la sfârșitul perioadei desemnate lui de sus prin Pronia dumnezeiască ca o încercare lungă de o viață a omului pe pământ, ca să se poată vedea ce va fi el capabil să realizeze (pe timpul acestei perioade

dăruite lui de către Dumnezeu) cu ajutorul puterii harului dăruit lui de sus. Și dacă n-am fi păcătuit niciodată după botezul nostru, am fi rămas sfinți ai lui Dumnezeu, curați, nevinovați și fără vreo necurăție a trupului sau a duhului.

Dar necazul este că noi creștem în statură, dar nu creștem și în har și în cunoașterea lui Dumnezeu așa cum Domnul nostru Iisus Hristos a crescut; ci, dimpotrivă, noi devenim treptat din ce în ce mai ticăloși și pierdem harul Atotsfântului Duh al lui Dumnezeu, devenind păcătoși în felurite măsuri și uneori chiar cu totul păcătoși. Dar dacă omul este mișcat de înțelepciunea lui Dumnezeu care caută să ne mântuiască și care cuprinde totul și este hotărât de dragul ei să-și închine ceasurile dintâi ale vieții lui Dumnezeu și să vegheze spre a-și afla veșnica mântuire, atunci, ascultând de glasul acesteia, el trebuie să se grăbească spre a oferi o adevărată pocăință pentru păcatele sale și trebuie să practice virtuțile ce sunt opuse păcatelor comise. Atunci, prin practicarea virtuților în numele lui Hristos, el va dobândi Sfântul Duh Care lucrează înlăuntrul nostru și aduce în noi Împărăția lui Dumnezeu. Cuvântul lui Dumnezeu nu este rostit în deșert: "Împărăția lui Dumnezeu se află înlăuntrul vostru" (Luca 17: 21) și "se ia prin stăruință și cei ce se silesc pun mână pe ea" (Matei 11: 12). Aceasta înseamnă că cei care, în ciuda lanțurilor păcatului care-i încătușează și care prin tăria lor îi îndeamnă la noi păcate sunt împiedicați să ajungă la El, Mântuitorul nostru, totuși se silesc să rupă lanțurile și cătușele păcatului, disprețuind întreaga forță a acestor legături - astfel de oameni, în cele din urmă, vor apărea într-adevăr dinaintea feței lui Dumnezeu înălbiți mai ceva decât zăpada prin harul Său. "Veniți, spune Domnul: de vor fi păcatele voastre precum cârmâzul, le voi face albe ca zăpada" (Is. 1: 18).

Asemenea oameni au fost odată văzuți de către Sfântul văzător cu duhul, dumnezeiescul Ioan Teologul îmbrăcați în

veșminte albe (adică în veșmintele îndreptării) și cu ramuri de finic în mâini (ca semn al biruinței), cântându-i lui Dumnezeu un cântec minunat: Aliluia. Și nimeni nu putea să imite frumusețea cântecului lor. Despre ei un înger al Domnului zicea: "Aceștia sunt cei ce vin din strâmtorarea cea mare și și-au spălat veșmintele lor și le-au făcut albe în Sângele Mielului" (Apoc. 7: 9-14). Ele au fost spălate prin suferințele lor și albite prin cuminecarea cu preacuratele și de viață dătătoarele Taine ale Trupului și Sângelui preacuratului și nepătatului Miel - Hristos - care a fost jertfit mai înainte de toți vecii din propria Sa voie pentru mântuirea lumii și Care este mereu jertfit și împărtășit până acum, dar niciodată nu se sfârșește.

Prin Sfintele Taine ni se oferă mântuirea noastră veșnică ca o asigurare spre viața de veci drept un răspuns acceptabil la înfricoșătoarea Sa judecată și drept un prețios înlocuitor dincolo de înțelegerea noastră pentru rodul copacului vieții de care vrăjmașul omenirii, Lucifer, care a căzut din cer ar fi dorit să ne lipsească pe noi toți, întrega omenire. Deși vrăjmașul și diavolul a ispitit-o pe Eva, și Adam a căzut împreună cu ea, totuși Dumnezeu nu numai că le-a dăruit un Răscumpărător prin Cel care a călcat cu moartea pe moarte dar ne-a și dăruit-o nouă tuturor pe Pururea Fecioara Maria, Maica Domnului, care strivește capul șarpelui spre mântuirea întregii omeniri, o permanentă mijlocitoare către Fiul Său și Dumnezeul nostru, precum și o rugătoare neîncetată și de nebiruit chiar și în cazul păcătoșilor celor mai deznădăjduiți. De aceea, Maica Domnului este numită și "izgonitoarea demonilor, căci nu se poate ca vreun demon să-l distrugă pe om atâta timp cât omul însuși recurge la ajutorul Maicii Domnului.

Trebuie să explic în continuare, excelență, diferența dintre lucrările Sfântului Duh care sălășluiește în chip mistic în inimile celor care cred în Domnul Dumnezeul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos și lucrările întunericului păcatului care,

la șoapta și ispitirea celui rău, acționează distrugător în noi. Duhul lui Dumnezeu ne aduce aminte de cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos și pururea acționează biruitor dimpreună cu el, veselindu-ne inimile și îndreptându-ne pașii pe cărările păcii, în timp ce rațiunile cele greșite ale duhului celui rău sunt pline de răzvrătire și de încăpățânare, precum și de dorințe trupești, pofta ochilor și de trufia vieții.

"Și oricine trăiește și crede în Mine nu va muri în veac" (Ioan 11: 26). Cel ce are harul Duhului Sfânt drept răsplată pentru dreapta credință în Hristos, chiar dacă din pricina slăbiciunii omenești sufletul său ar fi amenințat cu moartea din pricina păcatelor, totuși el nu va muri în veac, și el va fi înviat prin harul Domnului nostru Iisus Hristos Cel Care "ridică păcatul lumii" (Ioan1: 29) și în mod gratuit ne dă har peste har. Despre acest har, care s-a arătat întregii lumi prin Dumnezeu - Omul Iisus Hristos, se spune în Evanghelii: "Întru El era viață și viața era lumina oamenilor" (Ioan 1: 4) și mai departe: "Și lumina luminează în întuneric și întunericul nu a cuprins-o" (Ioan 1: 5).

Aceasta înseamnă că harul Duhului Sfânt care este dăruit la Botez în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, în ciuda căderilor în păcat ale oamenilor sau a întunecimii care înconjoară sufletul nostru, strălucește totuși în inimă prin dumnezeiască lumină (care a existat de la începuturile vremurilor) a lui Hristos. În cazul în care un păcătos nu se pocăiește, această lumină a lui Hristos strigă către Tatăl: «Avva, Părinte! Să nu te mâhnești din pricina acestei lipse de pocăință până la sfârșit (al vieții păcătosului)». Însă, în cazul în care păcătosul se convertește pe calea pocăinței, aceasta îi șterge cu totul toată urma vechilor păcate și îl îmbracă încă o dată pe cel ce fusese mai întâi atât de păcătos în veșmântul nestricăciunii țesut din harul Sfântului Duh, despre a cărui dobândire ca fiind țelul vieții creștine, ți-am vorbit atât de mult,

excelență. Îți voi spune altceva, așa încât să poți înțelege și mai limpede ce se înțelege prin harul lui Dumnezeu, cum să-l recunoști și cum se manifestă acțiunea sa, mai ales în cazul celor ce sunt iluminați de către el. Harul Sfântului Duh este lumina care-l luminează pe om. Sfânta Scriptură în întregime vorbește despre acest lucru. Astfel, sfântul nostru părinte David spunea: "Făclie picioarelor mele este legea Ta și lumina cărărilor mele" (Ps. 118: 105), și "De n-ar fi fost legea Ta gândirea mea, atunci aș fi pierit întru necazul meu" (Ps. 118: 92).

Cu alte cuvinte, harul Sfântului Duh care este exprimat în Lege prin cuvintele poruncilor Domnului este făclie și lumină. Și dacă acest har al Sfântului Duh (pe care eu încerc să-l dobândesc cu atâta grijă și râvnă încât meditez la judecățile Tale de șapte ori pe zi) nu m-ar lumina în mijlocul întunecimii grijilor de care nu mă pot libera din pricina înaltei chemări a rangului meu împărătesc, de unde să dobândesc o scânteie de lumină care să-mi lumineze calea pe cărarea vieții care este întunecată de reaua voință a vrăjmașilor mei? Și, de fapt, Domnul a arătat adesea înaintea, multor martori felul în care harul Sfântului Duh lucrează asupra celor pe care El i-a sfințit și iluminat prin marea Sa bunăvoință. Amintește-ți de Moise după discuția sa cu Dumnezeu de pe muntele Sinai. El strălucea într-o lumină atât de grozavă încât oamenii nu îl puteau privi. El a fost chiar obligat să poarte un văl atunci când a apărut în public.

Amintiți-vă de Schimbarea la Față a Domnului pe muntele Tabor. O lumină mare L-a înconjurat: "și veșmintele Lui s-au făcut strălucitoare, albe foarte, ca zăpada" (Marcu 9: 3). I-au apărut în acea lumină, un nor i-a umbrit pentru a ascunde strălucirea luminii harului dumnezeiesc care orbea ochii ucenicilor. Astfel, harul Atotsfântului Duh al lui Dumnezeu apare într-o lumină inefabilă tuturor celor cărora Dumnezeu le descoperă lucrarea sa". "Dar cum", îl întrebai eu pe părintele

Serafim "pot ști eu că mă aflu umbrit de harul Sfântului Duh?" "Este foarte simplu, excelență", răspunse el. "De aceea Domnul spune: «Toate lucrurile sunt simple pentru cei ce află cunoștința». Necazul este că noi nu căutăm această cunoaștere divină care este smerită, căci nu aparține acestei lumi. Această cunoaștere care este plină de dragoste față de Dumnezeu și de aproapele nostru zidește orice om spre mântuirea sa. Despre această cunoaștere Domnul spunea că Dumnezeu "voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină" (1Tim. 2: 4). Iar despre lipsa acestei cunoașteri El le spunea Apostolilor Săi: "Acum și voi sunteți nepriceputi" (Matei 15: 16)? Cu privire la această înțelegere se spune în Evanghelie despre Apostoli: "Atunci le-a deschis mintea ca să priceapă Scripturile" (Luca 24: 45), iar Apostolii își dădeau întotdeauna seama dacă Duhul lui Dumnezeu sălășluia în ei sau nu; și fiind plini de înțelegere, ei observau prezența Sfântului Duh și afirmau că lucrarea lor era sfântă și întru totul bineplăcută Domnului Dumnezeu.

Aceasta explică de ce anume ei scriau astfel în Epistolele lor: "Părutu-s-a Duhului Sfânt și nouă" (Fapte. 15: 28). Doar pe aceste temeiuri și-au oferit ei epistolele ca un adevăr de nestrămutat spre folosința tuturor credincioșilor. Astfel, Sfinții Apostoli erau pe deplin conștienți de prezența în ei înșiși a Duhului lui Dumnezeu. Așadar, înțelegi, excelență cât de simplu este!" "Oricum", spusei eu, "nu înțeleg cum oare pot fi eu sigur că mă aflu în Duhul lui Dumnezeu. Cum oare pot eu observa în mine însumi adevărata Sa manifestare?"

Părintele Serafim răspunse: "Ți-am spus deja, excelență, că este foarte simplu și am povestit în amănunt cum se pot afla oamenii în Duhul lui Dumnezeu și cum putem noi recunoaște prezența sa în noi. Așadar, ce dorești, fiul meu?". "Vreau s-o înțeleg bine", spusei eu. Atunci părintele Serafim mă apucă bine de umeri și zise: "Noi ne aflăm amândoi acum în Duhul

lui Dumnezeu, fiule. De ce nu te uiți la mine?". Răspunsei: "Nu te pot privi, părinte, fiindcă ochii tăi strălucesc ca fulgerul. Chipul tău e acum mai strălucitor decât soarele și mă dor ochii privindu-te". Părintele Serafim zise: "Să nu te alarmezi, excelență! Acum tu însuți ai devenit la fel de strălucitor ca mine.

Sfântul Serafim așa cum a fost văzut în „Lumina necreată" de Motovilov în timpul celebrei sale convorbiri despre Dobândirea Duhului Sfânt.

Acum te afli în plinătatea Duhului lui Dumnezeu, altminteri n-ai putea să mă vezi așa cum sunt". Apoi, aplecându-și capul spre mine, îmi șopti în ureche: "Să-I mulțumim Domnului pentru mila Sa de negrăit față de noi! Ai observat că nici măcar nu m-am închinat, ci doar cu mintea m-am rugat în inimă lui Dumnezeu și am spus așa lui Dumnezeu: «Doamne, fă-l să vadă limpede cu ochii săi trupești pogorârea Duhului Tău pe care Tu îl dai slujitorilor Tăi atunci când Tu binevoiești să Te arăți în lumina slavei Tale mărețe». Și, iată, fiul meu, că Domnul a împlinit de îndată rugăciunea smerită a bietului Serafim. Cum oare să nu-I mulțumim pentru acest dar de negrăit ce ni l-a făcut amândurora? Chiar și celor mai mari pustnici, fiule, Domnul Dumnezeu nu-Și arată întotdeauna mila Sa în acest fel. Acest har al lui Dumnezeu, precum o maică iubitoare, s-a bucurat să-ți mângâie inima ta întristată la însești rugăciunile Maicii Domnului. Dar de ce, fiule, nu mă privești în ochi? Privește-mă doar și nu te teme! Domnul este cu noi!"

După aceste cuvinte, i-am privit din nou chipul și am simțit și o mai mare evlavie față de el. Închipuiți-vă că vedeți în centrul soarelui, în lumina orbitoare a amiezii, chipul unui om care vă vorbește. Îi vezi mișcarea buzelor și schimbarea expresiei ochilor, îi auzi vocea, simți că cineva te ține de umeri; totuși nu-i vezi mâinile, nu te vezi nici măcar pe tine sau figura lui, ci doar o lumină orbitoare ce se răspândește pe o suprafață de câțiva metri și care strălucește atât peste stratul de zăpadă ce acoperă poiana din pădure, cât și peste fulgii de zăpadă ce cădeau peste mine și marele bătrân. Vă puteți închipui starea în care mă aflam! "Cum te simți acum?" mă întrebă părintele Serafim. "Extraordinar de bine", spusei. "Dar în ce fel? Ce anume simți?" Am răspuns: "Simt o pace și un sentiment de liniște în sufletul meu încât nici un cuvânt nu le poate exprima". "Aceasta, excelență", spuse părintele Serafim, "este pacea despre care Domnul le vorbea ucenicilor Săi: «Pacea Mea o

dau vouă, nu precum dă lumea vă dau Eu» (Ioan 14: 27). «Dacă ați fi din lume, lumea ar iubi ce este al său; dar pentru că nu sunteți din lume, ci Eu v-am ales pe voi din lume, de aceea lumea vă urăște» (Ioan 15: 19). «Dar îndrăzniți. Eu am biruit lumea» (Ioan 16: 33). Iar acelora pe care lumea îi urăște, dar care sunt aleși de Domnul, aceștia primesc de la Domnul această pace pe care tu o simți acum înlăuntrul tău, pacea care, după cuvintele Apostolului "întrece orice înțelegere" (Filip 4: 7). Apostolul o descrie în acest fel, fiindcă este imposibil să exprimi în cuvinte bunăstarea duhovnicească pe care ea o aduce la cei în inimile cărora Domnul Dumnezeu a insuflat-o. Mântuitorul Hristos o numește pace care vine din propria Sa bunătate și generozitate și nu aparține acestei lumi, căci nici un fel de bunăstare pământească trecătoare nu o poate dărui inimii omului; ea este dăruită de Sus de Însuși Domnul Dumnezeu și de aceea ea se numește pacea lui Dumnezeu. Ce altceva mai simți?", mă întrebă părintele Serafim.

"O extraordinară desfătare", răspunsei. Iar el continuă: "Aceasta este dulceața și desfătarea de care se vorbește în Sfânta Scriptură: "Sătura-se-vor din grăsimea casei Tale, și din izvorul desfătării Tale îi vei adăpa pe ei" (Ps. 35: 8). Iar acum această dulceață, această desfătare ne copleșește inimile și curge prin vinele noastre cu o bucurie de negrăit.

Inimile noastre sunt scăldate în această desfătare și pline de o asemenea fericire încât limba nu o poate reproduce. Ce altceva mai simți?" "O bucurie extraordinară în toată inima mea". Iar părintele Serafim continuă: "Atunci când Duhul lui Dumnezeu pogoară peste om și îl umbrește cu plinătatea bunătății Sale, atunci sufletul omenesc este cuprins de o bucurie de negrăit, căci Duhul lui Dumnezeu umple de bucurie tot ceea ce atinge. Aceasta este bucuria de care Domnul vorbește în Evanghelia Sa: "Femeia, când e să nască, se întristează, fiindcă a sosit ceasul ei; dar după ce a născut copilul, nu-și

mai aduce aminte de durere, pentru bucuria că s-a născut om în lume. Deci și voi acum sunteți triști, dar iarăși vă voi vedea și se va bucura inima voastră și bucuria voastră nimeni nu o va lua de la voi" (Ioan 16: 21-22). Totuși, oricât de mângâietoare poate fi această bucurie pe care o simți acum în inima ta, ea nu înseamnă nimic în comparație cu cea de care vorbește Domnul Însuși prin gura Apostolului Său: "Cele ce ochiul n-a văzut și urechea n-a auzit, și la inima omului nu s-au suit, pe acestea le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El" (1Cor. 2: 9).

O pregustare a acelei bucurii ne este dăruită nouă acum și dacă ea ne umple sufletele cu atâta desfătare, bunăstare și fericire, ce să spunem despre bucuria care le-a fost pregătită în ceruri celor care plâng aici pe pământ? Iar tu, fiul meu, ai plâns destul în viața ta; și vezi cu câtă bucurie te mângâie Domnul chiar în această viață! Acum, e de datoria noastră, fiule, să adăugăm nevoințe peste nevoințe pentru a merge "din putere în putere" (Ps. 83: 7) și să ajungem "la starea bărbatului desăvârșit, la măsura vârstei deplinătății lui Hristos" (Efes. 4: 13), așa încât să se poată împlini în noi cuvintele Domnului: "Dar cei ce-L așteaptă pe Domnul își vor înnoi puterile; lor le vor crește aripi ca ale vulturului; și vor alerga și nu vor obosi" (Is. 40: 31); "Merge-vor din putere în putere, arăta-Se-va Dumnezeul dumnezeilor în Sion" (Ps. 83: 8) care este Sionul înțelegerii și al descoperirilor cerești. Doar atunci bucuria noastră de acum (care ne apare pentru puțin timp și arareori) va fi resimțită în plinătatea ei, și nimeni n-o va lua de la noi, căci vom fi plini de nemaipomenite desfătări cerești. Ce altceva mai simți, excelență?"

Am răspuns: "O extraordinară căldură". "Cum poți tu să simți căldură, fiule? Privește, stăm în pădure. E iarnă, zăpada scârțâie sub picioare și uite cum cad fulgii de zăpadă peste noi. Ce fel de căldură poate fi aceasta?". Răspunsei: "Așa cum e la baie atunci când se toarnă apa și aburii se ridică în aer

precum norii". "Dar mirosul?" mă întrebă el. "Este același ca la baie?" "Nu", răspunsei. "Nimic de pe pământ nu se aseamănă cu acea mireasmă. Atunci când trăia draga mea mamă îmi plăcea să dansez și obișnuiam să mă duc la baluri și petreceri, mama mă stropea cu parfumul pe care ea îl cumpăra de la cele mai bune parfumerii din Kazan. Dar parfumurile acelea nu răspândeau o asemenea mireasmă". Iar părintele Serafim, zâmbind frumos, zise: "Știu și eu aceleași lucruri la fel de bine ca tine, fiule, dar te întreb să văd dacă și tu simți ceea ce simt eu. Este absolut adevărat, excelență!

Cea mai plăcută mireasmă de pe pământ nu se poate compara cu mireasma pe care o simțim acum, căci acum noi suntem învăluiți în mireasma Sfântului Duh. Ce poate fi oare pe pământ asemănător cu această mireasmă? Ai observat excelență, după cum ai spus, că în jurul nostru e la fel de cald ca într-o baie; dar, privește, nici pe tine și nici pe mine nu s-a topit zăpada și nici sub picioarele noastre; prin urmare, această căldură nu se află în aer, ci în noi. Este chiar căldura aceea despre care Sfântul Duh prin cuvintele rugăciunii ne face să strigăm către Domnul: «Încălzește-mă cu căldura Duhului Tău Celui Sfânt!". În această căldură pustnicii se desfătau și nu se temeau de gerul iernii, fiind îmbrăcați, precum în haine de blană, în veșmintele harului țesute de Duhul Sfânt. Și la fel se întâmplă și acum, căci harul lui Dumnezeu sălășluiește înlăuntrul nostru, în inima noastră, precum a spus Domnul: "Împărăția lui Dumnezeu se află înlăuntrul vostru" (Luca 17: 21). Prin Împărăția lui Dumnezeu, Domnul înțelege harul Sfântului Duh.

Această Împărăție a lui Dumnezeu se află înlăuntrul nostru, iar harul Sfântului Duh strălucește asupra noastră și ne încălzește și din afară. El umple aerul înconjurător de multe miresme binemirositoare, ne îndulcește simțurile cu o cerească desfătare și ne inundă inimile de o negrăită bucurie. Sta-

rea noastră actuală este aceea de care ne vorbește Apostolul: "Căci Împărăția lui Dumnezeu nu este mâncare și băutură, ci dreptate și pace și bucurie în Duhul Sfânt" (Rom. 14: 17). Credința noastră nu constă în cuvintele de înduplecare ale înțelepciunii omenești, ci în adeverirea Duhului și a puterii (I Cor. 2: 4). Aceasta este exact starea în care ne aflăm noi acum. Despre această stare Domnul a spus: "Adevărat grăiesc vouă că sunt aici unii, din cei ce stau aici, care nu vor gusta moartea, până ce nu vor vedea Împărăția lui Dumnezeu venind întru putere" (Marcu 9: 1).

Vezi, fiule, ce bucurie de negrăit ne-a dăruit nouă Domnul Dumnezeu acum! Aceasta înseamnă să te afli în plinătatea Sfântului Duh despre care Sfântul Macarie al Egiptului scrie: «Eu însumi m-am aflat în plinătatea Sfântului Duh». Cu această plinătate a Sfântului Duh, Domnul ne-a umplut pe noi, niște biete creaturi. Așadar, nu mai e nevoie de acum, să întrebi cum ajung oamenii să se afle în plinătatea harului Sfântului Duh. Îți vei aminti tu oare mereu de această manifestare a negrăitei mile dumnezeiești care a venit asupra noastră?" "Nu știu părinte", spusei, "dacă Domnul îmi va dărui mereu aducerea aminte de această milă a Sa la fel de viu și de limpede așa cum o simt acum". "Cred", îmi răspunse părintele Serafim, "că Domnul te va ajuta s-o păstrezi în minte pentru totdeauna, altminteri bunătatea Sa n-ar fi fost înduplecată imediat în acest mod la smerita mea rugăciune, anticipând atât de iute cererea bietului Serafim; cu atât mai mult cu cât ea nu îți este dată ție spre a o înțelege, ci prin tine ea este dăruită întregii lumi și pentru ca tu însuți să poți fi întărit în lucrarea lui Dumnezeu și să poți fi de folos și altora.

Faptul că eu sunt monah, iar tu ești mirean este cu totul lipsit de importanță. Ceea ce ne cere Dumnezeu este o adevărată credință în El și în Unul născut Fiul Său. Drept răsplată pentru aceasta ne este dăruit din belșug de sus harul Sfântu-

lui Duh. Domnul caută o inimă plină de dragoste față de Dumnezeu și de aproapele nostru; acesta este tronul pe care Lui îi place să stea și pe care El apare în plinătatea slavei Sale cerești. «Fiule, dă-Mi inima ta», spune El, «și toate celelalte se vor adăuga vouă» (Matei 6: 33), căci Împărăția lui Dumnezeu poate fi cuprinsă în inima omului. Domnul le-a poruncit ucenicilor Săi: "Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și toate acestea se vor adăuga vouă; căci știe doar Tatăl vostru Cel ceresc că aveți nevoie de ele" (Matei 6: 32, 33).

Domnul nu ne dojenește pentru folosirea bunurilor pământești, căci El Însuși spune că, datorită condițiilor vieții noastre pământești noi avem nevoie de toate aceste lucruri; adică toate lucrurile care ne fac viața mai liniștită și drumul nostru către locuința noastră cea cerească mai luminos și mai ușor. De aceea Sfântul Apostol Pavel spunea că după părerea sa nimic nu e mai bun pe pământ decât evlavia și îndestularea în toate spre a prisosi către tot lucrul bun (II Cor. 9: 8; I Tim. 6: 6). Iar Sfânta Biserică se roagă ca toate acestea să ne fie dăruite de Domnul Dumnezeu, și deși necazurile, strâmtorările și feluritele nevoi sunt nelipsite din viața noastră de pe pământ, totuși Domnul Dumnezeu nici nu a dorit și nici nu dorește ca noi să avem parte doar de necazuri și împotriviri. De aceea, El ne poruncește prin Apostolii Săi: "Purtați-vă sarcinile unii altora și așa veți împlini legea lui Hristos" (Gal. 6: 2).

Domnul Iisus ne dă personal porunca de a ne iubi unii pe alții, așa încât, prin a ne mângâia unii pe alții cu dragoste frățească, să ne putem ușura calea cea strâmtă și plină de necazuri către patria cerească. De ce a pogorât El din cer la noi, dacă nu cu scopul de a lua asupra Sa sărăcia noastră și de a ne îmbogăți pe noi cu bogățiile bunătății Sale și cu negrăita Sa generozitate? El nu a venit spre a fi slujit de oameni, ci spre a-i sluji El Însuși și pentru a-Și da viața pentru mântuirea multora. Fă același lucru, excelență și după ce ai văzut mila

lui Dumnezeu în chip evident dăruită ție, vorbește despre ea tuturor celor ce doresc mântuirea. "Secerișul este mult - zice Domnul - dar lucrătorii sunt puțini" (Luca 10: 2).

Domnul Dumnezeu ne-a scos la lucru și ne-a umplut de darurile harului Său astfel încât, culegând spicele mântuirii semenilor noștri și aducându-i pe cât mai mulți cu putință în Împărăția lui Dumnezeu, să-I putem aduce roadă - unii 30, alții 60 și unii însutit. Să fim veghetori, fiule, spre a nu fi osândiți dimpreună cu sluga cea leneșă și vicleană care și-a ascuns talantul în pământ, ci să imităm pe toți acei slujitori buni și credincioși ai Domnului care au adus Stăpânului lor patru talanți în loc de doi și zece în loc de cinci (Matei 25: 14-30). Despre mila Domnului Dumnezeu nu există nici o umbră de îndoială. Te-ai convins singur, excelență, că toate cuvintele Domnului rostite prin gura profetului s-au împlinit în noi înșine: "Eu nu sunt un Dumnezeu îndepărtat, ci un Dumnezeu apropiat vouă, la îndemâna voastră" (Ieremia 23: 33), iar "mântuirea ta se află pe limba ta" (Deut. 30: 12-14; Rom. 10: 8-13). Nu am avut timp nici măcar să mă închin, ci doar mi-am dorit în inimă ca Domnul să-ți dăruiască să-I vezi bunătatea în toată plinătatea ei și El S-a bucurat să Se grăbească spre a-mi împlini dorința. Nu mă laud spunând acestea, nici nu le spun spre a-mi da importanță și a deveni invidios pe mine sau să te fac să crezi că eu sunt monah, iar tu doar un mirean. Nu, nu, excelență!

"Aproape este Domnul de toți cei ce-L cheamă pe El, de toți cei ce-L cheamă pe El întru adevăr" (Ps. 144: 18), "și că la El nu încape părtinire" (Efes. 6: 9). Fiindcă "Tatăl iubește pe Fiul și toate le-a dat în mâna Lui" (Ioan 3: 35). Dacă măcar noi înșine L-am iubi pe El, pe Tatăl nostru cel ceresc ca niște adevărați fii ai Săi! Domnul îi ascultă în mod egal și pe călugăr, și pe simplul mirean creștin cu condiția ca amândoi să fie credincioși Ortodocși, să-L iubească pe Dumnezeu din adâncul inimilor și să aibă credință în El, măcar cât un grăunte de muș-

tar; și atunci amândoi vor muta munții din loc. «Unul va muta mii și douăzeci de mii» (Deut. 32: 30). Domnul Însuși spune: "De poți crede, toate sunt cu putință celui ce crede" (Marcu 9: 23).

Iar Sfântul Apostol Pavel exclamă cu voce tare: "Toate le pot întru Hristos Cel care mă întărește" (Fil. 4: 13). Dar nu vorbește oare Domnul nostru Iisus Hristos încă și mai frumos decât aici despre cei care cred în El: "Cel ce crede în Mine va face și el lucrările pe care le fac Eu și mai mari decât acestea va face, pentru că Eu Mă duc la Tatăl. Și Eu Mă voi ruga pentru voi ca bucuria voastră să fie deplină. Până acum n-ați cerut nimic în numele Meu. Dar acum cereți și veți primi..." (Ioan 14: 12, 16; 16: 24).

Așadar, fiul meu, tot ceea ce vei cere de la Domnul, vei primi, dacă ceea ce ai este spre slava lui Dumnezeu sau spre binele aproapelui nostru, căci tot ceea ce facem spre binele aproapelui nostru El îl primește întru slava Sa. Și, prin urmare, El spune: "Întrucât ați făcut unuia dintr-acești frați ai Mei prea mici, Mie Mi-ați făcut" (Matei 25: 40). Așadar, să nu vă îndoiți că Domnul Dumnezeu vă va împlini cererile, numai dacă ele sunt făcute spre slava lui Dumnezeu sau spre binele și zidirea aproapelui nostru. Dar, chiar dacă ceva este necesar spre folosul sau în avantajul vostru, la fel de iute și cu dragoste se va bucura Domnul să vă trimită chiar și acel lucru, cu condiția ca să fie de extremă nevoie sau necesitate. Căci Domnul îi iubește pe cei ce-L iubesc. Domnul este bun cu toți oamenii; El oferă din belșug tuturor celor ce-L cheamă întru ajutor și mărinimia Sa se observă în toate lucrările Sale. El va împlini dorința celor ce se tem de El, iar El le va auzi rugăciunile și le va împlini toate dorințele: "Voia celor ce se tem de El o va face și rugăciunea lor o va auzi și-i va mântui pe dânșii" (Ps. 144: 19). Numai să iei aminte, excelență, să nu-i ceri Domnului ceva pentru care nu există o nevoie urgentă. Dumnezeu nu te va refuza nici în acest caz ca recompensă pentru credința ta

Ortodoxă în Mântuitorul nostru Iisus Hristos: "Că nu va lăsa Domnul toiagul păcătoșilor peste soarta dreptților, ca să nu-și întindă drepții întru fărădelege mâinile lor" (Ps. 124: 3), iar El va împlini imediat voia robului Său David; dar El îl va chema spre a-i cere socoteală pentru că L-a supărat fără ca acesta să aibă vreo nevoie anume și de a-I fi cerut ceva fără de care s-ar fi putut descurca foarte bine. În felul acesta, excelență, ți-am spus acum și ți-am oferit o demonstrație practică cu privire la tot ceea ce Domnul și Maica Domnului au dorit să-ți spună și să-ți arate prin mine, bietul Serafim.

Acum, mergi în pace. Domnul și Maica Domnului să fie cu tine întotdeauna, acum și pururea și în veci vecilor. Amin. Acum, mergi în pace". Iar în tot acest timp, din momentul în care chipul părintelui Serafim s-a luminat, această iluminare s-a continuat și tot ceea ce mi-a spus el de la începutul povestirii până acum, mi le-a spus rămânând într-una și aceeași poziție. Strălucirea inefabilă a luminii care emana din el am văzut-o cu proprii mei ochi. Și sunt gata oricând să depun jurământ pentru aceasta.

Capitolul IX

Sunt chinurile iadului o realitate?

Lui Nicolai Alexandrovici Motovilov, "robul lui Serafim", așa cum îi plăcea să se numească, i se dăruise o vindecare în chip minunat și, în plus, privilegiul de a vedea cu propriii săi ochi chipul luminat de lumina Taborului al Sfântului Serafim sau, cu alte cuvinte, de harul Duhului Sfânt. Fiind un om sincer și plin de râvnă, el a dorit să transmită mai departe amintirile sale despre părintele Serafim. Deci, s-a hotărât să viziteze orașul Kursk (locul de naștere al sfântului) pentru a culege informații despre copilăria și tinerețea sa; el mai voia să viziteze mănăstirea Florovski de lângă Kiev. Călătoria a avut consecințe foarte triste pentru Nicolai Alexandrovici. Prin bunăvoința lui Dumnezeu, vrăjmașul a adus asupra lui o boală, drept răzbunare pentru nevoințele sale literare, căci scrierile sale slujeau la creșterea renumelui unuia dintre sfinții lui Dumnezeu - părintele Serafim - într-o manieră considerabilă. Anumite împrejurări care au precedat boala lui N. A. Motovilov aduc lumină asupra naturii sale.

Odată, în timpul unei convorbiri cu părintele Serafim, a fost pusă problema realității atacurilor demonice asupra oamenilor. Motovilov, care avusese parte de o educație lumească, se îndoia, desigur, de existența forțelor răului. Atunci, sfântul i-a povestit despre lupta sa teribilă cu demonii timp de o mie de zile și nopți și prin puterea cuvântului său, prin autoritatea sfințeniei sale care excludea orice posibilă, ori măcar urmă de minciună sau exagerare, el îl convinse pe Motovilov de existența demonilor, nu ca niște fantome sau ca niște reprezentări ale imaginației, ci ca o realitate dură și amară. Năvalnicul Motovilov fu atât de tulburat de cele spuse de bătrân, încât strigă din străfundul sufletului său: "Părinte, ce-aș mai dori

să am o confruntare cu demonii!" Părintele Serafim, alarmat, i-o tăie din scurt: "Ce spui tu acolo, excelență! Nu știi ce vorbești. Dacă ai ști că cel mai mic dintre ei poate răsturna lumea cu gheara sa, nu l-ai mai provoca la luptă". "Dar, părinte, au diavolii cu adevărat gheare?" "Ah, excelență, ce învățați voi la universitate? Nu știi oare că demonii nu au gheare? Ei sunt înfățișați cu copite, coarne și cozi, fiindcă îi este imposibil imaginației omenești să conceapă ceva mai hidos.

Iar ei sunt într-adevăr hidoși, căci faptul că L-au părăsit pe Dumnezeu în mod voit și n-au acceptat harul divin, i-a făcut pe ei care înainte de cădere erau îngeri ai luminii, îngeri ai unui astfel de întuneric și ororI încât nu pot fi înfățișați prin nici o asemănare omenească. Totuși, este necesară o anume asemănare; de aceea ei sunt înfățișați ca fiind negri și urâți. Dar fiind creați cu puterea și calitățile îngerilor, ei posedă o putere atât de grozavă împotriva omului și a tot ceea ce este pământesc încât, așa cum ți-am spus deja, cel mai mărunt dintre ei poate răsturna lumea cu susul în jos numai cu vârful unghiei. Doar dumnezeiescul har al Sfântului Duh care ne-a fost dăruit nouă, creștinilor ortodocși, ca un dar gratuit al dragostei dumnezeiești a Dumnezeu - Omului, Domnul nostru Iisus Hristos - doar acesta ne apără de toate vicleșugurile și răutățile vrăjmașului". Un sentiment de teamă se furișă în inima sa. Pe vremea când încă se afla sub protecția sfântului el putea sfida răutatea satanei. Dar, prin bunavoire a lui Dumnezeu, provocarea sa nu a rămas fără răspuns. A fost acceptată.

Atunci când Motovilov s-a dus la Kursk după moartea părintelui Serafim, nu a obținut prea multe informații despre copilăria și tinerețea sfântului. Dintre rudele apropiate care-l cunoscuseră pe părintele Serafim de pe vremea când era copil, unele erau moarte, în vreme ce altele uitaseră orice fel de amănunte legate de copilăria sa. Chiar casa în care se născuse și fusese crescut sfântul, fusese distrusă și noi clădiri se înălțaseră în locul ei. Oricum, tot s-a aflat un bătrân de pe

vremea părintelui Serafim și care i-a oferit lui Motovilov o mulțime de amănunte legate de viața sfântului și care au fost incluse în toate edițiile biografiilor acestuia. Călătoria la Kursk și ședereа sa acolo au decurs normal. Furtuna izbucni în drumul său înapoi, spre Voronej. Motovilov fu obligat să-și petreacă noaptea la una din poștele aflate pe drumul de la Kursk. Deoarece se afla singur în camera pentru oaspeți, își scoase manuscrisele din bagaj și începu să le trieze la lumina slabă a unei lumânări care de-abia lumina camera cea spațioasă. Printre cele dintâi însemnări descoperite se afla descrierea vindecării unei doamne demonizate, de viță nobilă, pe nume Eropkina, la moaștele Sfântului Mitrofan din Voronej.

"Mă întrebam", scrie Motovilov, "cum oare putea fi posibil ca un creștin ortodox care se împărtășea cu preacuratele și de viață dătătoarele Taine ale Domnului să ajungă a fi deodată posedat de un demon și, mai mult decât atât, pentru o perioadă atât de îndelungată - de peste 30 de ani. Și mă gândeam: Prostii! E cu neputință! Aș vrea să văd cum vrăjmașul ar îndrăzni să-și facă sălaș în mine, mai ales atunci când atât de adesea mă împărtășesc cu Prea Curatele Taine".

Chiar în clipa aceea el fu înconjurat de un nor oribil, rece și urât mirositor care începu să pătrundă în gura sa, în timp ce el făcea eforturi mari să o țină închisă. Nefericitul Motovilov lupta cu disperare, încercând să se apere de mirosul oribil și de frigul norului care își făcea loc treptat într-însul. În ciuda tuturor eforturilor sale pătrunse cu totul în el. Mâinile aproape că îi paralizaseră și nu-și putea face nici măcar semnul crucii; mintea îi îngheță de spaimă și nu-și putea aminti mântuitorul nume al lui Iisus. Ceva cumplit și înspăimântător se întâmplase, iar Nicolai Alexandrovici trecea prin chinuri grozave.

Un manuscris de-al său ne oferă descrierea chinurilor prin care a trecut. "Domnul mi-a dat să simt în propriul meu trup și nu în vis sau în vedenie, cele trei chinuri ale iadului. Primul a fost cel al focului care nu dă nici o lumină și care

poate fi stins doar prin harul Prea Sfântului Duh. Această grozăvie a durat trei zile.

Mă simțeam arzând și totuși nu mă consumam. De zece sau de unsprezece ori pe zi trebuia să fiu curățat de funinginea iadului care-mi acoperea tot trupul și care era vizibilă pentru toată lumea. Acest chin a încetat doar după Spovedanie și Sfânta Împărtășanie și datorită rugăciunilor arhiepiscopului Antonie de Voronej care a poruncit să se facă slujbe pentru robul lui Dumnezeu Nikolai - grav bolnav - în 47 de biserici și mânăstiri din cadrul eparhiei sale.

Apoi, am fost chinuit timp de două zile de insuportabilul frig al Tartarului, în așa fel încât focul să nu mă poate arde și nici încălzi. După dorința Înalt Prea Sfinției Sale, arhiepiscopul Antonie de Voronej, mi-am ținut mâna deasupra unei lumânări timp de o jumătate de oră și, deși era învelită cu un strat gros de funingine, nu s-a încălzit câtuși de puțin. Am descris acestea pe o întreagă coală de hârtie și am semnat-o și ștampilat-o cu mâna mea plină de funingine. Aceste două chinuri fură vizibile pentru toată lumea ; totuși, cu ajutorul Sfintei Împărtășanii, puteam gusta puțină hrană și băutură și puteam dormi întrucâtva.

Dar cel de-al treilea chin al gheenei, deși a fost mai scurt cu o jumătate de zi, căci a durat doar o zi și jumătate (poate ceva mai mult), mi-a provocat cea mai grozavă teroare și suferință, fiindcă era ceva de nedescris și de neînțeles. E o minune faptul că am rămas în viață! Acest chin a dispărut și el după Spovedanie și Sfânta Împărtășanie. De data aceasta însuși arhiepiscopul Antonie îmi dădu Sfânta Împărtășanie cu propriile sale mâini. Acest chin era viermele cel nepieritor al gheenei.

Viermele în acest caz era vizibil doar arhiepiscopului Antonie și mie. Dar tot trupul meu era muncit de acest vierme vătămător care se târa prin tot trupul meu și într-un chip îngrozitor, de nedescris, îmi rodea organele mele vitale. Deși îmi ieșea prin nas, gură și urechi, totuși revenea din nou în

trup. Totuși, Dumnezeu îmi dădu oarecare putere asupra lui, putând să-l iau în mâini și să-l întind precum guma. Mă simt obligat să fac această declarație, căci Domnul nu mi-a dăruit această descoperire degeaba.

Să nu-și închipuie cineva că îndrăznesc să iau numele Domnului în deșert. Nu!

În ziua înfricoșatei Judecăți a Domnului, El Însuși - Dumnezeul meu, Ajutorul și Apărătorul meu - va da mărturie că nu am mințit împotriva Sa, a Domnului meu și împotriva lucrării Dumnezeiești Sale Pronii care s-a împlinit cu mine". La puțină vreme după această cumplită încercare care depășește orice altă experiență a oamenilor obișnuiți, lui Motovilov i s-a arătat patronul său, Sf. Serafim care l-a mângâiat pe cel ce pătimea, promițându-i că va fi vindecat odată cu expunerea moaștelor Sfântului Tihon din Zadonsk și că până atunci diavolul care se afla în el nu-l va chinui cu prea mare cruzime.

Sfântul Tihon din Zadonsk. Odată cu expunerea moaștelor Sfântului Tihon, Motovilov a fost vindecat după 30 de ani de atacuri demonice, după prezicerea Sfântului Serafim de Sarov.

Expunerea moaștelor Sfântului Tihon a avut într-adevăr loc 30 de ani mai târziu, iar Motovilov a trăit ca să le vadă și a fost într-adevăr vindecat datorită marii sale credințe. În ziua expunerii moaștelor Sfântului Tihon din Zadonsk (1865), Motovilov se afla în biserică rugându-se și plângând amarnic fiindcă Domnul nu-i dăruise vindecarea pe care sufletul său chinuit o tot aștepta după promisiunea făcută de Sfântul Serafim de Sarov. În timpul Heruvicului, el aruncă o privire către tronul episcopal din naos și îl văzu pe Sfântul Tihon de acolo. Sfântul prelat îl binecuvântă pe Motovilov care plângea și dispăru din vedere. Motovilov fu vindecat pe loc.

Icoana Sfântului Serafim de Sarov
Pictată de pictorul iconograf Iuri Sidorenko.

Capitolul X

Părinte și stareț (avvă) duhovnicesc

Părintele Serafim a fost un minunat stareț duhovnicesc. Ce păcat că informațiile cu privire la poveștele lăsate de el fac parte în special din ultimii ani ai vieții sale. Dar chiar și așa ele sunt atât de numeroase încât nu pot fi incluse într-o singură biografie. Le vom selecta doar pe cele mai însemnate. Mulți au fost uimiți de pătrunderea duhovnicească și de înțelepciunea părintelui Serafim. Cândva, starețul din Visogorsk, arhimandritul Antonie, împreună cu un negustor din Vladimir au intrat în chilia sa. Părintele l-a rugat pe stareț să ia loc și să aștepte și a început să discute cu negustorul. "Toate greutățile și necazurile tale sunt consecințe ale vieții pătimașe pe care o duci. Renunță la o astfel de viață și îndreptează-ți căile vieții". Iar mai apoi cu umilință și blândețe a început să-i înfățișeze păcatele, dar cu atâta căldură a inimii încât cei doi care-l ascultau, plângeau vărsând multe lacrimi. În cele din urmă, părintele Serafim îi spuse negustorului să se pregătească de Sfânta Împărtășanie la Sarov și l-a întărit spunându-i că dacă se va căi sincer, Domnul nu-l va lipsi de harul și de mila Sa.

Negustorul îndurerat căzu la picioarele sale promițându-i să împlinească toate îndrumările sale și a plecat cu lacrimi în ochi, dar și cu sufletul ușurat. Părintele Antonie fu uimit de forța de pătrundere duhovnicească a bătrânului și îi spuse mai târziu: "Părinte! Sufletul omenesc ți se arată precum chipul în oglindă. Dinaintea ochilor mei i-ai apus pelerinului totul fără să mai aștepți să-i asculți necazurile și nevoile sale duhovnicești". Părintele Serafim nu scoase un cuvânt. Starețul continuă: "Acum înțeleg! Mintea îți este atât de curată încât nimic din inima aproapelui nu-ți rămâne ascuns". Părintele Serafim își puse mâna dreaptă pe gura arhimandritului și zise: "Nu ai

perfectă dreptate, bucuria mea. Inima omului îi este deschisă doar Domnului și numai Dumnezeu ne cunoaște inimile; și numai El "pătrunde înlăuntrul omului și în adâncimea inimii lui" (Ps. 63: 7). Apoi, părintele povesti de felul în care Sfântul Grigorie Teologul fusese mustrat de unii oameni pentru că l-ar fi favorizat pe Maximus Cynicus (a). Dar Sfântul spuse: "Numai bunul Dumnezeu cunoaște tainele inimii omenești. Eu am văzut în el un om care s-a întors de la păgânism la creștinism, ceea ce pentru mine înseamnă un mare lucru". Starețul întrebă din nou: "Dar cum se face părinte, că nu i-ai pus măcar o singură întrebare negustorului și i-ai vorbit de tot ceea ce avea el nevoie?" Părintele Serafim explică apoi lucrurile mai pe larg: "El a venit la mine așa cum fac și alții, așa precum ai venit și dumneata, ca la un rob al lui Dumnezeu. Ceea ce îmi spune Domnul, eu le spun mai departe celor care îmi cer ajutorul. Primul gând care-mi vine în minte îl primesc ca venit de la Dumnezeu și vorbesc fără să știu ce este în mintea celeilalte persoane; pur și simplu cred că în acest fel ni se arată care este voia lui Dumnezeu, spre binele acelui om. Uneori oamenii îmi spun ceva și fără să apelez la voia lui Dumnezeu, mă încred în propriile mele cunoștințe, crezând că e posibil să hotărăsc acest lucru cu propria mea minte, fără să cer ajutorul lui Dumnezeu. În astfel de situații comit întotdeauna greșeli". Bătrânul termină această discuție instructivă și ziditoare prin următoarele cuvinte: "Precum fierul față de fierar așa m-am predat eu și propria-mi voință Domnului Dumnezeu. Așa precum voiește El, așa procedez și eu. Eu nu mai am voință proprie, ci tot ceea ce voiește Dumnezeu eu dăruiesc mai departe altora".

Aceasta este propria explicație a părintelui Serafim cu privire la povețele și îndrumările sale. Atotștiitorul Dumne-

a) La început Maximus a locuit la palatul episcopal din Constantinopol, împreună cu Sfântul, dar mai apoi a încercat să-i acapareze bunăvoința prin mijloace frauduloase așa încât Sfântul l-a dat afară.

zeu vorbea prin el. De aceea el nu stătea să se gândească, ci, de obicei, răspundea de îndată și fără reținere, sau chiar spunea lucruri care nu li se întâmplaseră celor cu care stătea de vorbă, dar care îi erau descoperite de Sfântul Duh. Mireanul Bogdanov, care venise la el cu un șir întreg de întrebări, zise după aceea: "Îmi scrisesem dinainte toate întrebările pe o foaie de hârtie spre aducerea aminte, și de-abia terminasem să i le citesc bătrânului când primii de îndată și răspunsurile. Vorbea extrem de iute". În același timp, "în timpul întregii noastre discuții, părintele Serafim fu extraordinar de vesel. El stătea în picioare, sprijinindu-se pe un sicriu de stejar pe care-l pregătise pentru sine și ținea o lumânare de ceară în mâini. Răspunzându-mi la întrebări el mi se adresa adesea cu cuvintele: «Excelența voastră». Când îmi ură rămas bun, el îmi mulțumi că l-am vizitat pe el, o biată creatură ce se afla, ca să-i folosesc expresia. Binecuvântându-mă a vrut chiar să-mi sărute mâinile și de câteva ori mi s-a plecat până la pământ".

Este, de asemenea, un lucru binecunoscut faptul că obișnuia să dea răspunsuri la scrisori până să le deschidă și spunea: "Iată ce spune bietul Serafim..." ș. a. m. d. După moartea sa au fost găsite multe scrisori nedeschise în chilia sa, scrisori cărora le-a dat răspunsul oral, printr-un mesager. Acesta era un dar minunat și extraordinar al Sfântului Duh. Dar întreaga sa viață îl condusese spre darul pătrunderii duhovnicești și al discernământului. Lectura permanentă a Sfintei Scripturi și meditația adâncă asupra cuprinsului ei, studierea lucrărilor Sfinților Părinți și ale vieților Sfinților, experiența vastă căpătată din propria sa viață duhovnicească și chiar darurile sale intelectuale naturale - toate acestea îl pregătiseră pe Sfânt pentru harurile extraordinare ce i-au fost dăruite. Dar, mai presus de orice, asceza proprie pregătise drumul - începând cu ascultarea și terminând cu rugăciunea și contemplația.

"De ce nu mai există adevărați părinți duhovnicești acum?" a fost întrebat cândva un ascet. "Fiindcă nu mai există adevărată ascultare", fu răspunsul. Sfântul Serafim spuse același lucru: "Trebuie să te supui și să faci ascultare față de superiorii tăi, căci cel ascultător face un mare progres spre zidirea sufletului său; în plus, el dobândește prin aceasta o înțelegere a lucrurilor și ajunge la frângerea de inimă". Sfântul Serafim păsise pe această cale către desăvârșire. Poveștele sale oferite stareților pot fi pe deplin aplicate sieși în calitate de duhovnic și avvă. "Starețul", spune el "trebuie să aibă darul discernământului, ca să poată fi întotdeauna gata de a da povețe oricui are nevoie de îndrumarea sa". Însă darul discernământului este oferit în diferite feluri.

"Starețul trebuie să fie cunoscător bun al Sfintei Scripturi; el trebuie să mediteze asupra Legii Domnului zi și noapte. Prin astfel de practici el va putea să dobândească darul de a discerne binele de rău". El trebuie să fie "desăvârșit în orice lucru bun (Evrei 13: 21) și să aibă simțurile învățate printr-o îndelungă obișnuință și experiență ca să deosebească binele și răul" (Evrei 5: 14). Dar, în același timp, discernământul este un dar a lui Dumnezeu. "Nu oricine" - citează el cuvintele Sfântului Petru Damaschinul - "poate oferi povețe celor ce au nevoie de ele; ci numai acela care a primit de la Dumnezeu darul discernământului și a dobândit pătrundere duhovnicească printr-o îndelungată practică ascetică". Fără acesta, adică "înainte de a deosebi binele și răul, omul nu e în stare să hrănească oile raționale, ci doar pe cele neraționale, fiindcă noi nu putem înțelege lucrarea celui rău fără cunoașterea binelui și răului". Părintele Serafim vorbea din propria sa experiență. Ajungând la nepătimire, el primea descoperiri în mintea sa curată direct de la Domnul Căruia el își predase cu totul mintea și voința. Să înfățișăm acum câteva exemple din adânca sa trăire duhovnicească și înțeleaptă povățuire.

A. Despre Dumnezeu și atitudinea noastră față de El

„Părinții au scris atunci când au fost întrebați: Căutați-L pe Domnul, dar nu încercați să aflați unde trăiește"

"Acolo unde se află Dumnezeu, nu există nici un rău. Tot ceea ce vine de la Dumnezeu este plin de pace și de tot binele și-l conduce pe om la smerenie și învinuirea de sine".

"Atunci când un om primește ceva dumnezeiesc, el se bucură în inima sa, dar atunci când vine de la diavolul, el se simte tulburat".

"După ce a primit un dar dumnezeiesc, inima creștină nu are nevoie de vreo asigurare dinafară dacă acesta este cu adevărat de la Domnul, ci prin însăși lucrarea sa, omul este convins că darul este ceresc, căci el simte în sine roadele duhovnicești: dragostea, bucuria, pacea, ș. a. m. d. (Gal. 5: 22). Pe de altă parte, chiar dacă satana se preface în înger al luminii (IICor. 11: 14) sau sugerează gânduri verosimile, totuși inima simte o anumită neîncredere și gândurile sunt tulburate".

"Cel ce se iubește pe sine nu Îl poate iubi pe Dumnezeu".

"Credința este începutul unirii noastre cu Dumnezeu".

"Adevărata nădejde caută doar Împărăția lui Dumnezeu și este sigură că tot ceea ce este pământesc și este necesar pentru această viață trecătoare ne va fi fără îndoială dăruit".

"Omul care și-a ales drept țel să urmeze calea atenției lăuntrice, trebuie mai presus de orice să aibă frică de Dumnezeu".

"Toată sforțarea vrăjmașului nostru este de a ne îndepărta gândul de la aducerea aminte, frica și dragostea de Dumnezeu" (Sfântul Macarie cel Mare).

"Pentru a putea contempla Sfânta Treime noi trebuie să ne rugăm pentru aceasta Sfinților Vasile cel Mare, Grigorie Teologul și Ioan Hrisostom care ne-au lăsat învățături cu pri-

vire la Sfânta Treime și a căror mijlocire poate aduce unei persoane binecuvântarea Prea Sfintei Treimi. Dar noi trebuie să ne păzim de a o contempla din propria noastră voie".

"O atenție specială e necesară aici fiindcă "marea aceasta", adică inima cu gândurile și dorințele ei, "este mare și largă; acolo se găsesc târâtoare, cărora nu este număr, vietăți mici și mari" (Ps. 103: 25), adică multe gânduri deșarte, rele și necurate, vlăstare ale duhurilor rele". Vom lua în considerație aici problema gândurilor hulitoare. Mai întâi, părintele Serafim subliniază regula generală obișnuită care ne cere să nu ne tulburăm atunci când acestea ne atacă în ciuda noastră și chiar împotriva voinței noastre; și "dacă noi nu consimțim să primim gândurile rele ce ne sunt sugerate de diavolul, bine facem".

Sfântul Serafim a putut insufla duhul credinței unor oameni care erau absolut indiferenți față de religie. Odată soții Krediţki au venit să-l vadă. Părintele le-a vorbit mult despre viața ce va să fie, despre sfinți și despre felul în care Maica Domnului are grijă de noi, păcătoșii. "Această discuție nu a durat mai mult de o oră. Dar ce oră!" scrie soțul. "Nu mi s-a mai întâmplat ceva asemănător niciodată în viață. De-alungul discuției am simțit în inimă o dulceață cerească inexplicabilă care venea numai Dumnezeu știe de unde și care nu se putea compara cu nimic de pe pământ. Până în ziua de azi nu pot să nu mi-o amintesc fără lacrimi de căință și un sentiment cât se poate de viu și plin de bucurie ce îmi cuprinde întreaga ființă. Până atunci, deși nu negasem nimic din cele sfinte, nici nu afirmasem totuși ceva; totul din lumea duhovnicească îmi era egal și îmi era indiferent absolut orice lucru legat de viața spirituală.

Părintele Serafim m-a făcut acum să simt pentru prima dată atotputernicia Domnului Dumnezeu și nesfârșita Sa milă și desăvârșire". "Mai înainte, din pricina răcelii mele sufletești față de tot ce era sfânt și fiindcă îmi plăcea să fac glume

prostești, dreptul Dumnezeu îngăduise ca duhul scârbos al hulei să pună stăpânire pe gândurile mele, și aceste gânduri de hulă pe care și acum mi le amintesc cu cea mai mare oroare, au continuat să mă tulbure trei ani la rând, mai ales la vremea rugăciunii, în Biserică și, mai presus de orice, atunci când mă rugam Împărătesei Cerurilor.

Deja mă gândeam deznădăjduit că nici un chin n-ar însemna o pedeapsă potrivită, după judecata pământească, și că numai chinurile veșnice ale iadului ar reprezenta răsplata dreaptă pentru hulele mele. Dar, părintele Serafim m-a liniștit complet în discuția avută cu mine, spunând cu un zâmbet plin de o inexprimabilă bucurie, zâmbet care îi era specific că eu nu trebuie să mă tem de această «tulburare a gândurilor», că aceasta era consecința lucrării vrăjmașului cauzată de invidie și că eu trebuie să-mi fac în continuare rugăciunile fără teamă, indiferent de gândurile hulitoare și urâte pe care mi le-ar trimite vrăjmașul. De atunci această tulburare a gândurilor a început să dispară încetul cu încetul și a încetat cu totul în mai puțin de o lună". Dar, uneori, această ispită a gândurilor hulitoare este îngăduită pentru a dobândi experiență duhovnicească.

Arhimandritul Nikon scrie că, încă pe când se afla în seminar, s-a dus la sfântul bătrân cu o întrebare referitoare la monahism. Părintele l-a binecuvântat și i-a dat povețe. După cea de-a doua vizită, părintele Serafim i-a spus: "La revedere. Vino la mine peste șase zile". "Această perioadă de timp" scrie părintele Nikon "a fost plină de tulburare, fiindcă gândurile hulitoare mă atacau într-o asemenea manieră încât nu mă puteam duce la Biserică. Aș fi plecat din mânăstire, dar am fost oprit de părintele Ilarion (duhovnicul) care a spus: «Bătrânul știe ce face». La sfârșitul celor șase zile eram complet epuizat din pricina atacurilor vrăjmașului și de-abia m-am putut târî la chilia sa. Am ajuns la ușă și înainte de a spune rugă-

ciunea, părintele Serafim deschise ușa și căzu la picioarele mele, spunând: «Iartă-mă pentru ispita pe care ai pătimit-o. Ea a fost îngăduită ca să afli că vei întâmpina astfel de necazuri intrând în monahism; dar nu te descuraja».

Apoi își puse epitrahilul, mă spovedi și îmi porunci să mă împărtășesc la sfârșitul Sfintei Liturghii. De îndată ce procedai așa, tot ceea ce era întunecat se retrase de la mine în întuneric". "Fără ajutorul lui Dumnezeu", zise părintele Serafim, "este imposibil să fii mântuit. Atunci când Domnul îl lasă pe om la voia sa, atunci diavolul este gata să-l macine precum o moară macină grăunțele de grâu".

B. Despre rugăciune

Părintele Serafim trăia el însuși în rugăciune neîncetată și-i învăța și pe alții să procedeze la fel. "Prin ea", spunea el "dacă îți păstrezi pacea conștiinței e cu putință să te apropii de Dumnezeu și să te unești cu El." Prin urmare, el îi sfătuia pe oameni să persiste în neîncetata aducere aminte a Numelui lui Dumnezeu și să spună rugăciunea lui Iisus.

Mulți oameni simpli îi spuneau că din pricina faptului că erau neștiutori de carte sau din lipsă de timp nu-și puteau citi canonul de rugăciune. Unor astfel de oameni părintele Serafim le dădea o regulă ce putea fi împlinită destul de ușor: "Orice creștin atunci când se scoală din somn să stea dinaintea icoanelor și să citească rugăciunea "Tatăl nostru" de trei ori în cinstea Prea Sfintei Treimi, apoi către Maica Domnului "Cuvine-se cu adevărat să te fericim...", tot de trei ori și la sfârșit Crezul o dată." "Rugăciunile de mai sus", explică părintele Serafim "sunt temelia creștinismului. Cea dintâi, ca fiind rugăciune dăruită de Domnul Însuși, reprezintă un model de rugăciune; cea de-a doua a fost adusă din Cer de către arhanghelul Gavriil ca venerație adusă Fecioarei Maria, Maica Domnului, iar Crezul cuprinde pe scurt toate dogmele mântuitoare

ale credinței creștine. "După ce și-a împlinit acest canon, orice creștin poate merge la munca pe care o are de împlinit sau pentru care este chemat. Dar în timpul lucrului, acasă sau pe drum e bine să spună încetișor: «Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul». Dar dacă este înconjurat de lume, în timp ce fac ceea ce au de făcut să spună cu mintea doar «Doamne miluiește-mă!» și să continue până la prânz. Înainte de prânz să mai facă o dată canonul rostind rugăciunile (de trei ori). După masa de prânz tot creștinul, mergând la lucrul său, să spună încetișor: «Prea Sfântă Născătoare de Dumnezeu, mântuiește-mă pe mine, păcătosul» și să continue tot așa până la culcare. Dacă se întâmplă ca omul să fie singur, să spună: «Doamne Iisuse Hristoase, pentru rugăciunile Maicii Domnului, miluiește-mă pe mine, păcătosul». La culcare tot creștinul e dator să citească din nou canonul făcut de dimineață. Apoi, acesta poate merge la culcare, după ce se va fi însemnat cu semnul Sfintei Cruci." "Păstrând această regulă simplă," zise părintele, "e cu putință să ajungi la o anume măsură a desăvârșirii creștine și a dragostei dumnezeiești." Dar dacă cineva nu poate ține măcar această regulă din pricini bine întemeiate-de pildă, un servitor-Sfântul Serafim recomanda ca ea să fie spusă în orice situație, la muncă, pe drum sau chiar în pat, amintindu-și cuvintele Domnului: "Oricine va chema numele Domnului se va mântui" (Ioil 2:32; Rom. 10:13). "«Te rogi, bucuria mea?», m-a întrebat odată părintele", scrie Xenia Vasilievna. "O, după cum am apucat, părinte, dar ce fel de rugăciune poate fi aceasta! Sunt o păcătoasă! Adeseori, cu adevărat nu am vreme», răspunsei." "«Nu-i nimic!» zise părintele, «Voiam doar să-ți spun ca să nu-ți faci griji în privința aceasta. Atunci când ai timp, nu te lenevi, ci păstrează toată regula și roagă-te. Dar dacă nu ai timp, bucuria mea, spune doar canonul cel mic dimineața, la prânz și noaptea și chiar când te afli la lucru. Dacă e cu putință, păstrează și cealaltă

regulă (a). Dar dacă nu e cu putință-ei bine, procedează așa cum te va ajuta Domnul. Numai nu cumva să-ți scape în vreun fel sau altul să faci metanii către Mântuitorul și Maica Domnului. Fă-le cu orice preț, maică.»" Surorilor de la mânăstirea Diveiev, părintele le-a oferit chiar o nouă regulă de slujbe zilnice adaptată la vremurile noastre atât de împuținate în credință, precum și slăbiciunii femeiești.

"Prevestind vremuri de slăbire a credinței, de oameni molateci și de slăbiciune generală a puterilor omenești", scrie părintele Vasili Sadovski, " părintele Serafim le-a povățuit (pe maicile de la Diveiev) să renunțe la regula mânăstirii Sarov care depășea fragilele puteri femeiești. "Este greu chiar și pentru un bărbat s-o țină", îmi spuse părintele Serafim. «Prin urmare», îmi explică el, «am dat o regulă nouă și mai ușoară acestei mânăstiri după porunca ce am primit-o eu, bietul Serafim, de la Împărăteasa Cerurilor. Următoarele rugăciuni trebuie spuse de trei ori pe zi: " Cuvine-se cu adevărat" o dată, "Tatăl nostru" de trei ori, "Născătoare de Dumnezeu, Fecioară, bucură-te" de trei ori, "Crezul", apoi "Doamne Iisuse Hristoase miluiește-mă pe mine, păcătosul" de două ori, și "Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-ne pe noi, păcătoșii", o dată, toate acestea cu închinăciuni până la talie; apoi "Doamne Iisuse Hristoase pentru rugăciunile Stăpânei noastre, Fecioara Maria, Maică Domnului, miluiește-mă pe mine, păcătosul" de două ori, și "Doamne Iisuse Hristoase, pentru rugăciunile Stăpânei noastre, Fecioara Maria, Maica Domnului, miluiește-ne pe noi, păcătoșii" o dată, de asemenea cu închinăciuni până la talie; apoi de 12 ori "Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluiește-ne pe noi", și de 12 ori "Stăpâna mea, Prea Sfântă Născătoare de Dumnezeu, mântuiește-ne pe noi, păcătoșii", toate cu închinăciuni până la talie. De asemenea rugăciunile de dimineață și de seară și cei 12 psalmi aleși ai Sfinților

a) Adică regula mânăstirii, așa cum se va arăta mai jos.

Părinți. Apoi 100 de metanii pentru Domnul nostru Iisus Hristos și 100 de metanii către Maica Domnului. «Acest canon le este suficient », zise părintele Serafim. «Dacă îl vor respecta, se vor mântui». "Atât era de simplă regula de rugăciune, care era la îndemâna oricui. «Toate celelalte slujbe suplimentare, ca de exemplu, un acatist, trebuie să se facă obligatoriu sub îndrumarea mea, dar în mod voluntar»". În același timp, Sfântul Serafim punea accent mai ales pe duhul rugăciunii, decât pe respectarea formală a canonului de rugăciuni. El a purtat o discuție importantă pe această temă cu fratele Ioan Petrov care era la vremea aceea citeț, iar mai apoi paraclisier la Sarov. Petrov scrie: "Părintele Serafim voia ca toate cele din afară ale canonului de rugăciune să se îmbine cu rugăciunea duhovnicească, lăuntrică, fiindcă doar simpla închinare din-afară nu este bineplăcută lui Dumnezeu. El Însuși a spus că "blestemat este cel ce face lucrarea Domnului formal" (Ier. 45:10). Apoi începu să mă mustre blând, spunând: «Unii oameni citesc bine în aparență, dar nu înțeleg sensul celor citite. Mulți spun că au fost la Liturghie sau la Utrenie, sau la Vecernie și se înșeală pe ei înșiși cu falsa nădejde că s-au aflat acolo cu adevărat; dar, de fapt, pe unde le umbla mintea în tot acest timp? Ei s-au aflat doar trupește în Casa lui Dumnezeu. Dar tu tocmai te-ai întors de la Liturghia matinală. Ce Apostol și ce pericopă evanghelică s-au citit? Uneori, din cauza lipsei de atenție nu puteam da vreun răspuns. Atunci el îmi spunea exact ceea ce se citise." Pe de altă parte, ne învață Sfântul Serafim, "atunci când mintea și inima se unesc în rugăciune, iar gândurile sufletului nu sunt răspândite, inima este aprinsă de o căldură duhovnicească din care strălucește lumina lui Hristos care umple omul cel lăuntric pe de-a întregul cu pace și cu bucurie. Dar dacă în timpul rugăciunii mintea îți este acaparată de altceva și gândurile îți sunt împrăștiate, atunci trebuie să te smerești dinaintea Domnului și să ceri iertare,

spunând: «Am păcătuit, o, Doamne, în cuvânt, în faptă, în gând și cu toate simțurile mele»".

Viitorului monah, părintele Nikon, el i-a dat chiar sfaturi cu privire la metodele cele dinafară ale Rugăciunii lui Iisus. "Învață să spui rugăciunea respirând pe nas cu buzele închise. Această artă este un bici împotriva trupului și a dorințelor trupești." Dar atenția trebuie să fie îndreptată în special în duh. "Simpla rugăciune exterioară nu e suficientă", îi mai spuse părintele. "Dumnezeu se uită la minte, și, de aceea monahii care nu unesc rugăciunea dinafară cu cea lăuntrică, nu sunt monahi adevărați, ci au doar înfățișarea acestora."

"Practicați rugăciunea minții în inimă așa cum ne învață Sfinții Părinți în Filocalie, fiindcă Rugăciunea lui Iisus este ca o făclie pe cărările noastre și o stea călăuzitoare spre Cer." "Acesta este sfatul de preț pe care mi l-a dat inspiratul bătrân", încheie părintele Nikon. "Este cea mai de preț comoară ce o am pe pământ." Mireanului Bogdanov, părintele Serafim îi dădu sfaturi după cuvintele Evangheliei: "Când vă rugați, nu spuneți multe ca păgânii, că știe Tatăl vostru de cele ce aveți voi trebuință mai înainte ca să cereți voi de la El. Deci voi așa să vă rugați «Tatăl nostru» ș.a.m.d. (Matei 6:7-13). În rugăciunea domnească se află harul Domnului. Tot ceea ce a fost validat de Biserică și dăruit nouă mai departe trebuie să fie lucru de preț pentru inima unui creștin. Nu uita zilele de sărbătoare, fii cumpătat și du-te la Biserică dacă îți este bine." "Roagă-te pentru toți. Vei face mult bine în acest fel. Oferă lumânări, vin și untdelemn Bisericii".

Despre Ortodoxie

Experiența propriei sale vieți și chiar mai mult cunoașterea Cuvântului lui Dumnezeu, a lucrărilor Sfinților Părinți și a vieților Sfinților, i-au oferit o încredere nestrămutată în

adevărul Ortodoxiei. Acest lucru a fost exprimat foarte limpede în minunatul său dialog cu N.A.Motovilov. Dar el a vorbit despre acest lucru și cu alte ocazii. Patru credincioși de rit vechi (a) au venit odată la el pentru a-l întreba cu privire la semnul Sfintei Cruci făcută cu două degete și voind să vadă o minune drept dovadă a adevărului. De-abia păsiseră pe pragul chiliei sale și Sfântul Serafim le și citi gândurile; luă primul om de mână, îi înmânunche degetele în chip Ortodox și făcând astfel semnul Sfintei Cruci, spuse: "Acesta este semnul creștin al crucii! Roagă-te în acest chip și spune-le și celorlalți să procedeze așa. Acest mod de a ne închina ne-a fost lăsat de către Sfinții Apostoli; dar închinarea cu două degete este împotriva Sfintei Tradiții." Și apoi adăugă cu putere: "Vă rog și vă implor să mergeți la Biserica Greco-rusească. Ea se află în toată puterea și slava lui Dumnezeu! Ca o corabie cu multe catarge, pânze și cu o cârmă mare, ea este condusă de către Duhul Sfânt. Bunii săi cârmaci sunt doctorii Bisericii. Arhipăstorii ei sunt urmașii Apostolilor. Dar capela voastră este ca o bărcuță fără cârme și fără vâsle; ea se află la adăpostul corabiei Bisericii noastre și plutește înapoia ei. Valurile o mătură și cu siguranță s-ar fi scufundat dacă nu ar fi fost la adăpostul corabiei Bisericii".

Altă dată un credincios de rit vechi l-a întrebat: "Spune-mi, omule al lui Dumnezeu, care credință este cea mai bună, actuala credință a Bisericii sau cea veche?" "Nu mai spune prostii", răspunse brusc părintele Serafim, contrar felului său obișnuit de a fi. "Viața noastră este ca o mare, Sfânta Biserică Ortodoxă este corabia noastră, iar Cârmaciul este Mântuitorul

a) Membri ai unui grup care s-a dezlipit de Biserica Ortodoxă Rusă în ceea ce privește reformele liturgice inițiate de patriarhul Nikon în secolul al XVII-lea. Cunoscuți și sub numele de vechii ritualiști, ei s-au organizat în câteva grupuri, unele păstrând instituțiile sfinte ale Episcopatului și Preoției, iar alții au renunțat la sfințitul cler și la Sfintele Taine.

Însuși. Dacă având un astfel de Cârmaci, din pricina slăbiciunilor și a păcătoșenici lor, oamenii vâslesc pe marea vieții cu greutate și nu sunt toți salvați de la înec, unde credeți voi că veți ajunge cu bărcuța voastră? Și cum puteți voi nădăjdui să vă mântuiți fără Cârmaci?" Odată îi aduseră o femeie ale cărei membre erau atât de deformate încât genunchii îi erau îndoiți până la piept. Mai înainte fusese ortodoxă, dar, căsătorindu-se cu un credincios de rit vechi, ea nu s-a mai dus la Biserică. Sfântul Serafim a vindecat-o dinaintea tuturor oamenilor ungându-i pieptul și mâinile cu untdelemn de la candela sa aflată dinaintea icoanei Maicii Domnului, și apoi îi porunci ei și rudelor sale să se roage în chip ortodox. "S-a rugat cineva dintre rudele tale acum decedate făcându-și Semnul Crucii cu două degete?". "Spre marea mea durere toți s-au rugat așa în familia noastră."

Părintele Serafim medită puțin, iar apoi spuse: "Chiar dacă au fost oameni plini de virtuți, ei vor fi fost pedepsiți; Sfânta Biserică Ortodoxă nu acceptă acest fel de a se închina." Apoi, părintele întrebă: "Știi unde le sunt mormintele? Du-te maică la mormintele lor, fă trei metanii și roagă-te Domnului ca El să-i elibereze pe vecie". Mai apoi, rudele ei aflate în viață au urmat întru totul povețele părintelui Serafim. Un alt caz edificator a fost acela al unei femei care fusese adoptată de cei de rit vechi, pe când era o biată orfană în vârstă de trei ani. După moartea lor ea a intrat mai întâi în comunitatea acesteia, dar mai apoi a început o viață de pelerinaje și se ducea de la un staret la altul. "Singura mea grijă era aceea de a găsi pe cineva care putea să mă învețe pe mine, o păcătoasă, cum să-mi mântuiesc sufletul. Aveam și o îndoială. Eram îndoită în privința binefăcătorilor mei și anume dacă Biserica Ortodoxă se putea ruga pentru ei." În cele din urmă ajunse la Sarov. Vești despre părintele Serafim se răspândiseră deja în întreaga Rusie. "Am văzut o mulțime de oameni

pregătindu-se să meargă undeva. Am cercetat și mi s-a spus că toți se duceau la sihăstria părintelui Serafim. Deși eram foarte obosită după călătorie, totuși am uitat de odihnă și m-am dus împreună cu ei. Voiam să-l văd pe bătrân cât mai degrabă cu putință. Trecând de mânăstire, mergeam pe o cărare din pădure. Am mers cale de aproximativ două verste; cei mai puternici se aflau în frunte, dar eu zăboveam în urmă, urmându-i încetișor la coadă. Deodată, m-am uitat într-o parte și am văzut un bătrân cu chip luminat, cu păr alb și adus de spate, îmbrăcat cu o rasă albă și care strângea nuiele. M-am dus la el și l-am întrebat dacă mai era mult până la sihăstria părintelui Serafim. Bătrânul își puse jos sarcina de nuiele, mă privi plin de seninătate și mă întrebă ușor: «Ce dorești de la bietul Serafim, bucuria mea?» Doar atunci am înțeles cu adevărat că vorbeam cu starețul însuși și m-am aruncat la picioarele sale, rugându-l să mijlocească pe lângă Dumnezeu cu rugăciunile sale, pentru mine, nevrednica și păcătoasa." "Ridică-te, fiică Irina", spuse ascetul și se aplecă el însuși ca să mă ajute să mă ridic.«Tocmai te așteptam. N-aș fi vrut ca tu să fi venit aici pentru nimic pe lume, fiind atât de obosită» Am rămas uimită auzindu-mă chemată pe nume, de vreme ce nu mă mai văzuse niciodată până atunci, și tremuram toată de frică; nici nu puteam spune vreun cuvânt, ci doar îi priveam chipul îngeresc." Părintele Serafim îi înmânunche degetele în chip ortodox și o închină el însuși cu propria ei mână. "Închină-te așa", repetă el de două ori, "așa ne poruncește Dumnezeu." Și după o scurtă tăcere continuă: "Cât despre binefăcătorii tăi, dacă ai cumva o copeică dă-o fără teamă la Biserică pentru a fi pomeniți la proscomidie. Nu este păcat!" "După ce m-a binecuvântat, scoase crucea de aramă care îi atârna la piept pentru a o săruta și îmi dădu câțiva biscuiți din sacoșă. «Acum», spune el «mergi în numele Domnului!». Apoi, se grăbi să intre în pădure. Îmi târâi picioarele încet, înapoi spre mânăstire.

Cât despre tovarășii mei de drumeție, ei mai umblară încă mult timp, dar nu-l văzură pe stareț. Nici măcar nu m-au crezut atunci când le-am spus că îl văzusem." Dar dacă părintele Serafim vorbea de superioritatea Ortodoxiei față de credincioșii de pe stil vechi, cu atât mai mult o considera el superioară Romano-catolicismului. "El ne îndemna", citim noi în cronica de la Diveiev, "să apărăm cu tărie adevărul dogmelor Bisericii Ortodoxe, dând drept exemplu pe Sfântul Marcu al Efesului care a demonstrat o râvnă neclintită în apărarea Ortodoxiei la Sinodul de la Florența (a). El însuși a oferit diferite îndrumări cu privire la Ortodoxie, explicându-i esența și scoțând în evidență faptul că numai ea cuprindea adevărul de credință în Hristos în totalitatea și în puritatea sa. El ne-a mai oferit îndrumări și cu privire la modul de a o apăra. "Părintele Serafim", scrie autorul Cronicii "avea o dragoste și o evlavie deosebită pentru acei sfinți care cu râvnă au apărat credința Ortodoxă, precum au fost sfinții: Clement, papă al Romei, Ioan Hrisostom, Vasile cel Mare, Grigore Teologul, Atanasie al Alexandriei, Chiril al Ierusalimului, Epifanie al Ciprului, Ambrozie al Milanului și cei dimpreună cu dânșii numindu-i stâlpi ai Bisericii. El a făcut adesea referiri la viețile și nevoințele lor drept exemple de credință tare și neclintită. Lui îi făcea plăcere să vorbească despre sfinți ai propriei noastre Biserici - Petru, Alexe, Iona, Filip, Sf. Dimitrie al Rostovului, Sf. Ștefan, Sf. Serghie din Radonej și alți sfinți ruși și recomanda viețile acestora drept modele pe calea mântuirii. El cunoștea viețile sfinților din Pateric și din lucrările multor părinți ai Bisericii atât de bine încât putea să citeze pasaje întregi pe dinafară. "Vom introduce aici povestea unei

a) Obiectivul acestui Sinod a fost acela de a realiza o "unire" între Bisericile Ortodoxă și Romano-catolică sau mai degrabă, o subordonare a celei dintâi față de cealaltă. Dar această lucrare sortită eșecului, nu a fost acceptată nici de greci și nici de ruși.

extraordinare descoperiri oferită unui protestant, în care este certificată superioritatea Bisericii Ortodoxe chiar unui ascet al Bisericii apusene.

Sfântul Serafim și Sfântul Francisc de Assisi

Evenimentul pe care-l relatăm mai jos ne-a fost comunicat verbal în august 1931 de către Dl. K. care mai apoi ni l-a scris într-o scrisoare. Tocmai de această scrisoare vom face uz aici. Este un lucru pe deplin cunoscut că Sfântul Serafim știa în mod practic și a spus-o de mai multe ori că adevăratul creștinism se păstra în toată plenitudinea și puritatea sa în cadrul Bisericii Ortodoxe. Și ceea ce este mai surprinzător și mai convingător în cazul Sfântului sunt minunatele sale virtuți și plinătatea harului care sălășluia într-însul cu atâta "putere" (Marcu 9:1) așa încât rar s-a întâmplat chiar și în cazul sfinților de odinioară. Este suficient să amintim doar de convorbirea lui N.A. Motovilov cu Sfântul (în timpul căreia el a fost în chip minunat transfigurat precum Domnul pe muntele Tabor) pentru a dovedi fără cea mai mică urmă de îndoială faptul că Ortodoxia își păstrează în fapt puritatea, vitalitatea, plinătatea și desăvârșirea sa originară. Dar să citâm propriile sale cuvinte: "Avem credința Ortodoxă care nu are nici cel mai mic neajuns." "Mă rog lui Dumnezeu și vă rog fierbinte și pe voi" le spuse el cu o altă ocazie unor credincioși de rit vechi, "să mergeți la Biserica Greco-Rusească. Ea se află în deplina slavă și putere a lui Dumnezeu. Ea este călăuzită de Sfântul Duh. Acest lucru a fost atestat și de un practicant al unei alte confesiuni. Iată faptele. "Un prieten de-al meu", scrie Dl. K. "mi-a trimis o scrisoare scrisă în limba franceză și în care îmi comunica faptul că o doamnă din Alsacia îl roagă să-i trimită ceva despre Biserica Ortodoxă Rusă - o carte de rugăciuni sau ceva în legătură cu aceasta. Dacă nu greșesc, era în anul

1925. "I-a fost trimis ceva drept răspuns la scrisoarea ei și lucrurile au rămas așa câtva vreme. În 1927 mă aflam în acel loc și am încercat s-o cunosc, dar ea era plecată în vacanța de vară și am cunoscut-o doar pe soacra ei, o doamnă în vârstă, extrem de milostivă; o bună creștină, de o mare curăție a inimii. Ea îmi spuse că familia lor era de viță veche și nobilă din Alsacia și ei erau protestanți. Trebuie spus că în provincia Alsacia sătenii au credințe diferite, jumătate dintre ei fiind romano-catolici și cealaltă jumătate fiind protestanți. Ei merg la aceeași Biserică în care participă pe rând la slujbele lor. La capătul Bisericii se află un altar roman cu statui și alte obiecte de cult. Atunci când protestanții își fac propriile lor slujbe, ei trag o perdea în fața altarului catolic, își întind masa în mijlocul bisericii și se roagă. De curând a avut loc o mișcare în rândul protestanților alsacieni în favoarea cultului sfinților. Aceasta s-a întâmplat după apariția cărții lui Sabatier despre Sf. Francisc de Assisi. Deși protestant, el a fost cucerit de felul de viață al acestui sfânt după o vizită la Assisi. Familia prietenilor mei a fost și ea cucerită de această carte. Deși au rămas la religia protestantă, au simțit o insatisfacție cu privire la ea și, mai ales, au luptat pentru reconsiderarea Sfintelor Taine și a venerării sfinților. În plus, atunci când pastorul lor slujea ceremonia matrimonială, ei l-au rugat să nu mai tragă perdeaua peste altarul catolic așa încât să poată măcar admira statuile sfinților. Inima lor căuta deja adevărata Biserică.

"Odată tânăra soție era bolnavă și stătea în grădină, citind o carte despre viața Sfântului Francisc de Assisi. Grădina era în plină floare. Liniștea de la țară o cuprinse. În timp ce citea cartea, ațipi. «Nu știu cum s-a întâmplat», îmi spuse ea după aceea. «Deodată l-am văzut pe Sfântul Francisc însuși venind spre mine, și împreună cu el un bătrânel care arăta ca patriarhii de odinioară, adus de spate, dar strălucitor la chip», spuse ea, indicând astfel vârsta și înfățișarea sa venerabilă. El era îmbrăcat complet în alb. Ea se simți înspăimân-

tată, dar el se apropiară de ea și Sfântul Francisc zise: «Fiica mea, tu cauți adevărata Biserică. Ea se află acolo, unde se află el. Ea îi susține pe toți și nu cere susținere de la nimeni». Starețul cel îmbrăcat în alb rămase tăcut și zâmbi doar aprobator la cuvintele rostite de Sfântul Francisc. Vedenia luă sfârșit. Ea își reveni în sine. Și deodată îi veni un gând: «Acest lucru e legat de Biserica rusă», și îndată pacea pogorî în sufletul ei. După această vedenie a fost scrisă scrisoarea pomenită la început. Peste alte două luni mă aflam din nou în casa lor, și de data aceasta am aflat de la însăși femeia respectivă încă un detaliu. Ei angajaseră un muncitor rus. Atunci când a intrat în camera acestuia să vadă dacă era instalat confortabil, văzu acolo o iconiță și-l recunoscu într-însa pe bătrânul pe care îl văzuse împreună cu Sf. Francisc, atunci când atipise. Uimită și alarmată întrebă: «Cine este bătrânelul acela?» «Sfântul Serafim, sfântul nostru ortodox», răspunse muncitorul. Atunci ea înțelese sensul cuvintelor Sfântului Francisc despre adevărul care se află în Biserica Ortodoxă." Cu siguranță că Ortodoxia s-a manifestat în toată măreția și puterea ei în sfinți, dar noi, ortodocșii, am dobândit acest nume cu nevrednicie. Viața noastră nu e în concordanță cu înălțimea și plinătatea credinței noastre. Și lucrul acesta, de exemplu, l-a tulburat pe N. A. Motovilov, confidentul Sfântului Serafim.

"Odată", scrie el în remarcabilele sale amintiri, "mă aflam într-o stare de mare întristare, întrebându-mă ce s-ar putea întâmpla în Biserica noastră Ortodoxă dacă răul vremurilor noastre urma să se răspândească din ce în ce mai mult. Fiindcă eram convins că Biserica noastră se află în mare pericol atât din pricina păcatelor trupești și, la fel de mult, dacă nu chiar mai mult decât aceasta, din pricina necredinței răspândite de sectele nenumărate, inventii ale unor sofiști moderni. Doream foarte mult să știu ce-mi va spune părintele Serafim despre aceasta. În timpul îndelungatei și amănunțitei sale discuții despre Sfântul prooroc Ilie (așa cum am pomenit mai

înainte), el îmi spuse printre altele: «Atunci când Ilie Tezviteanul i s-a plâns Domnului despre poporul lui Israel, de parcă ei toți își plecaseră genunchii lui Baal, și a spus în rugăciunea sa că numai el, Ilie, rămăsese credincios Domnului, iar ei deja căutau să-i ia viața, ce i-a răspuns Domnul? Mai am șapte mii de bărbați în Israel care nu și-au plecat genunchii lui Baal" (III Regi 19:18). Așadar, dacă în regatul lui Israel care se îndepărtase de regatul lui Iuda (care rămăsese credincios lui Dumnezeu) și care ajunsese într-o stare de totală corupție, încă se mai aflau șapte mii de bărbați care rămăseseră credincioși Domnului, ce să spunem despre Rusia? Cred că în Israel nu erau mai mult de trei milioane de oameni pe vremea aceea. Și câți sunt acum în Rusia?» «Cam șaizeci de milioane», răspunsei eu. Iar el continuă: «De douăzeci de ori mai mulți! Deci, judecă și dumneata acum câți oameni avem care sunt credincioși lui Dumnezeu. Cei pe care i-a cunoscut de mai înainte, pe aceștia i-a și predestinat; pe cei predestinați de El, pe aceștia i-a și chemat; pe cei chemați El îi va și păstra și îi va proslăvi. Prin urmare, de ce să ne pierdem cu firea? Dumnezeu este cu noi. Cel ce se încrede în Domnul e ca muntele Sionului. Cel ce locuiește în Ierusalim nu va fi niciodată alungat. Sunt munți împrejurul Ierusalimului, iar Domnul îl înconjoară pe poporul Său. Domnul te va întări. Domnul îți este scutul din mâna ta cea dreaptă. Domnul îți va păzi ieșirile și intrările de acum și până în veac. Soarele nu te va arde ziua, nici luna noaptea».

"Iar când l-am întrebat ce voia să spună prin aceste lucruri și de ce mi le-a spus tocmai mie, părintele Serafim răspunse: «Am vrut să-ți arăt că în acest fel, ca pe lumina ochilor Săi, Domnul Își păstrează poporul Său, adică pe creștinii ortodocși, care-L iubesc din toată inima și cu tot sufletul lor și care Îi slujesc zi și noapte prin vorbe și fapte. În această situație se află cei care respectă toate regulile, dogmele și tradițiile Bisericii noastre răsăritene universale și cu limba lor măr-

turisesc predaniile ei și care în toate situațiile vieții lor acționează după sfintele porunci ale Domnului nostru Iisus Hristos.» Confirmând faptul că în Rusia sunt încă mulți ortodocși care sunt credincioși Domnului nostru Iisus Hristos și duc o viață cucernică, părintele Serafim i-a spus cândva unui prieten de-al meu (fie părintelui Gurie, cel care s-a ocupat de casa de oaspeți din Sarov, fie părintelui Simon care răspundea de ferma de la Maslisenk) că a văzut odată în duh întregul pământ al Rusiei acoperit de fumul subțire al rugăciunilor înălțate de credincioșii Domnului.

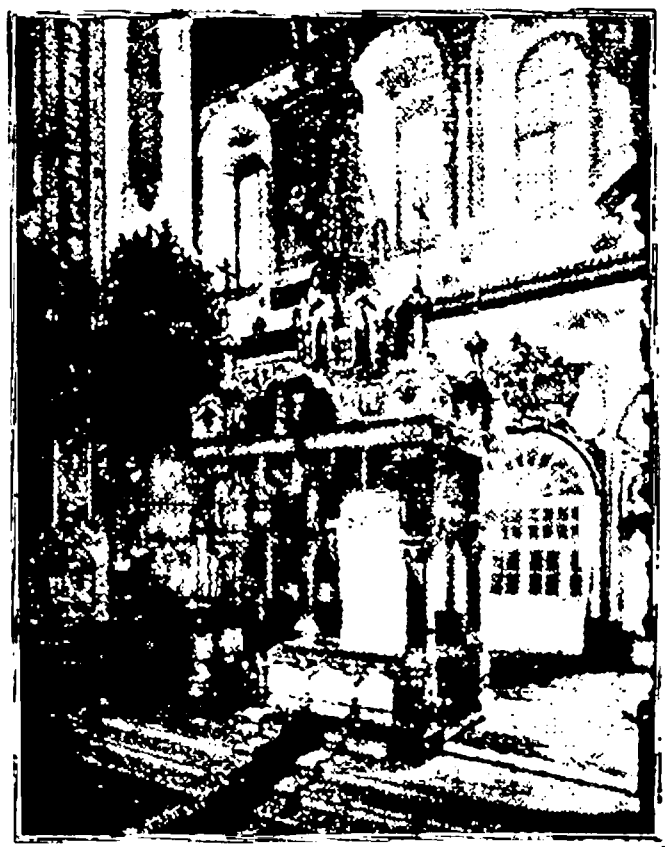

Mormântul Sfântului Serafim de Sarov așa cum arăta acesta înaintea izbucnirii revoluției bolșevice.

Aflarea moaștelor Sfântului Serafim, 1991. Redescoperite în arhivele muzeale ale Catedralei din Kazan, acolo unde fuseseră așezate de necredincioși, moastele Sf. Serafim au fost încă o dată redate ortodocșilor. Deasupra: moaștele purtate în cadrul unei procesiuni solemne, intonându-se imne pascale, de la Moscova la M-rea Diveiev.

Credincioșii se închină și sărută moaștele Sfântului Serafim.

Capitolul XI

Monahismul și lumea

Printre poveţele oferite de părintele Serafim, există şi unele ce se referă la felul de a trăi creştineşte în lume. Cu adevărat, înflăcăratul Serafim a iubit şi a preţuit incomparabil mai mult decât orice fecioria îngerească şi, ca atare, monahismul, de dragul căruia a părăsit lumea. Adesea, în discuţiile sale cu monahii, el lăuda plin de entuziasm viaţa monahală.

Odată, câţiva negustori din Kursk l-au vizitat la sihăstria lui în drumul lor spre casă dinspre Nijni Novgorod. Înainte de a-şi lua rămas bun l-au întrebat pe părintele Serafim: "Ce vrei să-i transmitem fratelui tău (Alexie)?" Sfântul răspunse: "Spune-i că mă rog pentru el la Domnul nostru Iisus Hristos şi la Prea Curata Sa Maică zi şi noapte." Iar atunci când aceştia au plecat, sfântul şi-a înălţat mâinile la cer şi plin de bucurie duhovnicească repetă de câteva ori în prezenţa surorii Paraschiva Ivanovna de la Diveiev, care se afla acolo, această doxologie la adresa monahismului: "Nimic nu e mai bun ca viaţa monahală! Nimic nu e mai bun!" Cu altă ocazie, atunci când un admirator al sfântului, I.Y. Karataiev, se întorcea în oraşul său natal, Kursk, şi l-a întrebat, de asemenea, dacă avea să-i dea vreun mesaj pentru rudele sale, Sfântul Serafim spuse, arătând spre icoanele Mântuitorului şi a Maicii Domnului: "Iată rudele mele. Cât despre rudele mele aflate în viaţă eu nu sunt pentru ele decât un cadavru viu." Iubea mănăstirea şi viaţa monahală atât de mult încât niciodată, nici măcar în gând, nu a regretat că părăsise lumea şi nici nu a voit să se întoarcă în lume. Iar atunci când sora Paraschiva s-a gândit să părăsească mânăstirea Diveiev într-un moment de slăbiciune sufletească, părintele Serafim a văzut acest lucru în duh şi a chemat-o la sihăstria lui.

A început s-o mângâie și să-i vorbească despre sine și viața sa din mânăstire. Iar în cele din urmă adăugă: "Am trecut prin toate ascultările vieții monahale, maică, și niciodată, nici măcar în gând, nu am părăsit mânăstirea." "În timpul discuției," povestea sora Paraschiva mai târziu, "toate gândurile mele s-au liniștit treptat, iar atunci când părintele Serafim a terminat am simțit o asemenea ușurare, de parcă vreun mădular bolnav ar fi fost tăiat cu un cuțit." Vom vedea mai departe, pe parcursul cărții, câtă dragoste arăta sfântul "orfanelor" sale de la Diveiev și cu câtă blândețe și bunătate vorbea el despre acestea chiar și străinilor. El a avut multe de suferit din pricina lor. "Ele vin la mine, maică", îi spuse el surorii Xenia Vasilievna (după cum scrie ea în amintirile sale), și bombăne la bietul Serafim pentru că eu împlinesc poruncile Maicii Domnului. Atunci, maică, am deschis "Proloagele" și le-am arătat din viața Sfântului Vasile cel Mare cum oamenii erau îndoiți de fratele său, Petru; dar Sfântul Vasile le-a demonstrat neadevărul bănuielilor lor și puterea lui Dumnezeu. Iar eu am spus: «Și fetele mele sunt înconjurate în Biserică de o întreagă ceată de îngeri și de către toate puterile cerești.» Și uite așa, maică, au plecat de la mine rușinate. Vezi, bucuria mea, ele sunt nemulțumite de bietul Serafim; ele se plâng fiindcă el ascultă și împlinește poruncile Împărătesei Cerurilor." O conversație deosebit de mișcătoare în ceea ce privește dragostea sa față de maici ne-a fost relatată de bătrâna maică Maria Vasilievna Nikasina. "Pe când eram căsătorită și încă mireancă, obișnuiam să mă duc împreună cu soțul meu la părintele Serafim. Odată m-a întrebat: «Ai văzut Diveievul și fetele mele de acolo, maică?» «Da, l-am văzut, părinte», răspunsei eu. «Și ai văzut albinele, maică?», mă întrebă el din nou. «Desigur, părinte, că le-am văzut» i-am răspuns eu. «Ei bine, maică», spuse el, «albinele freamătă mereu în jurul reginei lor, iar regina nu le părăsește niciodată. Iar fetele mele de la Diveiev sunt exact

ca albinele; ele vor fi mereu cu Maica Domnului». «Ah», am exclamat eu. «Cât e de bine să fii mereu așa, părinte». Iar eu mă întrebam în sinea mea: De ce oare m-am căsătorit? «Nu, maică, să nu mai gândești astfel», îmi răspunse el de îndată gândurilor mele. «Să nu le invidiezi pe fetele mele! Nu e bine. De ce să le invidiezi? E bine și pentru văduve acolo, maică! E bine și pentru văduve! Și ele vor fi acolo! Îți amintești de proorocița Ana; ai citit despre ea, nu-i așa? Ei bine, ea a fost văduvă; dar ce văduvă, maică!»" Această roabă a lui Dumnezeu a devenit mai apoi văduvă și și-a împlinit dorința de a intra în mănăstirea Diveiev. Iubind monahismul, sfântul îi socotea adevărați monahi și adevărate monahii doar pe aceia și aceia care intraseră în viața monahală pentru dragostea lor față de Dumnezeu și pentru mântuirea sufletului lor. În plus, nu era suficient să treci prin viața monahală doar la exterior, ci trebuia să dobândești și rezultate bune duhovnicești. Pentru a ilustra acest lucru trebuie amintit cazul unui anume seminarist. "În tinerețea mea", avea el să noteze mai târziu, "înainte de terminarea seminarului în 1827, am trăit sub oblăduirea părintelui Serafim vreme de aproape trei săptămâni din luna august în mănăstirea Sarov. Mă gândeam la monahism." Odată, părintele Serafim îl întrebă: "De ce vrei să ajungi monah? Probabil că îți displace ideea căsătoriei." Seminaristul răspunse: "Nu am avut niciodată gânduri rele cu privire la Sfânta Taină a Căsătoriei. Dar aș dori să fiu monah pentru a-L sluji mai bine pe Domnul." Atunci bătrânul spuse: "Binecuvântată să-ți fie calea! Dar ia aminte, scrieți aceste cuvinte ale mele nu pe hârtie, ci în inimă: învață rugăciunea minții în inimă. Doar rugăciunea dinafară nu e suficientă. Dumnezeu se uită la minte. De aceea, monahii care nu îmbină rugăciunea dinafară cu cea lăuntrică nu sunt monahi decât cu numele. Amintește-ți că adevărata mantie monahală este aceea de a purta cu bucurie calomniile și falsele acuzații. Dacă nu ai necazuri

nu ai parte nici de mântuire." Mai apoi acest tânăr a fost tuns în monahism cu numele de Nikon și și-a sfârșit viața ca arhimandrit în cadrul mânăstirii Balaklavsscy din Crimeea. Mulți i-au cerut părintelui Serafim binecuvântarea de a se retrage în Sfântul Munte Athos spre mântuirea sufletelor lor, dar el i-a sfătuit să-și lucreze mântuirea în Rusia ortodoxă. "Este foarte dificil acolo", obișnuia el să spună. "Dacă noi (monahii) plângem aici, a merge acolo înseamnă să plângi însutit; dar dacă noi nu plângem aici, e inutil să te gândești la sfânta comunitate." Cel ce îmbracă haina monahală așa cum se cuvine și după voia lui Dumnezeu are parte de mult har pretutindenea. Ascultați cu câtă bucurie i-a vorbit sfântul Elenei Vasilievna Manturova despre îmbrăcarea veșmintelor, comparând acest lucru cu nunta- cel mai fericit și mai sărbătoresc moment din viața omului. "Acum, bucuria mea", îi spuse părintele Serafim după ce o chemase de la Diveiev la sihăstria sa "este timpul să te logodești cu Mirele tău". Elena Vasilievna începu să suspine și strigă alarmată: "Nu vreau să mă căsătoresc, părinte!" "Încă nu mă înțelegi deloc, maică.", răspunse părintele Serafim cu blândețe. "Spune-i doar maicii starețe Xenia Mihailovna că părintele Serafim îți poruncește să te logodești cu Mirele tău, să îmbraci adică mantia cea neagră. Asta am vrut să spun prin căsătorie, maică! Ce mire ai, bucuria mea! Mirele tău este absent. Nu te întrista, ci veselește-te și fă-ți curaj. Așa că pregătește totul prin rugăciune, prin neîncetata rugăciune. Timp de trei ani să te pregătești, bucuria mea, pentru ca în acești trei ani să poți fii gata pregătită. O, ce bucurie de negrăit va fi atunci, maică! Vorbesc de tunderea ta în monahism, maică. Și de îndată ce vei fi tunsă în monahism, harul îți va umple inima din ce în ce mai mult. Cât de minunat va fi atunci! Atunci când arhanghelul Gavriil a apărut dinaintea Maicii Domnului și i-a dat vestea cea bună, ea a simțit o ușoară tulburare, dar a spus de îndată: "Iată roaba Domnului! Fie mie

după cuvântul tău" (Luca 1:38). Aceasta este nunta și Mirele de care-ți vorbesc, maică." Aici părintele Serafim compara tunderea în monahism cu cel mai mare și fericit eveniment - Întruparea lui Dumnezeu în pântecele Fecioarei. Te cuprind fiorii numai vorbind despre aceasta. Dar părintele Serafim vorbea din proprie experiență. Mirenii trebuie, de asemenea, să cinstească monahismul în inimă și în faptă, în așa fel încât să se bucure, cel puțin, într-o oarecare măsură, de harul monahismului prin intermediul altora. În acest scop, părintele Serafim îi povățuia pe oameni să facă milostenii la mânăstiri sau să muncească pentru ele.

Iar pe de altă parte, el spunea că oamenii care-i jignesc pe monahi și monahii vor fi aspru pedepsiți de către Domnul. Ivan Semionovici Melinkov, fratele Mariei, minunatul sfânt de care vom vorbi mai încolo, a devenit spre sfârșitul vieții sale monah la Sarov. Avea ascultare de portar și obișnuia să spună: "Pe când eram încă țăran și mirean lucram adesea pentru părintele Serafim. Și el mi-a prezis multe lucruri minunate despre Diveievo. Întotdeauna el spunea: «Dacă cineva îmi jignește orfanele (maicile) el va primi o mare pedeapsă de la Domnul; dar marea milă a lui Dumnezeu se va revărsa de Sus asupra oricui le ia apărarea și le ajută la nevoie. Oricine suspină măcar și le compătimește în inima sa, va fi răsplătit de Domnul. Și am să vă mai spun ceva, de care să vă amintiți: fericit este cel ce stă 24 de ore în Diveievul bietului Serafim, de dimineață până dimineață, căci Maica Domnului, Împărăteasa Cerurilor, vizitează mânăstirea Diveievo în fiecare zi." Dar cei ce și-au închinat cu totul viața Domnului, adică monahii și monahiile, trebuie să răsplătească tot binele prin rugăciuni și (ceea ce este mai surprinzător) părintele Serafim le-a spus chiar să nu mulțumească celor ce le-au oferit daruri. "Rugați-vă, rugați-vă mai presus de orice pentru toți cei ce vă fac bine", le învăța ei pe orfanele sale, "dar niciodată, niciodată nu-i mul-

țumiți binefăcătorului vostru prin cuvinte, fiindcă fără mulțumiri el își va căpăta întreaga sa răsplată pentru binele pe care l-a făcut. Dar mulțumindu-i pentru bunătatea sa față de voi, îl lipsiți de partea mai mare a recompensei pe care o merită pentru fapta sa bună. Oricine vă oferă un dar, nu vi-l dăruiește vouă, ci lui Dumnezeu. Nu voi trebuie să-i mulțumiți lui, ci el însuși trebuie să-l mulțumească Domnului fiindcă i-a acceptat darul." Dar a lua orice lucru de la o mânăstire, chiar și pentru propriile tale rude, era considerat de sfânt un păcat mare și periculos. "Aceasta e ca și cum ai aduce foc într-o casă. Oricui i-ai da acel lucru, el va arde totul împrejur; casa acestuia va fi distrusă și pierdută și întreaga sa familie va pieri din această pricină. Dacă ai ceva care-ți aparține, dăruiește-l. Dar dacă nu, înmulțește-ți rugăciunile, rugându-te cu o inimă înfrântă și smerită." Dar, pe de altă parte, monahismul însuși, dacă este practicat cu vrednicie, atunci mila lui Dumnezeu îl va umbri nu numai pe viețuitorul mânăstirii, dar mila Sa se va răsfrânge și asupra întregii sale familii. "Dacă ai venit la mânăstire povățuit de alții, sau în orice alt mod, nu te pierde cu firea. Acest lucru s-a întâmplat datorită faptului că te-a cercetat mila lui Dumnezeu. Dacă faci ceea ce îți spun te vei mântui și tu, precum și toți cei pe care îi ai în grijă. «...N-am văzut pe cel drept părăsit, nici seminția lui cerând pâine» (Ps. 36: 25)" În felul acesta îl învăța părintele Serafim pe un nou frate de mânăstire.

Dar același gând fu redat cu o deosebită tărie într-o discuție a sa cu rudele minunatei schimnice Marta, în vârstă de 19 ani, fostă sora Maria, după moartea acesteia. Atunci când sora ei cea mai vârstnică, Praskovia Semionovna Melinkova, maică la Diveiev, veni la părintele Serafim pentru sicriul pe care el îl făcuse pentru cea decedată, părintele îi spuse cuvinte pline de mângâiere: "Nu fii abătută, maică. Sufletul ei se află în Împărăția Cerurilor și lângă Sfânta Treime, la tronul

lui Dumnezeu. Iar întraga voastră familie se va mântui prin ea." După înmormântarea ei, părintele îi spuse fratelui ei Ioan, portarul pomenit mai sus, care pe atunci era un simplu țăran: "Vezi, bucuria mea, câtă milă i-a arătat Domnul! În Împărăția Cerurilor ea se află împreună cu sfintele fecioare la tronul lui Dumnezeu, lângă Împărăteasa Cerurilor. Ea este mijlocitoare pentru întreaga ta familie. Ea este schimonahia Marta. Eu am tuns-o în monahism. Ori de câte ori te afli la Diveiev, să nu treci niciodată pe lângă mormântul ei fără să îngenunchezi și să spui: «Maica noastră Marta pomenește-ne pe noi la tronul lui Dumnezeu în Împărăția Cerurilor! » Dar vai, nu chiar toți cei din mânăstire se vor mântui. Chiar printre orfanele mele de la Diveiev, unele nu vor fi iertate. Acest lucru i-a fost descoperit într-o minunată vedenie de către Maica Domnului însăși în anul 1830, la praznicul Adormirii Maicii Domnului. "Împărăteasa Cerurilor, părinte"- acest lucru a fost notat de părintele Sadovski, duhovnicul mânăstirii Diveiev - "Împărăteasa Cerurilor însăși l-a vizitat pe bietul Serafim. Și ce bucurie a fost pentru noi, părinte! Maica Domnului l-a acoperit pe bietul Serafim cu bunătatea ei de negrăit. «Prea iubitul meu fiu!», zise Prea Curata Fecioară, «Cere-mi orice vrei» Auzi părinte? Câtă milă ne arată Împărăteasa Cerurilor!" Și, deodată sfântul se lumină în întregime, strălucind în starea de extaz în care se afla. "Iar bietul Serafim", continuă sfântul, "ei bine, bietul Serafim a implorat-o pe Maica Domnului pentru orfanele sale, părinte. Iar el a cerut ca toate, toate micile orfane din mânăstirea lui Serafim să fie mântuite, părinte. Maica Domnului a promis să-i dăruiască această bucurie de negrăit bietului Serafim, părinte. Doar cu excepția a trei maici. «Trei dintre ele se vor pierde», spuse Maica Domnului." Auzind aceasta chipul strălucitor al bătrânului se înnegură. "Una va fi arsă, alta va fi măcinată de pietrele morii, iar a treia...Oricât de mult am încercat să-mi amintesc", scrie părintele Sadovski, "nu am reușit. E clar că nu-mi e dat să-mi amintesc de aceasta."

Peste alte șapte luni, sfântul avu o altă vedenie a Maicii Domnului, cea mai frumoasă dintre toate. Sora Evdokia Efremovna era, de asemenea, de față. După această vedenie, părintele Serafim își aminti de precedenta apariție a Maicii Domnului și-i spuse surorii Evdokia următoarele amănunte cu privire la ea: "Ascultă, maică! Cam o mie de persoane se vor strânge la mânăstirea mea. Și ele toate se vor mântui, maică. I-am cerut asta Maicii Domnului. Iar Împărăteasa Cerurilor a binevoit să împlinească smerita cerere a bietului Serafim. Milostiva noastră Stăpână a promis să le mântuiască pe toate, cu excepția a trei dintre ele, bucuria mea. Numai acolo, măicuță", continuă părintele Serafim după o scurtă perioadă de tăcere, "acolo toți în viața ce va să vie – toți vor fi împărțiți în trei grupuri: «uniții» care prin curăția lor, prin neîncetatele lor rugăciuni și prin felul lor de viață s-au unit cu Domnul; toată viața și suflarea lor este în Dumnezeu, și aceștia vor fi pururea cu Domnul; «aleșii» care vor face lucrările Mele și vor fi împreună cu Mine în casa Mea (Ioan 14: 2); și «chemații» care vor mânca doar pâinea noastră o vreme și pentru care există un loc întunecos. Nu vor avea pe ei decât o cămașă și vor plânge pururea. Aceștia sunt cei slabi și leneși, maică și anume cei care nu sunt preocupați de osteneala obișnuită și nu fac ascultare, ci sunt doar preocupați de propriile lor afaceri. O, cât de întunecos și greu va fi pentru aceștia! Ei vor sta într-un singur loc tot timpul, legănându-se de pe o parte pe alta." Și, luându-mă de mână, părintele Serafim începu să plângă amarnic. "Ascultarea, maică, ascultarea e mai mare decât postul și rugăciunea", continuă părintele Serafim. "Îți spun cu adevărat că nu-i nimic mai important ca ascultarea, maică. Iar dumneata să le spui tuturor acest lucru." Apoi mă binecuvântă și-mi dădu drumul în pace. Aici, sfântul deschide pagini pline de taină din viața ce va să vie, dar nu stă în puterea minții noastre pătimașe și limitate să le discutăm. Doar noi, mona-

hii, trebuie să ne amintim atât de cele trei suflete pierdute, cât și de acei mulți "chemați" care vai! nu au fost "aleși". Mai departe vom afla de soarta cumplită a două starețe osândite. Nu fără motiv sfântul a plâns pentru noi cei slabi și căldicei. Scoate-ne pe noi din această întinăciune, o, Doamne, pentru rugăciunile Maicii Tale și a Sfântului Serafim! Dar Sf. Serafim încheie cuvântul său despre cei "chemați" într-un fel ciudat, ca și cum, într-un fel, ei nu făceau parte dintre noi. "Treburile lor nu au nimic de-a face cu noi, maică. Lasă-i să ne mănânce pâinea pentru moment!" Întocmai, precum aceștia ar fi fost îndepărtați, surghiuniți, uitați de Dumnezeu! Și, deodată, îți vine în minte rugăciunea tâlharului: "Pomenește-mă, când vei veni în Împărăția Ta" (Luca 23: 42) Judecățile lui Dumnezeu sunt tainice. E mai bine să ne amintim de osândă și de "scaunul de judecată al lui Hristos" așa cum ne învață Biserica.

Stâlpi ai monahismului. Pictură murală din trapeza mânăstirii "Sfânta Treime", Jordanville, New York. De la stânga la dreapta: Sf. Atanasie Atonitul, Sf. Simeon izvorâtorul de mir, Sf. Teodor Studitul, Sf. Onufrie cel Mare, Sf. Macarie cel Mare, Sf. Ioan de la Rila, Sf. Casian Romanul.

Capitolul XII

Mirenii și căsătoria

Și acum să trecem mai departe la îndrumările oferite de Sfântul Serafim celor ce viețuiesc în lume. Citind despre discuțiile Sfântului Serafim cu mirenii și poveștele date acestora, ai un sentiment de venerație, frângere de inimă și uneori chiar uimire atunci când vezi cu câtă dragoste și blândețe îi trata pe aceștia. Uneori, se pare chiar că i-ar fi preferat pe mireni monahilor. Desigur, în realitate nu era așa. Deja am aflat părerea sa cu privire la superioritatea fecioriei. Dar, totuși, dragostea profundă și mila nemărginită pentru mireni este demnă de o atenție deosebită. Te gândești întotdeauna la mireni ca la niște oameni cu familii, cu copii, implicați în propriile lor treburi, unii în calitate de proprietari de pământuri, unii în cadrul armatei, unii în afaceri, dar cea mai mare parte trudind din greu, și aceștia sunt țăranii și muncitorii. S-ar părea că ei n-ar merita vreo atenție specială. Și, totuși, Sfântul Serafim îi întâmpina pe toți cu bucurie, aproape fără excepție și le acorda apelative pline de dragoste precum: "părinte", "maică", "comoara mea", dar cel mai adesea "bucuria mea", iar în situații mai solemne "excelență". Și în toate aceste situații el nu făcea deosebirea de rang social. Nu arareori se pleca până la pământ dinaintea oaspeților săi; adesea el săruta mâinile, nu numai ale clericilor, dar și ale simplilor mireni. Și în acest fel îi primea nu numai pe cei cucernici, dar și pe păcătoși. Și doar în foarte puține situații dădea dovada unei sfinte mânii. Aceasta se întâmpla atunci când observa mândrie, ipocrizie, sau răutate, ori viclenie ascunsă. Nu poți să nu observi faptul că, printre persoanele importante care se bucurau de intimitatea părintelui și de încrederea sa nu se aflau monahi, ci mireni. Unul dintre ei era Mihail Vasilievici Manturov,

cândva proprietar de fermă și posesor al unor terenuri din provincia Nijni Novgorod. Părintele Serafim îi spunea de obicei Mișenka. Soția sa, Ana Mihailovna era protestantă născută în Lituania. Ea îl bombănea mereu pe soțul ei fiindcă făcea ascultare necondiționată față de bătrân; dar, mai târziu, după minunata întâmplare a aprinderii candelei din casa ei de la sine, ea s-a smerit și și-a petrecut ultima parte a vieții tainic, ca monahie. Nikolai Alexandrovici Motovilov, moșier, era judecător de pace și inspector școlar în provincia Simbirsk. El își spunea sieși "robul lui Serafim". Cu binecuvântarea părintelui Serafim, s-a căsătorit cu o fată simplă, de la țară, fiica lui Ivan Melinkov (pe care deja l-am cunoscut), pe numele său Elena Ivanovna care a trăit până la canonizarea Sf. Serafim în 1903. Părintele Serafim l-a numit "furnizor" al mânăstirii Diveiev și l-a desemnat drept sprijin și ajutor al acesteia. Iar el s-a dovedit a fi demn de ascultarea primită, mai ales atunci când s-a ivit o persecuție împotriva mânăstirii. Cel de-al treilea colaborator apropiat și sfetnic în problemele mânăstirii de maici era tot un mirean căsătorit, părintele Vasile Nikitici Sadovski care a absolvit seminarul din Nijni Novgorod în 1825 și mai apoi a devenit duhovnicul mânăstirii Diveiev. Sfântul Serafim îl îndruma direct și avea deplină încredere în el. Acestor trei persoane, mireni și nu monahi, le-a încredințat părintele Serafim grija mânăstirii Diveiev, înaintea morții sale și a spus: "De nimeni să nu ascultați, înafara acestora." Un frate din Sarov, un anume Ivan Tihonov, care se autointitula "ucenicul lui Serafim" a încercat să se amestece în treburile mânăstirii, dar el era un om care, din pricina trufiei, a adus mari deservicii la Diveiev. Dar chiar și lui, părintele Serafim i-a descoperit multe lucruri în timpul vieții, spre mântuirea sufletului său.

"Nu veți avea alt părinte afară de mine", obișnuia să le spună părintele Serafim orfanelor sale. "Vă încredințez Maicii Domnului înseși; ea înseși vă va fi Stareță. Și prin ea toate se

vor împlini." Să ne amintim că ușile chiliei sale au fost deschise pentru prima oară nu monahilor și nici măcar severului episcop Iona, ci guvernatorului Bezobrazov și soției sale. Și dacă ne amintim de uluitoarea, prea minunata descoperire a părintelui Serafim - cereasca sa discuție referitoare la scopul vieții creștine, atunci când chipul său a fost transfigurat cu lumina taborică, aceasta ne face să ne întrebăm în mod involuntar de ce oare acest lucru a fost încredințat unui mirean, lui Motovilov "robul lui Serafim" și nu vreunui pustnic sau cel puțin părintelui Sadovski, care era preot. Pe lângă aceste personalități proeminente, se pot observa pe fundal mult mai mulți mireni: țărani precum Melinkoff și Eufim Vasiliev, o doamnă de viță nobilă - văduva Eropkina, Aksakova și alții. De fapt, toți cei care îl vizitau pe Sfântul Serafim îl considerau un prieten apropiat. Cum se poate explica oare această legătură a unui pustnic, a unui sihastru, a unui monah care era mort față de lume, cu cei ce trăiau în lume?

Părintele Serafim însuși a oferit de mai multe ori un răspuns la această întrebare în învățăturile sale (sau mai bine spus, e vorba de învățătura creștină obișnuită) despre esența creștinismului - dobândirea harului Sfântului Duh. Iar această dobândire nu este numai posibilă, ci chiar obligatorie pentru toți, fără excepție. În minunata sa discuție pe această temă, Sfântul i-a spus lui Motovilov: "Faptul că eu sunt monah și tu ești mirean este fără de nici o importanță. Ceea ce ne cere Dumnezeu este o adevărată credință în El și în Fiul Său Cel Unul Născut. Ca răsplată pentru aceasta, harul Sfântului Duh este dăruit de Sus cu îmbelșugare. Domnul caută o inimă plină de dragoste pentru Dumnezeu și aproapele nostru; aceasta este tronul pe care Lui Îi place să Se așeze și pe care El Se sălășluiește în plinătatea slavei Sale cerești. «Fiule, dă-Mi inima ta» (Prov. 23:26), spune El, «și toate celelalte ți se vor adăuga ție», fiindcă Împărăția lui Dumnezeu poate fi cuprinsă în

inima omului...Domnul îi ascultă la fel și pe monah și pe simplul mirean creștin cu condiția ca amândoi să fie ortodocși, ca amândoi să-L iubească pa Dumnezeu în adâncul sufletului lor și ca amândoi să aibă credință în El, măcar și cât o sămânță de muștar (Luca 17:6); și amândoi vor putea muta munții din loc" (Marcu 11: 23). Sfântul a avut o discuție asemănătoare cu un alt mirean, Bogdanov, cu puțin timp înainte de moartea sa. "Împărăția lui Dumnezeu nu este mâncare și băutură, ci dreptate și pace și bucurie în Duhul Sfânt" (Rom. 14: 17). Numai noi nu trebuie să dorim nimic din cele deșarte, ci doar ceea ce este de la Dumnezeu este bun. Fecioria e plină de slavă. Chiar căsătoria e binecuvântată de Dumnezeu: «Iar Dumnezeu i-a binecuvântat pe cei căsătoriți spunându-le creșteți și vă înmulțiți» (Gen. 1: 22). Doar vrăjmașul tulbură totul." Și astfel, toată silința noastră trebuie să ne-o dăm spre dobândirea harului Duhului Sfânt, sau, ceea ce reprezintă același lucru, Împărăția lui Dumnezeu. Și acest lucru ne este dăruit de Dumnezeu nu după statutul vieții noastre, ci după eforturile pe care le facem spre a atinge scopul vieții creștine. Și, prin urmare, nu există nici o deosebire esențială între monahi și mireni. Deosebirea poate fi doar de grad; dar chiar și atunci ea depinde de voința și nevoințele fiecăruia. Totuși, pe lângă toate acestea, existau și alte motive pentru care Sfântul Serafim întreținea astfel de relații cordiale cu mirenii.

Monahii erau deja pe calea mântuirii viețuind în mânăstire, dar mirenii aveau nevoie de o deosebită îngrijire și aceasta fiindcă ei veneau mai ales la părintele Serafim cu necazurile, durerile, problemele și bolile lor. Odată a venit la sfânt admiratorul și prietenul său duhovnicesc, starețul și fondatorul schitului Nadiaievski, preacuviosul ieromonah Timon. Pe jos, primăvara, când toate drumurile sunt inundate, el s-a îndreptat încet din provincia Kostioma în provincia Nijni Novgorod, să-și vadă iubitul părinte pe care nu-l mai văzuse

de peste 20 de ani. Ajungând la chilia sa, el a așteptat cu nerăbdare o fericită revedere cu sfântul bătrân. Dar părintele Serafim a continuat să primească alți oameni, atât bărbați cât și femei și doar spre seară l-a primit pe părintele Timon. Starețul căzu la picioarele Sfântului și îl întrebă cu tristețe: "De ce ai fost supărat pe mine, un păcătos și nu m-ai primit toată ziua?" Părintele Serafim i-a oferit un scaun prietenului său și cu o mare dragoste i-a spus: "Nu, nu a fost așa, părinte Timon! Te iubesc, dar am procedat așa fiindcă mata ești monah, și chiar pustnic. Așadar, trebuie să ai răbdare. Te-am și încercat să văd ce ai învățat după atâția ani trăiți în singurătate. N-ai părăsit-o cu mâinile goale, nu-i așa? Cât despre ceilalți oameni, aceștia sunt lumești și chiar bolnavi. Ei trebuie tratați și slobozîți cei dintâi fiindcă: "Nu cei sănătoși au nevoie de doctor, ci cei bolnavi" (Mat. 9:12), așa cum a spus Domnul. Dar cu dumneata e necesar să discutăm pe îndelete." "Și uite așa", își încheie părintele Timon amintirile, "am petrecut toată noaptea cu el în conversație." Aici voi pomeni sfatul pe care i l-a dat Sfântul părintelui Timon: "Seamănă, părinte Timon, seamănă! Seamănă pretutindenea grâul ce ți s-a dat. Seamănă în pământ bun, seamănă pe nisip, seamănă chiar și pe stâncă, seamănă la marginea drumului, seamănă printre spini. Într-un loc sau altul va încolți și va crește și va da roadă chiar dacă nu curând. Și nu ascunde în pământ talantul ce ți s-a dat ca nu cumva să fii chemat de Domnul spre a da socoteală de el, ci dă-l la zarafi ca să negustătorească aceștia cu el (Matei 25: 27). Încă un lucru trebuie să-ți spun, părinte Timon. Să nu ai nici un prietășug mai întâi cu vrăjmașii Bisericii lui Hristos, și anume cu ereticii și schismaticii, mai apoi cu cei ce nu țin sfintele posturi, și în al treilea rând cu femeile, căci ele ne vatămă mult pe noi, monahii. Deși, în sensul cel mai riguros al cuvântului, toți înafară de sfinți sunt bolnavi, cei care veneau la sfânt de la o distanță de sute și chiar mii de verste

erau bolnavi aparte. Cum putea el să nu-i mângâie pe aceștia înaintea monahilor? Voi pomeni un caz care nu a fost amintit în nici o altă biografie a sa, dar care este plin de mângâiere pentru orice suferind. În cartea "Sfânta pastoratie a unui preot" (scrisă de părintele Tihon), aflăm următoarele: "Un bărbat cu soția lui trăiau în dragoste și înțelegere, fiind amândoi oameni cultivați. Dar soțul avea o patimă - îi plăcea să bea vin. Cu timpul această patimă îl prindea din ce în ce mai mult în mrejele ei. Nici stăruințele fierbinți ale soției, nici propriile sale eforturi nu au dat vreun rezultat. Biata femeie se duse la Sarov, la părintele Serafim și-i spuse durerea cu lacrimi amare. Sfântul simți o mare compasiune față de ea, o mângâie și-i dădu următorul sfat, și anume să citească zilnic timp de patruzeci de zile Acatistul Maicii Domnului și acest lucru să-l facă în taină, neștiută de soțul ei. Ea s-a întors acasă și a început să facă ceea ce îi spusese bătrânul, dar patima bărbatului ei nu îl slăbea deloc. Spre sfârșitul celor 40 de zile, spre groaza și întristarea ei, patima beției atinsese paroxismul. Totuși, ea a continuat să citească zilnic un Acatist al Maicii Domnului. În cea de-a 40-a zi ceva extraordinar și neașteptat i s-a întâmplat soțului ei. Plin de umilință, acesta se duse la soția sa, îi ceru iertare pentru toate păcatele sale și pentru tot necazul pe care i-l provocase și îi promise să nu mai bea niciodată. Bietei femei, plină de bucurie, nu-i venea să-și creadă urechilor, dar ea îi mulțumeau Maicii Domnului și părintelui Serafim. Și din ziua aceea soțul ei se vindecă complet de patima sa."

Să discutăm acum despre alți mireni, mai ales despre cei care erau prieteni apropiați și de încredere ai sfântului. Mai există și un alt motiv aparte pentru care sfântul le acorda încredere: ei îi erau cu totul devotați și ascultători. Nu aceeași era situația cu cei mai mulți dintre monahii din Sarov; printre mulți dintre ei existau chiar neînțelegeri în ceea ce îl privea pe sfânt.

Dar pentru întemeierea unei comunități, și mai ales a unei comunități de femei, el avea nevoie de colaboratori a căror ascultare trebuia să fie totală. Viața ne demonstrează că este uneori mai ușor să găsești un suflet plin de simplitate la un mirean smerit decât la un monah cu părere de sine. Pe lângă aceasta, ar fi fost un motiv de scandal și de critici faptul de a încredința o comunitate de maici unor monahi. Chiar și un monah de o curăție desăvârșită precum Sfântul Serafim nu și-a vizitat niciodată propria sa comunitate de care se îngrijea cu excepția unei singure ocazii, după o înmormântare, pe când era ierodiacon.

Și chiar și atunci nu a rămas la masa de prânz, ci, în ciuda ploii, s-a întors pe jos la Sarov. Iar cu altă ocazie, când Biserica Nașterii Domnului fusese construită în Diveiev de către M.V.Manturov, iar părintele Pavel, care stătea într-o chilie alăturată de a sa, îl invită pe părintele Serafim la sfințirea ei, sfântul răspunse: "Nu! De ce să le tulburăm. Eu n-am să merg. Și să nu mergi nici dumneata. E mai bine să le oferim ce au nevoie. Ele vor face tot ceea ce trebuie cu propriile lor puteri. Nu e nevoie să mergem noi acolo." În ciuda a tot ceea ce am spus, nu este foarte clar de ce sfântul părea că îi preferă pe bunii mireni monahilor. Dar poate că putem descoperi un motiv în plus.

Inerția duhovnicească din rândul monahilor, precum și cea a ierarhilor și preoților pe care sfântul a respins-o atât de categoric, era limpede dovedită de felul de viață formal și de suprafață al acestora. Era vremea ca adevărații creștini să-și arate măsura credinței prin viața lor proprie. Oare nu și în vremurile noastre suntem martorii aceleiași situații, când cei ce ar trebui să aplice adevărul rămân indiferenți față de el, în vreme ce oameni care nu dețin vreo poziție oficială în cadrul Bisericii, simplii mireni cu vederi religioase, reprezintă temelia Bisericii? Iar cuvântul lui Dumnezeu se adeverește: "Cei de pe urmă vor fi cei dintâi" (Matei 19: 30).

Este binecunoscut faptul că printre proorocirile Sfântului Serafim una a rămas nepublicată fiindcă ar fi putut fi considerată drept o ofensă. Aceasta este profeția referitoare la decăderea membrilor Ierarhiei bisericești și lipsa lor de râvnă întru mărirea lui Dumnezeu. Nici mânăstirile nu se pot făli cu astfel de râvnă, fiindcă ele se preocupă mai mult cu organizarea exterioară, decât cu arta rugăciunii contemplative și cu sfințenia vieții.

Fără îndoială că în vremea noastră atât episcopii, cât și preoții vor fi trecând prin încercări curățitoare. Nu fără voia lui Dumnezeu mânăstiri care odinioară nu duceau lipsă de nimic, au fost închise, și chiar unele dintre cele mai bune.

Și, în fine, în zilele noastre de decădere a adevăratului creștinism în întreaga lume, nu este oare vremea să se înțeleagă faptul că creștinismul nu este numai pentru monahi și clerici, ci pentru întreaga lume, și ca atare, mai presus de orice pentru mirenii înșiși?

Nu este oare izbitor faptul că Mântuitorul Însuși a făcut prima Sa minune la nunta de la Cana Galileii prin preschimbarea apei în vin? Prin aceasta El a chemat umanitatea la o transfigurare duhovnicească și la o schimbare totală a vieții sale în lume. Acest lucru este posibil oriunde și pentru oricine. Iar esența sa constă în sfințirea sufletului și prin urmare a întregii vieți înconjurătoare. Este oare creștinismul doar un apanaj al monahilor? Nu, el aparține tuturor. Și toți suntem chemați la "dobândirea harului Duhului Sfânt" sau la Împărăția lui Dumnezeu de care Sfântul Serafim îi reamintea întregii lumi care uitase esența însăși a Creștinismului. Marele slujitor al lui Dumnezeu, Sfântul Simeon Noul Teolog, care a trăit în secolul al X-lea le amintea grecilor care se răciseră față de religie (atât monahi, cât și mireni) despre concepția lor uitată în ceea ce privește creștinismul drept viață în care puterea Duhului Sfânt se realiza în mod conștient. Importanța discursului Sfântului Serafim va fi în curând apreciată.

Și, astfel, ambele căi, cea monahală și căsnicia pot duce la mântuire. Problema alegerii uneia dintre ele este rezolvată în mod diferit de fiecare persoană în parte. Ambele au în mod esențial unul și același scop - dobândirea harului Sfântului Duh. Dar după gradul de lepădare de sine și asceză o viață monahală bună este superioară căsniciei. "Cel necăsătorit se îngrijește de cele ale Domnului, cum să placă Domnului" (I Cor. 7: 32). Dar calea monahismului este mai grea, mai dură. "Viața monahală nu e potrivită oricui", îi spunea Sfântul unei doamne în vârstă. Prin urmare, e limpede că oamenii trebuie în general să aleagă calea căsniciei care este binecuvântată de Dumnezeu. Dar și în acest caz Dumnezeu nu forțează pe nimeni să aleagă împotriva voinței sale. "Domnul nu obligă pe nimeni să accepte fecioria" spunea părintele Serafim, dar, deodată, adaugă: "De poți crede, toate sunt cu putință celui ce crede" (Marcu 9:23). Și doar în cazuri evidente de incompatibilitate cu fecioria și din pricina lipsei de hotărâre, e mai bine și mai sigur să urmezi calea căsniciei fără nici o teamă și a dobândi mântuirea pe această "cale de mijloc", după spusele Sfântului Grigorie Teologul. Și la urma urmelor, ambele căi sunt "daruri de la Dumnezeu", căci amândouă ne sunt oferite drept căi de mântuire, așa cum ne spune limpede Sfântul Apostol Pavel: "Eu voiesc ca toți oamenii să fie cum sunt eu însumi. Dar fiecare are de la Dumnezeu darul lui: unul așa, altul într-alt fel" (I Cor. 7: 7). Nici zidurile și nici mobila bogată nu formează un cămin. Milionarii din minunatele lor locuințe pot să nu știe vreodată că au un cămin. Dar acolo unde există relații bune, acolo unde dragostea îi unește pe toți membrii familiei și pe aceștia cu Dumnezeu, acolo întotdeauna poți afla fericirea. Căci bunele relații sunt pretutindenea un colț de rai. Monotonia și suferința nu pot exista acolo unde este dragoste. Dar focul dragostei trebuie păstrat să ardă cald și luminos cu lemnul cel dulce al jertfei. Învățându-ne să-i elimi-

năm pe "eu" din viață, Domnul ne arată secretul fericirii, ceea ce sfinții numesc extazul uitării de sine. Fiindcă dumnezeiasca dragoste este mereu plină de uitare de sine, caută să dăruiască mai mult decât să primească, să slujească, mai degrabă decât să i se slujească, să iubească mai degrabă decât să fie iubită și jertfește totul pentru Cel iubit. Numai atunci devine dragostea cu adevărat foc sfânt și curat în inimă și nu o flacără urâtă de poftă trupească. Căsnicia creștină este o lucrare de o viață. Ea este ușoară doar în situații ideale. Fidelitatea până la sfârșit, spunea Sfântul Serafim, este esențială pentru a te bucura de fericire. Dacă creștinii descoperă că nu pot conviețui, iar ei continuă să trăiască împreună pentru casele lor, pentru copiii lor, pentru Biserică și pentru Dumnezeu, acest lucru poate însemna multă suferință, dar acest fel de căsnicie este cale către cer. Fiindcă numai cei ce-și iau crucea Îl pot urma pe Hristos.

Rugăciunea, discernământul și, mai ales, experiența unor înțelepți duhovnici înzestrați cu intuiție duhovnicească ne va conduce la cunoașterea voii lui Dumnezeu și la acceptarea propriului "dar al lui Dumnezeu". Dar dacă ești încă nesigur sau îndoit, ar trebui să alegi calea căsniciei care, fiind un dar al lui Dumnezeu, este de asemenea, bună și binecuvântată și nu blamabilă, (să ne ferească Dumnezeu de o astfel de blasfemie!), și să ne nevoim pe această cale. Oricum, atunci când Domnul ne trimite duhovnici plini de Duh, ar trebui să socotim acest lucru drept mila lui Dumnezeu și să facem apel la ei în situații îndoielnice. De aceea multe persoane i-au cerut Sfântului Serafim binecuvântarea pentru a alege viața monahală. Iată ce ni se povestește în Cronică: "În anul 1830, un frate de la mânăstirea Glinsky care încă nu se hotărâse în ceea ce privește calea ce o avea de urmat în viață, veni cu această intenție la mânăstirea Sarov și-l întrebă pe părintele Serafim dacă era binecuvântarea lui Dumnezeu pentru el ca

să ajungă monah. Tânărul nu se prea cunoștea pe sine și nu era sigur de chemarea sa; el ezita între lume și mânăstire. El nu avea cui să-i descopere gândurile. Nu era nimeni care să-i fi putut rezolva problema vieții sale. Și, astfel, fratele veni la părintele Serafim, căzu la picioarele sale și-l rugă să-i ușureze sufletul din tumultul îndoielilor, întrebând: «Este voia lui Dumnezeu ca eu și fratele meu, Nicolae să alegem viața monahală?». Oare nu-l întrebase părintele Serafim cu ani în urmă același lucru pe părintele Dositei din Kiev? Și iată că îi răspunse astfel fratelui: «Mântuiește-te pe tine și pe fratele tău!». Apoi medită preț de o clipă și zise: «Îți amintești de viața lui Ioanichie cel Mare? Pe când umbla printre munți și căderi de ape, s-a întâmplat ca toiagul din mână să-i scape și să cadă într-o prăpastie. Era cu neputință să ia toiagul, iar fără acesta Sfântul nu putea merge mai departe. Dintr-o profundă durere el strigă către Domnul Dumnezeu, iar un înger al Domnului în chip nevăzut îi dădu un alt toiag».

Spunând acestea, părintele Serafim îi puse fratelui propriul său toiag în mâna dreaptă a acestuia și spuse: «E greu să îndrumi sufletele omenești! Dar printre toate încercările și necazurile tale în îndrumarea sufletelor fraților, îngerul Domnului va fi permanent cu tine până la sfârșitul vieții tale». După aceasta, fratele s-a hotărât să intre într-o mânăstire. La tunderea sa în monahism el a primit numele de Paisie, iar în anul 1856 a fost numit stareț al mânăstirii cenobitice Ciurkinsky din Astrahan. Peste alți șase ani fu ridicat la rangul de arhimandrit în cadrul aceleiași mânăstiri. În acest fel el a devenit, așa cum prevăzuse părintele Serafim păstor de suflete omenești. Iar fratele său, despre care părintele Serafim spusese: «Mântuiește-ți fratele», a intrat într-o mânăstire sub numele de Nazarie și și-a sfârșit viața în mânăstirea Sfântul Gheorghe din Kozeletk, în calitate de ieromonah." Cât de hotărâtor reușea părintele Serafim cel plin de Duh să determine soarta celor care îi cereau sfatul!

De curând, la Academia Teologică din Sankt Petersburg, era un student pe nume Nikolai V. S. Pentru blândețea lui colegii săi îl porecliră Kolecika. În cel de-al doilea sau al treilea an de studii el se gândi să intre în monahism. El medita și se ruga și ceru părerea câtorva persoane îndulhovnicite. Dar nimeni nu-i dădu un răspuns hotărât, decisiv. "Poți fi monah, dar ai putea fi și un bun preot de parohie", spuneau cei cu care vorbea. "Kolecika" nu era mulțumit, iar dorința sa de a intra în monahism creștea. Canonizarea Sfântului Serafim și expunerea moaștelor sale avusese loc cu puțin timp înainte de toate acestea. Doi ani mai târziu un prieten de-al său manifestă dorința de a i se închina Sfântului și se duse la Sarov. De acolo, încărcat cu mici suveniruri de la mânăstire, se întoarse la Academie la începutul anului școlar. Întâmplător, îi aduse lui Kolia o iconiță de-a sfântului. El îi purta de multă vreme o adâncă veneratie făcătorului de minuni din Sarov, chiar dinaintea canonizării sale. Prietenul său nu avusese vreo intenție aparte să-i ofere acest dar. Dar așa s-a întâmplat. După ce a primit darul, așa cum i-a spus el după aceea prietenului său, Kolea a hotărât să-i ceară Sfântului în rugăciune să-i rezolve în cele din urmă chinuitoarea sa problemă cu privire la monahism. El voia doar să știe un singur lucru: era oare voia lui Dumnezeu ca el să ajungă monah?

"Și uite așa", îi spuse acesta prietenului său, "am pus icoana de la tine dinaintea mea în dormitor și i-am spus cu voce tare Sfântului meu: «Părinte, Sfinte Serafim, mare făcător de minuni al lui Dumnezeu! Tu însuți ai spus pe când trăiai ca să venim la mormântul tău și să-ți spunem totul de parcă ai fi în viață. Iubite părinte! Sunt destul de chinuit de problema mea cu privire la monahism: Spune-mi, este oare voia lui Dumnezeu ca eu să devin monah sau nu? Iată, voi face trei metanii dinaintea ta, ca și cum ai fi în viață; iar apoi îți voi deschide "Viața" (cred că era cartea lui Levițchi despre

Sfântul Serafim) și acolo unde îmi va cădea privirea, acela să fie răspunsul pentru mine»". Și făcu așa cum spusese. Făcu trei metanii, deschise "Viața" pe partea stângă și ochii îi căzură pe paragraful care începe cu următoarele cuvinte: "În anul 1830, un frate de la mânăstirea Glinsky..." pe care tocmai l-am citat. Nikolai V.S. se umplu de bucurie și începu cu lacrimi să-i mulțumească făcătorului său de minuni care acum îi binecuvântase chemarea într-un chip asemănător. Îndoielile sale luaseră sfârșit. Și curând, în loc de robul lui Dumnezeu Nikolai, el deveni după tunderea sa în monahism "fratele nostru Serafim", fiind numit astfel datorită minunatei descoperiri făcute lui de către Sfânt. S-au împlinit și alte amănunte din aceeași povestire cu fratele de la mânăstirea Glinsky. Fratele Serafim deveni ulterior păstor de suflete și anume episcop. S-a mai întâmplat un alt lucru extraordinar cu privire la propriul său frate, la care Nikolai V. S. nu se gândise în timpul rugăciunii sale, întrucât era preocupat doar de sine. El mai avea un frate care, din când în când suferea de dureri de cap și de o inexplicabilă teamă. În momentele acelea, fratele său mai mare, Nikolai îi era de mare ajutor, mângâindu-l și înveselindu-l. Și deodată se ivi răspunsul și pentru el: "Mântuiește-ți fratele". Așa și făcu. După ce a absolvit Academia, părintele Serafim își luă mama (văduvă) și fratele spre a vieții cu el. Apoi îl tunse în monahism și-i dădu numele de Serghie. Acum, acesta este arhimandrit și își lucrează mântuirea împreună cu fratele său, episcopul. În ceea ce o privește pe mama lor, ea s-a săvârșit în pace. Desigur, noi nu trebuie să facem o regulă din acest mod de a afla voia lui Dumnezeu, căci se aseamănă cu ghicitoria și nu este aprobat de Biserică.

În istoria comunității Diveiev s-a stârnit o mare controversă în acest sens. Nectarie, episcop de Nijni Novgorod, în a cărui eparhie se afla această mânăstire de maici, a voit să numească în calitate de stareță pe o anume soră Glicheria

Zaniatovna, împotriva dorinței majorității surorilor care doreau să rămână cu stareța lor de mai înainte, Elisabeta Usakova.

În acest scop, împotriva uzanțelor, el a făcut uz de metoda tragerii la sorți, înscriind numele maicii Elisabeta, al surorii Glicheria și al unei alte surori, Paraschiva Ierofeieva. Sorții au ales-o pe Glicheria care avea doar 40 de susținătoare, în timp ce restul de 400 erau de partea maicii Elisabeta. Acest lucru dădu naștere unui proces de notorietate.

Și iată ce a scris răposatul mitropolit Filaret al Moscovei în rezoluția sa: "Am aflat că Prea Sfinția sa consideră tragerea la sorți ca pe voia lui Dumnezeu, și prin urmare socotește acest caz ca fiind peste hotărârea Sfântului Sinod". Mitropolitul Filaret consideră această părere ca fiind eronată. Mai apoi, aceeași părere a fost exprimată de către Sfântul Sinod; rezolvarea problemei prin tragere la sorți a fost anulată, și maica Elisabeta a fost reinstalată în scaunul stăreției. În ceea ce le privește pe sora Glicheria și pe cele ce o susțineau, acestea au fost îndepărtate din mânăstire. A fost din nou restabilită pacea.

Un alt ierarh, unul dintre conducătorii Bisericii scria cu privire la un alt caz: "Ar trebui să ne rugăm ca Domnul să ne arate calea și să ne încununeze lucrarea cu deplin succes; dar o hotărâre ar trebui luată doar cu convingerea clară a temeiniciei sale, iar noi trebuie să ne asumăm întreaga responsabilitate pentru luarea unei astfel de hotărâri".

Dacă am amintit de cazul fratelui, acesta nu a reprezentat o regulă, ci doar o situație excepțională de manifestare a voii lui Dumnezeu, lucru care mai apoi a fost adeverit în faptă. Sfinții Părinți, Varsanufie cel Mare și alții, cuprinzându-l și pe autorul "Războiului nevăzut", recomandă următoarea cale în rezolvarea îndoielilor. După ce lăuntric ai renunțat la propria ta voie și la părerile tale preconcepute, îndreaptă-te către Dumnezeu de trei ori în rugăciune, așa cum a procedat Dom-

nul în grădina Ghetsimani, iar apoi meditează la problema respectivă din nou în sufletul tău, asumându-ți întreaga răspundere. După aceea, acceptă hotărârea spre care înclină balanța inimii tale, oricât de firavă ar fi aceasta. Dar pe lângă toate acestea darul discernământului este un dar aparte al lui Dumnezeu acordat de către Sfântul Duh: "Că unuia i se dă prin Duhul Sfânt cuvânt de înțelepciune... altuia deosebirea duhurilor" (I Cor. 12: 8-10), spune Sfântul Apostol Pavel.

Iar Sfântul Serafim ne învață: " Starețul, în calitate de păstor al oilor raționale, trebuie să aibă darul discernământului pentru a putea oferi oricând povețe folositoare tuturor acelora care îi cer să le fie călăuză." Iar după spusele Sfântului Petru Damaschinul: "Nu ne putem încrede în oricine spre a primi sfaturi atunci când avem nevoie de ele, ci numai de la acela care a primit de la Dumnezeu darul discernământului și printr-o îndelungată practică ascetică a dobândit pătrundere duhovnicească." Dar, pe lângă faptul de a fi un dar a lui Dumnezeu, discernământul se dobândește după spusele Sfântului Serafim, printr-un neîncetat studiu de zi și de noapte al Sfintei Scripturi, legea Domnului." În cele din urmă el ne mai arată și o altă cale spre dobândirea acestuia: "Cel ce este ascultător face mari progrese în zidirea sufletului său; și, în plus, el dobândește astfel o înțelegere a lucrurilor și ajunge la căință." Atunci când există porunca directă a unei autorități competente, părintele Serafim ne arată că aceasta trebuie împlinită fără ezitare, de dragul sfintei ascultări. Nu trebuie discutate și judecate problemele stareților și ale celor ce ne sunt superiori. Altminteri noi jignim Măreția lui Dumnezeu, cu voia căruia au fost numite autoritățile: "Căci nu este stăpânire decât de la Dumnezeu; iar cele sunt, de Dumnezeu sunt rânduite" (Rom. 13:1).

"Cel ce face ascultare, face ascultare în orice. Dar cel ce a renunțat la voia sa într-un anumit lucru și nu a renunțat la

voia sa în alt lucru și-a făcut propria sa voie chiar și în cele ce a renunțat." "Ceea ce se face după voia proprie nu este lucru bineplăcut lui Dumnezeu, chiar dacă poate părea bun." De aceea sfântul insista asupra ascultării în cazul tuturor "monahilor" și mai ales în cazul "orfanelor" sale. "Ascultarea e superioară postului și rugăciunii", repeta el permanent.

Mirenii își au propria lor cale, dar și aici, după cum vom vedea, există căi aparte de ascultare și de descoperire a voii lui Dumnezeu. Și aici, în lume, nu este numai posibil, ci chiar imperativ ca oamenii să ducă o viață sfântă pentru a-și lucra propria lor mântuire, fiindcă lucrarea și scopul Bisericii este de a face sfinți în orice domeniu al vieții. Este imposibil ca noi să adunăm toate poveștele Sf. Serafim; de fapt, nu totul a fost publicat. Deci, vom selecta ceea ce este de cea mai mare importanță și de folos practic pentru cei ce trăiesc în lume.

"La porțile sfintei mânăstiri – gravură executată de V. P. Pavlov din cartea "Pelerinul rus", 1897.

Capitolul XIII
Evlavia în lume

Atunci când discuta cu mireni, Sfântul Serafim dovedea o percepție suprafirească a stării duhovnicești a fiecărei persoane. Era de parcă el ar fi văzut sufletul celeilalte persoane înlăuntrul său. Și, de aceea, povețele sale erau nu îndrumări generale, ci ele răspundeau sentimentelor și gândurilor ascunse ale vizitatorilor săi. Și îi mai povățuia pe oameni să se adapteze ei înșiși la felul de a fi al celorlalți. Cu omul obișnuit trebuie discutate lucruri obișnuite; dar cu o persoană dotată cu înțelegere duhovnicească, trebuie discutate lucruri cerești. Uneori nu e nevoie să se discute deloc lucruri duhovnicești "mai ales atunci când nu bagi de seamă vreo oarecare dorință de a le asculta." Dar, întrucât cei ce veneau la el, veneau cu sufletele deschise, Sfântul Serafim nu numai că le arăta dragoste, dar își revărsa tot ceea ce avea în propriul său suflet. "Adesea", scrie autorul Cronicii, "el le descoperea oaspeților săi cele mai ascunse gânduri ale acestora, iar atunci șuvoaie de lacrimi izbucneau chiar de la cei ce aveau inimi tari, împietrite." Și toți plecau ziditi duhovnicește, uneori pentru tot restul vieții lor. După Sfântul Serafim, sau mai degrabă conform învățăturii creștine în general, oricine poate și trebuie să-și lucreze propria sa mântuire în orice profesie sau stare de viață. Marele Apostol Pavel spune același lucru: "Așa cum a dat Domnul fiecăruia, așa cum l-a chemat Dumnezeu pe fiecare astfel să umble. Și așa rânduiesc în toate Bisericile. Fiecare, în chemarea în care a fost chemat, în aceasta să rămână. Ai fost chemat fiind rob? Fii fără grijă. Iar de poți să fii liber, mai mult folosește-te! Căci robul care a fost chemat în Domnul, este un liberat al Domnului. Tot așa cel chemat liber este rob al lui Hristos" (I Cor. 7: 17-22). Prin urmare, în viața și îndrumările Sfântului Serafim noi nu observăm nici o depreciere

a vieții de familie, nici o recomandare necondiționată a monahismului, nici o defăimare a celor bogați dacă aceștia sunt smeriți și evlavioși și nici o preferință față de cei săraci dacă aceștia nu trăiesc o viață duhovnicească. Cu adevărat totul constă în paza poruncilor lui Dumnezeu (a). Clerici, persoane oficiale, ofițeri sau ostași, negustori și cel mai adesea, mulți țărani veneau la el, iar părintele Serafim îi primea pe toți în același fel plin de prietenie, dragoste și seriozitate; tuturor le oferea povețele, mângâierea și răspunsurile de care aceștia aveau nevoie. Mai presus de orice, câți nu veneau la el cu probleme legate de căsătorie și uneori chiar de monahism! Iar el le rezolva îndoielile și necazurile cu atâta credință încât se părea că însuși atotvăzătorul ochi al lui Dumnezeu ar fi privit prin el. Adeseori el nu oferea decizia care era așteptată. Iată câteva exemple surprinzătoare. Odată l-au vizitat două doamne. Una era tânără și aparținea unei familii de negustori; cealaltă era de vârstă medie și era de viță nobilă. Cea de-a doua nutrea o mare dorință pentru viața monahală, dar părinții nu-i dădeau binecuvântarea; cea dintâi nici măcar nu se gândea la monahism. Dar pătrunderea duhovnicească a sfântului l-a făcut să le dea povețe care reprezentau exact contrariul intențiilor lor. Cu tărie el a îndemnat-o pe nobila doamnă să se căsătorească. "Viața de familie", îi spuse el, "este binecuvântată de Dumnezeu Însuși. Este doar de trebuință ca ambele părți să respecte fidelitatea matrimonială, dragostea și pacea. Dumneata vei fi fericită în căsătorie. Monahismul nu este pentru dumneata. Viața monahală este grea; nu oricine îi poate face față. Dar sfântul îi spuse celei tinere să intre în monahism, și îi spuse chiar și numele mânăstirii unde se va mântui. Ambele vizitatoare au plecat nesatisfăcute de discuția avută și l-au părăsit pe bătrân dezamăgite. Dar ulterior totul s-a întâmplat așa precum prezisese părintele Serafim.

a) Acest citat reprezintă o modificare a originalului din I Cor. 7: 19 așa cum ni-l oferă Sfântul Serafim.

Gândul binecuvântării pentru viața de familie era adesea rostit oaspeților săi. Odată un tânăr îl vizită și-i ceru să-l binecuvinteze pentru a intra într-o mânăstire. Dar sfântul dorind să-i încerce tăria de caracter și să-l întărească în bunele sale intenții, îi vorbi despre căsătorie: "Nu toți pricep cuvântul acesta" (Matei 19: 11), iar Domnul nu-i constrânge să procedeze astfel. Dar, adăugă el: "De poți crede toate sunt cu putință celui ce crede" (Marcu 9: 23). Rămâi în lume, căsătorește-te. Să nu-ți uiți îndatoririle conjugale și ospitalitatea. Să practici virtuțile care vor fi pomenite la înfricoșătoarea judecată a lui Dumnezeu, după cuvântul Sfintei Evanghelii: "Flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; gol am fost și M-ați îmbrăcat" (Matei 25: 35-36). Iată unde îți vei afla mântuirea! Și, de asemenea, ia aminte la curăție. Să rămâi în curăție miercurea și vinerea, precum și duminica și în toate sărbătorile. Fiindcă nepracticând abstinența miercurea și vinerea, copiii se nasc morți, iar neluând în seamă sărbătorile și duminica soțiile mor la nașterea copiilor." Tânărul se întoarse acasă, dar povețele părintelui Serafim îi aprinseră și mai mult dorința de a intra în viața monahală, iar peste un an și jumătate el se închinovie în mânăstirea Sarov.

Uneori părintele Serafim unea viețile oamenilor care nu se mai întâlniseră niciodată. Un ofițer veni să-l ceară binecuvântarea pentru a se căsători. Părintele Serafim îi spuse că mireasa lui se afla deja acolo la arhondaric. Această tânără veni și ea pentru a lua binecuvântare spre a se căsători. "Mirele tău se află aici la Sarov", îi spuse bătrânul. Tinerii făcură cunoștință, iar mai apoi amândoi veniră la sfânt care le dădu binecuvântarea spre a se căsători. Căsătoria lor fu una extrem de fericită. Sfântul Serafim vedea adesea ce se va întâmpla cu familiile în viitor. Un tată îi aduse fiica, încă pruncă, spre a fi binecuvântată. Sfântul o privi și spuse: "Ea va avea o cale grea în viață. Ea se va căsători cu un bărbat care nici măcar nu va avea habar de Dumnezeu."

E. P. Gooseva, o tânără femeie, soția unui negustor din Elatma, veni la Sfânt. El o luă de mână, o conduse în chilia sa și, sărutând-o pe cap, îi spuse: "Acest cap va cunoaște multă suferință! Vei însămânța cu durere și vei culege totul cu bucurie." Și chiar așa s-a întâmplat. "Am avut mulți copii", spunea ea mai apoi, "iar el mi-a prezis adevărul printr-o parabolă. I-am crescut, i-am căsătorit pe toți și i-am îngropat pe toți. Iar acum sunt singură pe lume."

Celor care erau căsătoriți, părintele Serafim nu le îngăduia să se despartă, indiferent cât de greu le-ar fi fost, chiar sub pretextul unei vieți interioare de curăție. A existat un astfel de caz. Cei doi soți s-au despărțit și și-au împărțit copiii. Soțul s-a dus la Sarov și a venit la părintele Serafim. De îndată ce l-a văzut Sfântul, a început să-l dojenească zdravăn, împotriva așteptărilor sale, spunându-i pe un ton amenințător: "De ce nu stai împreună cu soția ta? Du-te la ea, du-te!" Soțul cel dojenit îl ascultă pe Sfânt și se reîntoarse la soția sa, petrecându-și restul vieții în armonie și unitate. Oricum, se cunosc două situații în care Sfântul Serafim a binecuvântat oameni căsătoriți să intre în mânăstire, dar aceasta a avut loc în condiții aparte.

Un vizitator evlavios al mânăstirii a făcut jurământ că va intra în monahism. Dar, întorcându-se acasă, s-a căsătorit și a avut doi copii. Oricum, conștiința nu-i dădea pace, și la sfatul monahilor din Sarov, apelă la sfântul bătrân. Acesta îl văzu ieșind din chilia sa pe părintele Serafim cu o sapă în mână și se aruncă la picioarele sale, rugându-l să-l povățuiască și cerându-i din nou binecuvântarea pentru mult dorita viață monahală. Sfântul ascultă totul și îi spuse: "Dacă vei respecta toate regulile monahale cu strictețe după jurământul dat, mergi pe calea aceasta în pace." Apoi bătrânul îl binecuvântă, și omul se duse acasă, lăsând totul la voia lui Dumnezeu. Curând îi muri soția și mai apoi amândoi copiii. După ce i-a

îngropat, omul se duse la Sarov unde a fost tuns în monahism și și-a sfârșit viața ca un ascet desăvârșit.

Altă dată, părintele Serafim, din proprie inițiativă îi spuse unui negustor: "Pleacă din lume!" După o îndelungată meditație, omul începu să-și îndemne soția să se ducă la o mânăstire împreună cu fiica lor, așa încât el să poată deveni monah. Dar soția sa nu a dorit aceasta și a găsit drept pretext situația precară a părinților ei. Apoi ea îi declară deschis că ea nu avea nici cea mai mică dorință de a merge la mânăstire. Dar, în curând, amândoi părinții, cât și soția muriră; iar atunci tatăl și fiica se duseră la mânăstiri diferite. Mai apoi, el a fost tuns în monahism și a primit numele de Melchisedec.

Dar situații de acest fel erau extrem de rare. În cele mai multe cazuri părintele Serafim dădea povețe cu privire la modul de a trăi în familie. Deja am aflat unele dintre poveștele sale. Să mai dăm și alte exemple. El le spunea oamenilor să se îngrijească de educația sufletelor copiilor lor mai mult decât de instruirea lor în feluritele ramuri ale cunoașterii, deși nu nega nici nevoia acesteia din urmă. Un anume Bogdanov îl întrebă dacă ar trebui să-i învețe pe copiii săi limbi străine și alte obiecte școlare. Părintele Serafim îi spuse: "Ce rău este să cunoști ceva?" "Eu, un păcătos", scrie Bogdanov "credeam, judecând după standardele lumești, că el ar fi trebuit să fie el însuși un om cultivat pentru a putea să-mi răspundă la aceasta. Dar, de îndată am fost dojenit de străvăzătorul bătrân: «Nu e de competența unui copil ca mine să-i dea răspuns unei persoane educate ca dumneata. Întreabă pe cineva mai deștept!» "Iată o povestire ziditoare pentru părinții care se îngrijesc de educația religioasă a copiilor lor. "În 1829", spune ofițerul de cavalerie African Vasilievici Teplov, unul dintre admiratorii și prietenii devotați ai sfântului, "în perioada de vară, m-am dus la Sarov cu soția și copiii. Pe drum, observând că fiul nostru cel mai mare, care avea aproape zece ani, era cu totul absor-

bit de lectura cărților duhovnicești și nu acorda nici cea mai mică atenție împrejurimilor, soția mea începu să se plângă de faptul că iubiții noștri copii erau prea amatori de cărți duhovnicești și că nu le păsa deloc de lecțiile lor, de științele exacte, precum și de alte lucruri care erau necesare în lume. Odată cu sosirea noastră la Sarov, ne-am dus direct la părintele Serafim care ne întâmpină cu multă afecțiune. Dându-mi binecuvântarea, el ne spuse să rămânem acolo trei zile. Atunci când o binecuvântă pe soția mea el spuse: «Maică, maică! Nu te grăbi să-i înveți pe copii franceza și germana, ci, mai întâi pregătește-le sufletele; și toate celelalte se vor adăuga vouă (Matei 6: 33)». Atunci când îi binecuvântă pe cei doi copii ai noștri, el binevoi să-l numească pe cel mai mare dintre fiii noștri «comoara sa». În acest fel dreptul bătrân o dojeni pe soția mea pentru cârteala ei nedreaptă." Sfântul iubea copiii, acele flori ale raiului. Unele întâmplări mișcătoare din viața sa s-au păstrat.

Soția unui moșier din Simbirsk, E. N. Pasuchina, veni în 1830 să-l vadă pe părinte. Dar atunci când se apropie de chilia sa, ea își dădu seama că aceasta era încuiată pe dinlăuntru; bătrânul nu primea pe nimeni. Câțiva dintre vizitatori încercară să spună rugăciunea monahală «Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noștri, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluiește-ne pe noi», dar ușa nu s-a deschis. "În cele din urmă", spune vizitatoarea, "m-am întors către o doamnă cu o fetiță care stătea lângă mine, în apropierea ușii, și am rugat-o ca s-o îndemne pe fetița ei să spună rugăciunea, deoarece ea era cea mai vrednică dintre noi toți (a). Și de îndată ce copilul spuse rugăciunea ușa se deschise."

O întâmplare asemănătoare avu loc cu o altă ocazie la schit. O mulțime de oameni se strânsese acolo ca să-l vadă pe Sfânt și cel puțin să ia binecuvântarea sa. Dar, de data aceasta, sfântul bătrân hotărâse, nu se știe de ce anume, să nu pri-

a) Vezi Iudit 4:8; Luca 18:16.

mească pe nimeni; fără a fi observat, el se strecură afară din chilie, se duse în pădure și se ascunse în iarba înaltă. Printre vizitatori se afla o doamnă pe nume Aksakova, împreună cu copiii săi. Întrucât pelerinii nu îndrăzneau să-l tulbure pe bătrân și nici măcar să-l caute, ei le spuseră copiilor nevinovați să se ducă prin iarbă și să-l cheme pe părinte, nădăjduind că acesta va răspunde la chemarea lor. Curând ei aflară ascunzișul sfântului, dar el le făcu semn ca să nu-l trădeze. Dar copiii erau atât de încântați de descoperirea lor încât ei începură să strige și mai tare către pelerinii care așteptau. Atunci, părintele Serafim se ridică din iarbă cu un zâmbet șăgalnic și se apropie cu dragoste de trădătorii săi nevinovați care, fiind curați la inimă, îl înconjurară fără cea mai mică teamă și începură să-l mângâie ca pe un alt copil al lui Dumnezeu. Atunci și adulții se apropiară. Uneori, sfântul îi lua pe copii în brațe. "Am venit la părintele Serafim pentru prima oară cu părinții mei pe când eram încă destul de tânără", spune Anastasia Protasova, o soră de la Diveiev.

"A doua oară am venit la el cu mama și cu o soră de la Diveiev, Irina Prokofievna. El ne-a binecuvântat și ne-a spus să sărutăm icoana Maicii Domnului. Dar întrucât nu puteam ajunge la icoana care se afla pe masă, el mă ridică și mă lăsă să sărut icoana Împărătesei Cerurilor." În timpul acestei vizite, sfântul prezise că ea va deveni maică la Diveiev. Pe când aceasta avea 16 ani, părintele Serafim îi spuse deschis: "Maica Domnului te-a ales să fii maică încă de când aveai șapte ani." Când i l-au adus părintelui pe fratele ei de trei ani, Ivan, părintele Serafim îl luă din brațele doicii și "dându-mi-l mie", spune Protasova, întrebă: «Aveți grădină?» Răspunsei: «Da, avem» Atunci el spuse: «Ei bine, maică, plimbă-l prin grădină și spune tot timpul: Doamne miluiește! Doamne miluiește! Doamne miluiește! El va crește mare și puternic și va fi comoara noastră cea mai scumpă. Și să-l hrănești mata însăți, cu propriile tale mâini»" Mai apoi, Anastasia, deveni soră la mânăstirea Diveiev.

O anume Natalia Evgrafova povestea despre sine însăși: "Pe când aveam cinci ani, am fost opărită din întâmplare cu apă fiartă. Îngrijirile medicale nu mi-au fost de nici un folos. Mătușa mea, din a cărei neatenție se întâmplase accidentul, începu să se roage la părintele Serafim. Ea îmi aduse icoana sa și mă învățâ să apelez eu însămi la bunul bătrân pentru ajutor. Icoana sa era atârnată la capul patului meu." Apoi ea adormi și se văzu pe sine în Sarov, iar părintele Serafim îi spuse: "Te vei face bine, copilă." Durerea încetă. Copila fu atunci adusă la mânăstire, iar ea văzu acolo totul exact așa, precum în viziunea ei. Ea fu mai ales uimită până la lacrimi de faptul că părintele Serafim arăta exact ca în visul ei. "Bătrânul se întoarse blând către mine", povestește ea mai departe, "și zise: «O, a venit și copilașul la mine!» În același timp mă luă în brațele sale, mă sărută pe cap și multă vreme mă mângâie."

Mai târziu vom vedea din nou cu câtă bunătate a primit sfântul bătrân o fată de 12 ani, o copilă ascetă, viitoarea schimonahie Marta.

În concluzie, voi povesti o întâmplare înregistrată de micul ei erou, J. M. Neverov. Pe când era încă un băiețel, veni împreună cu mama sa de pe moșia bunicului său din districtul Ardatov, la Sarov. Ei mergeau să-l vadă pe părintele Serafim. Îl găsiră în mijlocul unei mari mulțimi de oameni. După obiceiul său, el le oferea vizitatorilor săi firimituri de prescură cu vin roșu dintr-o lingură. O tânără nu voia să primească ceea ce i se oferea și se tot dădea deoparte. Atunci, părintele Serafim îi spuse: "Cu degetul tău, maică, cu degetul tău", adică să ia bucata de prescură din lingură și s-o pună în gură. Tânăra începu să râdă la auzul acestor cuvinte. Atunci băiatul izbucni și el într-un acces necontrolat de râs. Femeia ieși afară. Atunci mama își scoase și ea fiul afară și drept pedeapsă îl lăsă fără mâncare. După câtva timp ea îl duse la chilia părintelui Serafim ca să-i ceară iertare. Ea însăși rămase după ușă.

După ce spuse rugăciunea, (a) băiatul intră în chilia părintelui Serafim și îl văzu stând într-un sicriu cu o carte în mâini.

„Ce mai faci, prietene, ce mai faci? Ce dorești?" Bătrânul îl întâmpină într-o manieră extrem de prietenoasă. "Mama m-a trimis să-ți cer iertare fiindcă am râs de tine cu puțin timp mai înainte." "Mama ta te-a trimis?", spuse părintele Serafim pe tonul cel mai blând cu putință, punând accent pe cuvântul "mamă". Păi, atunci mulțumește-i mamei tale din partea mea, prietene! Mulțumește-i din partea mea fiindcă a fost de partea unui bătrân. Mă voi ruga pentru ea. Mulțumește-i!"

"Dându-mi seama de greșeala mea față de bătrân, îi spusei sincer: «Nu, nu mama m-a trimis. Am venit eu singur, din proprie inițiativă». «Ai venit după dorința ta, prietene? Ei bine, îți mulțumesc, îți mulțumesc. Binecuvântarea Domnului să fie cu tine! » În același timp mă chemă lângă el, mă binecuvântă și zise: «Căința înlătură păcatul, dar aici nu a fost nici un păcat. Hristos să fie cu tine, prietene!»". Mai apoi părintele Serafim îi spuse păcătosului iertat să se așeze pe singura bancă aflată lângă sicriul său și, deschizând cartea Noului Testament aflată în mâinile sale, el începu să citească: "Nu judecați ca să nu fiți judecați", ș.a.m.d. din capitolul al șaptelea din Sfântul Evanghelist Matei. Cuvintele Domnului au produs o profundă impresie asupra copilului pentru tot restul vieții sale. Părintele Serafim îi dădu drumul să plece cu multă dragoste, iar după aceea el îl primea cu multă afecțiune ori de câte ori copilul îl vizita. Ulterior, a avut ocazia să fie martorul unei scene extrem de emoționante, atunci când bătrânul s-a împărtășit cu Sfintele Taine în chilia sa. Dar acest lucru a fost deja pomenit.

"Chiar și în ziua de azi", conchide adultul de acum Neverov. "ori de câte ori mă apropii de potir și repet după preot cuvin-

a) Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noștri, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluiește-ne pe noi.

tele rugăciunii de împărtășanie, văd cu ochii minții trăsăturile pline de măreție ale părintelui Serafim cu potirul în mâini."

Părintele Serafim le spunea copiilor să-și respecte părinții, chiar dacă aceștia aveau infirmități. De pildă, veni la el un bărbat împreună cu mama sa care pătimea de viciul beției. Dar de îndată ce acesta dorea să se plângă de neputința mamai sale, sfântul îi acoperi gura cu mâna. Apoi se întoarse către biata femeie și zise: "Deschide-ți gura!" De îndată ce femeia își deschise gura, părintele Serafim suflă de trei ori asupra ei, apoi, dându-i drumul, adăugă: «Aceasta este porunca pe care ți-o dau. Niciodată să nu mai ai în casă nu numai vin, dar nici măcar sticle de vin, căci», spuse el întorcându-se către mamă, «nu vei mai putea suporta să bei vin de acum încolo.»

Cu altă ocazie se desfășură următoarea conversație. "Odată", spune N. V. Nikosina, care mai apoi a devenit soră de mânăstire la Diveiev, "am venit la părintele Serafim cu sora mea care fusese căsătorită cu un preot, dar care era acum văduvă. Bătrânul o binecuvântă pe sora mea și îi spuse: «Viața ta, maică, va fi binecuvântată până la moarte» Atunci, sora mea răspunse: «Păcătuiesc tot timpul certându-mă cu tatăl meu pentru că a renunțat la slujbă în favoarea fratelui meu și stăm împreună tot timpul» Părintele Serafim răspunse: «Dar cu cine ar trebui să viețuiești, maică, dacă nu cu tatăl tău?» «Am un fiu, părinte, care-și termină studiile chiar acum și nădăjduiesc că mă va susține» «Nu există nici o nădejde pentru tine, maică, absolut nici una», răspunse Bătrânul. De fapt, fiul îi muri în scurt timp, iar ea a trebuit să viețuiască cu tatăl ei mai departe.

Părintele Serafim dădea sfaturi nu numai pentru viața de familie care îi privește pe toți mirenii, dar și pentru felurite servicii și activități sociale. Să dăm câteva exemple din cadrul diferitelor straturi ale societății. La Crăciun, în anul 1830, Bogdanov, un înalt slujbaș al statului, veni la mânăsti-

rea Sarov și-l întrebă pe părintele Serafim: "Să continui să lucrez acolo unde mă aflu acum sau să trăiesc la țară (pe moșia sa)?" "Ești încă tânăr, muncește", răspunse Bătrânul. "Dar ceea ce fac e fără rost", răspunse vizitatorul. "Aceasta depinde de voința dumitale", îi explică părintele Serafim, "fiindcă te poți mântui prin orice fel de muncă, având orice ocupație."

În viața Sfântului se cunosc numeroase cazuri când ofițeri au apelat la el pentru sfaturi. El nu a pus la îndoială faptul că meseria lor ar putea fi pusă sub semnul îndoielii.

Dimpotrivă, s-a observat că el era în mod special atent și amabil cu dânșii. În octombrie 1830, Ivan Iakovlevici Karataiev trecu pe lângă Sarov în drumul său de înapoiere de la Kursk cu treburi legate de regimentul său. Auzind multe lucruri legate de sfințenia părintelui Serafim, avea o dorință fierbinte de a-l vedea, dar se temea de un gând care este comun tuturor păcătoșilor. "Mi se părea", spuse el, "că Bătrânul mă va învinui pentru toate păcatele mele, mai ales pentru greșeala mea legată de venerarea sfintelor icoane. Mă gândeam că o icoană pictată de mâna unui om, poate chiar a unui păcătos, nu ar putea fi un lucru bineplăcut lui Dumnezeu." Și, astfel, timidul ofițer trecu mai departe fără să intre în mânăstire. Dar în anul următor, în luna martie, trecea din nou cu oamenii săi prin Sarov, în drum spre Polonia cu care rușii se aflau în conflict. De data aceasta se duse la chilia Bătrânului cu o bucurie la care el însuși nu se aștepta. Îl află pe sfânt în mijlocul unei mulțimi de oameni. Binecuvântându-i pe pelerini, părintele Serafim se uită la ofițer și-l pofti în chilia sa.

"M-am supus poruncii sale cu teamă și cu dragoste, am căzut la picioarele sale și i-am cerut binecuvântarea pentru călătorie și războiul ce-l aveam de purtat și pentru ca el să se roage ca Dumnezeu să-mi cruțe viața. Părintele Serafim mă binecuvântă cu crucea sa de aramă care îi atârna la piept, și după ce mă sărută, începu să mă spovedească, spunându-mi

propriile mele păcate, de parcă ar fi fost făcute în prezența sa. La capătul acestei mângâietoare spovedanii, îmi spuse: «Nu trebuie să capitulezi de teama pe care diavolul o trimite tinerilor, ci trebuie să fii plin de trezvie tocmai atunci și, respingând lașitatea, să-ți amintești de faptul că noi, chiar dacă suntem păcătoși, ne aflăm sub protecția harului Mântuitorului nostru fără de Care nici un singur fir de păr din capul nostru nu se va clinti» După aceea începu să vorbească despre greșeala mea cu privire la venerarea sfintelor icoane. «Cât e de rău și vătămător pentru noi că dorim să sondăm tainele lui Dumnezeu, care nu pot fi înțelese de mintea omenească - de pildă felul în care harul lui Dumnezeu lucrează prin intermediul sfintelor icoane, felul în care îi vindecă pe păcătoși ca tine și ca mine, și nu numai trupul, ci și sufletul lor, așa încât chiar păcătoșii, după credința lor în harul lui Hristos aflat în icoane, au fost mântuiți și au ajuns în Împărăția Cerurilor» «Să ne amintim de Sfântul Evanghelist Luca, cel care a pictat chipul Maicii Domnului, și chiar de Însuși Mântuitorul Care ne-a lăsat icoana sa nefăcută de mână» La sfârșitul conversației părintele spuse: «Nu trebuie să dăm vreo atenție unor astfel de gândiri pline de blasfemie pentru care veșnica osândă îl așteaptă pe cel rău dimpreună cu cei asemenea lui în ziua înfricoșatei Judecăți»"

La plecare ofițerul lăsă trei ruble pe masă; dar pe când ieșea afară, se simți tulburat de un gând diabolic: "De ce ar avea nevoie Sfântul părinte de bani?" Bietul om nu avea încă experiența războiului duhovnicesc nevăzut. Dar, totuși, se întoarse la marele Bătrân care îl întâmpină cu cuvintele: "În timpul unui război cu galii, unui comandant urma să i se taie mâna dreaptă, dar această mână îi dăduse unui pustnic trei monezi pentru un Templu Sfânt. Și prin rugăciunile Sfintei Biserici Domnul i-a salvat-o. Gândește-te bine la aceasta, iar pe viitor să nu-ți mai regreți faptele bune. Banii tăi vor ajunge

la comunitatea mânăstirii Diveiev și acela se vor ruga pentru sănătatea ta."

Apoi părintele îl spovedi din nou și îi turnă puțină agheasmă în gură, spunând: "Fie ca duhul cel rău care-l tulbură pe robul lui Dumnezeu Ioan, să fie alungat prin harul lui Dumnezeu!" Dându-i drumul Bătrânul spuse: "Pune-ți nădejdea în Dumnezeu și cere-I ajutorul. Și învață cum să-ți ierți aproapele, iar atunci tot ceea ce vei cere ți se va da."

"În timpul războiului cu Polonia", conchise Karataiev, "am luat parte la numeroase lupte, dar Domnul m-a salvat mereu datorită rugăciunilor robului Său celui drept. Soldații care se întorceau cu mine la regiment, au primit și ei binecuvântarea sa. El le-a dat câteva povețe cu această ocazie și a prezis că nici unul dintre noi nu va muri în luptă. Acest lucru s-a și întâmplat de fapt; nici măcar unul nu a fost măcar rănit."

Un alt ostaș, O.A.Iodijinski avea patru surori care au scris despre el cele ce urmează: "În 1832, fratele nostru O.A.I. a fost trimis în China. Deoarece urma să treacă prin Nijni Novgorod unde noi aveam o bunică, care era stareța mânăstirii Sfintei Cruci, el se hotărî să se oprească la Nijni pentru a o vizita pe bunica noastră și pentru a se întâlni cu noi. În timpul ultimului război cu turcii el fusese rănit la mâna dreaptă, iar acum îi reveniseră durerile, lucru care îl obliga să urmeze un tratament. Noi l-am îndemnat să vină împreună cu noi la mânăstirea Sarov pentru a se întâlni cu părintele Serafim și de a primi binecuvântarea sa pentru o călătorie atât de lungă și periculoasă. Doar după multe insistențe a acceptat el propunerea noastră, fiindcă nu avea deplină încredere în sfințenia părintelui Serafim. Deși îl respecta, el era departe de a împărtăși sentimentele noastre față de el și consimți să meargă cu noi doar ca să ne liniștească. În ajunul plecării noastre am purtat o îndelungată conversație cu fratele nostru despre sfintele icoane. El afirma că era doar o superstiție ca

unele icoane să fie numite făcătoare de minuni și că toate erau la fel. La sosirea noastră, ne-am dus cu toții la Liturghia matinală, când, de obicei, părintele se împărtășea. Când totul s-a terminat, fratele nostru se duse în altar pentru a lua binecuvântare de la părintele Serafim și pentru a-i transmite mesaje de la bunica noastră (stareță) și de la episcopul Atanasie care păstorea pe atunci eparhia Nijni Novgorod. Când fratele nostru se întoarse la casa de oaspeți, observarăm că se petrecuse cu el o mare schimbare. Primul său cuvânt fu acela că părintele Serafim făcuse o minune cu el.

«În timp ce-i transmiteam părintelui Serafim mesajele bunicii și ale episcopului», ne spuse el, «îmi luă mâna cea vătămată și o strânse atât de tare încât doar rușinea m-a oprit să nu țip. Dar acum nu mai simt nici o durere».

După masă ne-am dus cu toții în pădure, la sihăstria părintelui Serafim. Văzându-l de departe stând pe partea opusă a izvorului său, i-am spus fratelui nostru să se ducă singur la el, în timp ce noi așteptam la o oarecare distanță și-i urmăream. Fratele nostru se duse și fu foarte bine primit de părintele Serafim, fiindcă părintele l-a binecuvântat, i-a oferit un loc lângă el și au discutat împreună timp de o jumătate de oră. În cele din urmă părintele Serafim își înălță capul și ne făcu semn ca să mergem la el. În timp ce mergeam spre el, părintele se ridică de pe locul unde stătea și îl văzurăm cu un hârleț în mână, săpând prin grădină. Luarăm binecuvântarea sa, iar când fratele nostru se duse și el, părintele îi spuse: «Așteaptă o clipă, ies imediat la tine» Se duse în chilia sa și apoi ieși cu jumătate de prescură. Dându-i-o fratelui nostru, el spuse cu dragoste: «Pentru tine, din sufletul meu» Apoi, adăugă el cu părere de rău: «Nu ne vom mai întâlni» Fratele nostru fu impresionat și răspunse: «Nu, părinte, voi veni mâine la dumneata» Dar părintele Serafim repetă: «Nu ne vom mai întâlni» Fratele nostru ripostă: «Părinte! La întoarcere te voi

vizita» Dar Bătrânul repetă a treia oară: «Nu, nu ne vom mai întâlni» După ce ne-am luat rămas bun de la părintele Serafim, ne-am dus cu toții la mânăstire. Surorile mele mergeau în frunte în timp ce eu mă aflam puțin în urma lor. Observând o mare schimbare la fratele meu, l-am întrebat care era motivul și el răspunse: «Acum sunt absolut convins de sfințenia și de puterea de pătrundere duhovnicească a acestui om uluitor. Tot ceea ce mi-ați spus despre el este adevărat și nu ați exagerat absolut deloc». L-am rugat pe fratele meu să-mi spună mai multe în amănunt și el continuă: «Când m-am dus la el pentru binecuvântare și i-am explicat că mă aflam în drum spre China și de aceea trecusem pe la Sarov special pentru binecuvântarea sa și pentru a-i cere sfintele sale rugăciuni pentru un drum atât de lung, Bătrânul mă binecuvântă și așezându-mă lângă el zise: «Ce înseamnă păcătoasa mea binecuvântare! Cere-i Împărătesei Cerurilor ajutorul. Aici, în Biserica noastră e o icoană a Izvorului Tămăduirii. Să ceri să ți se facă o slujbă de ajutorare. Este o icoană făcătoare de minuni. Maica Domnului te va ajuta.» Și continuă apoi zâmbind: «Ai citit viața Sfântului Ioanichie cel Mare? Te sfătuiesc s-o citești. El a fost ofițer, un om foarte blând și bun. Era totodată și un bun creștin, fiindcă credea în Domnul. Dar el a greșit ca și tine în privința icoanelor.» Spunând acestea întinse mâna către mine. După aceea părintele Serafim continuă să-mi vorbească și să-mi dea povețe. El spuse că trebuie să fiu eu însumi milostiv dacă vreau ca Domnul să Se milostivească de mine. În cele din urmă el prezise că îmi voi îndeplini misiunea și mă încredință că mă voi întoarce în deplină siguranță. Fratele meu era acum aprins de credință și dragoste față de părintele Serafim, așa încât ne duserăm de îndată la Biserică pentru a mi se face slujba către Maica Domnului spre a căpăta ajutorul ei. După aceea, el aruncă toate medicamentele fiindcă nu mai avea nevoie de ele. Se simțea vindecat trupește

și sufletește și ne-a scris de pe drum că nu se simțise niciodată atât de bine în viața sa. Când se întoarse din China, dori să-l viziteze iar pe părintele Serafim, dar Sfântul părăsise această lume.

Una dintre cele mai mișcătoare și ziditoare conversații ale sale a fost aceea purtată cu generalul L. care trecuse pe la mânăstire din curiozitate. După ce-și inspectase moșia vroia să plece, dar se întâlni cu moșierul A.N.Prokudin și avu o discuție cu el. Acesta îl sfătui să treacă pe la schit neapărat. Mândrul general acceptă cu mare greutate și se duse cu prietenul său la chilia Bătrânului. Părintele îi primi cu multă dragoste și se plecă până la pământ dinaintea generalului, spre marea uimire a acestuia. Prokudin ieși din chilie, iar generalul discută cu Bătrânul timp de o jumătate de oră. Când acesta ieși mai târziu, părintele îl sprijinea de braț, iar generalul plângea ca un copil.

În marea sa durere el își uitase în chilie decorațiile și chipiul. Părintele i le aduse mai târziu, dându-i-le generalului. Mai târziu acesta afirmă că umblase prin toată Europa, dar nu văzuse niciodată atâta smerenie în viața sa; nici măcar nu se gândise vreodată că există un astfel de lucru precum pătrunderea duhovnicească, căci părintele îi dezvăluise toată viața și chiar și amănunte de viață intimă. Iar când decorațiile i-au căzut de la piept, părintele îi spuse: "Asta fiindcă le-ai primit fără să le meriți."

Odată, vătaful unui moșier veni la părintele împreună cu soția sa. Începură să-l roage pe părintele Serafim să le dea binecuvântarea pentru a se duce la Moscova unde voiau să-și vadă stăpânul pentru a-l ruga să-l slobozească din slujba sa dificilă. Dar părintele Serafim îl luă de mână, îl duse la icoana Maicii Domnului și zise: "Te rog, în numele Maicii Domnului să nu renunți la slujba ta. Ceea ce faci e spre slava lui Dumnezeu; tu nu-i înșeli și nu-i asupreși pe țărani. Nu ai de

ce să te duci la Moscova. După moartea stăpânului tău soția sa te va pune stăpân peste toată moșia." Vizitatorul împlini porunca părintelui Serafim, iar mai târziu se împlini tot ceea ce îi spusese acesta. Părintele Serafim îi povățuia întotdeauna pe oaspeții săi să aibe milă și respect față de subordonații lor.

"Nu sunt oare unele pedepse aparent legale care sunt neplăcute lui Dumnezeu?" a fost el întrebat de un anume egumen. "Și cum să procedez eu oare ca să pot păstra bunele moravuri ale supușilor mei?" "Prin milostivire, prin a le face munca mai ușoară și nu prin jigniri." răspunse blândul părinte. "Dă-le mâncare și băutură, fii corect! Domnul este iertător (cu tine). Iartă și tu. Isaac, fiul lui Avraam , nu s-a supărat atunci când fântânile lui au secat, ci a plecat." (Gen. 26: 15).

Erau vremuri grele pentru țărani și era nevoie să se insiste în mod repetat pe lângă stăpâni ca să aibă milă de supușii lor, țăranii iobagi. Dar dacă unii dintre iobagi își părăseau stăpânii din proprie inițiativă, sfântul nu era de acord cu astfel de lucruri. O tânără care a vrut să fugă de la stăpânii săi, a îmbrăcat mantia unui călugăr, și-a tăiat părul și în această ținută a plecat să pribegească prin lume. Atunci când a fost găsită de autorități, ea a dat vina pe Sf. Serafim nădăjduind că va fi iertată din respect pentru sfântul părinte. Părintele fu supus jurământului pe cruce; s-a dovedit că totul a fost o minciună a fetei. Chiar și Bătrânul a fost întristat de tot ceea ce se întâmplase și nu a ieșit din chilie întreaga zi, petrecându-și timpul în rugăciune. Nici cea mai potrivită atitudine nu este suficientă în sine pentru a salva și a mântui un om.

Odată un țăran făcea un efort deosebit să ajungă la părinte prin mulțime, dar parcă o forță anume îl trăgea înapoi. În cele din urmă, îndreptându-și atenția spre el, părintele Serafim îl întrebă deodată cu o asprime destul de neobișnuită pentru el: "Unde te duci tu?" "Broboane de transpirație curgeau pe obrajii țăranului", scrie un martor ocular, "și în prezența

tuturor celor ce se aflau acolo, el începu să se căiască de păcatele sale, în special de hoție, cu un sentiment de adâncă umilință, mărturisind că nu era vrednic să stea dinaintea chipului unui astfel de luminător." Părintele a fost întotdeauna foarte sever cu hoția. Atunci când le dădea îndrumări surorilor de la Diveiev, era în general blând și îngăduitor în ceea ce privește rugăciunea, hrana, etc. Dar, pe de altă parte, el cerea ascultare și muncă și, în plus el a poruncit ca cele care căzuseră în păcatul hoției să nu mai fie ținute, ci să fie alungate din mânăstire imediat.

"Nimeni nu e mai rău decât un hoț", îi spunea el Xeniei Vasilievna. El este pricina unor nenumărate păcate. E mai bine chiar să ții un risipitor, maică, fiindcă el își pierde propriul său suflet și răspunde pentru sine însuși. Dar un hoț distruge totul, atât pe sine cât și pe aproapele său, maică." Părintele îi dojenea nu numai pe cei simpli, dar și pe nobili, dacă observa că aceștia nu puteau fi salvați cu blândețea.

Odată, un anume moșier se opri la Sarov în drumul său dinspre Crimeea. În timpul Sfintei Liturghii el se rugă în genunchi și cu lacrimi în fața unei icoane a Maicii Domnului. Părintele se afla la sihăstrie în ziua aceea. Călătorului i se dădu un frate de mânăstire pentru a-l însoți la Bătrân, dar părintele refuză ca să-l primească și-i spuse fratelui: "Te rog în numele Domnului să eviți astfel de oameni pe viitor. Omul acesta este un ipocrit. El e un suflet mizerabil, pierdut." Nu era nimic de făcut. Călăuza îi spuse omului că Bătrânul refuzase să-l primească și în drum spre mânăstire îi explică cu blândețe moșierului motivele refuzului. Atunci omul începu să suspine cu toată sinceritatea și îi mărturisi fratelui gândurile și intențiile sale greșite.

Arhimandritul Nikon (Konobeievski) care a fost întrebat de părinte în timpul discuției lor despre monahism "dacă nu detestă viața de familie", povestește despre o situație în care

părintele Serafim a dojenit un înalt demnitar. La sosirea sa de la Nijni Novgorod împreună cu familia sa, el s-a dus de câteva ori la chilia sfântului pentru a primi binecuvântarea sa. Toți membrii familiei sale primiseră binecuvântarea, doar el singur nu fusese primit de către părinte. Când omul acesta bătu la ușă, părintele Serafim răspunse dinăuntru: "Nu sunt acasă, nu am timp." Acest lucru s-a repetat de cinci ori. Atunci demnitarul l-a rugat pe Konobeievski, care era pe atunci un tânăr seminarist, să-l ducă la Bătrân. Spuseră rugăciunea și, de îndată, părintele deschise ușa și-l întâmpină pe demnitar ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Apoi îi spuse acestuia: "Ți-am spus prin ușă ceea ce servitorii tăi le spun celor ce vin la tine cu necazurile lor: «Stăpânul nu este acasă! Nu are timp!» Necăjindu-ți aproapele prin refuzul tău, Îl mânii pe Dumnezeu Însuși." Generalul cel lumesc primi cu umilință dojana, se plecă în prezența seminaristului la picioarele părintelui și promise ca niciodată pe viitor să nu mai îngăduie o astfel de practică mincinoasă care este atât de obișnuită printre cei bogați, dar care reprezintă o ispită pentru bieții oameni care vin cu cererile și necazurile lor.

Părintele Serafim refuza chiar, uneori, banii aduși pentru construirea mânăstirii de maici și a Bisericii ca "necurați și nu bineplăcuți Împărătesei Cerurilor". Odată, sora Xenia Vasilievna veni la dânsul și fără să numească donatorul, îi spuse cu bucurie faptul că ele căpătaseră promisiunea că în Diveiev va fi înălțată o Biserică. Dar părintele îi spuse: "Nu te bucura prea tare și nu îți pune prea mare nădejde în binefăcători. Și cine ți-a promis aceasta, bucuria mea?" "Prohudin" răspunse Xenia. "Omul acela!", exclamă părintele Serafim. "Să nu iei banii aceia cu nici un chip, maică, ci trebuie să-i refuzi. El a vorbit deja cu mine și cu Mihail Manturov (Mișenca) despre acești bani, dar eu nu mi-am dat aprobarea, maică. Amintește-ți o dată pentru totdeauna, că nu orice fel de bani

sunt bine plăcuți Domnului și Prea Curatei Sale Maici. Și nu orice fel de bani vor fi acceptați pentru mânăstirea mea. Maica Domnului nu va accepta orice fel de bani. Vezi ce fel de bani sunt! Sunt bani ai nedreptății, lacrimilor și sângelui, noi nu avem nevoie de astfel de bani. Nu trebuie să-i acceptăm, maică!" Și, astfel, el refuză oferta nedreptului moșier. Părintele Serafim le poruncea tuturor să muncească. Un binecunoscut ascet, Daniil din Atchinsk, îi interzisese unei anumite pelerine, Maria Ikonnikova, care locuia la Tomsk, să umble fără rost în lume. El o amenințase chiar supărat cu toiagul și-i spusese: "Du-te și stai la Tomsk. Trăiește din ceea ce câștigi, din lucrul mâinilor tale. Împletește ciorapi. Iar când îmbătrânești atunci să strângi milostenii. Dar ascultă, nu mai umbla fără rost în Rusia!" La început ea a făcut ascultare, dar peste o jumătate de an, rudele și prietenii ei au făcut-o să se hotărască de a-i însoți la Kiev. În calea lor, ei îl vizitară pe părintele Serafim.

Părintele o privi cu asprime și țipă tare la ea, așa precum făcuse și pustnicul din Atchinsk: "De ce umbli fără rost prin Rusia? Nu ți-a interzis oare fratele Daniil să mai hoinărești prin Rusia? Întoarce-te imediat acasă!"

Maria începu să ceară binecuvântare pentru ultimul ei pelerinaj spunând că nu are nici măcar bani pentru a se întoarce acasă. Dar părintele Serafim țipă din nou tare: "Ți-am spus: întoarce-te acasă! Nu ai binecuvântare ca să mergi mai departe. Întoarce-te, întoarce-te! Chiar și fără bani vei ajunge înapoi la Tomsk." Pelerina se supuse împotriva voinței sale. Ea își părăsi tovarășii de drum și se duse pe jos la Nijni. Cu ajutorul lui Dumnezeu și ca răsplată pentru ascultarea ei, ea găsi niște negustori din Tomsk și ajunse cu bine în orașul ei. Numeroase alte întâmplări ziditoare despre mireni ar putea fi povestite aici, dar deja le-am închinat prea mult spațiu. Oricum, e lesne de înțeles. Părintele trebuia să se ocupe mai ales de mireni. Părintele nu recomanda oamenilor să inventeze fapte ascetice speciale sau chiar lucruri neobișnuite. Un

oaspete i-a cerut părintelui Serafim să-i interpreteze visul: "Am văzut pe cineva care mi-a poruncit să construiesc o Biserică", spuse el. Părintele spuse: "Aceasta e propria ta dorință. Dar dacă Dumnezeu te-a ales pe tine în acest scop și e nevoie de acest lucru, atunci dă-i drumul și Dumnezeu să te binecuvinteze." Noi am văzut deja că părintele nu era de acord ca oamenii din propria lor inițiativă să se facă nebuni pentru Hristos. El l-a trimis înapoi la familia sa și la negoțul său pe un astfel de pretins ascet care își abandonase treburile fără binecuvântare și rătăcea desculț și încins cu lanțuri.

"Cred", îi spuse părintele Serafim, "că e foarte bun negoțul cu grâne." Altă dată spuse: "De-abia puteai afla câte unul printre nebunii după Hristos care să nu se afle în înșelare. Și astfel erau pierduți sau își reveneau. Părinții noștri nu îngăduiau nimănui să se facă nebun pentru Hristos. Pe vremea mea doar unui exprima o astfel de înclinație și începea să miaune în Biserică precum pisicile. Bătrânul Pahomie porunci ca nebunul să fie scos imediat din Biserică și dus în afara porților mânăstirii. Există trei căi care necesită o vocație aparte: calea pustniciei, calea nebunului pentru Hristos și calea stăreției."

Noi cunoaștem două sau trei situații din viața sfântului când el a binecuvântat oameni care să urmeze această cale de asceză. Acești oameni au fost: Pelaghia Ivanovna Cerebrenikova (care va fi pomenită mai târziu), Parascheva Semionovna Melinkova și încă o maică.

Mai târziu a viețuit la Diveiev o nebună pentru Hristos sub numele de "Pașa din Sarov". Numele ei din lume era Irina și era iobagă a moșierului Bulighin din ținutul Spask. Acestea au fost singurele pe tot parcursul unui secol și ele au viețuit în mânăstiri. Dar, în general vorbind, noi trebuie să evităm ciudățenia și să trăim ca toți ceilalți oameni, căutând să ne mântuim în orice domeniu de viață activăm. Și am văzut câți mireni extraordinari străluceau în jurul părintelui Serafim,

ca niște steluțe în jurul unei mari stele. Și pretutindenea Bătrânul predica smerenia, ascultarea și umilința, dar mai ales dragostea și compasiunea.

Celor din mânăstiri părintele Serafim le dădea povață, după învățăturile cu caracter general ale Părinților, să facă ascultare drept cale spre a dobândi smerenia, iar smerenia e moartea patimilor. "Renunță la voia proprie și păstrează smerenia de-alungul întregii vieți. Atunci te vei mântui. Smerenia și ascultarea sunt doctoriile care ne vindecă de patimi și care însămânțează toate virtuțile." (a). "Precum pânza pe care vopsitorul o bate, o calcă în picioare, o piaptănă și o spală, și apoi devine albă ca zăpada, la fel și fratele care pătimește umilințe, jigniri, reproșuri, se curățește și se face precum argintul limpede, strălucitor, curățit prin foc." (b). Și, deși aceste cuvinte erau adresate în special fraților începători, totuși, într-un anume sens, Domnul a făcut lumea în așa fel încât fiecare om trebuie să se supună altcuiva, să fie subordonat superiorilor, copiii părinților lor, soțiile soților lor, ș.a.m.d. și pretutindeni fiecare trebuie să se smerească și să-și taie propria sa voie și s-o supună voii altora. O mamă trebuie să se smerească chiar față de propriii săi copii, așa încât să nu se enerveze, dar să nu scape prilejul de a aplica o pedeapsă atunci când este cazul. Și câtă răbdare, câte suferințe se cer pentru educarea copiilor săi, în bolile acestora sau în corectarea greșelilor acestora! Uneori situațiile din afară ale vieții sunt dificile și dureroase, smerenia și răbdarea sunt necesare pretutindeni. Alteori Domnul ne trimite, chiar în lume, pe cineva care să ne înfrângă și să ne distrugă mândria. Desigur că nimeni de pe lume nu este abandonat de către Domnul Care Se îngrijește de mântuirea tuturor; dar nu există mântuire fără smerenie. Și, deci, noi trebuie să ne observăm cu atenție și să ne întrebăm: Ce face Domnul chiar în acest moment ca să mă smerească? Și aceas-

a) Varsanufie cel Mare, răsp. 309 etc. (b) Ant. Omilia 113.

tă lecție a lui Dumnezeu trebuie să fie de îndată acceptată fără a aștepta o alta, fără a o respinge și fără a inventa căi așa zis mai bune de mântuire pentru cineva. Domnul știe cu siguranță ce poate fi mai bun pentru noi, păcătoșii, într-un moment anume. Și ceea ce plănuim noi este de obicei doar momeala vrăjmașului pentru a ne îndepărta de lucrarea lui Dumnezeu. Dar chiar dacă nu există îndrumători și duhovnici cu experiență, un mirean are întotdeauna un ajutător la îndemână. Bogdanov, pe care deja l-am pomenit, a pregătit un întreg set de întrebări pentru părintele Serafim și l-a întrebat despre îndrumarea duhovnicească: "Ne putem noi încrede spre a fi călăuziți de alții?" "Îngerul nostru păzitor, dăruit nouă la Sfântul Botez ne este suficient", răspunse părintele Serafim. Dar, în același timp, el adăugă câteva cuvinte despre povățuitori. "Dacă există mânie într-un om, nu-l asculta. Dacă un om își păstrează fecioria, el este acceptabil pentru Duhul lui Dumnezeu (ca atare, el merită atenție). Oricum, folosește-ți propria judecată și citește Evangheliile." Și, în același timp, el îi dădu o întreagă serie de îndrumări simple pe care le cunoaște oricine: să nu neglijezi zilele de sărbătoare. Fii cumpătat. Mergi la biserică, cu excepția situațiilor de boală. Roagă-te pentru toți. Vei face mult bine în acest fel. Oferă lumânări, vin și ulei pentru Biserică. Milostenia face mult bine. Și nu-i lăsa pe mireni să se descurajeze! Nu degeaba Sfântul le dădea nume mângâietoare ca:"bucuria mea", "comoara mea", "tătucule", "măicuță". Iar din rândul clerului de mir el a evidențiat un preot de parohie, pe părintele Alexis Guievașev, care viețuia în satul Busurman, din provincia Simbirsk. Despre el, părintele Serafim spunea: "Acest om, datorită rugăciunilor sale pentru sufletele creștine, este precum o candelă ce arde dinaintea tronului lui Dumnezeu. El este un nevoitor care, fără să depună voturile monahale, se află mai presus de mulți asceți."

Părintele Vasili Sadovski, care era atât de apropiat de părintele Serafim, era, de asemenea, căsătorit. Și totuși ce

mult îl iubea Sfântul! El o numea pe soția acestuia cu numele slavon plin de respect "podnijie" (însoțitoare) și i-a trimis puțină anafură rămasă după vederea Maicii Domnului (în 1830, după praznicul Adormirii). Părintele Serafim le-a prezis amândurora moartea. Cuvintele sale au fost înregistrate de părintele Vasili. "Tovarășa ta va pleca la Domnul înaintea ta", îmi spuse părintele Serafim. La doi ani după aceea, vei pleca și dumneata, părinte. Amintește-ți doisprezece! Iar dumneata vei fi al treisprezecelea, părinte. Iată ce-ți poruncesc pentru moartea dumitale. Trebuie să fii pus în partea dreapta a altarului Bisericii Nașterii Domnului, iar Mișenca (Mihail Manturov) va fi așezat în partea stângă. Poruncește-le să te înmormânteze acolo. Ce bine va fi, părinte! Dumneata vei fi în dreapta, iar Mișenca în stânga, iar eu voi fi între voi, la mijloc. Și așa vom fi cu toții împreună."

Capela construită deasupra mormântului Sfântului Serafim. Aici au rămas moaștele Sfântului până la canonizarea sa în 1903.

Capitolul al XIV-lea

Îndrumător de suflete, plin de bucurie duhovnicească

Părintele Serafim făcea o impresie atât de puternică și de fascinantă asupra tuturor, încât oamenii plecau încântați de la el. Unii plecau suspinând, dar aproape toți erau mângâiați, înveseliți, bucurați, înălțați duhovnicește, de parcă le-ar fi dăruit fiecăruia în parte o forță vitală, o nouă bucurie, un stimulent în nevoințele duhovnicești, întărire în virtute, dorința pentru o viață nouă. Pe scurt, înflăcăratul Serafim aprindea în oameni focul ceresc și duhul de regenerare dăruit prin har (Luca 3: 16; Ioan 3: 3-8). Acest lucru e greu de înțeles. Doar din înregistrările făptuirilor sale asupra oamenilor și din remarcabila sa înrâurire asupra lor putem avea o cât de mică imagine a forței extraordinare latente și lucrătoare la bietul Bătrân "gârbovit". El știa mai ales cum să-și înveselească oaspeții și să le ofere bucurie. Întâlnirea cu părintele însemna o adevărată sărbătoare. Oamenii plecau parcă înaripați de la el, sau, dimpotrivă, neobișnuit de gravi, supuși, dar ferm hotărâți să lupte împotriva răului.

Care era taina forței spirituale a părintelui Serafim?

Ea consta în sentimentul permanent al Învierii și al bucuriei pascale atotcuprinzătoare. Biserica vede Paștele în Hristos Mântuitorul. Paștele este, de fapt, Hristos Însuși înviat, slăvit, pururea sălășluind în Biserică: "Căci Paștile nostru Hristos S-a jertfit pentru noi; de aceea să prăznuim" (I Cor. 5: 7). Paștile este acela care reprezintă faptul cel nou în Noul Testament. Puterea cea nouă este "puterea Învierii Lui" (Filipeni 3: 10). Prin puterea Învierii El a fost sfințit și El a plecat slăvind-o. De obicei, părintele Serafim își întâmpina oaspeții cu salutul Învierii. Sărutându-i pe cei ce veneau la el, el le spunea: "Hris-

tos a înviat!". Chipul vesel al ascetului, care se nevoia cu nevoințe mai presus de fire, era o rază din soarele ceresc. Lumina sufletului său îi strălucea pe chip, iar oamenii erau îndemnați să-l slăvească pe Tatăl nostru Cel din ceruri (Matei 5: 14-16). Bucuria pascală permanentă a Sfântului era bucuria "biruinței care a biruit lumea: credința noastră" (I Ioan 5: 4). Părintele Serafim le insufla oamenilor dorința să fie buni și să facă binele. În acesta se află puterea oamenilor duhovnicești. Fariseii vorbeau și ei, dar cuvintele lor erau moarte, lipsite de viață. Învățăturile Domnului nostru erau "cu putere" (Luca 4: 32). Sfântul Apostol Pavel spune, de asemenea, despre sine: "Iar cuvântul meu și propovăduirea mea nu stăteau în cuvinte de înduplecare ale înțelepciunii omenești, ci în adeverirea Duhului și a puterii lui Dumnezeu" (I Cor 2: 4). Vom încerca acum să transmitem încă ceva din duhul vesel și plin de bucurie duhovnicească care se manifesta în îndrumările oferite de părintele Serafim în relațiile sale cu mirenii. "Odată", povestește părintele Pavel, vecinul de chilie al Sfântului Serafim, "i-am adus părintelui Serafim un țăran tânăr care avea niște hățuri în mână și plângea din pricina pierderii cailor și l-am lăsat singur cu părintele Serafim. După câtva timp l-am întâlnit din nou pe țăranul respectiv și l-am întrebat: «Ei, ți-ai găsit caii?». «Sigur că i-am găsit, părinte», răspunse țăranul. «Unde și când?» l-am întrebat din nou. Iar el răspunse: «Părintele Serafim mi-a spus să mă duc la piață și acolo îi voi găsi. Așa că m-am dus și i-am văzut de îndată, luându-i cu mine acasă»". Acest lucru poate părea un incident oarecare, dar pentru țăran caii însemnau toată averea sa, iar pierderea lor ar fi însemnat ruinarea lui și o amară sărăcie. Și, deodată, ce mai bucurie! Așa cum prezisese părintele Serafim "căluții" (așa cum le spunea cu dragoste stăpânul lor) au fost găsiți. E lesne de bănuit că tânărul țăran va fi fost atras către părintele Serafim și Sarov mult mai des, iar bătrânețile se poate să le fi sfârșit

în mânăstire. Și ce bucurie a fost pentru întreaga sa familie! "Căluții" au fost găsiți! Ce lacrimi trebuie să fi vărsat soția și copiii săi, dacă țăranul însuși plângea în mânăstire cu hățurile în mâini. Iată o altă întâmplare. Prințul N. N. Golițân ajunse la Sarov în drumul său de la Moscova la Penza. Bătrânul se afla în sihăstria sa. Prințul se grăbi să ajungă acolo. Pe drum se întâlni cu părintele și îi ceru binecuvântarea. "Cine ești?" întrebă amabil părintele. Prințul îi spuse cu modestie că era un simplu călător. Bătrânul îl îmbrățișă cu dragoste frățească, îl sărută și zise: "Hristos a înviat!" Apoi, îl întrebă: "Citești Sfânta Evanghelie?" Prințul răspunse: "Da, o citesc". "Să citești mai des", spuse Bătrânul "următoarele cuvinte din acea Carte Dumnezeiască: "Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi. Luați jugul Meu asupra voastră și învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre. Căci jugul Meu e bun și povara Mea este ușoară" (Matei 11: 28-30). Spunând acestea, bătrânul îl îmbrățișă din nou pe prinț cu lacrimi în ochi. Pe drum el continuă să-i vorbească despre viața sa viitoare și despre încercările ce urmau să vină asupra sa, care s-au împlinit toate până în cele din urmă. Ajungând la mânăstire, Bătrânul l-a invitat pe prinț în chilia sa, i-a dat să bea aghiasmă și o mână de pesmeți. Luându-și rămas bun de la el, îl întrebă pe călător dacă intenționează să rămână mai mult în mânăstire. Acesta îi răspunse că și-a propus să plece dimineață, după Sfânta Liturghie matinală. Atunci, părintele Serafim spuse "cu o infinită dragoste"(ca să folosim cuvintele proprii ale prințului), că prinsese drag de el și dorea să-l vadă din nou în ziua următoare după Liturghie, și că pentru acest motiv și de dragul său nu se va duce la sihăstrie în ziua următoare, ci va rămâne în mânăstire.

În ziua următoare Bătrânul ieși ca să-l întâmpine în balconul ce dădea spre chilia sa. Părintele îl binecuvântă și, îm-

brățișându-l, îl conduse în chilia sa. Acolo, îi dădu să bea din nou din aghiamă, îi dădu niște pesmeți și-l binecuvântă pentru călătoria sa. El îl povățui din nou să citească adesea cuvintele mai sus pomenite ale Evangheliei, precum și Crezul, din care îl ruga să-și concentreze atenția în mod special asupra articolului al doisprezecelea (a). Din păcate, celelalte conversații ale Bătrânului cu prințul au rămas necunoscute, dar ele au reprezentat o mare mângâiere pentru prinț, aducându-i un mare beneficiu sufletului acestuia. Pace, mângâiere, consolare, bunătate, dragoste, atenție, o îmbrățișare mișcătoare și salutul "Hristos a înviat!" Întraga vizită a însemnat o imensă bucurie. În plus, îi fusese oferită o regulă pentru tot restul vieții sale - să caute mângâierea în necazurile (pe care Sfântul deja le prezisese) întru Hristos și să aibă mereu smerenie adevărată: "Și Eu vă voi odihni pe voi" (Mt. 11: 28).

Am pomenit-o deja pe Ana Petrovna Eropkina. Deoarece își pierduse ambii părinți în copilărie, ea a viețuit împreună cu unchiul său care i-a fost cu adevărat tată. El hotărâse să o mărite spre binele ei atunci când a cunoscut un tânăr de care s-a îndrăgostit.

Avea pe atunci 17 ani. În casa unchiului ei ea ocupa o cameră împreună cu cele două fiice ale sale și cu o tânără care le era oaspete. Într-o seară ei au purtat o discuție vie despre viitorul ei fericit. "Când ne-am dus cu toții la culcare", povestea ea, "nu știu ce s-a întâmplat cu ceilalți, dar eu nu am putut dormi multă vreme și am rămas pe jumătate trează. Deodată, mișcând ușor, l-am văzut pe unchiul meu intrând în dormitorul nostru cu un bătrân necunoscut. Din pudoare mi-am tras pătura cu totul peste mine. Dar, de sub ea i-am auzit venind către patul meu, și atunci unchiul meu spuse: «Vedeți, e adormită» dar bătrânul răspunse: «E inutil să se mai căsătorească. Soțul ei nu va trăi mai mult de două sau maximum trei luni.

a) Viața veacului ce va să fie.

Cât de greu îi va veni să ajungă din orfană o biată văduvă! E ca și cum ai sări din tigaie în foc». După aceste cuvinte totul deveni liniștit în cameră, nimeni și nimic nu se mai putea auzi. Dar mie mi-era frică să ies de sub pătură. După ce primisem veștile neplăcute ale scurtei mele căsnicii, am plâns cu amar sub pătură și m-am rugat fierbinte lui Dumnezeu ca să aibă milă și de mine. Dar nu am rămas multă vreme în această stare. Starea de agitație sufletească mă trezi în scurtă vreme și după ce mi-am dobândit cu totul cunoștința, mi-am făcut semnul Crucii în timp ce lacrimile mi se scurgeau pe obraji neîncetat. Mi-a fost greu după aceea să mai aștept dimineața. Orele mi se păreau veacuri, iar sufletul meu suferea cumplit. Numai Dumnezeu știe prin ce am trecut atunci. Când se iviră zorile, dragii prieteni ai copilăriei mele, necunoscându-mi tristețea, mă întâmpinară cu glume, dar chipul îmi era palid și cuvintele mi se topeau pe buze. Nu știam cum să le răspund, dar amabilitatea și curiozitatea lor mă obligară să le spun taina inimii mele. Prin intermediul lor toată lumea din casă știa ce se întâmplă cu mine. Dacă îmi socoteau cuvintele a fi adevărate sau dacă socoteau în inima lor că vorbele Bătrânului s-ar putea adeveri, nu-mi dădeam seama. Îmi amintesc doar că toți încercau să mă consoleze și să-mi interpreteze visul ca pe o farsă a imaginației. "La început am încercat să-i conving de cele trăite de mine, dar la rândul lor, ei toți încercau în fel și chip să-mi respingă cuvintele și în curând avură câștig de cauză total. Eram chiar gata să râd de propria mea credulitate, deși aveam să mă căiesc amarnic ceva mai târziu; dar atunci era prea târziu. Toți așteptau cu nerăbdare nunta mea, căci urma să aibă loc la exact trei săptămâni după acest incident și anume pe 8 februarie 1829. Iar eu, biată ființă, nu știam atunci că vorbele bătrânului pe care îl văzusem în visul meu erau știute și profetice și urmau să se împlinească negreșit - și anume că după trei luni aveam să-mi pierd

soțul și să îngrop o dată cu el în mormânt toată fericirea mea pământească. Slujba cununiei a fost splendidă. O mulțime de oameni s-a adunat cu această ocazie și nimeni n-ar fi crezut, văzându-ne atât de tineri și sănătoși, că bucuria noastră va pieri curând pentru vecie. După slujbă au urmat cele mai calde felicitări din partea celor prezenți. Dar peste câteva săptămâni, soțul meu simți brusc o schimbare în starea sănătății sale și, treptat, pierzându-și puterile, căzu în cele din urmă la pat. Am chemat cei mai buni doctori, l-am îngrijit cu cea mai mare atenție, dar el nu se simțea deloc mai bine. Dimpotrivă, părea că se veștejește pe zi ce trece. Deși eram foarte tânără, îmi era limpede că mai avea câteva zile de trăit, dar am încercat să-i ascund gândurile mele întunecate și să-l mângâi în fel și chip. El făcea același lucru cu mine mai ales atunci când mă vedea foarte tristă. El mă asigură chiar că se simțea mai bine și-mi spuse că tinerețea și constituția lui solidă îl vor ajuta să treacă cu bine prin această boală și că se va vindeca: Ne-am lăsat purtați de aceste dulci sentimente ce le nutream unul față de celălalt și lipsindu-ne îndrumarea unor oameni experimentați, noi înșine am fost cauza unei nenorociri pe care o socotesc mai rea decât moartea trupească însăși. Nu i-am sugerat ca el să primească Sfintele Taine de teama de a nu-l sperla veștile neplăcute ale apropiatului său sfârșit. Și, deși era și el foarte evlavios, se temea să nu mă sperie cerându-mi să trimit după preot pentru a-i administră ultimele Taine. Pe data de 10 mai, când întreaga natură învie și toate se veselesc, eu am fost brusc lovită de o grozavă întristare - moartea ne-a despărțit pe unul de celălalt. La început nu-mi puteam crede ochilor și aproape că-mi ieșisem din minți. Dar când am înțeles ceea ce se întâmplase fie că-mi pierdeam cunoștința, fie că mă aflam într-o prăpastie de gânduri teribil de întunecate. Plângându-mi văduvia atât de prematură, precum și pierderea sufletului soțului meu, eram aproape gata, în nebu-

nia mea, să blestem ceasul când l-am întâlnit pentru prima oară în viață și când mă atașasem de el. A muri fără a primi ultimele Sfinte Taine mi se părea o pedeapsă aparte de la Dumnezeu pentru păcatele mele și cele ale soțului meu. Credeam că soțul meu va fi pentru vecie despărțit de Dumnezeu. De-abia mi-amintesc felul în care trupul soțului meu a fost dat pământului. După înmormântare rudele și prietenii mei n-au știut ce să facă cu mine, cum să mă mângâie și să mă consoleze, pentru că eram deznădăjduită și poate că eram în stare să-mi iau viața dacă nu eram supravegheată îndeaproape. Nu știu cum, și de la cine auzise unchiul meu de viața ascetică și de darurile duhovnicești ale părintelui Serafim de la mânăstirea Sarov. Unchiul meu era atât de ferm convins de sfințenia minunatului ascet încât el socotea pelerinajul meu la Sarov pentru a cere rugăciunile și povețele Sfântului părinte Serafim drept singurul mijloc de a dobândi eliberarea din suferința și necazul meu. Nu s-a gândit o clipă la faptul că mânăstirea Sarov se afla la o distanță de 500 de verste de casa noastră. În plus, din pricina primăverii aș fi putut întâmpina mari greutăți la înapoiere din pricina drumurilor inundate. Atunci când mi-a relatat convingerea sa cu privire la părintele Serafim și m-a povățuit să mă duc la el i-am acceptat propunerea cu bucurie. La sosirea noastră în Sarov, am tras la casa de oaspeți și ardeam de nerăbdare să știu unde se află părintele Serafim, fie în mânăstire, fie retras la schitul său. Din fericire mi s-a spus că se afla atunci în mânăstire și că m-aș putea duce la dânsul.

Intrând de îndată în mânăstire am fost șocată de o priveliște extraordinară. Între Biserica Adormirii Maicii Domnului și casa cu etaj de vizavi se aflau mase compacte de oameni care se mișcau precum valurile. Întrebând am aflat că părintele Serafim locuia chiar în casa respectivă. M-am amestecat cu mulțimea de oameni de toate vârstele și pozițiile sociale și m-am îndreptat spre marchiza către care toți încercau să

ajungă. M-am strecurat cu mare dificultate în antecameră și prin ușa deschisă am intrat în chilia părintelui Serafim. Camera era umplută până la refuz de oameni. Am încercat să mă apropi de el ca toți ceilalți și am întins mâna pentru a lua binecuvântarea sa, deși nu avusesem posibilitatea să-i văd chipul cum se cuvine. Dându-mi binecuvântarea și niște biscuiți spuse: «Roaba lui Dumnezeu Ana se împărtășește cu Harul lui Dumnezeu»; ce mare mi-a fost uimirea când mi-am auzit numele pronunțat într-un loc necunoscut! Și privindu-l drept în față pe părintele Serafim am recunoscut pe însuși bătrânul care mă avertizase ca un părinte de căsătoria nefericită. Această întâlnire mi-a arătat de îndată cât de aproape se află el de Dumnezeu. Dar nu te puteai opri nici un minut lângă dânsul deoarece oamenii care erau lângă mine mă împinseră într-o parte pentru a primi și ei binecuvântarea sa și pentru a asculta câteva cuvinte din partea sa. Am fost adusă de valul lumii în antecameră și pipăind cu picioarele niște bușteni de lângă perete m-am suit pe ei și am început să mă uit cu atenție la părintele Serafim prin ușă. Chipul său îngeresc, umilința și smerenia pe care le arăta în relația cu toată lumea, îl arătau că este un om extraordinar: Nu mi-am luat ochii de la el nici măcar o clipă. Urmărindu-i fiecare mișcare, am observat curând că dorea să pună capăt primirii oaspeților, fiindcă începuse să-i poftească afară pe toți cei prezenți, spunându-le umil: «Mergi în pace!» În același timp el se apropie de ușa deschisă lângă care mă aflam eu, apucând de mânerul ușii cu o mână, cu cealaltă mă împinse pe neașteptate în chilia sa și fără să mă întrebe nimic, începu deodată să-mi vorbească: «Ei, comoara mea, de ce ai venit la bietul Serafim? Știu cât de mare ți-e durerea. Domnul te va ajuta să o înduri». După aceste cuvinte mângâietoare și altele ca acestea, îmi spuse să mă pregătesc pentru spovedanie la părintele Ilarion și să mă împărtășesc cu Sfintele Taine. Am făcut precum îmi spusese părintele. În ceea ce-l privește pe soțul meu decedat, pe când mă gândeam

dacă nu cumva s-a lipsit de cereasca Împărăție fiindcă nici nu s-a spovedit și nici nu s-a împărtășit cu Prea Curatele Taine, părintele Serafim zise: «Nu te mai gândi în legătură cu aceasta, bucuria mea, să nu mai gândești că doar din această pricină sufletul său se va pierde. Numai bunul Dumnezeu poate judeca pe care și cum să răsplătească sau să osândească. Se întâmplă uneori ca aici pe pământ oamenii să primească Sfânta Împărtășanie, rămânând neîmpărtășiți cu Domnul, iar o altă persoană dorește să primească Împărtășania, dar din pricina vreunui motiv oarecare dorința sa rămâne neîmplinită, indiferent de voința sa. Unei astfel de persoane i se oferă Împărtășania în chip nevăzut printr-un înger al Domnului». Pentru a-mi alunga toate gândurile întunecate legate de amintirea soțului meu și pentru a mă salva de deznădejde, părintele Serafim îmi porunci ca la întoarcerea mea acasă să mă duc timp de 40 de zile la mormântul soțului meu și să spun: «Binecuvintează-mă domnul și părintele meu! Iartă-mă pentru toate câte ți-am greșit ție, iar Domnul Dumnezeu te va ierta și te va ușura pe tine». El îmi mai spuse să i-au cenușă din cădelnița cu care se slujește în Biserică și apoi, săpând o gropiță de vreun sfert de metru să pun cenușa în ea și să spun de trei ori Tatăl nostru, Rugăciunea lui Iisus, Prea Sfântă Născătoare, miluiește-ne pe noi, și o dată, Crezul. După Sfânta Împărtășanie, oricât de bine mă simțeam după acest tratament duhovnicesc, și după discuția cu părintele, a trebuit să mă grăbesc spre casă. Drumurile ar fi devenit curând impracticabile, iar moșia unchiului meu, așa cum am spus deja, se afla la 500 de verste de Sarov. I-am spus părintelui de intenția mea de a pleca acasă și de teama ca drumurile să nu fie inundate. Dar el îmi răspunse: «Să nu te temi de nimic, bucuria mea, și Dumnezeu îți va pregăti drumul pentru tine. Zăpada va avea o grosime de aproape jumătate de metru și te vei întoarce în condiții mai bune decât la sosire. Dar să fi din nou aici în postul Sfinților Apostoli Petru și Pavel». După aceasta mă sim-

țeam ca un nou născut. O asemenea pace mi se așternuse în suflet, așa cum nu mai simțisem vreodată de la moartea soțului meu. Era de parcă fusesem ușurată de o sarcină grea. Am început să simt din nou bucuria în mijlocul familiei și a societății. Acasă am găsit o ocupație potrivită și nu mă plictiseam deloc. Ori de câte ori era cu putință mă duceam la Biserică sau la mormântul soțului meu care nu-mi mai făcea impresia cumplită pe care mi-o făcuse mai înainte. Nu mă mai tortura vederea lui și nu mai eram o cauză de nefericire pentru alții. În felul acesta mi-am petrecut două luni la țară după sosirea mea la Sarov. Postul Sfinților Petru și Pavel sosi și mă dusei din nou la părintele Serafim conform înțelegerii noastre. Călătoria mea fu mai plină de bucurie de data aceasta. Mi se părea că parcă mă duceam la propriul meu tată. Odată cu sosirea mea la mânăstire, fără a pierde vreun minut m-am năpustit ca un cerb în pădure spre el, după ce am aflat că se află la schit. Am alergat și am găsit o mulțime de oameni acolo și am întrebat pe cineva: «Unde este părintele Serafim?» Ei arătară către râu și ziseră: «Acolo se află.» Doar întorcându-mi privirea mi-am putut da seama că el se mișca prin apă, că luase o piatră mare și o ducea la mal. Într-o clipă mi-am făcut drum prin mulțime către el și de îndată ce mă văzu mă întâmpină cu o înfățișare veselă: «Ei, comoara mea, ai venit? Domnul să te binecuvinteze! Fii oaspetele nostru o vreme.» În curând el începu să mă trimită pe mine și pe toți cei din mânăstire, spunându-ne să ne grăbim; dar nimeni nu voia să-l părăsească, toți doreau să-și bucure ochiul privindu-l și să audă ceva spre binele sufletului lor. În plus, ziua era frumoasă, cerul era limpede, era încă destul timp până seara; așadar, bunul nostru simț ne-a oferit multe motive pentru a mai rămâne un timp cu el. Dar urmările ne-au arătat curând că ar fi trebuit să-l fi ascultat pe Bătrân imediat. Întârziind destul de mult timp în pădure, atunci când am pornit într-un lung, neîntrerupt șir spre casele de oaspeți ale mânăstirii, am fost acoperiți de un

nor înspăimântător. Bubuituri grozave de tunete și fulgere neîntrerupte ne-au înspăimântat grozav și am fost udați până la piele de ploaia care turna cu găleata. În ziua următoare, când m-am dus la părintele Serafim, el mă primi foarte amabil și îmi spuse cu zâmbet îngeresc: «Ei, comoara mea, ce ploaie torențială a mai fost! Ce furtună! Nu te-ar fi prins dacă m-ai fi ascultat. Nu poți spune că nu te-am trimis acasă la timpul potrivit». Cu această ocazie, ca și mai târziu, părintele Serafim mi-a vorbit despre diferite lucruri, căci cu binecuvântarea sa am rămas timp de opt zile la Sarov și el m-a primit în fiecare zi, cu excepția zilei de vineri. În această zi el rămânea în desăvârșită tăcere și se poate presupune că se afla adâncit în meditație asupra patimilor Mântuitorului. După ce am petrecut peste o săptămână în Sarov, am plecat acasă cu binecuvântarea părintelui Serafim. A fost trist pentru mine ca să părăsesc acel loc sfânt unde primisem atâtea lecții folositoare pentru viața mea, unde fusesem față către față cu binecuvântatul părinte Serafim care era într-adevăr un model de asceză creștină. Despărțirea mea de el a fost cu atât mai tristă cu cât am avut un fel de presimțire că nu-l voi mai vedea niciodată; și, spre necazul meu, acest lucru s-a dovedit a fi adevărat. Cât de mult m-a ajutat el de dincolo de mormânt nici nu îndrăznesc să mai vorbesc, dar cred că prin sfintele sale rugăciuni mi s-a oferit mai multă vreme de pocăință."

Iată un alt caz plin de mângâiere. O mamă și-a pierdut singurul ei fiu care dispăruse, nimeni nu știe cum sau unde. Ne putem închipui tristețea ei de nemângâiat. Ea se duse la Sarov cu o inimă înfrântă, căzu la picioarele părintelui Serafim și-i ceru să se roage pentru fiul ei pierdut. Bătrânul o mângâie, o înveseli, îi trezi și-i întări nădejdea și, spre surprinderea ei, îi spuse să-și aștepte fiul la casa de oaspeți a mânăstirii. Deși i se părea incredibil acest lucru, totuși, nefericita mamă făcu ascultare, agățându-se de cuvântul părintelui precum se agață un om ce se înecă de un pai. Trecu o zi, apoi

încă una, și trecu și a treia, și totuși nu se ivi nici urmă de fiu. Întristată se duse la părintele Serafim ca să ia binecuvântarea sa și să se întoarcă acasă cu aceeași piatră pe suflet. Închipuiți-vă uimirea femeii când, chiar în clipa când se ducea de la arhondaric la părintele, fiul ei veni și el să ia binecuvântare de la dânsul. Părintele Serafim, îl luă de mână, îl duse la mama sa și îi felicită cu ocazia fericitei lor reîntâlniri.

Sunt nenumărate povestiri despre felul în care își mângâia el orfanele. Să luăm două sau trei exemple. "Când am ajuns la părintele Serafim", spuse bătrâna monahie Agatia Grigorievna, "mă gândeam în tulburarea sufletului meu că după moarte nu mai există răsplată pentru nimenea. Părintele se afla în chilia sa, în antecameră. El își puse capul pe păcătosul meu umăr și zise: «Nu deznădăjdui, nu deznădăjdui, maică! În Împărăția Cerurilor ne vom bucura împreună.» Și apoi adăugă: «Atenție, maică, totdeauna să spui rugăciunea minții». Și păcătoasă cum sunt, am căzut în deznădejde. «Să nu asculți, maică», spuse el, «la gândurile care te trimit unde vor ele, ci roagă-te așa, maică: Pomenește-mă, Doamne, când vei veni întru Împărăția Ta!, și repet-o de la început până la sfârșit împreună cu Fericirile. Apoi să spui: O, prea cântată, Maică! Apoi: Pomenește-l, Doamne, pe părintele nostru ieromonah Serafim (și să-ți pomenești și numele dumitale). În felul acesta, maică, Domnul îți va ierta păcatele tale, dar și pe ale mele. Și așa ne vom mântui!»"

El le mai spunea oamenilor să-l pomenească în rugăciunile lor în clipe de deznădejde, necaz și melancolie, sau în timpul vreunui atac al nevăzutilor vrăjmași.

Odată, o țărăncuță pe nume Alexandra Lebedeva din satul Elizarievo (din regiunea Ardatov), se îmbolnăvi de o boală ciudată. Iată o relatare a cazului ei făcută de către soțul ei. "Pe data de 6 aprilie 1826, în zi de sărbătoare, soția mea Alexandra se întoarse de la Sfânta Liturghie, luă masa de prânz și

apoi ieși cu mine la o mică plimbare înafara porților casei noastre. Deodată, Dumnezeu știe de ce, se simți slăbită și ametită, așa încât de-abia am putut-o conduce în hol. Acolo, căzu pe podea; începu să vomite și avea înspăimântătoare convulsii ale membrelor. În cele din urmă ea căzu într-o stare de amorțeală mortală. Rămase în această stare de amorțeală cumplită timp de aproape o jumătate de oră. Apoi își recăpătă parțial cunoștința, dar începu să scrâșnească din dinți și să roadă tot ceea ce putea apuca. În cele din urmă adormi. În ziua următoare se simți mai bine și drept răspuns la întrebarea mamei sale referitoare la ceea ce se întâmplase cu ea în ziua anterioară, ea spuse că i se păruse că parcă se răsturnase casa peste ea și chiar acum totul căpătase o înfățișare cumplită. Peste alte două zile avu o criză asemănătoare. Apoi încă una peste o lună. Apoi, tot restul anului acele crize apăreau zilnic, așa încât toți o socoteau ca fiind posedată de cel rău. La început, la cererea moșierului, fu tratată de un practicant în medicină local, dar când eforturile sale se dovediră în van, fu chemat un alt medic din Ardatov; dar și acesta, după trei săptămâni de tratament, refuză să se mai îngrijească de cazul respectiv; spuse că nu mai întâlnise vreodată o astfel de boală și că era ceva ciudat la mijloc. În cele din urmă, prin grija moșierului, fu chemat un alt medic de la fabrica din Viksoonski, dar și acesta după ce examină pacienta, spuse hotărât că boala ei era de neînțeles și că duhul cel rău era la largul său în acest caz, dar că el nu-și asumă responsabilitatea de a-l alunga. După părerea sa, era inutil de a tortura pacienta prin a se încerca vindecarea ei prin mijloace omenești, dar că era mai bine să se recurgă la ajutorul lui Dumnezeu. În ciuda sfatului său, noi am încercat totuși s-o ajutăm cu remedii simple, dar toate se dovediră a fi inutile. Pacienta se afla în pragul morții.

La începutul celui de-al doilea an din ziua în care suferințele ei se intensificaseră, pe data de 20 mai 1827, bolnava

observă deodată, în timpul nopții, că un străin îi intră în cameră. Era o bătrână de statură medie, uscățivă, cu păr scurt blond și cu o față rotundă, cu ochii închiși, desculță și prăfuită din cap până în picioare. Aceasta îi spuse: «De ce stai în pat și nu-ți cauți un doctor?». Înspăimântată de această ciudată apariție, bolnava își făcu semnul Crucii și începu să spună rugăciunea: «Să învie Dumnezeu și să se risipească vrăjmașii Lui» Apoi femeia necunoscută îi spuse: «Nu te teme de mine. Îți doresc tot binele și sănătatea. Îmi place nespus această rugăciune și mă bucur atunci când cineva o spune» Bolnava o întrebă: «Dar cine ești tu? Nu cumva ești de pe lumea cealaltă? Și nu cumva mi-ai văzut băiatul acolo? » Femeia necunoscută răspunse: «Ba da. E supărat pe tine, dar nu e cazul să vorbești cu el; trebuie să ne gândim la tine. De ce nu încerci să te vindeci?» Bolnava răspunse: «Am fost consultată de numeroși medici, dar nici unul nu m-a putut ajuta». Străina spuse: «Îți voi găsi un adevărat medic care dorește de mult timp să te vindece. El m-a rugat în mod special să vin aici. Mergi cât mai degrabă cu putință la Sarov, la părintele Serafim. El te poate ajuta.» După aceasta, vedenia respectivă încetă. Bolnava hotărî să-și trezească mama, dar aceasta din urmă nu dormea și auzise toată conversația fiicei sale cu femeia necunoscută. Când totul se liniști și fiica se întoarse către mama ei, aceasta o întrebă cu cine vorbise. Fiica răspunse: «O, mamă, am fost așa de înspăimântată! N-ai văzut-o pe femeia care mi-a spus să mă duc la părintele Serafim care mă poate ajuta?» Mama sa îi răspunse placid: «Da, atunci când te vei simți mai bine, vei putea merge ». Și imediat după aceea adormi.

Între timp, soția mea văzu din nou, în noaptea de 11 iunie 1827, aceeași femeie necunoscută care îi reaminti plină de reproșuri că ea n-ar mai trebui să amâne, ci ar trebui să se grăbească, deoarece părintele Serafim o aștepta să vină curând. Atunci bolnava prinse curaj și o întrebă cine este și

de unde vine. Femeia răspunse: «Sunt de la mânăstirea Diveiev, Agatia, prima stareță a mânăstirii. Deci, du-te repede, nu mai amâna.» Spunând acestea ea dispăru din nou. Bolnava o trezi imediat pe mama ei și o rugă insistent să-i ceară moșierului o șaretă pentru o călătorie la Sarov. Mama fetei consimți, și, deși era în zori, se duse imediat la moșier, îi spuse motivul vizitei ei și-i ceru o șaretă pentru a-și duce fata bolnavă la părintele Serafim. Moșierul fu de acord cu cererea ei și-i spuse acesteia că el însuși îl văzuse pe părintele Serafim chiar în noaptea aceea în vis și că acesta aștepta o bolnavă și ținea crucea pe care o purta la piept deasupra ei și că după aceea bolnava plecase complet vindecată. Și, astfel, mama se duse la Sarov cu fiica ei bolnavă, iar atunci când intrară în pădurea Sarovului, fata, care-și pierduse auzul din pricina bolii, auzi pentru prima oară clopotele mânăstirii și, spre surprinderea și bucuria mamai sale spuse: «Ascultă, bat clopotele pentru Sfânta Liturghie!» Sosiră la mânăstire la vremea cinei și îi găsiră pe frați la trapeză. Li se spuse că părintele Serafim se închisese în chilie și nu primea pe nimeni. Între timp se adunaseră atâția oameni lângă chilia sa încât era imposibil să ajungi acolo. Mama și fata ei bolnavă apelară la un monah din Sarov și-l rugară să le conducă la părintele Serafim. Bunul monah le conduse prin mulțime și lăsându-le în antecameră, se duse la Bătrân ca să-i vorbească despre ele. Dar părintele Serafim îl opri. D-abia apucă monahul să spună obișnuita rugăciune la intrare, când Bătrânul ieși la el și spuse: «Adu-o imediat înăuntru pe bolnava Alexandra». Uimit de o asemenea pătrundere duhovnicească, monahul se întoarse către cele două femei, le spuse să intre și, la rugămintea mamei o ajută el însuși să o conducă pe pacientă. De îndată ce intrară în chilia părintelui Serafim, bolnava se dezlipi din mâinile lor cu o forță extraordinară și imediat se aruncă la picioarele părintelui Serafim. Atunci Bătrânul o acoperi cu epitrahilul

său și rosti o rugăciune deasupra ei. După aceea, o luă de cap cu ambele mâini și o înălță puțin. În momentul acela bolnava simți un fel de zgomot ca și cum cineva i-ar fi sfâșiat haina de blană de pe ea și simți de parcă ar fi fost otrăvită cu fum de mangal. Apoi, părintele Serafim îi dădu agheasmă și anafură, îi spuse să sărute crucea care-i atârna la piept și icoana Maicii Domnului care se afla pe masa lui și spuse: «Iat-o pe Sprijinitoarea ta! Ea a mijlocit pentru tine dinaintea lui Dumnezeu!» Dobândind în acest fel o vindecare completă și înțelegând pe deplin măreția bunătății arătate ei de către părintele Serafim, pacientei îi păru extrem de rău că nu avea nimic pentru moment cu care să-și răsplătească binefăcătorul. Dar el îi citi gândurile și-i spuse: «Nu am nevoie de nimic de la tine. Roagă-te doar lui Dumnezeu. Dar dacă ai dorința de a-mi oferi ceva, toarce-mi câteva fire de lână timp de trei zile de miercuri și răsucește-mi-le timp de trei vineri, abținându-te în răstimpul acestor șase zile de la hrană, băutură, și discuții.

Iar la începutul fiecărei acțiuni să spui de trei ori Rugăciunea domnească și să te rogi Maicii Domnului neîncetat în timpul acestor șase zile». Și adăugă: «Să te duci la Diveiev, la mormântul roabei lui Dumnezeu Agatia. Ia niște pământ pentru tine și fă câte metanii poți pe locul acela. Ei îi pare rău pentru tine și vrea ca tu să te vindeci. Iar atunci când ești tristă roagă-te lui Dumnezeu și spune: Părinte Serafim! Pomenește-mă în rugăciunile tale și roagă-te pentru mine, păcătoasa, ca să nu mă îmbolnăvesc din nou de boala aceea venită de la vrăjmașul lui Dumnezeu». După aceea le binecuvântă și le slobozi în pace. Această vindecare a avut loc pe 11 iunie 1827. Femeia se vindecă complet și mai apoi născu patru fii și cinci fiice pe lângă cei doi copii pe care-i avea deja. Ei îi pomeneau întotdeauna pe părintele în rugăciunile lor.

El obișnuia, de asemenea să-i spună căpitanului Teplov: "Atunci când te afli la necaz, vino la chilia bietului Serafim.

El se va ruga pentru tine." Acest lucru s-a întâmplat în timpul vieții sale și cu atât mai mult acum, după moartea sa, datorită rugăciunilor sale dinaintea tronului lui Dumnezeu. În timpul discuțiilor sale cu orfanele sale el le oferea, printre altele, exact povața împotriva deznădejdii pe care o aflăm în scrierile altor Sfinți Părinți, și anume să ofere unei persoane necăjite o masă bună.

Dar ce mese bune se puteau oferi în biata mânăstire Diveiev? În loc de aceasta, părintele le spusese surorilor să-și ia mesele și să mănânce hrana ce li se oferea, și chiar să-și ia niște pâine cu ele când se duceau la muncă. "Puneți puțină pâine în buzunarul vostru", îi spuse el Xeniei Vasilievna. "Atunci când ești obosită sau extenuată, să nu deznădăjduiești, ci mănâncă-ți pâinea și apoi du-te din nou la lucru!"

El le spuse chiar să-și pună puțină pâine pentru noapte sub perna lor. "Atunci când ești tristă sau deznădăjduită, maică, scoate-ți pâinea și mănânc-o. Și deznădejdea va dispărea, pâinea o va alunga și îți va asigura un somn bun după ostenelile tale, maică". Iar când mai târziu bucătăreasa cea severă a început să refuze de a mai da pâine surorilor, pomenind de o poruncă a maicii starețe, părintele a chemat-o, a dojenit-o aspru și chiar a adăugat: "Las-o pe stareță să vorbească (de economii), iar tu să continui să dai pâine surorilor și să nu o ții sub lacăt. Și astfel te vei mântui!"

Iată o întâmplare și mai mișcătoare care pare chiar nepotrivită pentru un monah. Dar părintele Serafim prevedea viitorul și în același timp dorea să-și bucure surorile sale deznădăjduite. "Odată am venit la părintele cu Acvilina Vasilievna", povestește Barbara Ilinicina, o monahie vârstnică. "El i-a vorbit confidențial mai mult timp și făcea tot posibilul spre a o convinge de un anumit lucru, dar era clar că ea nu voia să-l asculte. El ieși afară și zise: «Ia din arca mea (așa își numea el propriul sicriu) niște pâine uscată». El îi dădu Acvilinei

o grămăjoară de pâine și o alta mie. Apoi umplu un sac mare cu pâine uscată și începu să-l bată cu un băț. Acest lucru ne făcu să izbucnim în râs. Părintele se uită la noi și apoi începu să-l bată și mai tare. Noi nu puteam face nimic în această situație. Apoi, părintele legă sacul, îl atârnă de gâtul Acvilinei și ne spuse să plecăm la mânăstire. Noi am înțeles acest lucru mai târziu, atunci când sora Acvilina Vasilievna a plecat din mânăstire și a trebuit să pătimească grozave încercări și suferințe în lume. Ea s-a întors mai târziu la noi și a murit la Diveiev".

Mai târziu Barbara Ilinicina fu defăimată, iar maica stareță din cadrul comunității maicii Alexandra, Xenia Mihailovna, o dădu afară din mânăstire. "Am plâns și iar am plâns, iar apoi m-am dus la părintele Serafim și i-am spus totul. Plângeam chiar atunci când am îngenunchiat dinaintea sa. Dar el a început doar să râdă și să bată din palme. Apoi începu să se roage și îmi spuse să mă duc la surorile sale de la moară, la maica lor stareță Paraschiva Stepanovna. Iar ea îmi îngădui să rămân în mânăstirea sa așa cum mă binecuvântase părintele."

Aceasta a fost sora care a văzut o dată muște așezate pe obrajii părintelui și sângele curgându-i șiroaie. Ea a vrut să le alunge, dar părintele îi interzise: "Nu le atinge, bucuria mea," zise el. "Toată suflarea să laude pe Domnul" (Ps. 150: 6). În fața unei asemenea răbdări, necazurile noastre păreau să fie doar un fleac. Și câte astfel de întâmplări asemănătoare nu au mai existat! Dar nu este oare o mare mângâiere pentru mireni să știe faptul că chemarea lor pământească, oricare ar fi ea, îi conduce la mântuire, dacă doar o poartă cu credință, smerenie și răbdare, în numele lui Hristos și o împlinesc ca pe o poruncă a lui Dumnezeu? Orice muncă, orice trudă e înduhovnicită în acest fel. Atunci, întreaga viață a omului se preschimbă într-o neîncetată nevoință de mântuire. Și am văzut cât de mult își iubea părintele pe colaboratorii și apropiații săi din lume. Și, astfel, oricât de simple ne-ar putea părea

poveţele şi îndrumările părintelui Serafim oferite mirenilor, totuşi cei care le împlinesc ca pe "poruncile lui Dumnezeu" după cuvântul Sfântului Apostol Pavel, pot dobândi darurile Domnului care vin ca o consecinţă a acestui lucru, de la bucuria cerească a Sfântului Duh, până la arătarea şi manifestarea Mântuitorului nostru Iisus Hristos în aceştia. Acestea sunt cuvinte minunate, dar ele au fost rostite de Însuşi Fiul lui Dumnezeu: "Nu vă voi lăsa orfani; voi veni la voi. Încă puţin timp şi lumea nu Mă va mai vedea; voi însă Mă veţi vedea, pentru că Eu sunt viu şi voi veţi fi vii. În ziua aceea veţi cunoaşte că Eu sunt întru Tatăl Meu şi voi în Mine şi Eu în voi. Cel ce are poruncile Mele şi le păzeşte, acela este care Mă iubeşte; iar cel ce Mă iubeşte pe Mine va fi iubit de Tatăl Meu şi-l voi iubi şi Eu şi Mă voi arăta lui" (Ioan 14: 18-21). Acest gând este dezvoltat în minunata conversaţie a Sfântului cu mireanul Motovilov. Şi deodată ni se amintesc cuvintele ulterioare ale Domnului nostru: "Acestea vi le-am spus, ca bucuria Mea să fie în voi şi ca bucuria voastră să fie deplină" (Ioan 15: 11). Sfântul Serafim iradia doar bucurie.

Uneori chiar se revărsa din el destul de vizibil ca o lumină extraordinară care-i arunca în extaz pe cei care se învredniceau de o astfel de vedere. Şi au fost numeroşi martori– cei mai apropiaţi prieteni ai săi, Eropkina, Aksakova, Melinkov, Tihonov, precum şi multe dintre maicile sale. Ce altceva să mai pomenim în legătură cu îndrumările sale către mireni? Desigur, e uşor să scrii toate acestea şi este şi mai uşor să vorbeşti de mântuirea altuia. Dar, în realitate toţi ştiu, fie monahi, fie mireni, că este greu să dobândeşti mântuirea, că fiecare trebuie să-şi poarte crucea toată viaţa. Iar omul lui Dumnezeu le amintea adesea celorlalţi de acest lucru şi doar încerca să le uşureze povara.

Odată, un profesor de seminar, însoţit de un preot, veni la dânsul şi dori să ia binecuvântarea sa spre a deveni monah.

Dar părintele vorbea tot timpul cu preotul și nu acorda nici cea mai mică atenție învățătorului teolog. Apoi întrebă ca din întâmplare: "Mai are el și altceva de învățat pentru a-și completa studiile?". Părintele explică faptul că profesorul cunoștea bine diferitele ramuri ale teologiei. "Știu că este talentat în compunerea predicilor. A-i învăța pe alții este tot atât de ușor de parcă ai arunca pietre din vârful Bisericii noastre, dar a pune în practică ceea ce-i înveți pe alții este ca și cum ai căra pietrele tu însuți în vârful Bisericii. Aceasta este diferența între a-i învăța pe alții și a face lucrurile respective tu însuți.

În concluzie, el îl povățui pe profesor să citească viața Sfântului și învățătorului Ioan Damaschin, unde se spune printre alte lucruri, cum acestui teolog îi fusese interzis de către duhovnicul său să compună imne sfinte. Și când, din compasiune pentru fratele unui monah decedat, el a compus cântări de înmormântare, Bătrânul a vrut la început să-l alunge din mânăstire. Apoi, la cererea monahilor, el a fost de acord să-l lase să rămână în continuare, dar i-a poruncit teologului vinovat de neascultare să spele WC-urile. Și numai după această umilință și-o arătare cu totul aparte a Maicii Domnului către Bătrân, au fost dezlegate buzele scriitorului de imne bisericești. Da, mântuirea nu este ușor dobândită. Iar ascetul de la Sarov cunoștea acest lucru din propria sa experiență extrem de vastă. De aceea, el îi avertiza pe pelerinii pământești că vor întâmpina numeroase necazuri în calea lor.

"După cuvântul Mântuitorului", îi spuse el căpitanului Karataiev, "noi trebuie să intrăm prin poarta cea strâmtă în Împărăția lui Dumnezeu" (Matei 7: 13-14). "Toți Sfinții au avut ispite", spuse el, "dar precum aurul care cu cât mai mult este ținut în foc, cu atât mai mult se lămurește, la fel și Sfinții deveneau mai iscusiți prin încercări. Prin răbdarea lor ei îmbunau dreptatea Creatorului și se apropiau de Hristos întru al Cărui nume și pentru a Cărui dragoste ei pătimeau. Uneori

se referea la sine însuși pentru a-i convinge și mângâia pe cei ce pătimeau.

Soțul unei femei se îmbolnăvi grav. Întrucât el avea o mare considerație pentru omul lui Dumnezeu, își trimise soția la Sarov. Sfântul nu primea pe nimeni atunci, dar văzând în duh suferință omenească, a deschis ușa brusc și deodată se întoarse către femeia neliniștită. "Fiică Agripina", spuse el, "vino repede la mine fiindcă trebuie să te grăbești să ajungi acasă". Apoi, luându-i mâna, i-o puse pe umărul său, acolo unde ea simți o cruce mare. "Acolo, fiica mea", spuse Bătrânul, "la început a fost foarte greu de purtat aceasta, dar acum e tare plăcut. Grăbește-te acum și adu-ți aminte de povara mea. La revedere!".

Soțul ei era încă în viață, luă puțin vin, anafură și aghiasmă pe care părintele i le trimiseseră, își binecuvântă copiii și cu pace plecă la Domnul. Dar, în același timp Sfântul îi încuraja pe toți să nu deznădăjduiască. El le amintea oamenilor de cuvântul Mântuitorului Însuși Care spune că deși împlinirea poruncilor Sale este o povară, totuși această povară este ușoară (Mt. 11: 30). Dar părintele Serafim îi mângâia mai ales pe cei necăjiți prin a-i face să nădăjduiască într-o fericire viitoare pentru aceia care erau vrednici de ea.

Unei tinere văduve, A. P. Eropkina, el îi vorbea cu un entuziasm extraordinar despre Împărăția lui Dumnezeu. "Nu pot reda acum exact nici toate cuvintele sale, nici impresia care mi-a făcut-o pe vremea aceea", scrie ea în amintirile ei. "Înfățișarea chipului său era extraordinară. Prin pielea sa strălucea o lumină suprafirească. Nu-mi pot aminti totul, dar știu că îmi vorbea de cei trei Sfinți Ierarhi - Vasile cel Mare, Grigorie Teologul și Ioan Hrisostom - și de slava de care se bucură ei acolo. El descrise în cuvinte vii și în amănunțime frumusețea și slava Sfintei Fevronia și a multor altor mucenici. În toată viața mea n-am auzit vreodată povestiri atât de fru-

moase și vii. Dar parcă mi se părea că nu poate să-mi spună totul atunci și adăugă în concluzie: «Oh, bucuria mea. E atâta fericire și frumusețe acolo încât e imposibil să le descrii»"

Odată a fost întrebat: "Poate un om care s-a aflat într-o stare de har să se ridice din nou prin pocăință după o cădere?" "Da, poate", răspunse el, "după cuvântul: "Împingându-mă m-au împins să cad, dar Domnul m-a sprijinit" (Ps. 117: 13).

Atunci când Sfântul prooroc Natan l-a dojenit pe David pentru păcatul său, acesta s-a pocăit și de îndată a primit iertarea (II Regi 12: 13). Când noi ne căim sincer pentru păcatele noastre la Domnul Iisus Hristos din toată inima, El se bucură pentru noi, face praznic mare și-i cheamă la un loc pe Îngerii săi (iubitele Sale Puteri) și le arată drahma pe care El a aflat-o din nou, adică chipul și asemănarea Sa împărătească. Așezând oaia cea pierdută pe umerii Săi, El o duce Tatălui Său. În locașurile tuturor celor ce se bucură, Dumnezeu așează sufletul păcătosului care se pocăiește împreună cu cei care niciodată nu s-au depărtat de El".

Atunci când dorea să încurajeze păcătoși deznădăjduiți, părintele Serafim obișnuia printre altele, să citeze un episod străvechi relatat în „Proloage". Un pustnic a pornit la drum ca să aducă apă și pe drum a căzut în păcat. În timp ce se întorcea la mânăstirea sa, vrăjmașul a început să-l tulbure cu gânduri de deznădejde, înfățișându-i gravitatea păcatului și neputința iertării și a îndreptării. Dar ostașul lui Hristos respinse atacurile duhului celui rău și se hotărî să ispășească ceea ce făcuse prin pocăință. Dumnezeu îi arătă aceasta unui anume Părinte cu viață sfințită și-i spuse să-l laude pe fratele care căzuse în păcat pentru izbânda asupra vrăjmașului și pentru că nu s-a lăsat pradă deznădejdii.

„Și astfel", citim în îndrumările părintelui Serafim înregistrate de către fiii săi duhovnicești, „să nu uităm să ne întoarcem de îndată fața către preamilostivul nostru Dumnezeu

și să nu ne lăsăm pradă nepăsării și deznădejdii din pricina gravelor și nenumăratelor noastre păcate. Deznădejdea noastă este bucuria desăvârșită a vrăjmașului. Este „un păcat de moarte" așa cum spune Sfânta Scriptură (I Ioan 5:16). «Dacă nu lași loc deznădejdii și nepăsării», spune Varsanufie cel Mare, «va trebui să te miri și să-L slăvești pe Dumnezeu atunci când vezi felul în care El te aduce de la neființă la ființă (adică te preschimbă dintr-un păcătos într-un om drept)" (răspunsul 114).

Povățuind îndreptarea prin pocăință, sfântul cita cuvintele Sfântului mucenic Bonifatie (prăznuit pe data de 19 decembrie): „Începutul pocăinței se naște din frica de Dumnezeu și din luarea aminte de sine. Frica de Dumnezeu este tatăl luării aminte, iar aceasta este maica păcii lăuntrice. Frica de Domnul trezește conștiința adormită, lucru care dă putință sufletului să-și vadă urâțenia ca într-o apă curată și limpede. În acest fel apare mlădița pocăinței, iar rădăcinile ei cresc și se dezvoltă. Un alt chip de a cultiva duhul pocăinței îl reprezintă rugăciunea neîncetată. „Pe tot parcursul vieții noastre noi aducem jigniri măreției Dumnezeirii prin păcatele noastre, și prin urmare noi trebuie totdeauna să-I cerem Domnului cu umilință să ne dăruiască iertarea păcatelor și a datoriilor noastre." Părintele Serafim îi povățuia mai ales pe păcătoșii ce se căiau de păcatele lor să se roage cu cuvintele rugăciunii Sfântului Antiohie cel Mare, cuvinte pline de căință și încredere.

„A te pocăi de păcatele tale înseamnă, printre altele, de a nu le mai repeta." „Deznădejdea", după Sfântul Ioan Scărarul, „se naște fie din conștientizarea mulțimii păcatelor noastre, deznădejde a conștiinței și o insuportabilă tristețe, sau din mândrie și trufie, atunci când cineva crede că nu merita să fi făcut păcatul în care a căzut" (adică, e surprins de păcatul său, căci el se crede că nu este atât de rău la urma urmelor). „Prima se vindecă prin înfrânare și nădejde bine întemeiată, iar cea de-a doua prin smerenie și neosândirea aproapelui."

„Domnul are grijă de mântuirea noastră. Dar vrăjmașul ucigaș de oameni încearcă să aducă omul la deznădejde. Un suflet tare și nobil nu deznădăjduiește în necazuri, oricare ar fi acestea. Iuda trădătorul a fost laș și nepriceput în războiul duhovnicesc; și, de aceea, vrăjmașul, văzându-i deznădejdea, l-a atacat și l-a făcut să se spânzure. Dar Petru, piatra cea tare, fiind dibaci în războiul duhovnicesc, nu a deznădăjduit și nu s-a pierdut cu firea atunci când a căzut în păcat, ci a vărsat lacrimi amare dintr-o inimă fierbinte. Și, văzându-i lacrimile, ochii vrăjmașului au fost arși ca de foc și s-a depărtat de el cu un vaiet dureros." „Prin urmare, fraților" ne învață Sfântul Antiohie, „atunci când ne atacă deznădejdea, să nu ne lăsăm pradă ei, ci fiind întăriți și acoperiți de lumina credinței, să-i spunem cu curaj duhului celui rău: «Ce avem noi de împărțit cu tine, cel care ești înstrăinat de Dumnezeu, un alungat din Cer și un rob viclean? Să nu îndrăznești să ne rănești cumva! Hristos, Fiul lui Dumnezeu, are putere atât asupra noastră, cât și asupra a tot ce există pretutindenea. Împotriva Lui am păcătuit și înaintea feței Lui ne vom cere iertare. Dar tu, duh vătămător, să pleci de la noi! Întăriți de scumpa Sa Cruce, noi îți strivim capul tău de șarpe»"

Dar, deși noi trebuie în fel și chip să alungăm deznădejdea, e nevoie să trăim în pocăință, așa precum Biserica se roagă: „Sfârșit creștinesc vieții noastre, în pace și întru pocăință, Domnului să ne rugăm."

Un creștin ortodox trebuie să-și amintească mereu de acest lucru și să se roage pentru împlinirea lui. Sfânta Ortodoxie, totuși, cu toată încrederea ei în mila Mântuitorului, încearcă mai presus de orice să-și pregătească și să-și învețe copiii să se pocăiască.

Iată de ce starea normală, obișnuită, atât a asceților, cât și a mirenilor care caută să se mântuiască este duhul unei inimi înfrânte și smerite, și uneori lacrimile, iar rugăciunile

lor cele mai bune sunt „Doamne miluiește-mă" și rugăciunea lui Iisus. Însăși pregătirea Sfântului Serafim de-a lungul întregii sale vieți monahale a constat mai ales în căință și rugăciune. El îi povățuia pe oameni să spună măcar rugăciunea „Doamne miluiește-mă" chiar atunci când îngrijeau un prunc, așa încât aceste cuvinte să poată fi auzite chiar de către un copil nevinovat. Cât de minunat și ziditor este acest lucru! Cu adevărat strâmtă este poarta către Împărăția lui Dumnezeu. Și nu există altă cale decât cea a căinței, a unei permanente osteneli și a rugăciunii neîncetate pentru a primi har. Dar toate ostenelile și eforturile noastre trebuie să fie pătrunse de duhul credinței și al dragostei. Prin urmare, părintele Serafim nu numai că-i învăța pe cei ce veneau la el să se încreadă în mila lui Dumnezeu, dar le și vorbea despre Cruce și îi învăța rugăciuni de pocăință. Și, printe altele, el recomanda, în mod special două rugăciuni. „Neîndoielnic să ajungi la pocăință și ea va mijloci la Dumnezeu pentru tine. Pururea să spui această rugăciune a Sfântului Antioh:

- „Încrezându-mă, o, Doamne, în adâncul nemărginit al bunătății și iubirii Tale, Îți închin această rugăciune din gură spurcată și din buze necurate: Adu-Ți aminte de mine pentru Sfânt Numele Tău, Tu cel ce m-ai răscumpărat cu Prea Sfânt Sângele Tău, Tu cel ce m-ai pecetluit cu Duhul Tău cel Sfânt și care m-ai scos din adâncul păcatelor mele spre a nu fi înghițit de vrăjmașul sufletelor noastre.

O, Doamne Iisuse Hristoase, apără-mă și fii scut de nădejde în luptă, căci eu sunt rob al patimilor care neîncetat mă atacă. Ci Tu, Doamne nu mă lăsa rob al păcatului și nu mă osândi după faptele mele. Slobozește-mă Doamne, de tirania stăpânitorului acestei lumi și fă-mă, Dumnezeul meu, să fiu cu totul al Tău și să umblu întru poruncile tale. Chipul Tău cel Sfânt este toată dorirea mea, Hristoase al meu și lumina ochilor mei. O, Dumnezeule, Stăpâne și Doamne, să nu mă lași

pradă dorințelor mele ticăloase și alungă de la mine toată pofta cea trupească. Apără-mă cu brațul Tău cel Sfânt. Nu mă lăsa în voile mele cele rele și-mi fă nedefăimată calea mea cea către Tine.

Fie ca lumina Duhului Tău să strălucească întru mine, Dumnezeul meu, ca nu cumva să mă cuprindă întunericul și să fiu răpit de cei ce umblă în întunericul nopții. Să nu lași pradă fiarelor celor nevăzute, o, Doamne, sufletul ce se mărturisește Ție. Să nu lași pe robul tău Doamne, în gheara câinilor celor vrăjmași. Fă-mă pe mine locaș al Duhului Tău, și casă a Hristosului Tău, Sfinte Părinte. O, Călăuză a celor pierduți, călăuzește-mă să nu mă înstrăinez de la Fața Ta. Toată dorirea mea este chipul Tău cel sfânt. Dumnezeule, călăuzește-mă cu lumina feței Tale. Dăruiește robului Tău o mare de lacrimi și învrednicește-mă pe mine cel ce sunt lucrul mâinilor Tale de roua Sfântului Tău Duh, ca nu cumva să mă vestejesc precum smochinul pe care Tu l-ai blestemat; lacrimile să-mi fie mie băutură și rugăciunea hrană. Preschimbă-mi, Tu, Doamne, întristarea întru veselie și primește-mă în veșnicele Tale locașuri. Mila Ta să mă acopere, O, Doamne al meu, iar bunătatea Ta să mă înconjoare și iartă-mi toate păcatele mele, căci Tu ești Dumnezeul cel adevărat Carele ierți greșelile noastre. Și nu îngădui, O, Doamne, ca lucrul mâinilor Tale să se piardă din pricina mulțimii păcatelor mele, ci milostivește-Te spre mine, Dumnezeule, prin Cel Unul născut Fiul Tău și Mântuitorul nostru. Și, ridică-mă pe mine, cel culcat cu fața la pământ precum vameșul Levi și înviază-mă pe mine cel omorât de mulțimea păcatelor mele, precum pe fiul văduvei. Căci Tu singur ești Învierea celor morți și Ție se cuvine slavă în veci. Amin."

Ce duh smerit și plin de pocăință respiră această rugăciune! Iar Sfântul ne poruncește s-o spunem „permanent". Și iată și o altă rugăciune, încă și mai smerită și cu duh de profundă căință, pe care părintele Serafim o oferă oamenilor

spre a o spune în clipe de deznădejde, ca un antidot împotriva acesteia:

„Stăpâne și Doamne al Cerului și al pământului și Împărate al tuturor veacurilor! Binevoiește a-mi deschide ușile pocăinței, căci întru întristarea inimii mă rog Ție, adevăratul nostru Dumnezeu, Părintele Domnului nostru Iisus Hristos, Lumina lumii. Nu mă trece cu vederea în marea Ta bunătate și primește-mi rugăciunea. Apleacă-ți urechea la rugăciunea mea și iartă-mi tot răul pe care l-am făcut din propria mea voie. Iată, caut odihna, și totuși nu o aflu căci n-am dobândit iertarea și pacea conștiinței. Însetez după pace, dar nu o aflu în mine, în adâncul greșelilor mele. Auzi, o, Doamne, o inimă care cu lacrimi Te caută pe Tine. Să nu te uiți la faptele mele rele, ci grăbește-Te să mă tămăduiești căci sunt adânc rănit. Cu harul iubirii Tale de oameni dăruiește-mi vreme de pocăință și scoate-mă din adâncul faptelor mele celor rele. Să nu-mi răsplătești după dreptatea Ta și nici după mulțimea păcatelor mele, căci astfel sunt pierdut, o, Doamne. Auzi-mă, Doamne, la ceasul deznădejdii mele.

Iată, lipsește dintru mine duhul meu și orice gând de îndreptare. De aceea, milostivește-te spre mine, cel căzut și osândit din pricina păcatelor mele. O, Doamne, scapă-mă pe mine cel robit de faptele mele cele rele, încătușat în lanțurile greșelilor mele. Tu singur știi cum să-i slobozești pe cei robiți; și Tu Cel ce știi cele ascunse ale mele, vindecă-mi rănile cele nevăzute, dar știute doar de Tine. Deci, chinuit fiind în fel și chip de durerile cele amare, alerg numai la Tine, Doctorul tuturor celor ce sunt îndurerați. Ușa celor ce bat de afară, Calea celor pierduți, Lumina celor aflați în întuneric, Răscumpărătorul celor aflați în legături, Care pururea ești răbdător față de păcatele noastre și Care dai vreme de pocăință prin marea Ta iubire de oameni. O, Tu cel pururea milostiv și zăbavnic la mânie, strălucește asupra mea, cel ce rău am căzut în latul păcatelor mele, lumina Feței Tale, o, Doamne. Și în ne-

mărginita Ta dragoste întinde-ți mâna către mine și ridică-mă din adâncul greșelilor mele. Căci numai Tu singur ești Dumnezeul nostru, Carele nu te bucuri de moartea păcătoșilor, și nu-Ți întorci fața Ta de la cei ce strigă către Tine cu lacrimi. Auzi, Doamne, glasul robului Tău celui ce strigă către Tine și strălucește asupra mea celui ce sunt întru întuneric, Lumina Ta cea sfântă. Și dăruiește-mi harul Tău, căci sunt lipsit de orice nădejde, ca astfel să mă îndrept cu totul spre ajutorul și tăria ce vin doar de la Tine.

Preschimbă-mi întristarea întru bucurie și încinge-mă cu veselia ce vine de la Tine. Și dăruiește-mi să mă lepăd de faptele mele cele întunecate și să mă bucur de pacea aleșilor Tăi, o, Doamne, în locul de unde au dispărut toată durerea, suspinul și întristarea. Deschide-mi ușa Împărăției Tale ca să pot intra împreună cu cei ce se bucură de lumina Feței Tale, Doamne și ca să dobândesc viața cea veșnică întru Hristos Iisus, Dumnezeul nostru. Amin."

Acesta este strigătul de pocăință pe care „veselul" Serafim îi îndemna pe oameni să-l dăruiască lui Dumnezeu! Aceasta ne ajută să înțelegem unul dintre cuvintele sale arareori citat de biografii săi.

„Trebuie", spune el, „să alungăm de la noi orice bucurie pământească după învățăturile Domnului nostru Iisus Hristos care spune: «Dacă nu vă bucurați de aceasta, că duhurile vi se pleacă, ci vă bucurați că numele voastre sunt scrise în ceruri» (Luca 10:20)." Aceasta spunea el în legătură cu veneratia acordată lui de către cei ce beneficiaseră de îndrumările sale. Și dacă el însuși nu-și îngăduia această bucurie firească, ce să mai spunem despre noi, păcătoșii? Dar, pe lângă aceasta, aflăm că el a oferit și îndrumări directe cu privire la căință și lacrimi.

„Toți sfinții și monahii care s-au lepădat de lume, au plâns toată viața lor în așteptarea veșnicei mângâieri, după cuvântul Mântuitorului lumii: «Fericiți cei ce plâng, că aceia se vor mângâia» (Matei 5:4). Deci, și noi trebuie să plângem spre

a dobândi iertarea păcatelor noastre. Fie ca aceste cuvinte ale Proorocului să ne convingă:

„Mergând, mergeau și plângeau, aruncând semințele lor, dar venind vor veni cu bucurie, ridicând snopii lor" (Ps. 125:6), ca și cuvintele lui Isaac Sirul: «Umezește-ți obrajii cu lacrimile ochilor tăi, pentru ca Duhul Sfânt să se poată odihni asupra ta și ca să-ți poți curăți murdăria faptelor celor rele. Îmbunează-l pe Domnul tău cu lacrimi ca El să poată veni la tine (Cap. 68). Cel ce varsă lacrimi de căință are inima luminată de razele Soarelui Credinciosiei, Hristos Dumnezeul nostru." Dar atunci cum să împăcăm noi oare această atitudine de căință, bucuria strălucitoare a părintelui Serafim și cuvintele sale pline de veselie adresate oaspeților săi: „bucuria mea", „comoara mea" și altele asemenea acestora?

Trebuie să ne oprim aici o clipă și să acordăm acestui lucru o atenție cu totul aparte. Iată și motivul. În mințile multora a încolțit o părere greșită în ceea ce privește înfățișarea părintelui Serafim. Și această interpretare unilaterală s-a răspândit în Creștinism. Creștinismul experimentat de părintele Serafim, afirmă aceștia, pare diferit de cel al altor sfinți ortodocși. Forma de creștinism a acelora este mai riguroasă, ascetică, mai plină de duhul pocăinței, dar cea a părintelui Serafim este plină de mângâiere, bucurie, încurajare, dacă nu chiar plină de veselie. Și atunci, fără a merge pe calea pocăinței, oamenii încearcă să trăiască în deplină bucurie, și cad. Noi trebuie să corectăm această părere greșită care este destul de răspândită printre creștinii cultivați. Dacă înfățișarea și calea urmată de părintele Serafim ar fi într-adevăr diferită de cea a altor Sfinți Ortodocși, doar acest singur lucru ar trebui să ne pună pe gânduri, pe noi cei credincioși Ortodoxiei, și să ne întrebăm: „Este dreaptă calea urmată de Sfânt?" Dar cum nimeni nu se îndoiește de acest lucru, trebuie să punem la îndoială judecata contemporanilor noștri. Pentru mântuirea lumii păcătoasă nu există altă cale înafara pocăinței și a unei

lupte susținute. Aceata este legea inevitabilă valabilă pentru toți creștinii. Iar părintele Serafim a mers pe această cale până la capăt.

Trebuie doar să ne amintim de cele 1000 de zile și nopți petrcute pe o piatră și de strigătul său neîncetat de pocăință: „Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosul". Dar chiar dacă el ar fi urmat o cale mai ușoară, mai puțin anevoioasă (viața lăuntrică a sfinților ne este cu totul ascunsă), cei care veneau la el erau oameni simpli cu toate neputințele lor, așa cum au fost din zilele lui Ioan Botezătorul până acum", când după cuvintele Adevărului Însuși, „Împărăția Cerurilor se ia prin stăruință și cei ce se silesc pun mâna pe ea" (Matei 11:12). Și dacă lucrurile stau așa, ei aveau nevoie de calea pocăinței care este comună tuturor. Părintele Serafim nu le putea arăta o altă cale decât aceea ce ducea prin poarta cea strâmtă. El nu i-ar fi convins să meargă „pe calea cea largă și lată", calea cea ușoară și plăcută „care duce la pieire", și pe care din nefericire, mulți dintre noi deja mergem (Matei 7:13). După o lectură atentă a vieții sfântului ne va fi foarte limpede de înțeles faptul că el a mers pe calea cea strâmtă, pe calea Crucii, așa încât este adesea dureros să scrii, să citești sau să auzi lucruri legate de nevoințele sale. Și ce știm noi despre ele?

O picătură, doar o minusculă parte din ele. Este suficient să citim despre ispita lui Motovilov cu privire la torturile iadului (vezi cap. IX) pentru a te îngrozi. Și sfântul Serafim însuși a trebuit să ducă o luptă crudă cu puterile întunericului. Au fost de fapt tot felul de ispite și încercări, și posturi de necrezut și nevoințe până la epuizare.

După ce a străbătut calea Crucii, sfântul ascet a ajuns, fiind încă pe pământ, la acea stare binecuvântată care este pregătită de Tatăl în Împărăția Cerurilor celor care-L iubesc pe El. Și deși el nu a deznădăjduit vreodată, fiind curat cu inima, și pururea s-a bucurat de pacea sufletului ca unul care păstrase harul Botezului neîntinat, totuși nu trebuie să uităm

că părintele Serafim a ajuns la starea de totală bucurie doar spre sfârșitul vieții sale ascetice. Numai Dumnezeu știe cât timp și nevoințe petrecuse el mai înainte în mânăstire, la schit, în liniște și însingurare. Dar atunci când un creștin ajunge la măsura sfințeniei, atunci el își revarsă bucuria, precum soarele, asupra tuturor fără deosebire, atât asupra celor buni, cât și asupra celor răi, asupra celor drepți și asupra celor nedrepți (Matei 5:45). Aceasta poate explica, printre alte lucruri, bunătatea sa față de fratele Ivan Tihonov care mai târziu avea să producă multe necazuri orfanelor sale și al cărui suflet el îl văzuse cu mult timp mai înainte.

Pe lângă aceasta, toată lumea știe că adevărata bucurie este roada și însoțitoarea Crucii și în pocăință noi simțim întotdeauna mângâierea harului. De fapt, fără el e numai moarte și rătăcire. Dar noi trebuie să acordăm o atenție aparte scopului celui bun pe care-l avea în vedere omul lui Dumnezeu atunci când își primea oaspeții cu atâta bucurie. Majoritatea celor care veneau la el se aflau în necazuri, în deznădejde, bolnavi sufletește sau trupește, adesea trăind în păcat. Și toți aceștia aveau nevoie de încurajare, bunătate, pace, bucurie. Ei aveau într-adevăr prea multă suferință, adesea, pe umerii lor. Ceea ce le lipsea era căldura lui Dumnezeu. Acest har fusese dăruit omului lui Dumnezeu de către Mângâietorul, Duhul Adevărului, iar el îl răspândea asupra tuturor celor din jurul său. Mângâierea și încurajarea sunt mai ales necesare la începutul vieții duhovnicești, și, mai ales, în cazul celor slabi și păcătoși, pentru a aprinde râvna în ei. Numai după ce vor fi fost întăriți, pot ei să trăiască cu hrana cea tare a lacrimilor și a frângerii de inimă. Pe lângă aceasta, bucuria nespusă pe care o primeau de la sfântul Serafim reprezenta de obicei începutul unor nevoințe ulterioare și a unei vieți de pocăință, a unei dorințe de a scăpa de vechile păcate, de a se naște din nou în Duhul Sfânt. Câți oameni n-am văzut noi părăsind chilia sau sihăstria „bietului" Serafim scăldați în

lacrimi! Câte mărturisiri profunde n-au auzit pereții chiliei sfântului Serafim! Iar toate acestea se întâmplau ca o urmare a dragostei pline de bucurie și de înțelegere a Părintelui întru care se sălășluiește Hristos. Nu degeaba, luându-și rămas bun de la părintele Antonie, viitorul stareț al mânăstirii Sfintei Treimi și a Sfântului Serghie, colaborator apropiat al severului mitropolit Filaret al Moscovei, sfântul Serafim îi dădu următoarea poruncă: „Să te supui în toate voinței Domnului, să fii râvnitor la rugăciune, să-ți îndeplinești toate îndatoririle cu rigurozitate, să fii cu milă și bunătate față de frați: să fii ca o mamă și nu ca un tată față de frați,", spuse el, „și, în general, fii milostiv cu toți și smerit. Smerenia și măsura în toate înfrumusețează toate virtuțile". Să fii ca o mamă, nu ca un tată. El însuși era ca o astfel de mamă plină de tandrețe, mai ales față de „micile sale orfane" de la Diveiev. „Căci cu v-am născut prin Evanghelie în Iisus Hristos" (I Cor. 4:15), obișnuia să le spună adesea. Și ar fi trebuit să le vezi cum renășteau ele prin acea dragoste plină de bucurii.

Voi pomeni de o întâmplare mișcătoare și apoi voi încheia acest capitol. „Odată am început să mă plâng despre mine însămi", povestește Xenia Vasilievna, una dintre surorile de la Diveiev care era cea mai apropiată de sfânt, „de temperamentul meu iute și de caracterul meu intempestiv, dar părintele spuse: «Despre ce tot vorbești acolo, maică? Despre ce tot vorbești? Dumneata ai cel mai blând și mai frumos caracter, maică, caracterul cel mai plăcut, smerit și liniștit». Și spuse toate acestea cu un ton atât de plin de seninătate și smerenie, încât cuvintele sale „blând și smerit" mi se păreau mai rele decât orice dojană. Iar eu m-am simțit atât de rușinată încât nu știam în ce parte să mă uit. Și uite așa am început să-mi îmblânzesc firea mea iute încetul cu încetul. Fusesem întotdeauna severă și riguroasă. Părintele îmi interzise să mai fiu atât de riguroasă în relațiile mele cu tinerele surori. Dimpotrivă, îmi porunci să le încurajez.

Și chiar dacă nu îngăduia discuțiile inutile sau cleveteala, el nu interzicea vreodată nimănui ca să-și exprime veselia. El mă întrebă de exemplu: „Spune-mi, maică, ici tu masa împreună cu surorile?" „Nu, părinte", răspunsei eu. „Cum așa, maică? Nu bucuria mea, dacă nu vrei să mănânci, nu mânca, dar să stai întotdeauna la masă cu ele. Știi, ele or să vină obosite și deprimate uneori, dar când te-or vedea stând printre ele, plină de dragoste și veselie se vor simți și ele înveselite și pline de bucurie, și vor lua masa cu mai multă plăcere și bucurie. Veselia nu este un păcat, maică. Ea alungă plictiseala care aduce deznădejdea. Și nimic nu-i mai rău decât aceasta. A spune un cuvânt blând, prietenos, vesel așa încât toți să se afle dinaintea Domnului într-un duh plin de bucurie și nu de întristare, nu înseamnă în nici un caz că păcătuiești, maică."

Icoana tuturor sfinților care au strălucit pe pământul Rusiei. Pomenirea lor se face de către Biserica Ortodoxă rusească în ceu de-a doua duminică de după Rusalii.

Capitolul XV

Mare făcător de minuni

„Bucură-te Sfinte Serafim, Făcătorule de minuni al Sarovului!" se cântă acum în Biserică la Acatistul Sfântului rob al lui Dumnezeu. Nimeni nu cunoaște sau nu va cunoaște vreodată toate minunile făcute de Dumnezeu prin „păcătosul său rob, bietul Serafim".

„Eu, păcătosul Serafim, mă socotesc un rob păcătos al lui Dumnezeu, și tot ceea ce îmi spune Domnul ca unui rob al Său, eu transmit mai departe celor aflați în nevoi sau spre binele acestora. Precum fierul față de fierar, așa am renunțat eu la mine și la propria mea voință dinaintea Domnului Dumnezeu. Eu nu acționez decât după cum voiește El."

Acestea au fost cuvintele Sfântului față de părintele Antonie, starețul de la Visogorsk, drept explicație a pătrunderii sale duhovnicești. Dar același lucru se poate spune despre toate celelalte minuni ale sale. Totul a fost făcut în și prin el de către Domnul Dumnezeu. Nu există vreo altă explicație. În plus, nici nu e necesar să mai adăugăm altceva. Pentru un credincios minunile sunt atât simple, cât și necesare, căci Dumnezeu poate face orice. În cazul unui necredincios rămân faptele de netăgăduit, fapte care sunt prea numeroase pentru a putea fi negate și care îl pun pe un astfel de om pe gânduri și-l uimesc în același timp. Dar pentru noi, aceste lucrări ale lui Dumnezeu sunt nu numai instructive și ziditoare, dar ele reprezintă, ca să spunem așa, ferestre către lumea cealaltă. Prin intermediul lor noi devenim conștienți de realitatea „acelei lumi". Și simplul fapt că ea există cu adevărat reprezintă pentru noi atât o bucurie, cât și o mare mângâiere. Existența celeilalte lumi nu e dovedită nici prin silogisme, nici prin sentimentele și dorințele noastre, ci prin existența ei de netăgăduit, adică

printr-o spontană revelare a ei. Ea s-a revelat pe sine de nenumărate ori prin intermediul Sfântului părinte Serafim. Și este cu osebire un lucru care ne umple de mângâiere și de convingere să știm că toate aceste minuni au avut loc aproape de vremea noastră. Dar este timpul să ne bucurăm de preafrumosul spectacol al minunilor lui Dumnezeu. De-abia știi de unde să începi. Sunt atât de numeroase. Și numai bunul Dumnezeu știe câte au mai rămas neînregistrate. Întreaga Rusie abundă de povești care se referă la minunile „părintelui Serafim". Iar el continuă să facă minuni chiar dincolo de hotarele patrici sale. Hotarele și frontierele noastre nu există în cazul sfinților. Ei aparțin tuturor oamenilor și pot fi pretutindenea. Tot la fel precum Dumnezeu se află pretutindenea, iar ei se află întru Domnul (Ioan 17: 20-23), așa se află ei pretutindenea în El.

Minunile din viața Sfântului Serafim au început, după cum știm, încă din fragedă copilărie. A căzut jos nevătămat din clopotnița din Kurk; el a fost vindecat de o icoană făcătoare de minuni a Maicii Domnului încă pe când se afla în lume. În mânăstire s-a realizat o vindecare minunată în urma intervenției Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu care i s-a arătat de 12 ori după propriile sale spuse. Apoi a avut o uimitoare vedenie cerească a Însuși *Domnului nostru Iisus Hristos* însoțit de o ceată de îngeri, în timp ce slujea Sfânta Liturghie în calitate de diacon. Și câte situații extraordinare de pătrundere duhovnicească nu am văzut noi oare în viața sa! Și câte fapte aproape incredibile din punct de vedere omenesc au avut loc în legătură cu înălțarea lucrării sale iubite - mânăstirea de maici Diveiev.

Dar acum haideți să ne referim la cele mai importante dintre nenumăratele sale minuni. Biografiile sale încep, de obicei, cu un caz de „milostivire cerească." Să procedăm și noi în consecință. E ușor de observat aici cât de „ușor" e pentru sfinți să facă minuni. Îl voi copia direct din „Viața Sfântului".

„O dată un țăran oarecare cu șapca în mână, cu părul vâlvoi, veni în fugă la mânăstire și-l rugă, deznădăjduit, pe cel dintâi călugăr cu care se întâlni: «Părinte, sunteți cumva părintele Serafim?» Fu îndreptat spre chilia părintelui Serafim. Dădu buzna înăuntru, căzu la picioarele sale și-i spuse implorându-l: «Părinte, mi s-a furat calul, iar acum, fără el, sunt cerșetor pe drumuri. Nu știu cum o să-mi mai întrețin familia. Dacă poți, ajută-mă, omule al lui Dumnezeu». Părintele Serafim îi luă, plin de dragoste, capul în mâinile sale și punându-l lângă al său, zise: «Pune-ți lacăt la gură și grăbește-te către satul (îi rosti *numele*). Când ajungi acolo, mergi pe drumul din dreapta și treci pe lângă curțile din spate a patru case. Acolo vei vedea o portiță. Intră, dezleagă-ți calul de la bușteanul de care e legat și scoate-l fără un cuvânt». Țăranul alergă de îndată înapoi cu credință și cu bucurie fără să se mai oprească pe undeva. A umblat mai apoi zvonul prin Sarov că își aflase calul chiar la locul indicat de părintele Serafim.

Țăranul venise la părintele Serafim bine informat. „Ți se spune omul lui Dumnezeu". Înseamnă că se făcuseră atâtea minuni prin părintele Serafim încât acestea se răspândiseră deja în popor și prinseseră rădăcini. La Sarov există un monah cu darul cunoașterii duhovnicești – *părintele Serafim! Și în felul* acesta, oamenii care căutau mila lui Dumnezeu se îmbulzeau la dânsul. Două surori de la mânăstirea Diveiev, Aquilina și Maria, se aflau în antecamera sa, când el le spuse: „Dați-vă deoparte! Dați-vă deoparte, maicilor, multe persoane vin acum să mă vadă!" „Dar acolo nu se afla nimeni", spuse Aquilina „și nimeni în zare. Desigur, el putea vedea totul de la distanță, căci în scurtă vreme, doar în câteva minute, veniră într-adevăr numeroși oaspeți. Noi ne-am dat deoparte și ascultam."

«Aceasta este fiica mea, părinte», spuse o doamnă. «Iar acesta este fiul meu», spuse un domn. «Binecuvintează-l să o ia pe această domnișoară de soție». «Nu, nu», răspunse părin-

tele. «El trebuie să se căsătorească cu cea pe care a lăsat-o acolo. Iar ea se va căsători cu cel ce locuiește aici, lângă voi». „Și părintele pomeni numele tuturor locurilor pe care nu mi le mai amintesc acum. Dar cum de a știut el totul dinainte și despre fiecare în parte? Este cu adevărat un lucru minunat!" Dar este încă și mai minunat faptul că el prevedea viitorul cu mulți ani înainte: viață și moarte, bogăție și sărăcie, căsătorie sau viață monahală, ș.a.m.d. la nesfârșit. Să mai pomenim două alte cazuri, unul din viața de familie, și unul din viața monahală, care sunt ambele edificatoare.

„O văduvă care avea trei copilași și era împovărată de creștera lor, se plângea adesea de soarta ei amară. Auzind de bunătatea părintelui Serafim, ea se hotărî să apeleze la el pentru a-i cere binecuvântarea și să-i povestească necazul. După ce o binecuvântă, Bătrânul spuse: «Nu mai cârti în ceea ce privește soarta ta. Necazurile ți se vor risipi în curând. Vei dobândi un sprijin». Peste o săptămână îi muriră doi dintre copii. Mama fu șocată de moartea lor neașteptată și se duse iar la părintele Serafim. Când o văzu Bătrânul, el îi anticipă cuvintele și spuse: «Roagă-te Mijlocitoarei noastre, Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu și tuturor sfinților. I-ai necăjit foarte tare blestemându-ți copii. Spune-i totul la spovedanie duhovnicului tău și, pe viitor, stăpânește-ți mânia, așa încât să nu mai ajungi o mare păcătoasă. Te binecuvintez pentru ultima oară; doar să-i ierți.»

Altă dată, o fată tânără veni să-i ceară sfat sfântului Bătrân despre felul în care să-și mântuiască sufletul. Dar înainte de a mai avea timp să-și deschidă gura, părintele Serafim începu să-i vorbească: „Nu fii prea îngrijorată. Trăiește ca și cum tot ai avea de trăit mult și bine. În ceea ce privește lucrurile înalte, Dumnezeu Însuși te va învăța." Apoi, făcându-i plecăciune până la pământ, spuse: „Doar un lucru îți cer. Te rog, ai grijă ca toate poruncile tale să fie împlinite; și să judeci cu dreptate. În felul acesta te vei mântui."

Fata nu se gândise niciodată la viața monahală, așa încât nu putea înțelege la ce fel de porunci se referea Bătrânul atunci când i se pleca până la pământ. Dar, citindu-i gândurile ascunse, el adăugă: „Atunci când va veni vremea, îți vei aminti de mine." Fata îl întrebă dacă Dumnezeu îi va mai dărui vreo altă întrevedere cu părintele. „Nu", răspunse el, „noi plecăm pentru totdeauna și de aceea te rog să nu mă uiți să mă pomenești la sfintele tale rugăciuni." Fata îi ceru la rândul ei să se roage părintele pentru ea. „Mă voi ruga. Și acum mergi în pace. Aceia deja te bombăne." Și, de fapt, tovarășii ei de călătorie o întâmpinară în casa de oaspeți a mânăstirii, plângându-se de întârzierea ei în chilia părintelui.

Mai târziu îmbrățișă viața monahală sub numele de Calista și deveni stareță la mânăstirea Sviazhak din regiunea Kazan. De aceea părintele îi făcuse plecăciune până la pământ și i se adresase plin de respect, ca unei starețe.

Minunatele vindecări ale unor bolnavi nu sunt nici ele mai puțin numeroase.

Cea dintâi vindecare duhovnicească a sa, după propria sa mărturisire, a fost făcută asupra ucenicului său favorit și pururea ascultător, „Mișenca", Mihail Vasilievici Manturov. Pe vremea când slujea în armată, în Lituania, probabil că a răcit și de aceea s-a reîntors pe moșia sa Nuci, care se afla în provincia Nijnâi-Novgorod, la 40 de verste depărtare de Sarov, și apelă la medici pentru a fi îngrijit. Dar boala sa nu numai că nu mergea spre bine, dar înainta spre consecințe îngrijorătoare: bucăți întregi de oase începură să-i cadă de la picioare. Auzind de ascetul din Sarov, Manturov se hotărî să apeleze la el pentru a-l ajuta. Fu adus cu mare greutate de către slujitorii săi în antecamera chiliei bătrânului. Părintele ieși și-l întrebă cu blândețe: „Spune-mi, ce dorești? Să-l vezi pe bietul Serafim?" Dar Manturov căzu la picioarele sale plângând și-l rugă să-l vindece de o boală incurabilă. Atunci Părintele îl

întrebă de trei ori cu cea mai profundă simpatie și dragoste părintească: „Crezi în Dumnezeu?" Și după ce primi o confirmare de trei ori repetată cu putere despre sincera și absoluta sa credință în Dumnezeu, sfântul Serafim spuse: «Bucuria mea, dacă ai o asemenea credință, să crezi că orice este cu putință celui ce crede în Dumnezeu. Iar eu, bietul Serafim, mă voi ruga.»

După aceea, părintele îl așeză pe Manturov lângă sicriul care se afla în antecamera sa, în timp ce el se duse în chilia sa. După puțin timp ieși cu niște ulei în mână și îi spuse pacientului să-și dezgolească picioarele. „După harul dăruit mie de către Domnul, tu ești cel dintâi pe care eu îl vindec", spuse el și-i unse picioarele bolnave cu ulei. Apoi îi trase în picioare niște ciorapi de pânză ce îi fuseseră aduși în dar de către niște țărani, aduse din chilia sa o mare cantitate de pesmeți, îi puse în poalele hainei oaspetelui său și apoi îi spuse să se ducă cu această greutate la casa de oaspeți.

Manturov se ridică și începu să umble, nu fără teamă, dar destul de hotărât și fără să simtă vreo durere. Uimit și bucuros peste măsură de minunea ce se înfăptuise cu el, se întoarse la părintele Serafim și aruncându-se din nou la picioarele sale, începu să i le sărute de parcă se afla în transă, mulțumindu-i pentru vindecare. Dar marele Bătrân îl ridică de la pământ și-i spuse sever: „Este oare lucrarea lui Serafim de a ucide sau de a da viață, de a coborî până la iad și de a înălța din nou? (I Regi 2:6). Ce crezi tu oare? Aceasta este numai și numai lucrarea lui Dumnezeu, Care face voia celor ce se tem de El! (Ps. 144:16). Să mulțumești Atotputernicului Dumnezeu și Preacuratei Maicii Sale."

Cu aceste cuvinte Bătrânul îi dădu drumul celui vindecat să se ducă la casa sa, iar Manturov se reîntoarse plin de bucurie la moșia sa, la soție și sora sa. Bucuria lor fu nemăsurată, dar curând ei uitară atât de boală cât și de vindecare.

Brusc însă; Mihail Vasilievici își aminti de porunca părintelui Serafim de a aduce mulțumiri lui Dumnezeu și Preacuratei Fecioare. Și nici măcar nu se mai gândise la aceasta până atunci din pricina bucuriei și a uitării. Rușinat, se duse iar la părintele Serafim. Întâlnindu-l, părintele Serafim spuse deodată: „Bucuria mea! N-am făgăduit noi să-I mulțumim Domnului fiindcă ne-a dăruit viață?" (I Ioan 5:16) „Nu știu într-adevăr cum s-a întâmplat așa ceva, părinte", spuse Manturov uimit de perspicacitatea sa. „Ce porunciți?"

Atunci, sfântul Bătrân îi aruncă o privire pătrunzătoare, ca și cum i-ar fi prevăzut tot viitorul într-o fracțiune de secundă și-i spuse vesel: „Ei bine, bucuria mea! Tot ceea ce ai dărui este-I Domnului, și ia-ți asupra ta sărăcia de bună voie." El nu se așteptase la acest lucru și rămase descumpănit. El își aduse aminte printre alte lucruri de tânărul cel bogat din Evanghelie (Mt. 19: 22). Se gândi deodată și la tânăra sa soție care pe deasupra era și luterană, precum și la sora sa care visa la o căsnicie îmbelșugată. Cum aveau ele să trăiască? Mihail Vasilievici se simțea pierdut, neștiind ce să-i răspundă binefăcătorului său, sau, mai degrabă, lui Dumnezeu Însuși. Sfântul îi citi gândurile și-i întrerupse tăcerea încurcată. „Lasă totul și nu-ți fă griji cu privire la ceea ce te gândești acum. Domnul nu te va părăsi nici în viața aceasta și nici în cealaltă. Nu vei fi bogat, dar totuși vei avea pâinea cea de toate zilele."

Plin de râvnă în suflet și tare în credință, hotărât ca un fost ofițer, Manturov simți deodată o schimbare în sufletul său, precum și o dragoste din toată inima față de sfânt, și îi spuse hotărât: „Sunt de acord, părinte! Ce mă binecuvintezi să fac?" Dar înțeleptul Bătrân, voind să-și încerce ucenicul cel plin de râvnă, răspunse: „Ei, bucuria mea, să ne rugăm iar eu te voi îndrepta așa cum mă va învăța Dumnezeu." Cu acestea spuse ei se despărțiră pentru moment. Dar harul lui Dumnezeu îi unise deja pe viață în lucrarea construirii mânăstirii Diveiev.

În curând, cu binecuvântarea sfântului Serafim, Manturov își eliberă toți iobagii, își vându moșia de la Nuci, cumpără o mică bucată de pământ de aproape 40 de acri la Divelev și se așeză mai aproape de Bătrânul său. Prietenii îl luară peste picior și crezură că o luase razna. Soția sa se plânse de noua situație vreme îndelungată; fiind luterană nu avea nici o chemare către viața ascetică, de înfrânare. Dar o dată ce luase această hotărâre, Mihail Vasilievici se supuse întru totul voinței sfântului Bătrân printr-o ascultare neabătută și duse totul fără să cârtească, smerit, tăcut, și chiar cu generozitate. Îi era în mod deosebit mai greu să se descurce cu soția sa. „Obișnuiam să-i spun", scria mai târziu Ana Mihailovna (soția sa) «Îl poți respecta pe bătrân, îl poți iubi și avea încredere în el, dar nu într-o asemenea măsură!» Dar Mihail Vasilievici asculta, ofta și rămânea tăcut. Acest lucru mă irita și mai mult.

Odată, ajunsesem până într-o asemenea situație, încât într-o iarnă nu aveam nimic cu ce să ne luminăm camera (iar serile sunt lungi, deprimante și întunecoase.) Simțindu-mă tare amărâtă, am început să cârtesc și am lăsat frâu liber unui plâns de nestăpânit.

Mai întâi simții indignare față de Mihail Vasilievici, apoi față de însuși părintele Serafim, și apoi am început să-mi plâng soarta mea amară. În tot acest timp Mihail Vasilievici rămase tăcut, suspinând din când în când. Deodată auzi un sunet, ca un fel de pârâit. Privii în sus. O, Doamne! Teama și chiar groaza mă cuprinseseră! Mi-era teamă să mai privesc și totuși nu puteam crede ochilor. Lampa cea goală care stătea fără ulei dinaintea icoanelor, începu brusc să ardă cu o flacără strălucitoare și se umplu de ulei. Atunci am izbucnit în lacrimi și am tot repetat printre suspine: «Părinte Serafim! Sfinte al lui Dumnezeu! Iartă-mă pe mine ticăloasa, cârtitoarea, nevrednica, pentru numele Domnului. N-am să repet asta niciodată!» „Chiar acum", conchide ea, „nu-mi pot aminti toate acestea

fără teamă. Din acel moment, n-am mai cârtit niciodată, ci oricât de greu ar fi fost, le duceam pe toate cu răbdare".

Mai apoi ea trecu la credința ortodoxă și vieții ca maică, în taină, la Diveiev. Iar Mihail Vasilievici se predă cu totul în ascultare față de Părintele și îi deveni cel mai credincios ucenic și cel mai drag prieten. Iată de ce părintele Serafim îi spunea întotdeauna atât de afectuos „Mișenca". Aceasta a fost prima minune de vindecare care s-a dovedit mai apoi atât de benefică pentru Diveiev, căci Manturov deveni executorul desăvârșit al poruncilor părintelui. Toți cunoșteau acest lucru și-l priveau ca pe Bătrânul însuși în toate problemele legate de mânăstirea Diveiev.

Toate acestea aveau loc în anul 1822. Acestea ne amintesc de o întâmplare și mai minunată. Sora Xenia Vasilievna de la Diveiev, care era paracliseră, veni la Biserica Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos pentru a pregăti candela care permanent ardea dinaintea icoanei Mântuitorului la porunca părintelui Serafim. Ea se duse ca să umple candela cu ulei înainte de slujbă, dar, tocmai atunci văzu că arsese tot uleiul și că se stinsese și candela. Ea începu să mediteze plină de amărăciune la faptul că prezicerea părintelui Serafim cu privire la candela pururea aprinsă nu se împlinise, deși surorile încercaseră tot timpul să-i respecte porunca.

Dacă așa stăteau lucrurile și celelalte preziceri cu privire la mânăstire s-ar putea dovedi neadevărate. Și tot felul de îndoieli cu privire la forța de pătrundere duhovnicească a sfântului atacară sufletul uneia dintre cele mai credincioase și mai apropiate ucenițe a Părintelui. Acoperindu-și fața cu mâinile, într-o stare de amarnică deznădejde, Xenia se depărtă la câțiva pași de icoana Mântuitorului. Brusc auzi un sunet ca un pârâit. „Înălțându-și capul", scria autorul Cronicii mânăstirii Diveiev, „ea văzu candela aprinsă". Se apropie de ea și observă faptul că paharul candelei era plin de ulei și că două

ruble de argint erau la suprafața uleiului. Uimită, ea închise Biserica și se grăbi să-i spună maicii sale duhovnicești, Elena Vasilievna Manturov, despre această minunată întâmplare. Pe drum fu ajunsă de o soră de mânăstire însoțită de către un țăran care o căuta pe paraclisieră și dorea să-i dea ceva. Când țăranul o văzu pe Xenia Vasilievna, o întrebă:

«Dumneata ești paraclisiera de aici, maică?». «Eu sunt», răspunse Xenia. «Ce dorești?»

«Întrucât părintele Serafim ți-a dat o poruncă în legătură cu candela neadormită, ți-am adus 300 de ruble sub formă de bancnote ca să cumperi ulei pentru candelă, așa încât să poată arde pentru odihna sufletelor părinților mei». În același timp el îi dădu maicii pomelnicul cu numele celor decedați și banii respectivi.

Sora lui Manturov, Elena Vasilievna, o fată frumoasă de 17 ani, era atrasă de plăcerile lumești. Îi plăceau seratele și îmbrăcămintea elegantă. Era deja logodită, când simți deodată o inexprimabilă repulsie față de logodnicul ei și se rupse logodna. Odată, pe când se întorcea acasă și tocmai se suia într-o caleașcă, văzu deasupra capului un șarpe cumplit care era pe punctul de a o înghiți. Ea strigă: „Salvează-mă, Împărăteasa Cerurilor! Îți jur că n-am să mă mărit niciodată, ci voi merge la mânăstire." Șarpele se înălță în aer și dispăru.

Timp de trei ani sfântul Serafim o pregăti pe Elena Vasilievna pentru viața monahală, iar atunci când a pornit pe această cale, s-a dovedit a fi extrem de râvnitoare. Ea a murit la vârsta de 27 de ani aflată sub ascultarea sfântului. Iată cum s-a întâmplat.

Mihail Vasilievici Manturov se îmbolnăvi de o febră pernicioasă și îi scrise o scrisoare surorii sale, Elena Vasilievna, cerându-i să-l întrebe pe părintele Serafim cum să se vindece. Părintele Serafim îi spuse să mestece coaja unei pâini fierbinți de secară bine rumenită și în felul acesta îl vindecă. Dar

peste puțin timp trimise după Elena Vasilievna care veni la el cu ucenica sa, Xenia Vasilievna, paraclisiera, spunându-i: „Totdeauna ai ascultat de mine, bucuria mea, iar acum vreau să-ți dau încă o ascultare. O vei duce la împlinire, maică?"

„Totdeauna v-am ascultat, părinte", răspunse ea, „și sunt gata s-o fac și în continuare!" „Așa este, bucuria mea!" aprobă părintele. „Ei bine, iată, maică, Mihail Vasilievici, fratele său, este bolnav și a venit vremea ca el să moară. El trebuie să moară, maică, deși eu încă am nevoie de el pentru mânăstirea noastră, pentru orfanele noastre, vreau să spun. Și iată, așadar care îți este ascultarea: să mori în locul lui Mihail Vasilievici, maică!" „Binecuvintează-mă părinte!" răspunse Elena Vasilievna smerită și cu un calm aparent.

După aceea, părintele Serafim discută îndelung cu ea, mângâindu-i inima și abordând problema morții și a vieții veșnice. Elena Vasilievna îl ascultă în tăcere, dar, deodată, păru tulburată și zise: „Părinte! Mi-e frică de moarte!"

„De ce să-ți fie teamă de moarte, bucuria mea?" răspunse părintele Serafim. „Pentru tine și pentru mine va fi doar o veșnică bucurie!"

Elena Vasilievna își luă rămas bun de la el, dar de-abia trecu de pragul chiliei sale, că, brusc, căzu la pământ. Xenia Vasilievna o ridică. Părintele Serafim îi spuse s-o pună în sicriul din antecamera sa, în timp ce el aduse niște apă sfințită. El o stropi cu aceasta pe Elena Vasilievna, îi dădu să bea din ea și în felul acesta o readuse la cunoștință.

Întorcându-se acasă, se îmbolnăvi, căzu la pat și spuse: „De acum nu mă voi mai scula." Sfârșitul ei a fost minunat. Ea trimise după părintele Vasili Sadovski pentru a i se face Sfântul Maslu și pentru a fi împărtășită pentru ultima oară. În timpul spovedaniei îi vorbi părintelui Vasili de o minunată descoperire ce i se dăduse de Sus. Iat-o înregistrată de propria sa mână.

„Nu mi-a fost îngăduit să vorbesc despre aceasta până acum", explică Elena Vasilievna, „dar acum pot. În Biserică, am văzut în cadrul ușilor împărătești deschise o Împărăteasă falnică de o frumusețe de negrăit. Făcându-mi semn cu mâna, spuse: «Urmează-mă și fii atentă la ceea ce-ți voi arăta». Am intrat într-un palat; e cu neputință să-i descrii frumusețea, părinte. Era în întregime din cristal transparent, iar ușile, mânerele și încheieturile erau făcute din aurul cel mai curat. Strălucirea lui te împiedica să le poți privi; totul parcă ardea. De îndată ce am ajuns la uși, ele s-au deschis singure și am intrat într-un coridor nesfârșit, iar de ambele părți ale sale se aflau uși închise. Apropiindu-ne de cele dintâi uși, care, de asemenea s-au deschis singure, am văzut o sală uriașă în care se aflau mese și fotolii toate de o frumusețe de nedescris. Era plin de demnitari și tineri de o extraordinară frumusețe, care erau cu toții așezați. În clipa când am intrat, toți s-au ridicat în tăcere și s-au plecat în fața Împărătesei.

«Iată, privește!» spuse ea, arătându-i pe toți cu mâna, «aceștia sunt negustorii mei credincioși». Dându-mi răgaz să-l privesc pe îndelete Împărăteasa ieși, iar ușile se închiseră singure în spatele nostru. Sala următoare era încă de o frumusețe și mai mare; totul părea scăldat în lumină. Era plin de tinere femei îmbrăcate în veșminte de o strălucire extraordinară, purtând cununi strălucitoare pe capetele lor. Cununile erau diferite ca înfățișare, iar unele purtau două sau trei cununi deodată. Femeile erau așezate, dar când ne-am făcut apariția, s-au ridicat cu toatele și s-au plecat dinaintea Împărătesei. «Uită-te bine la ele să vezi dacă sunt frumoase și dacă îți plac», îmi spuse ea binevoitoare. Am privit într-o parte a sălii spre care ea îmi arăta cu mâna și, deodată, am văzut că una dintre femei semăna grozav de tare cu mine, părinte."

Elena Vasilievna era tulburată, se opri, dar după aceea continuă: „Femeia aceea zâmbea și mă privea. Apoi, la îndemnul Împărătesei am început să mă uit la cealaltă parte a holu-

lui și am văzut pe capul uneia dintre fete o cunună de o asemenea frumusețe încât chiar am invidiat-o!", spuse Elena Vasilievna suspinând. „Și ele erau cu toate surorile noastre, părinte, cele ce fuseseră înaintea mea în mânăstire, cele care sunt încă în viață și cele ce vor fi. Dar nu le pot rosti numele fiindcă nu mi se permite acest lucru. Am ieșit din acea sală și ușile s-au închis iar de la sine înapoia noastră.

Apoi am ajuns la cea de-a treia intrare și ne-am aflat deodată din nou într-o sală, de data aceasta mult mai puțin strălucitoare, în care se aflau numai surori de-ale noastre, trecute, prezente și viitoare; ele erau de asemenea încununate, dar nu cu cununi atât de frumoase și nu mi s-a îngăduit să le spun numele. După aceea, am ajuns în cea de-a patra sală, aflată aproape în semiîntuneric, de asemenea plină de surori, dar numai cele de acum și cele viitoare, care fie că ședeau, fie că erau întinse; unele erau chinuite de boală și fără vreo cunună, cu chipuri grozav de deprimate și pe fiecare, și pe toate la un loc se putea vedea pecetea chinului și a unei dureri de negrăit. «Acelea sunt nepăsătoarele», îmi spuse Împărăteasa, arătând spre ele. «Vezi», continuă ea, «cât de cumplită este nepăsarea! Din pricina nepăsării lor, ele nu vor putea niciodată să se bucure». Și ele erau tot surori de-ale noastre, părinte, dar nu-mi este îngăduit să le pronunț numele", spuse Elena Vasilievna, plângând amarnic.

Ea muri după o scurtă boală în ajunul Cincizecimii, pe data de 28 mai 1832. Avea 27 de ani și petrcuse cu totul 7 ani la mânăstirea Diveiev. Era extrem de frumoasă și atrăgătoare, înaltă, cu o față rotundă, ochi negri strălucitori și cu părul tot negru. Chiar în ceasul morții ei, părintele Serafim grăbit și vesel le trimise pe surorile care munceau cu el la Sarov, către Diveiev spunând:

«Repede, repede, duceți-vă la mânăstire. Acolo, marea voastră doamnă a plecat la Domnul». În cea de-a treia zi de

la moartea Elenei Vasilievna, Xenia Vasilievna se duse la părintele Serafim plângând în hohote. Văzând-o, marele Bătrân care o iubea pe stareța de mai târziu nu mai puțin decât pe toate celelalte surori, se tulbură fără să vrea și, deodată, o trimise pe Xenia acasă, spunând: „De ce plângi? Ar trebui să ne bucurăm! Vino aici după 40 de zile, dar acum mergi acasă. Trebuie să ai grijă ca timp de 40 de zile să se săvârșească zilnic Sfânta Liturghie. Dacă e cazul, roagă-l în genunchi pe părintele Vasili, dar trebuie să se săvârșească Liturghiile."

Înăbușită în lacrimi, Xenia Vasilievna plecă. Dar părintele Pavel care stătea în chilia alăturată de cea a părintelui Serafim, auzi cum Sfântul, vreme îndelungată, se plimba prin cameră și exclama: „Nu înțeleg nimic! Plâng încontinuu! Dacă ar fi văzut măcar cum sufletul ei zbura ca o pasăre spre cele de Sus! Heruvimii și Serafimii îi făceau loc!.I s-a dăruit să stea nu departe de Sfânta Treime, ca fecioară." Atunci când Xenia Vasilievna veni în cea de-a patruzecea zi de la moartea Elenei Vasilievna la părintele Serafim, după porunca sa, Bătrânul își mângâie iubita paraclisieră și-i spuse plin de veselie: „Ce prostuțe sunteți, bucuriile mele! Ce rost avea să plângeți! E păcat, să știți. Ar trebui să ne bucurăm. Sufletul ei și-a luat zborul ca un porumbel, Sus către Sfânta Treime. Heruvimii, Serafimii și toate cetele cerești i-au deschis calea către cer. Ea este una dintre slujitoarele Maicii Domnului, maică! Ea este o însoțitoare a Împărătesei Cerurilor, maică! Noi nu putem decât să ne bucurăm; nu trebuie să plângem."

În septembrie 1831, Nicolai Alexandrovici Motovilov dobândi o vindecare minunată cu rugăciunile părintelui Serafim. În notele sale referitoare la mânăstirea Diveiev, iată ce scrie el despre această vindecare a sa:

„Marele părinte Serafim m-a vindecat de dureri reumatice extrem de neplăcute și de alte suferințe însoțite de slăbiciune trupească și de paralizia picioarelor care erau răsucite

și umflate la genunchi. Sufeream, de asemenea, de mai bine de trei ani de eczeme pe spate și pe părțile laterale ale corpului. Vindecarea s-a produs în felul următor. Am poruncit să fiu adus, aflându-mă foarte bolnav, de pe moșia din satul Britviu, din regiunea Nijnâi-Novgorod, la părintele Serafim. Pe data de 5 septembrie 1831 am fost adus la mânăstirea Sarov. Pe 7 și pe 8 septembrie, praznicul Maicii Domnului, am avut două convorbiri, primele pe care le avusesem vreodată cu părintele Serafim, una înainte și alta după cină, în chilia sa de la mânăstirea Sarov, dar nu am primit nici o vindecare ca atare. În ziua următoare, pe 9 septembrie, m-au adus la schitul său din apropiere, lângă fântâna sa de acolo. Patru oameni mă duceau pe mâini, iar al cincilea îmi ținea capul atunci când m-au adus la el. Vorbea tocmai cu oamenii care veneau la el în cete mari. M-au așezat lângă un pin înalt și foarte gros care și acum se află pe malul râului Sarovka, pe pajiștea unde se face fânul. La rugămintea mea ca el să mă ajute și să mă vindece, părintele răspunse:

«Dar eu nu sunt doctor. Trebuie să apelezi la medici atunci când vrei să te vindeci de vreo boală».

I-am relatat amănunțit suferințele mele, de toate tratamentele urmate, fără a fi dobândit vreo urmă de vindecare. Iar acum nu întrevedeam nici o altă cale de salvare și n-aveam nici o altă nădejde de a fi vindecat de suferințele mele decât harul lui Dumnezeu. Dar, întrucât eu eram un păcătos și nu aveam nici o îndrăzneală către Domnul Dumnezeu, i-am cerut sfintele sale rugăciuni pentru ca Domnul să mă vindece. El mă întrebă:

«Crezi tu cu adevărat în Domnul nostru Iisus Hristos că El este Dumnezeu și om, și în Prea Curata Maică a lui Dumnezeu că ea este Pururea Fecioară».

Răspunsei: «Da, cred». «Și crezi tu», continuă el, «că așa cum mai înainte Domnul a vindecat de îndată, printr-un sin-

gur cuvânt sau prin atingerea Sa cu mâinile toate bolile de care pot suferi oamenii, așadar, și acum El poate vindeca la fel de ușor și de repede ca mai înainte pe cei care-I cer ajutorul, printr-un singur cuvânt al Său și că rugăciunile Maicii Domnului pentru noi sunt atotputernice, așa încât, prin mijlocirea ei, Domnul nostru Iisus Hristos să te poată vindeca chiar acum, complet, într-o clipă și printr-un singur cuvânt?».

Eu am răspuns că într-adevăr credeam în toate aceste lucruri cu tot sufletul și din toată inima și, că dacă nu aș fi crezut acestea, nu le-aș fi mai poruncit slujitorilor mei să mă aducă la el.

«Dar dacă crezi», conchise el, «ești deja bine!». «Cum sunt bine?», întrebai eu, «atâta vreme cât servitorii mei și Sfinția ta, părinte, mă țineți pe mâinile voastre?». «Nu», spuse el, «ești cu totul sănătos acum în tot trupul tău».

Și le spuse oamenilor mei care mă țineau pe mâini să-mi dea drumul, și luându-mă de umeri mă ridică el însuși de la pământ. Apoi, așezându-mă pe picioare îmi spuse: «Stai mai ferm, înfingeți picioarele bine în pământ, așa. Nu te teme, ești destul de bine acum». Și apoi adăugă, privindu-mă vesel: «Ei, vezi ce bine stai acum!» Răspunsei: «Cum să nu stau bine câtă vreme mă ții atât de strâns și de bine».

Apoi își luă mâinile de pe mine și spuse: «Ei, acum nu te mai țin, și încă stai ferm pe picioarele tale și fără mine. Acum umblă cu curaj. Domnul te-a vindecat. Așadar, mergi, mișcă-te din locul acesta». Luându-mă de brat cu o mână, și cu cealaltă împingându-mă puțin de după umeri, mă conduse pe iarbă și pe pământul tare de lângă pin, spunând: «Ei, excelență, ce bine mergi!» Răspunsei: «Da, fiindcă Sfinția ta ești atât de bun încât mă conduci atât de bine». «Nu», spuse el luându-și mâna de pe mine, «Domnul Însuși a binevoit să te vindece complet, și Maica Domnului însăși I s-a rugat pentru aceasta. Acum vei umbla fără ajutorul meu și vei merge întotdeauna bine. Așadar, mergi!». Și el începu să mă împingă pentru a mă face să umblu.

«Dar voi cădea și mă voi lovi», răspunsei eu. «Nu», mă contrazise el, «nu te vei lovi, ci vei umbla ferm pe picioarele tale». Și de îndată ce am simțit în mine o putere ce mă umbrea de Sus, mi-am făcut puțin curaj și am început să merg bine. Dar el mă opri brusc, spunând: «E de ajuns pentru moment». Apoi mă întrebă: «Ei, ești acum sigur că Domnul te-a vindecat cu adevărat, și că te-a vindecat complet? Domnul ți-a iertat toate greșelile tale și te-a curățit de păcatele tale. Vezi ce minune a făcut Domnul cu tine? Așadar, pururea, fără îndoială să crezi în El, în Iisus Hristos Mântuitorul nostru și cu tărie să nădăjduiești în bunătatea Sa cea plină de dragoste față de tine, să-L iubești din toată inima, să te atașezi de El cu tot sufletul tău și pururea să te încrezi în El cu tărie, iar Maicii Domnului să-i mulțumești pentru milele sale cele mari față de tine. Dar întrucât suferințele tale de trei ani încoace te-au epuizat, să nu umbli prea mult dintr-o dată, ci fă acest lucru în mod gradat. Obișnuiește-te să mergi puțin câte puțin și să ai grijă de sănătatea ta ca fiind un dar prețios al lui Dumnezeu».

Și continuă să vorbească cu mine chiar după aceasta, vreme îndelungată. Apoi mă trimise la casa de oaspeți pe deplin vindecat. Și uite așa, oamenii mei s-au întors singuri din pădurea unde se afla schitul, la mânăstire, mulțumindu-I lui Dumnezeu pentru milele Sale cele bogate îndreptate către mine, minuni ce fuseseră înfățișate dinaintea ochilor lor, iar eu m-am suit în trăsură împreună cu părintele Gurie, fără să mă sprijine cineva și ne întoarserăm la arhondaricul mânăstirii Sarov. Întrucât fuseseră de față numeroși pelerini la vindecarea mea, se întorseseră înaintea mea la mânăstire, spunându-le tuturor despre marea minune ce avusese loc cu mine datorită rugăciunilor Sfântului."

În luna mai a anului 1829, soția lui Alexei Gurievici Vorotilov din satul Pavlova se îmbolnăvi grav. Vorotilov avea o mare credință în puterea rugăciunilor Sfântului Serafim, iar

Bătrânul îl iubea ca pe unul dintre propriii săi ucenici. Vorotilov se duse la Sarov, și deși era miezul nopții atunci când a ajuns, se grăbi să bată la ușa chiliei părintelui Serafim. Bătrânul stătea pe trepte și, văzându-l îl întâmpină cu cuvintele: „Ei, bucuria mea, de ce te-ai grăbit să ajungi la ora aceasta la bietul Serafim?" Vorotilov îi spuse cu lacrimi în ochi ceea ce îl adusese la Sarov și-l rugă să-i ajute soția bolnavă. Dar Sfântul Serafim afirmă, spre marea întristare a lui Vorotilov, că soția lui avea să moară în urma bolii de care suferea. Atunci Alexei Gurievici căzu la picioarele ascetului vărsând multe lacrimi amare și cu credință și smerenie îi ceru să se roage pentru refacerea vieții și a sănătății soției sale. De îndată, părintele Serafim se cufundă în rugăciune adâncă timp de aproape zece minute. Apoi, deschise ochii și, ridicându-l pe Vorotilov în picioare, spuse vesel: „Ei bine, bucuria mea, Domnul îi dăruiește viață soției tale. Du-te acasă în pace." Vorotilov se grăbi să ajungă acasă plin de bucurie. Acolo află că soția sa simțise deja o ușurare exact în timpul acelor minute pe care părintele Serafim le petrecuse în rugăciune. În curând, ea își reveni complet.

„În anul 1826", îi scria generalul P. A. Galkin-Vrassky părintelui Rafael, starețul de la Sarov, „am vizitat mânăstirea Sarov pe când eram căpitan în armată și, ca toți ceilalți pelerini m-am dus să iau binecuvântare de la părintele Serafim. Pe coridorul ce ducea la chilia sa era un frig pătrunzător, iar eu tremuram în trenciul meu subțire. Ucenicul său îmi spuse că tocmai atunci se afla un monah în chilia sa cu care purta o discuție, și în timp ce stăteam pe coridor mă rugam Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu. Ușa se deschise, monahul ieși, iar peste alte câteva minute părintele Serafim deschise ușa și zise: «Ce bucurie mi-a făcut Dumnezeu astăzi mie!» Mă conduse în chilia sa și, întrucât era plină cu felurite lucruri mă invită să mă așez pe pragul chiliei sale, în vreme ce el însuși se așeză pe podea în fața mea, ținându-mă de mână.

Îmi vorbea cu multă dragoste și chiar îmi sărută mâna. Atât de mare îi era dragostea față de aproapele său! Stând în fața lui, mă aflam într-o stare de extaz extraordinară. După ce am purtat o discuție pe diferite teme, i-am spus că simțeam o durere în piept (eram un tânăr slab și palid). La cele spuse de mine, părintele răspunse: «Asta nu-i nimic», și ridicându-se, luă o sticlă pe care mi-o dădu zicând: «Ia o înghițitură zdravănă». Ce groază mă cuprinse atunci când mi-am dat seama că era ulei de candelă! Mă așteptam la consecințe dramatice imediate, dar, dimpotrivă, uleiul se dovedi a fi delicios. Din clipa aceea, slavă lui Dumnezeu, nu am mai simțit dureri în piept și dintr-un tânăr slab și palid, am devenit un bărbat puternic și sănătos. Mulți ani mai târziu am fost obligat să plec din armată și să merg în concediu pentru o perioadă de timp nedefinită. Această absență din Petersburg mă aduse într-o asemenea stare depresivă vreme de mai bine de un an, încât nu mai știam ce-i de făcut. În drum spre Arzamas, am trecut pe la mânăstirea Sarov și mă dusei de îndată la mormântul părintelui Serafim. L-am rugat pe un preot să slujească o panahidă pentru sufletul său, și de îndată ce slujba luă sfârșit, starea depresivă îmi dispăru imediat și mă simții din nou bine."

Harul Sfântului Duh care lucra în cazul vindecărilor celor ce apelaseră la rugăciunile părintelui Serafim, își făcea simțită prezența atât prin semnele aparte care-i însoțeau rugăciunile, precum și puterea sa cu totul aparte care-i ușura chiar pe cei morți din chinurile iadului.

Prințesa E. S. Sahaeva vorbea de o minune ieșită din comun, și anume de un caz de levitație în timpul rugăciunii. Ea primi vizita nepotului său bolnav din Petersburg, pe nume G. Y. Tânărul era atât de bolnav și de slăbit încât de-abia mai putea merge și de aceea a fost adus pe un pat în curtea mânăstirii. Părintele Serafim se afla tocmai atunci la ușa chiliei sale de parcă ar fi așteptat să-l întâmpine pe tânărul paralizat. Le spuse celor care-l însoțeau să-l ducă pe pacient în chilia sa și,

întorcându-se spre el, zise: „Roagă-te, bucuria mea, iar eu mă voi ruga pentru tine; numai să ai grijă, să stai întins așa cum te afli acum și să nu te întorci pe partea cealaltă." Bolnavul rămase întins după cum îi spusese Bătrânul, dar răbdarea sa se cam împuținase; îl mâna curiozitatea să se uite și să vadă ce făcea părintele. Privind înapoia sa îl văzu pe părintele Serafim ridicat deasupra pământului, în aer, într-o atitudine de adâncă rugăciune. Această priveliște neașteptată și ieșită din comun îl făcu să strige de uimire. După ce își termină rugăciunea, părintele Serafim se duse la el și zise: „Acum le vei spune tuturor că Serafim e un sfânt, că se roagă stând în aer. Domnul se va milostivi de tine. Dar ai grijă să taci și să nu spui nimănui ce ai văzut, până la moartea mea, altminteri boala îți va reveni." G. Y. se ridică din pat și, deși încă trebuia să se sprijine de oameni pentru a fi susținut, ieși din chilie. La arhondaricul mânăstirii fu asaltat de întrebări: „Ce a făcut părintele Serafim? Ce a spus?" Dar spre uimirea tuturor n-a scos niciodată vreun cuvânt. Tânărul se vindecă complet și se întoarse la Petersburg, dar după câtva timp se reîntoarse la moșia prințesei Sahaeva. Acolo află că Sfântul Serafim își aflase odihna nevoințelor sale și abia atunci povesti despre minunea levitației din timpul rugăciunii.

O situație ca aceasta a putut fi văzută din întâmplare, dar, desigur că Bătrânul a fost de mai multe ori înălțat în aer de harul lui Dumnezeu pe parcursul nevoințelor sale duhovnicești. Cu o altă ocazie, Sfântul Serafim însuși povestea următoarele fapte.

„Două maici care fuseseră amândouă starețe, muriră. Domnul mi-a descoperit felul în care sufletele lor fuseseră supuse încercărilor de la vămile văzduhului, cum fuseseră testate și apoi condamnate. Timp de trei zile și trei nopți m-am rugat, păcătos cum sunt, cerându-i ajutorul Maicii Domnului pentru ele, iar Domnul, în bunătatea Sa le-a iertat pentru ru-

găciunile Maicii Sale; ele au trecut de toate vămile văzduhului și au primit iertare prin mila lui Dumnezeu".

Apa de la fântâna Sfântului Serafim avea puteri vindecătoare datorită rugăciunilor sale, chiar pe parcursul vieții sale. Ieromonahul Anastasie de la Sarov povestea că s-a întâmplat ca, odată să fie împreună cu părintele Serafim care-i spuse, pe parcursul conversației: „M-am rugat, părinte, ca această apă din fântână să aibă puterea de a vindeca bolile." Această rugăciune a Sfântului, care chiar pe atunci avea mare îndrăzneală către Dumnezeu, explică două lucruri: 1) că apa din fântâna părintelui nu se strica, indiferent cât timp ar sta, chiar într-un vas deschis; și 2) că cei ce vizitează mânăstirea Sarov și fac băi în pavilioanele de lângă fântână pe parcursul tuturor anotimpurilor anului se simt mai bine și se vindecă de bolile lor, deși apa din fântână, chiar vara are o temperatură de 6-10 grade Celsius.

Să povestim acum câteva cazuri de vindecări miraculoase datorate apei din fântâna părintelui Serafim, care au avut loc pe parcursul vieții Sfântului.

Pe parcursul unei vizite la părintele Serafim, Tatiana Vasilievna Barinova i se plângea de boala de care suferea. Suferea de un cancer incurabil pe unul din brațele ei, care era în întregime bandajat. Părintele Serafim îi spuse să-și spele brațul cu apă din fântână. Mai întâi Tatiana Vasilievna se gândi: „Cum să pot face oare una ca asta de vreme ce brațul meu are de suferit la cel mai mic contact cu ceva umed?" Totuși, făcu ascultare și își spălă brațul. De îndată pielea solzoasă căzu de pe braț și de atunci ambele ei brațe au fost sănătoase.

Părintele Serafim le spuse mai multor oameni, chiar celor ce aveau răni, să-și toarne peste ei apă din fântâna sa și toți se vindecară de bolile lor cu ajutorul ei.

„În anul 1830", povestea stareța Pulheria de la mânăstirea Slobodski din cadrul eparhiei Vintka, „în timp ce încă mă aflam în lume, am făcut o călătorie la Sarov pe râul Volga. Pe

drum m-am îmbolnăvit lângă Nijnâi-Novgorod, iar boala mea (o umflare a întregului trup) curând s-a înrăutățit atât de tare încât a trebuit să rămân în oraș timp de patru săptămâni și să aștept acolo fie refacerea, fie moartea. Mi s-a oferit găzduire și îngrijire de către primitoarele maici de la mânăstirea Kresto-Vozdvijensky. Dar întrucât aveam fermă credință în puterea salvatoare a rugăciunilor părintelui Serafim, l-am rugat cu lacrimi, deși nu era de față, să se roage pentru mine, păcătoasa, ca Domnul să-mi mai dăruiască viață, chiar dacă pentru scurt timp, așa încât să pot ajunge la Sarov și să iau binecuvântare de la Sfântul Bătrân. Dumnezeu mi-a ascultat rugăciunile; sănătatea mi s-a îmbunătățit puțin și am hotărât să-mi continui călătoria, în ciuda faptului că tot trupul îmi era umflat. Pe drum am fost din nou obligată să mă opresc timp de două săptămâni la mânăstire Alexeievsky din Arzamas din pricina totalei mele epuizări. Pe lângă faptul că eram epuizată și slăbită, trupul mi se îngălbenise și era evident faptul că sufeream de dropică. După două săptămâni am simțit o nouă ușurare. Mi-am continuat călătoria, deși cu cea mai mare greutate și, în sfârșit, cu ajutorul lui Dumnezeu am ajuns la Sarov. În ziua următoare, după Liturghia matinală, ne-am dus la vremea hotărâtă în antecamera Bătrânului și am văzut acolo, în rândul mulțimii de oaspeți, un om care plângea amarnic. Părintele Serafim îl dojenea cu asprime pentru ceva anume și când omul dorea să-i ofere un dar. Bătrânul răspundea: «Nu-l iau acum, nu-l iau acum». Și eu îi pregătisem un dar, dar auzindu-i ultimele cuvinte, n-am îndrăznit să i-l ofer ci l-am ascuns și m-am ascuns după ușă, așa încât stăteam dinapoia tuturor. Și ce credeți? Nici gândul și nici faptele mele nu-i scăpaseră părintelui Serafim.

Făcându-și loc prin mulțimea de oaspeți, veni la mine zâmbind și în tăcere îmi întinse mâna. Neștiind ce să fac de bucurie și surprindere, m-am gândit să ofer darul meu - un prosop. El îl luă, se șterse cu el de trei ori și îmi spuse: «Urmea-

ză-mă, bucuria mea». Ducându-mă în chilia sa, mă binecuvântă, îmi dădu niște prescură și aghiasmă, iar apoi îmi spuse: «Ne vedem mâine». La întoarcerea mea la bolniță, am simțit că boala mea, care părea să mă fi părăsit pentru o vreme, revenise din nou. În ziua următoare, după Liturghia matinală, părintele Serafim se duse la chilia sa, iar noi trebuia să mergem acolo pentru a primi binecuvântarea sa. Cu mare greutate mi-am urmat însoțitorii.

Am stat lângă chilia părintelui Serafim timp de aproape o oră și în timp ce îl așteptam să iasă, spuneam cu toții în tăcere rugăciunea lui Iisus. În cele din urmă ieși din chilie cu o candelă aprinsă în mână și începu să-i binecuvinteze pe toți cei ce veneau la el pe rând, spunându-i fiecăruia câte ceva spre binele sufletului acelui om. Eu m-am dus la el ultima dintre toți și el mi-a spus uitându-se la mine: «Nu ești bine, maică». Apoi mă binecuvântă și continuă: «Du-te și te spală la fântână, bea puțină apă și ai să te simți bine». Îi răspunsei: «Deja am băut și m-am spălat, părinte, când am ajuns aici». La cele spuse de mine el zise din nou: «Ia apă din fântână cu tine, maică, bea și spală-te cu ea apoi spală-te pe trup. Apostolii lui Hristos te vor vindeca și vei fi bine». Când i-am spus că nu aveam în ce să pun apa, el aduse un ulcior din chilie, repetându-mi cele spuse mai înainte, cuvinte pe care mi le mai spuse încă o dată la întoarcerea mea cu apa de la fântână.

La întoarcerea mea la bolniță am dus la îndeplinire cu exactitate toate instrucțiunile părintelui Serafim fără cea mai mică urmă de teamă de a folosi apa în cazul dropicii de care sufeream. Și cu rugăciunile Sfântului Său, Domnul Dumnezeul nostru a făcut o minune cu mine, păcătoasa. Spre surprinderea tuturor, mai ales a celor care-mi interziseseră să-mi torn apă pe trup sub cuvânt că dropicii nu-i pria acest lucru, m-am ridicat din pat a doua zi aproape vindecată, și îmi revenisem atât de mult încât cei ce mă văzuseră în seara precedentă nu mă mai recunoșteau acum, dimineața.

Toată apa de sub piele și care mă făcea să arăt grasă, se scursese, înfățișarea aceea umflată dispăruse, iar culoarea galbenă a trupului meu dispăru, lăsând loc unei înfățișări normale. Durerea îmi cedase cu totul. Într-un cuvânt, parcă renăscusem. Chiar înainte de a pleca în drumul nostru de întoarcere, părintele Serafim ne-a trimis mie și celor doi însoțitori, cu binecuvântarea sa, câte un semn simbolic pentru fiecare dintre noi: mie un toiag cu un cârlig, altuia un băț cu patru tulpini, iar celui de-al treilea un băț simplu. Noi nu am înțeles atunci sensul acestor simboluri, dar evenimentele ulterioare ne-au arătat atât semnificația lor deplină, cât și pătrunderea duhovnicească a părintelui Serafim. Eu, nevrednica ce sunt, am intrat într-o mânăstire și acum port toiagul (bastonul) de stareță. Celălalt tovarăș de drum a îmbrățișat monahismul împreună cu cei doi fii și cu fiica sa, iar cel de-al treilea a intrat și el în mânăstire, dar singur. Și uite așa, totul s-a întâmplat după prezicerea omului lui Dumnezeu.

Olimpiada Lubkova îi scrise părintelui Ioasaf despre felul în care s-a vindecat ea de holeră cu apa de la fântâna părintelui Serafim. „În luna august a anului 1831, Olga Petrovna Lubkova se duse în pelerinaj de la Nijnăi-Novgorod la Sarov cu sora mea cea mai mare, Maria. Pe parcursul celor trei zile cât a stat acolo a avut șansa să-l vadă de câteva ori pe părintele Serafim și să vorbească cu el. Când i-a cerut binecuvântarea pentru călătoria de întoarcere, părintele Serafim le spuse la revedere, dar peste alte câteva minute îi chemă înapoi, îi chemă înapoi, spunând: «Luați această sticlă de apă cu voi. Dacă cineva se îmbolnăvește, atunci dați-i să bea din ea. E bună pentru cei bolnavi».

Porniră de îndată la drum, ajunseră cu bine acasă și-i aflară pe toți sănătoși. Înainte de cină am simțit o puternică criză de amețeală și de greață, dar o ascunsei de cei din familie, deși știam că astfel de crize ar putea fi periculoase, fiind-

că o epidemie violentă de holeră făcea pe atunci ravagii în Nijnâi-Novgorod. După care se duseră cu toții la culcare, dar crizele de greață deveniră din ce în ce mai acute și am vrut să mă duc în altă cameră așa încât să nu o trezesc pe mama care era obosită după călătorie. Dar de-abia m-am sculat din pat, când amețeala și greața s-au transformat în crize evidente de holeră și am căzut la pământ într-o stare de totală epuizare. Toți se treziră și imediat mă așezară în pat, iar eu am rămas fără cunoștință până la ora șapte dimineața.

Când veni medicul, îmi prescrise un medicament, dar porunci ca mai întâi să mi se ia sânge. Trimise după asistentul său, dar în acele vremuri grele el era mereu plecat vizitând bolnavii. Așadar, câtva timp, am rămăs fără nici un ajutor, așa încât crizele de boală mi se mai opreau deloc. Complet epuizată de această stare de greață prelungită și chinuitoare, mi-am amintit de apa vindecătoare pe care o adusesem de la părintele Serafim, și îi spusei mamei de ea. Ea strigă încântată: «O! Uitasem de ea». De îndată îmi dădură puțină apă de la fântâna părintelui Serafim într-un pahar, am luat cam trei înghițituri și deodată, în loc de greață, am simțit o transpirație abundentă și dorința de a dormi. Am fost lăsată singură.

În timp ce am căzut într-o stare de epuizare plăcută, într-o stare de semiconștiență, timp de peste o oră, am simțit deodată ca și cum ceva mi-a fulgerat pe la ochi și o șoaptă îmi ajunse la urechi: «Scoală-te!» Deschizându-mi ochii am simțit mai întâi o extraordinară stare de prospețime în tot trupul și o revenire a puterilor mele. Apoi, am văzut dinaintea mea paharul cu apă vindecătoare; am luat de îndată câteva înghițituri și m-am sculat sănătoasă. Doar umflătura care mi-a rămas în zona inimii atestă recenta mea boală. E cu neputință de descris bucuria mamei față de tot ceea ce se întâmplase. Ea plângea de recunoștință."

Capitolul XVI

Prezicerile Sfântului Serafim

În numeroase situații, și multor oameni Sfântul Serafim le-a prezis viitorul pe care el îl vedea cu darul pătrunderii duhovnicești ce-l primise de la Dumnezeu. Nadejda Teodorovna Ostrovski povestește: „Fratele meu, locotenent-colonelul V. F. Osrovski se ducea adesea la Nijnâi-Novgorod în vizită la mătușa noastră, prințesa Gruzinski, care avea o mare evlavie față de părintele Serafim.

Odată ca îl trimise cu o anume însărcinare la mânăstirea Sarov, la Bătrân. Părintele Serafim îl primi pe fratele meu cu o mare amabilitate și, tocmai când îi dădea îndicațiile necesare, spuse deodată: «Ah, ce bețiv o să mai fii, frate Vladimir!» Aceste cuvinte îl făcură pe fratele meu grozav de trist și de nefericit. Fusese dăruit de Dumnezeu cu multe daruri alese pe care le punea mereu în slujba și spre slava lui Dumnezeu. El era profund devotat părintelui Serafim, iar față de subordonații săi era ca un părinte bun. Prin urmare el se considera pe sine departe de a ajunge bețiv, lucru incompatibil cu chemarea și modul său de viață. Clarvăzătorul Bătrân, observându-i tulburarea, adăugă: «Dar să nu te tulburi sau să te întristezi. Uneori Domnul îngăduie ca cei ce Îi sunt devotați să cadă în astfel de vicii cumplite; iar aceasta se întâmplă pentru a-i preveni să nu cadă într-un păcat și mai mare - mândria. Ispita aceasta va trece cu mila lui Dumnezeu, iar tu îți vei petrece restul zilelor tale în smerenie. Doar să nu-ți uiți păcatul».

Această prezicere a omului lui Dumnezeu s-a împlinit în fapt ceva mai târziu. Ca urmare a feluritelor situații adverse, fratele meu căzu pradă acelei patimi nefericite: beția; și spre întristarea generală a rudelor sale, el petrecu câțiva ani în această umilitoare stare. Dar, în cele din urmă, datorită rugă-

ciunilor părintelui Serafim și simplității inimii sale, Domnul se milostivi de el. El nu numai că a renunțat cu totul la viciul său, dar și-a schimbat cu totul și modul său de viață, încercând să trăiască după poruncile Evangheliei așa cum orice creștin ar trebui s-o facă."

A. A. T. pe când era încă la vârsta fragedă (avea cam 12 ani) se duse odată la mânăstirea Sarov, împreună cu mama ei pentru a-l vedea pe părintele Serafim și a lua binecuvântarea sa. Aceasta se întâmpla în 1830. Odată cu sosirea de la Sarov auzi de la slujnica ei de un oarecare biet condamnat epuizat care trecea pe lângă mânăstire împovărat de lanțuri grele și care arăta deplorabil. Văzându-l pe bietul om, ea fu adânc mișcată de starea lui, dar nu-i dădu nimic drept milostenie, fiindcă nu avea bani la ea tocmai atunci; apoi, găsi o monedă de argint de 50 de copeici și fiindcă nu avea alta de valoare mai mică, hotărî să i-o dea pe aceasta bietului om. Când ajunseră la părintele Serafim, clarvăzătorul Bătrân care nu le mai văzuse niciodată până în acel moment, o chemă pe fată, o binecuvântă și-i spuse cu bunătate: „A fost bine că i-ai dat cerșetorului cele 50 de copeici." Și, pe neașteptate, i se adresă fetei cu cuvintele „excelența voastră". Mama ei fu surprinsă de acest mod de a i se adresa și încercă să explice Bătrânului că acest titlu nu li se potrivea deloc; dar în discuția cu ele, Sfântul continuă să i se adreseze fetei în acest mod. Și uite așa se întoarseră acasă fără să fi aflat cauza acestei ciudate modalități de a i se adresa fetei de către marele Bătrân și vreme îndelungată se întrebară ce putea să însemne aceasta. Dar mai târziu, situația se limpezi, fiindcă la vremea măritișului, A. A. T. se căsători cu un general.

Cu două luni înainte de numirea părintelui Antonie de la mânăstirea Vysokogorsk ca stareț al lavrei Sfântului Serghie, și pe când starețul de mai înainte, arhimandritul Atanasie încă mai trăia și nu se discuta despre transferul său, părintele Sera-

fim prezise această numire. Această prezicere a fost înregistrată de către însuși părintele Antonie.

În luna ianuarie a anului 1831, părintele Antonie se duse la părintele Serafim de Sarov pentru a-i cere povață cu privire la gândurile sale de moarte care deveniseră aproape obsesive pentru el și care-l tulburau foarte tare. Odată ajuns la Sarov, pe seară se duse direct la chilia părintelui Serafim. Dar, înainte de a ajunge acolo, se întâlni cu niște frați de la mânăstirea Sarov care-i spuseră că părintele Serafim nu se întorsese încă la mânăstire de la schitul său. Era deja aproape ora 5 după-amiază și începuse să se întunece. Călătorul se opri și se întrebă dacă să se ducă undeva sau să-l aștepte acolo. Tocmai în acel moment frații care se aflau cu el, îl văzură pe Bătrân sosind și exclamă: „Uite-l pe părintele Serafim sosind!" Bătrânul era îmbrăcat în veșmântul său obișnuit, cu un sac în spate și sprijinindu-se în coada unui topor. Părintele Antonie se duse de îndată la el și-i făcu o plecăciune după obicei. „Ei?" îl întrebă Bătrânul. „Am venit la Sfinția ta, părinte, cu un suflet întristat", răspunse părintele Antonie. „Să mergem la mine în chilie, bucuria mea", spuse Bătrânul cu dragoste.

Pe când se aflau singuri în chilie, părintele Antonie îl rugă pe Sfântul Serafim să-i spună sincer dacă gândurile sale triste se vor împlini. Nu era oare moartea sa foarte apropiată? „Dacă stau în chilie sau umblu prin mânăstire", zise părintele Antonie, „am impresia că văd mânăstirea pentru ultima oară. De aici trag concluzia că voi muri în curând și prin urmare mi-am pregătit deja locul de înmormântare. Vreau să știu adevărul cu privire la moartea mea ca să-mi pot schimba viața, ca să pot renunța la postul în care mă aflu și să-mi dedic ultimile zile ale vieții unei atente reculegeri. Știrea morții mele nu mă va înspăimânta deloc", adăugă părintele Antonie.

Părintele Serafim ascultă fără să se miște și ținându-l de mână pe părintele Antonie. Atunci când acesta termină ceea

ce avea de spus, fericitul Bătrân îl privi cu dragoste și spuse: „Gândurile tale nu sunt adevărate, absolut deloc, bucuria mea. Pronia lui Dumnezeu îți încredințează o mare lavră." Părintele Antonie credea că Sfântul Serafim voia să-l distragă de la gândurile sale triste și de aceea îl întrerupse spunându-i: „Părinte, aceasta nu mă poate liniști, nu-mi poate aduce pace gândurilor. Te implor, spune-mi sincer, sunt oare gândurile mele cu privire la moarte un semn de la Dumnezeu că sfârșitul mi se apropie? Iar în cazul acesta, îți cer să te rogi pentru sufletul meu, primindu-ți cuvântul cu pace și mulțumire. Vreau să întâmpin ceasul morții mele cu pregătirea cuvenită." Părintele Serafim răspunse cu un zâmbet îngeresc: „Gândurile tale sunt greșite! Îți repet, pronia dumnezeiască îți încredințează o mare lavră." Dar starețul de la mânăstirea Vysogorsk răspunse: „Cum să devină oare mânăstirea Vysogorsk lavră? Fie ca Dumnezeu s-o țină așa cum este acum." Spre și mai marea surprindere a părintelui Antonie, părintele Serafim fără să-și schimbe cu nimic atitudinea, începu să-l roage să-i primească cu bunătate pe frații de la Sarov, care s-ar întâmpla să ajungă la Lavra Sfinției sale, sau pe oricine l-ar trimite el. Rămânând în aceeași stare, părintele Antonie continuă: „Părinte, cine o să vrea oare să părăsească Sarovul că să ajungă la biata mânăstire Vysogorsk? Dar dacă ar dori cineva sau ai trimite sfinția ta pe cineva știi că sunt gata să fac orice îmi ceri. Dar nu cred să se întâmple așa ceva."

Părintele Serafim continuă, de parcă și-ar fi urmat aceeași linie de gândire: „Să nu-mi părăsești orfanele atunci când vor fi singure." Părintele Antonie nu se mai putu abține și, sub impulsul unei nemărginite veneraţii și iubiri față de Bătrân, se repezi către el, îl îmbrățișă și plânse din belșug. Fără să înțeleagă ceea ce auzise, el își concentră atenția asupra cuvântului „orfani(e)" și i se părea că Bătrânul îi vorbise de sfârșitul său apropiat. Fericitul Serafim continuă: „Roagă-te pentru

sufletele părinților mei, Isidor și Agatia". Apoi îl povățui să se supună în toate voii Domnului, să fie harnic la rugăciune, să împlinească riguros îndatoririle, să fie bun și indulgent cu frații. „Să fii ca o mamă și nu ca un tată față de frați", spuse el și-l îndemnă să fie bun cu toți în general și să fie smerit. „Smerenia și discreția", spuse el, „împodobesc cununa virtuților." Apoi, părintele Serafim îl îmbrățișă de mai multe ori, îl binecuvântă cu crucea care-i atârna la piept și spuse: „Acum mergi în numele Domnului. E vremea să pleci; ești așteptat."

În drumul său de întoarcere, părintele Antonie observă că monahul care călătorea cu el plângea. „De ce plângi?" îl întrebă părintele Antonie. Monahul îi răspunse că la plecarea sa de la Sarov, se întâlnise cu părintele Serafim care se întorcea de la schit în chilia sa de la mânăstire și care îi spusese: „Ei, curând va trebui să te desparți de starețul tău." Vremea trecea; ianuarie și februarie se scurseră și începu Sfântul și marele Post. Pe data de 2 martie, luni, în prima săptămână a postului, îi veni rândul starețului să citească la Psaltire (fiecare frate citea câte două ore la Psaltire și această lectură continua fără întrerupere ziua și noaptea). Tocmai atunci îi fu adusă o scrisoare de la mitropolitul Moscovei. Părintele Antonie se duse la chilie. Scrisoarea care-l învita pe părintele Antonie să ocupe postul de stareț al Lavrei Sfântului Serghie, conținea și un plic adresat Prea Sfinției sale Atanasie, episcop de Nijnâi-Novgorod, cu privire la rapida eliberare a părintelui Antonie din postul de stareț al mânăstirii Vysogorsk și transferul său la Moscova. Pe data de 4 martie el fu eliberat.

Profeția Sfântului Serafim cu privire la moartea lui Alexie Prokudin face referire la anul 1832. Prokudin era un ofițer pensionar și deținea o moșie în provincia Nijnâi-Novgorod. Fiind un om extrem de credincios, el avea o mare evlavie față de Sfântul Serafim, și îi urma întru totul povețele. Fiind bun și înțelegător față de necazurile aproapelui, el era atât de

milostiv încât le dădea săracilor tot ceea ce avea. În vara anului 1832, el se afla cu Sfântul Serafim la mânăstirea Sarov, însoțit de soții Aksakov. Când Prokudin se duse să-și ia rămas bun, Sfântul Serafim veni la el cu un buchet de lumânări de ceară aprinse în mână și-l invită în chilia sa. După ce fixase patru lumânări la marginea sicriului ce se afla în antecameră, Sfântul Serafim îi făcu semn lui Prokudin să intre și apoi, îl privi cu tristețe în ochi. El binecuvântă sicriul de stejar cu un mare semn al Crucii și zice cu o voce solemnă: „De sărbătoarea Sfântului Acoperământ." Cuvintele Sfântului Bătrân au fost interpretate atât de Prokudin, cât și de însoțitorii săi drept o proorocie a sfârșitului său. Aceasta se întâmplă chiar în anul acela împotriva tuturor așteptărilor, întrucât Prokudin se simțea destul de puternic în ziua aceea și a primit cu veselie pe numeroși oaspeți care veniseră să-l felicite pentru primirea Sfintelor Taine. Brusc, la două și jumătate, cel pe care și săracii și bogații îl numeau prietenul nevoiașilor și amărâților, se cufundă în fotoliul său, își sprijini capul de spatele acestuia și muri liniștit și în pace, precum un copilaș adoarme în poalele mamei lui.

Capitolul XVII

Apariția Maicii Domnului către Sfântul Serafim

Cu un an și nouă luni înaintea plecării sale din această lume, Sfântul Serafim a fost binecuvântat de o minunată apariție a Împărătesei Cerurilor. Aceasta era cea de-a douăsprezecea vizită pe care Maica Domnului i-o făcea. A avut loc dimineața devreme la praznicul Buneivestiri, pe 25 martie 1831. A fost un fel de prevestire a binecuvântatului său sfârșit și a slavei nestricăcioase care-l aștepta. Maica Eupraxia, o maică vârstnică de la mânăstirea Diveiev care a murit pe 28 martie 1865 a înregistrat acest frumos eveniment după cum urmează: „Părintele mi-a spus cu două zile mai înainte să vin la dânsul în ziua aceea. Atunci când am ajuns, părintele a rostit: «Vom avea o apariție a Maicii Domnului» și, făcându-mă să mă plec la pământ, mă acoperi cu mantia sa și citi deasupra mea dintr-o carte. Apoi, ridicându-mă, spuse: «Acum ține-te de mine și nu te teme de nimic». În momentul acele se auzi un zgomot precum zgomotul făcut de copacii din pădure în bătaia vântului. Continuând, auzirăm o cântare de parcă ar fi fost o cântare bisericească. Apoi, ușa chiliei se deschise singură, deveni luminoasă, mai strălucitoare ca lumina zilei și chilia se umplu de o mireasmă ca cea a tămâiei cu miros de trandafiri, numai că era mai plăcut. Părintele îngenunche cu mâinile ridicate spre Cer. Eu eram uimită și speriată. Părintele se ridică și spuse: «Nu te teme, copilă. Nu este un necaz, ci mila lui Dumnezeu dăruită nouă. Iat-o pe cea mai slăvită, cea mai curată Doamnă, pe Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu, venind către noi!»

Doi îngeri mergeau înainte ținând unul în dreapta sa, iar celălalt în stânga sa ramuri care erau gata să înflorească.

Părul le era auriu și se revărsa pe umerii lor. Ei stăteau în față. După ei urmau Sfântul Ioan Botezătorul și Sfântul Ioan Evanghelistul. Veșmintele lor erau albe, strălucind de curăție și de puritate. După ei venea Maica Domnului însoțită de douăsprezece fecioare. Maica Domnului purta o mantie asemănătoare cu cea pictată pe icoana „Maica Domnului purtătoare a durerilor". Strălucea, deși nu pot spune ce culoare avea; era de o frumusețe de negrăit, legată sub gât cu fundă mare împodobită cu diverse cruci deosebit de frumos lucrate. Îmi amintesc doar că strălucea într-o luminozitate extraordinară. Rochia sa, acoperită de mantie, era verde, încinsă cu o curea. Deasupra mantiei se afla un fel de epitrahil și la încheieturile mâinilor purta mânecuțe care, ca și epitrahilul erau acoperite de cruci. Ea părea mai înaltă decât toate fecioarele. Pe capul său se afla o coroană înaltă, bogat împodobită cu cruci; era frumoasă, minunată și strălucea atât de tare încât nu o puteam privi; nici veșmintele și nici chipul Maicii Domnului nu le puteam privi. Părul ei era desfăcut peste umeri și era mai lung și mai blond decât cel al îngerilor. Fecioarele o urmau perechi, perechi. Purtau cununi și veșminte de diferite culori.

Erau de staturi diferite, iar chipurile lor erau și ele diferite, ca și părul ce la atârna pe umeri. Toate erau de o mare frumusețe, dar unele erau mai frumoase decât altele. Ele stăteau în picioare, împrejurul nostru. Maica Domnului se afla la mijloc. Chilia deveni spațioasă și spre tavan se vedeau niște flăcărui ce se asemănau cu lumânările arzânde. Era mai luminos decât în miezul zilei, dar era o lumină aparte, diferită de lumina zilei; era mai strălucitoare decât lumina soarelui. Eram înspăimântată și căzui jos.

Împărăteasa Cerurilor veni la mine, și atingându-mă cu mâna dreaptă, zise: «Ridică-te, fată, și nu te teme de noi. Fecioare ca și tine au venit aici împreună cu mine». Nici n-am simțit că m-am ridicat. Maica Domnului repetă cu blândețe:

«Nu te teme. Am venit în vizită.» Părintele Serafim nu mai era îngenunchiat, ci stătea în picioare dinaintea Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu și-i vorbea la fel de blând și de frumos de parcă era cineva din propria sa familie.

Plină de o mare bucurie, l-am întrebat pe părintele Serafim unde ne aflam. Aveam sentimentul că parcă nu mă mai aflam în viață. Atunci când l-am întrebat: «Cine sunt acestea?» Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu îmi spuse să mă duc la fecioare și să le întreb eu însămi. Ele stăteau în ordine de ambele părți așa cum sosiseră: mai întâi Sfintele mari mucenițe Varvara și Ecaterina; în al doilea rând Sfintele mari mucenițe Tecla și Marina; în al treilea rând Sfânta mare mucenită și împărăteasă Irina și Sfânta Eupraxia; în al patrulea rând Sfintele mari mucenițe Pelaghia și Doroteea; în al cincilea rând Macrina și Iustina; în al șaselea rând Sfânta mare mucenită Iuliana și Sfânta mucenită Anisia. M-am dus la fiecare dintre ele, și fiecare mi-a spus numele ei și nevoințele mucenicești, precum și viața trăită întru Hristos Domnul asemănătoare cu ceea ce s-a scris despre ele în Viețile Sfinților. Ele mi-au spus cu toatele: «Dumnezeu nu ne-a dăruit această slavă degeaba, ci pentru pătimirile și suferințele noastre. Și tu vei suferi.»

Multe din cele ce Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu i le-a spus părintelui Serafim, maica nu le-a prea auzit, dar a auzit totuși acestea: «Să nu-mi părăsești fecioarele» (surorile de la mânăstirea Diveiev). Părintele Serafim răspunse: «O, Doamnă! Eu le adun, dar nu le pot ajuta numai eu singur». La cele spuse de părintele, Împărăteasa Cerurilor răspunse: «Eu te voi ajuta, dragul meu, în toate. Să le impui ascultarea. Dacă ele o acceptă, ele vor fi cu tine și aproape de mine; dar dacă ele își pierd înțelepciunea (Mt. 25: 1-4), ele se vor lipsi de a sta în rândul fecioarelor de lângă mine. Nu va mai fi loc sau cunună de felul acesta pentru ele. Oricine le supără va fi lovit de mine. Oricine le slujește în numele și din dragoste pentru Domnul

va fi pomenit dinaintea lui Dumnezeu». Apoi, întorcându-se către mine spuse: «Privește la aceste fecioare ale mele și la cununile lor. Unele dintre ele au lăsat în urmă bogății și împărăție pământească spre a dobândi Împărăția cea veșnică a cerurilor. Ele au iubit sărăcia de bunăvoie, L-au iubit doar pe Domnul și vezi câtă slavă și cinste li s-a dăruit. Așa cum a fost mai înainte, așa este și acum. Numai că mucenițele de mai înainte au suferit pe față, în văzul tuturor, iar cele de acum suferă în taină prin necazurile resimțite în inimă, dar răsplata lor va fi aceeași».

Descoperirea se sfârși prin cuvintele Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu către părintele Serafim: «În curând, prea iubitul meu, vei fi împreună cu noi» și apoi îl binecuvântă. Toți Sfinții își luară rămas bun de la el. Sfântul Ioan Botezătorul și Sfântul Ioan Evanghelistul îl binecuvântară, în timp ce fecioarele și părintele își sărutară reciproc mâinile. Mi s-a spus: «Această descoperire ți s-a dăruit prin rugăciunile părinților Serafim, Marcu, Nazarie și Pahomie». Și apoi, într-o clipită, totul dispăru.

Această vedenie a durat mai mult de o oră. După aceea, părintele se întoarse către mine și spuse: «Vezi, maică, ce har ni s-a dăruit nouă, păcătoșilor, de către Domnul. Aceasta este a douăsprezecea oară când mi se dăruiește o astfel de vedenie de la Dumnezeu. Și acum Dumnezeu ți-a dăruit-o și ție! Noi am avut ceva care să ne dovedească credința și nădejdea în Domnul. Înfrânge-l pe vrăjmaș - diavolul - și fii înțeleaptă în toate luptele ce le porți cu el. Domnul te va ajuta în toate. Cheamă ajutorul Domnului și al Maicii sale precum și pe cel al Sfinților și amintește-ți și de bietul de mine. Amintește-ți și spune mereu aceste lucruri în rugăciunile tale: «O, Doamne, cum voi muri eu oare? Cum voi apărea eu dinaintea scaunului Înfricoșătoarei Judecăți, O, Doamne, ce răspuns voi da eu pentru faptele mele, Dumnezeul meu? Maica Domnului, ajută-ne!»

Capitolul XVIII

Ultimul an al vieții Sfântului Serafim, fericitul său sfârșit și înmormântarea (1832-1833)

Întrucât sfârșitul vieții sale se apropia, cu un an înaintea morții sale, Sfântul Serafim începu să simtă o neobișnuită stare de epuizare. De aceea se ducea mai rar la schitul său din apropiere și nu mai primea mereu oaspeți în chilia sa din mânăstire. Pe mulți acest lucru îi întristă, dar cei mai fervenți admiratori ai săi, dorind să-l vadă cu orice chip și să capete poveștele sale minunate, așteptau plini de răbdare o ocazie și stăteau multă vreme în mânăstire.

În această perioadă de timp el a fost vizitat de o soră de la Diveiev, Paraschiva Ivanovna.

El se afla în pădure, în schitul său din apropiere. După ce-i dădu binecuvântarea, Sfântul Serafim se așeză pe un trunchi de copac, iar sora îngenunchi dinaintea lui. Părintele Serafim începu o discuție duhovnicească și intră în stare de extaz. Se ridică în picioare, își înălță brațele și ochii către cer. Lumina harului îi lumină la gândul fericirii vieții celei veșnice, căci Bătrânul vorbise despre bucuria cea veșnică ce ne așteaptă în ceruri ca răsplată pentru scurtele necazuri ale acestei vieți trecătoare: «Câtă bucurie, ce extaz inundă sufletul celui drept atunci când, după despărțirea sa de trup, este întâmpinat de îngeri care-l aduc dinaintea feței lui Dumnezeu!» Întrucât dezvoltase subiectul, pe parcursul discuției, Bătrânul o întrebă pe soră de câteva ori dacă îl înțelesese. Dar sora ascultase totul fără să-i scape nici un cuvânt. Ea înțelesese cele spuse de Bătrân, dar ea nu a înțeles că tot ceea ce spusese era legat de sfârșitul său. Apoi, părintele Serafim începu să repete ceea ce deja spusese:

„Puterile îmi sunt pe sfârșite. Acum lasă-mă singur. Te voi părăsi." Sora crezu că el voia să se retragă din nou în pustnicie, dar părintele Serafim răspunse gândului ei: „Am tot căutat o maică stareță, pentru voi, dar n-am găsit niciuna. Vă las în seama Domnului și a Preacuratei Sale Maici." Sora încă nu înțelesese că Bătrânul vorbea despre moartea sa și credea că, deși părintele Serafim le încredința Domnului și Maicii Sale Preacurate, totuși mânăstirea nu putea rămâne fără duhovnic. Dar Bătrânul răspunse: „Nu veți afla nici măcar un singur om maică, chiar dacă ar fi să-l căutați cu lumânarea la lumina zilei (a). Vă las în grija Domnului și a Preacuratei sale Maici." Atunci vorbi mai direct despre sfârșitul său. După aceea sora căzu la picioarele sale și suspină atât de amarnic încât nici nu mai putea vorbi și nici auzi ceea ce îi spunea părintele. Părintele Serafim începu să spună pe de rost Evanghelia de la Sfântul Evanghelist Matei, „Voi sunteți lumina lumii" (5: 14) până la versetul 20 și atunci când termina, continua cu Evanghelia Sfântului Ioan începând cu capitolul 14:1 „Să nu se tulbure inima voastră". Citi și capitolul al XV-lea și termină cu versetele 23-24 ale capitolului al 16-lea: „Adevărat, adevărat zic vouă: din ce veți cere de la Tatăl în numele Meu El vă va da. Până acum n-ați cerut nimic în numele Meu; cereți și veți primi, ca bucuria voastră să fie deplină." Aici părintele Serafim se opri și spuse: „De ce mai plângi încă, maică? Cu timpul veți avea o sfântă drept maică".

Atunci când alte surori de la mânăstirea Diveiev îl vizitară pe părintele Serafim la chilia sa cu puțin timp înainte de moartea sa, el arăta în mod obișnuit spre icoana numită „Doamna noastră a blândeții" și le spunea adesea spre a le mângâia: „Vă încredințez și vă las în grija Împărătesei Cerurilor".

a) Aceasta e o aluzie la Diogene care, atunci când a fost întrebat ce făcea cu lumânarea aprinsă ziua în amiaza mare, răspunsese: „Caut un om". Această anecdotă e foarte populară în Rusia.

Înțelegând că sfârșitul îi era aproape, sfântul Serafim se pregătea de data aceasta de plecarea sa. El mergea mai rar la sihăstria sa. De asemenea, primea mai puțini oaspeți în chilia sa, pentru a se dedica nestingherit pregătirii sale finale de plecare spre cele veșnice. De data aceasta era văzut mult mai des în antecamera sa. El obișnuia să stea în sicriul său cufundat în meditație asupra sfârșitului vieții sale, asupra soartei omului și a sa personală dincolo de mormânt. Aceste meditații erau adesea însoțite de un plâns amarnic. Și ele începeau și se sfârșeau cu lungi rugăciuni.

Cu o jumătate de an înaintea morții sale, părintele Serafim le spuse multora hotărât atunci când își lua rămas bun de la ei: „Nu ne vom mai vedea". Unii îi cereau binecuvântarea spre a veni în timpul Sfântului și Marelui Post pentru un timp la liniște în cadrul mânăstirii Sarov, spre a-l putea vedea încă o dată: „Atunci ușa mea va fi închisă, răspundea Bătrânul. „Nu mă veți mai vedea." Era limpede faptul că viața sfântului apunea, deși duhul îi era la fel de viguros și treaz ca întotdeauna.

„Viața mi se scurtează din ce în ce mai mult", le spuse el unora din frați. „În duh mă simt de parcă abia m-aș fi născut, dar cu trupul sunt mort față de toate."

Cu patru luni înaintea morții sale, în luna august a anului 1832, Prea Sfinția Sa Episcopul Arsenie (Moskvin) de Tambov, în prima sa vizită efectuată în eparhie, veni și la mânăstirea Sarov. Tocmai atunci, părintele Serafim se afla în sihăstria sa, totuși el socoti că era de datoria sa să se ducă la mânăstire pentru a-l întâmpina pe noul său vlădică împreună cu frații. După primire se întoarse la sihăstria sa.

Episcopul Arsenie inspectă cu atenție și minuțiozitate toate bisericile, chiliile fraților și locuințele aferente mânăstirii. Apoi își exprimă dorința de a vedea toate instituțiile și clădirile dinafara mânăstirii. Însoțit de iconomul de la Sarov, ieromonahul Isaia și de un preot al catedralei din Tambov, părin-

tele Nichifor Teliatinski, el vizită sihăstriile părinților Serafim și Dorotei.

Părintele Serafim era ocupat cu consolidarea malului unui pârâiaș cu pietre. Dar de îndată ce îl văzu pe episcop apropiindu-se își lăsă munca deoparte și aruncându-se la picioarele sale, îi ceru și primi binecuvântarea sa.

„Ce faci aici?" îl întrebă episcopul Arsenie cu multă simpatie. „Vedeți, sfinte părinte episcop", răspunse sfântul, „întăresc malul cu pietre, așa încât apa să nu se reverse peste el și să-l strice". „E o treabă bună, omule al lui Dumnezeu", spuse episcopul. „Dar acum arată-mi schitulețul dinlăuntrul sihăstriei tale." „De îndată, părinte", răspunse el și îl conduse pe episcop plin de bunăvoință în chilia sa. După spusele celor prezenți cu această ocazie, nu se afla nimic special în chilia sa. Era o căsuță din lemn obișnuită cu o mică antecameră. Mobila consta dintr-o masă din lemn de tei și două scaune. Într-un colț se aflau sfintele icoane cu o candelă aprinsă dinaintea lor. Se mai aflau acolo și două cărți de cult.

Pe când se pregăteau să intre în chilie, părintele Serafim se înfățișă dinaintea episcopului cu un șirag de metanii, cu un mănunchi de lumânări înfășurate în pânză de in, cu o sticlă de ulei și câteva perechi de ciorapi de lână. Episcopul primi cadourile cu o părintească bunăvoință. Apoi, îl întrebă pe părintele Serafim: „Dar oare unde se află pe aici celălalt loc de retragere, mai singuratic și mai liniștit?"

Dar întrucât știa din auzite cam pe unde se afla locul cu pricina, el nu mai așteptă răspunsul părintelui Serafim și se îndreptă direct spre sobă. Părintele Serafim îi spuse cu simplitate pentru a-l putea opri: „Nu te duce acolo, părinte, fiindcă te vei murdări." Dar episcopul deschise ușa care acoperea spațiul gol dintre peretele chiliei și sobă, și acolo văzu un spațiu mic care era atât de strâmt încât de-abia putea intra un om acolo și să stea în picioare sau îngenunchiat doar cu

mare greutate, dar a ședea sau a sta confortabil era cu neputință. Și aici, ca și în chilia cealaltă, o iconiță cu o candelă aprinsă se aflau în colțul dintre perete și ușă. Desigur, sfântul se retrăgea uneori acolo pentru privegheri și rugăciuni.

De acolo episcopul se duse la sihăstria părintelui Dorotei, intenționând să-l viziteze din nou pe părintele Serafim la întoarcere. Părintele Nichifor rămase împreună cu sfântul, petrecându-și timpul în conversație. Atunci când episcopul se întoarse, părintele Serafim îl luă de mână și-l întrebă respectuos: „Vedeți, părinte, vin pelerini la mine, bietul Serafim, și îmi cer să le dau ceva drept binecuvântare, iar eu le dau pâine uscată, neagră sau albă și o linguriță de vin roșu de la biserică. Pot să fac acest lucru?" La cele spuse de părintele Serafim, episcopul răspunse: „Poți, poți, dar numai separat, așa încât dacă îi dai cuiva pâine uscată să nu îi dai deloc vin roșu. Altmiteri, oamenii simpli, după cum am auzit, cred în simplitatea lor și le spun și altora că le dai Sfânta Împărtășanie. Ar fi chiar și mai bine", adăugă episcopul, „să nu le dai vin deloc, ci numai pâine uscată." „Am înțeles, părinte", răspunse Bătrânul. „Așa voi face". Și s-a observat mai apoi că Sfântul Serafim așa a și procedat până la sfârșitul vieții sale. Curând, după aceea, episcopul își luă rămas bun de la părintele Serafim. Sfântul își luă rămas bun de la el într-un chip oarecum neobișnuit.

Luând binecuvântarea episcopului pentru ultima dată, el se plecă la picioarele sale, și deși episcopul încercă să-l ridice și-l rugă să stea în picioare, sfântul Serafim rămase în genunchi și continuă să-i facă plecăciuni până când Vlădica se pierdu în depărtare. În seara următoare sfântul Serafim, ca să-și dovedească ascultarea, aduse un vas mic cu vin bisericesc la chilia unde stătea episcopul Arsenie și i-l dădu ucenicului său de chilie, spunându-i:

„Dă-i-l părintelui Episcop de la păcătosul Serafim". Mai apoi deveni limpede faptul că toate aceste daruri erau legate

de sfârșitul apropiat al sfântului și se doreau a fi o rugăminte de a fi pomenit la rugăciuni după moartea sa, lucru pe care, de altfel, l-a exprimat și prin viu grai episcopului său. Episcopul Arsenie, la rândul său, cu multă conștiinciozitate a împlinit dorința părintelui Serafim. Lumânările, uleiul și vinul erau folosite atunci când episcopul săvârșea Liturghia de pomenire a morților, în timp ce șiragul de mătănii, ciorapii și pânza de in le-a păstrat pentru sine.

Cu câteva luni înaintea sfârșitului său, sfântul Serafim a trimis scrisori unor persoane, invitându-i să-l vadă la mânăstire. În ceea ce îi privea pe prietenii săi care nu puteau veni să-l vadă, el a lăsat oamenilor din apropiere sfaturi și îndemnuri folositoare pentru sufletele acestora, adăugând drept explicații: „Ei înșiși nu mă vor mai vedea".

Nu cu mult timp înaintea sfârșitului său, un frate care a venit la el seara, a observat că era întuneric în chilia sa. Dar de-abia spusese Bătrânul că ar trebui aprinsă candela - și se închină de trei ori, invocând numele Împărătesei Cerurilor: „Doamna mea, Maica lui Dumnezeu!"- că deja candela se aprinsese singură.

Același frate veni cu o altă ocazie la ora 7 seara, după o înțelegere avută cu Bătrânul, și îl văzu în antecameră dinaintea sicriului său. Fratele voia să ia lumină pe care Bătrânul obișnuia să i-o dea drept binecuvântare. Fratele deschise ușa și părintele Serafim spuse: „Oh! candela mea s-a stins, dar ar trebui să ardă!" Și începu să se roage dinaintea icoanei Maicii Domnului. În clipa aceea apăru o lumină albăstruie care se întinse ca o panglică și începu să se înfășoare în jurul fitilului unei mari lumânări de ceară, pe care o aprinse.

Bătrânul luă o lumânare mică și, aprinzând-o de la cea mare, i-o dădu fratelui și începu să discute cu el. Atunci, el pomeni printre alte lucruri, că în curând va veni un oaspete de la Voronej, îi spuse fratelui numele acestuia și ce avea să-i spună, și apoi adăugă: „Să nu-l aduci aici. Nu doresc să ne întâlnim!"

În timpul acestei discuții chipul Bătrânului strălucea de lumină. În cele din urmă zise„ „Stinge lumânarea." Fratele suflă și stinse lumânarea. „Iată, în felul acesta se va stinge și viața mea", zise Bătrânul, „și nu voi mai fi văzut."

Un frate oarecare, văzându-i viața ascetică, îl întrebă pentru propria sa lămurire: „De ce nu trăim noi, părinte, o viață tot atât de severă precum asceții de odinioară?" „Fiindcă", răspunse sfântul „noi nu suntem hotărâți să facem acest lucru. Dacă am avea o astfel de hotărâre, noi am trăi precum Părinții aceia care, în vremurile de demult, au strălucit de nevoințe și cucernicie; fiindcă Dumnezeu le dăruiește harul și ajutorul celor credincioși și celor care-L caută pe Domnul din toată inima lor acum, așa precum Domnul a procedat și cu cei de odinioară. Căci după cuvântul lui Dumnezeu „Iisus Hristos, ieri și azi și în veci, este același" (Evrei, 13:8). Acest adevăr sfânt și adânc pe care sfântul Serafim îl învățase din experiența propriei sale vieți a fost, ca să spunem așa, ultimul său mesaj și pecetea nevoințelor. Cu o săptămână înaintea sfârșitului său, în ziua de Crăciun a anului 1832, sfântul Serafim veni pe neașteptate la Liturghia săvârșită de părintele Stareț Nifon. Se împărtăși, iar după Sfânta Liturghie discută cu Starețul. Printre alte lucruri, el mijloci pe lângă stareț pentru mulți părinți și frați, dar mai ales pentru cei mai tineri. Nu uită să pomenească pentru ultima oară că, atunci când avea să moară, dorea să fie așezat în sicriul său.

După ce își luă rămas bun de la părintele stareț și de la frați, sfântul se întoarse la chilia sa și îi dădu unuia dintre monahi, părintelui Iacov, care mai apoi a ajuns ieromonah în cadrul mânăstirii Tolsevsky, o icoană din email reprezentând vizita Maicii Domnului la Sf. Serghie, spunându-i acestuia: „Să pui această icoană pe pieptul meu atunci când voi muri și să mă îngropați împreună cu ea. „Această icoană", continuă el, „mi-a fost trimisă de către venerabilul părinte arhimandrit Antonie, starețul sfintei Lavre, de la moaștele Sf. Serghie".

De ajunul Anului Nou (1833) Sfântul Serafim își măsură propriul său mormânt de lângă paraclisul Bisericii Adormirii Maicii Domnului, chiar pe locul însemnat de el cu o piatră în clipa în care revenise din pustnicie. Pe data de 1 ianuarie 1833, într-o zi de duminică, sfântul Serafim veni pentru ultima oară la Biserica bolniței Făcătorilor de minuni din Solovți. El veni la Liturghia matinală, puse lumânări dinaintea tuturor icoanelor și le sărută. Primind Sfânta Împărtășanie la vremea obișnuită, după Sfânta Liturghie, își luă rămas bun de la toți frații, îi binecuvântă și îi sărută pe toți și îi mângâie spunându-le: „Mântuiți-vă sufletele, nu deznădăjduiți, fiți treji. Astăzi ne sunt pregătite cununile". Apoi sărută Sfânta Cruce din altar și icoana Maicii Domnului și după ce împlini toate cele preoțești în Sfântul Altar, înconjură sfânta masă și ieși pe ușa de nord, vrând astfel să arate faptul că omul intră pe lume printr-o ușă și iese pe alta.

După Sfânta Liturghie părintele Serafim fu vizitat de către ieromonahul Teoctist de la mânăstirea Visogorsk din Arzamas. Părintele Serafim îi spuse acestuia la sfârșitul discuției: „Mai bine ai sluji aici." Dar părintele Teoctist se grăbea să ajungă acasă și refuză să slujească la Sarov. Atunci părintele Serafim îi spuse: „Ei bine, atunci vei sluji la Diveiev." Desigur, părintele Teoctist nu înțelese sensul acestor cuvinte și, după ce luă binecuvântarea Bătrânului, părăsi Sarovul în aceeași zi.

Lângă chilia Sfântului Serafim se afla chilia unui monah pe nume Pavel care, fiindu-i vecin, îndeplinea îndatoririle unui ucenic de chilie. Atunci când se ducea de la mânăstire până la sihăstria sa din apropiere, părintele Serafim obișnuia să lase lumânări și candele aprinse în chilie, pe care el le aprindea încă de dimineață dinaintea icoanelor. Părintele Pavel îi spusese adesea că lumânările aprinse ar putea provoca un incendiu. La aceste cuvinte, părintele Serafim răspundea întotdeauna: „Atâta vreme cât trăiesc, nu va fi nici un incendiu;

dar atunci când voi muri, moartea mea va fi descoperită printr-un incendiu."

Prezicerea sa se împlini. Pe data de 1 ianuarie 1833, părintele Pavel observă faptul că Sfântul Serafim ieșise de trei ori din chilia sa pe parcursul zilei și se dusese la locul pe care el și-l fixase drept mormânt. Seara îl auzi pe părintele Serafim cântând în chilia sa sfintele cântări ale Canonului de Paști: „Învierea lui Hristos văzând", „Luminează-te, lumineză-te, Noule Ierusalime", „De Te-ai și pogorât în mormânt". Pe la ora 6 dimineața, plecând de la chilie pentru a participa la Sf. Liturghie matinală, părintele Pavel simți în antecamera de lângă chilia părintelui Serafim miros de fum. După ce rosti obișnuita rugăciune bătu la ușă, dar nu-i răspunse nimeni. Apoi ieși afară și le spuse despre acest lucru unor frați care tocmai treceau pe acolo. Unul dintre ei, fratele Anichita, se repezi spre chilia părintelui Serafim și scoase ușa din balamale.

Intrând în chilie, părintele Pavel și fratele Anichita văzură faptul că feluritele cadouri făcute din pânză groasă, care-i fuseseră oferite de către pelerini plini de dragoste față de Sfânt și care se aflau într-o mare dezordine pe o bancă dimpreună cu câteva cărți, începuseră să ardă mocnit. Probabil că fuseseră aprinse de vreo lumânare căzută din sfeșnic. Afară era întuneric; în chilie nu se făcuse focul, iar Bătrânul însuși nu putea fi nici văzut, nici auzit. Între timp, Liturghia matinală continua. Se cânta deja „Cuvine-se cu adevărat", când fratele cel tânăr dădu buzna în Biserică și-i încunoștiință pe frați de ceea ce se întâmplase. Monahii se grăbiră să ajungă la chilia părintelui Serafim. Părintele Pavel și fratele Ioan, voind să știe dacă Bătrânul se odihnea, începură să bâjbâie prin întuneric și-l găsiră în cele din urmă pe Bătrân. Aduseră o lumânare aprinsă și văzură că Sfântul Serafim era îngenunchiat dinaintea icoanei Maicii Domnului: el era îmbrăcat cu obișnuitul său veșmânt alb, cu capul descoperit, având o

cruce de aramă care-i atârna la gât și cu brațele încrucișate pe piept. La început, crezură că fericitul Bătrân adormise și încercară să îl trezească, dar Bătrânul nu se mișcă.

Marele ascet își încheiase deja pelerinajul său pământesc și se odihnea pentru vecie întru Domnul. Ochii îi erau închiși. Fața îi era luminată de ultima sa rugăciune. Cu binecuvântarea părintelui Stareț monahii ridicară trupul Sfântului și, după ce l-au îmbrăcat după regulile monahale cu o mantie în chilia alăturată a ieromonahului Eustație, îl puseră în sicriul de stejar pe care-l făcuse cu propriile sale mâini și-l duseră în Biserică. Ieromonahul Teoctist care fusese la mânăstire și plecase cu o zi mai înainte, își petrecuse noaptea în satul Vertianovo și își continuase călătoria în ziua următoare. Pe drum, fără vreun motiv întemeiat, sania sa se defectă, calul ieși din hamuri și fu obligat să oprească la mânăstirea Diveiev. Acolo, le găsi pe toate surorile și maicile cuprinse de o mare durere și plângând amarnic. Ele plângeau moartea părintelui Serafim. Preotul de la Diveiev lipsea, fiind plecat cu treburi. Surorile îl rugară pe părintele Teoctist să slujească o panahidă pentru odihna sufletului părintelui Serafim. Dorința le fu împlinită și astfel se adeveriră cuvintele Bătrânului: „Ei bine, atunci vei sluji la Diveiev."

Vestea morții fericitului avvă se răspândi cu iuțeala fulgerului și toți cei ce-l cunoscuseră pe părintele Serafim în timpul vieții sale se adunară din toate colțurile țării la mânăstirea Sarov pentru a se ruga pentru fericitul Bătrân și pentru a-i săruta mâna pentru ultima oară. Trupul său rămase în biserica Adormirii timp de opt zile și opt nopți până ce toți avură timp să-și ia rămas bun de la el. În timpul slujbei de înmormântare, biserica era atât de aglomerată încât lumânările de lângă sicriu se topiră din pricina căldurii insuportabile. Slujba de înmormântare fu săvârșită de către părintele Stareț Nifon dimpreună cu ieromonahii mânăstirii.

Pe vremea aceea în mânăstirea Sarov se afla un frate care mai târziu deveni arhimandrit, cu numele de Mitrofan și care era paraclisier în cadrul Lavrei Sfântului Alexandru Nevski. El povesti următoarea minune.

Atunci când duhovnicul a vrut să pună rugăciunea de iertare a păcatelor în mâna părintelui Serafim, degetele se desfăcură de la sine. Starețul, iconomul și alți monahi care văzură acest lucru rămaseră uimiți. Nu se ținură predici la mormântul său.

Dar amintirea vieții sale extraordinare și cântările bisericești pe care el le îndrăgise atât de mult fură mai elocvente decât orice predică. Trupul Sfântului Serafim fu înmormântat în partea de sud a paraclisului Bisericii celei mari, lângă mormântul pustnicului Marcu care murise cu 15 ani înaintea sa. Mai târziu a fost înălțat un monument funerar pe cheltuiala unui negustor din Nijnâi-Novgorod, pe nume Ștefan Iassirev. Pe monument fu gravată următoarea inscripție: „Sub acest monument funerar este îngropat trupul neînsuflețit al robului lui Dumnezeu, ieromonahul Serafim, care s-a săvârșit întru Domnul pe data de 2 ianuarie 1833. Negustor din Kursk, el a intrat în mânăstirea Sarov la vârsta de 17 ani și a murit în vârstă de 73 de ani. Toate zilele vieții sale și le-a închinat slăvirii lui Dumnezeu și zidirii duhovnicești a creștinilor ortodocși în ale căror inimi părintele Serafim chiar și acum sălășluiește."

Două întâmplări deosebite au însoțit plecarea Sfântului Serafim din această lume. Chiar în ziua morții sfântului, părintele Stareț Filaret de la mânăstirea Glinski a Maicii Domnului (provincia Kursk) ieși din Biserică după Utrenie și, înălțându-și privirile spre Cer, fu uimit să observe o lumină extraordinară. Atunci, Starețul văzu cu duhul că era sufletul Sf. Serafim urcându-se către cerești locașuri și le spunea fraților care erau împreună cu el: „În felul acesta pleacă sufletele drepților. Părintele Serafim tocmai s-a săvârșit acum la Sarov."

Arhiepiscopul Antonie de la Voronej care era binecunoscut pentru cucernicia sa fu, de asemenea, înștiințat în chip minunat de sfârșitul părintelui Serafim. Pe vremea aceea, Nikolai Alexandrovici Motovilov care fusese ceva mai înainte vindecat prin rugăciunile părintelui Serafim, se afla la Voronej.

Iată ce scrie Motovilov în jurnalul său la data de 2 ianuarie 1833. „Pe data de 2 ianuarie, seara, am auzit de la arhiepiscopul Antonie că părintele Serafim se săvârșise în noaptea anterioară la ora 2 a.m. și se pare că (părintele Serafim) îi apăruse el însuși arhiepiscopului și îl anunțase de plecarea sa din această lume. În chiar acea zi arhiepiscopul Antonie sluji o panahidă pentru Bătrân împreună cu toți clericii catedralei."

Întrucât distanța dintre Sarov și Voronej este de aproape 500 de verste, nu se putea pune problema de a primi vești seara pe căi obișnuite la Voronej despre ceea ce se întâmplase dimineața la Sarov în aceeași zi.

La puțin timp după moartea Sfântului Serafim, I. J. Karataiev care se afla în călătorie spre a ajunge la regimentul său din Kursk, trecu prin Sarov spre a lua binecuvântarea Sfântului Serafim așa cum proceda întotdeauna. A fost o mare durere pentru el să afle faptul că fericitul Bătrân nu se mai afla în viață. „Vestea morții sale", spunea el, „mi-a mâhnit tot sufletul. Am luat-o ca pe o pedeapsă pentru păcatele mele. Dar după ce s-a slujit o panahidă la mormântul său, brusc am simțit o asemenea pace în suflet încât aveam sentimentul că aș fi primit iertarea pentru păcatele mele de la Bătrânul însuși și i-am auzit promisiunea de a se ruga pentru mine dinaintea tronului lui Dumnezeu (Evrei 4:16; 10:9; I Tim. 3:13; Efes. 3:12). Părintele Stareț Nifon îl rugă să treacă pe la rudele părintelui Serafim din Kursk, pentru a le dărui niște pâine sfințită și binecuvântarea sa, precum și pentru a le spune despre sfârșitul fericitei lor rude. Odată ajuns la Kursk, Karataiev se duse de îndată la rudele părintelui Serafim, dar fratele său,

Alexei, deja murise. Cu câteva zile mai înainte fusese într-o stare perfectă de sănătate, numai că simțise o mare mâhnire deși nu aflase nimic de moartea fratelui său și fusese cu neputință să-și explice tristețea. Starea îndurerată a sufletului său îl constrânsese să-și caute mângâierea în rugăciune. Se dusese în fiecare zi la Biserică; în cele din urmă se pregăti pentru Sfintele Taine, se spovedi și primi Sfânta Împărtășanie. Tocmai atunci primiră o scrisoare din Sarov referitoare la moartea părintelui Serafim dimpreună cu un portret de-al lui. Apoi, fratele său începu să se pregătească în cele din urmă pentru propria sa moarte.

I s-a făcut Sfântul Maslu și la puțin timp după aceea muri.

Am inclus această întâmplare în biografia Sfântului Serafim întrucât se spunea că, atunci când a sosit la Kursk în anul 1775, el i-a spus fratelui său, ca o prezicere, următoarele cuvinte: „Să știi că atunci când voi muri eu, vei muri și tu la scurt timp după aceea."

Credincioșii ortodocși ruși care l-au venerat pe părintele Serafim în timpul vieții sale, au continuat să-i cinstească memoria chiar după plecarea sa din această lume a umbrelor. Ei veneau în număr mare la mormântul său animați de credința vie în puterea rugăciunilor sale. Ei veneau la mormântul care primise sfintele sale moaște, așa cum veneau la el însuși pe vremea când trăia, pentru a-și vărsă necazurile, pentru a-și mărturisi păcatele și pentru a-i spune despre bolile lor; și după credința lor ei primeau mângâiere duhovnicească, îndrumări suprafirești și chiar vindecări minunate de bolile lor trupești. Și de ce oare să nu vină la mormântul minunatului ascet care le spusese cândva cuvinte profetice cu privire la îndrăzneala sa dinaintea lui Dumnezeu și bunăvoința sa de a-i ajuta pe toți cei ce vor apela la el în necazurile lor. „Atunci când nu voi mai fi", le spunea părintele Serafim plin de dragoste admiratorilor săi apropiați „veniți la mormântul meu!

Veniți ori de câte ori aveți timp, cu cât mai des cu atât mai bine. Tot ceea ce vă apasă pe suflet, tot ceea ce vi se întâmplă, orice necaz aveți, veniți la mine și aduceți-vă toate necazurile la mormântul meu. Plecați-vă genunchii la pământ și spuneți-mi totul de parcă aș fi în viață. Iar eu vă voi auzi; toate necazurile voastre vor trece ca și cum nu ar fi fost. Așa cum îmi vorbeați întotdeauna pe când eram în viață, așa și aici! Pentru voi eu trăiesc și voi trăi în veci de veci!"

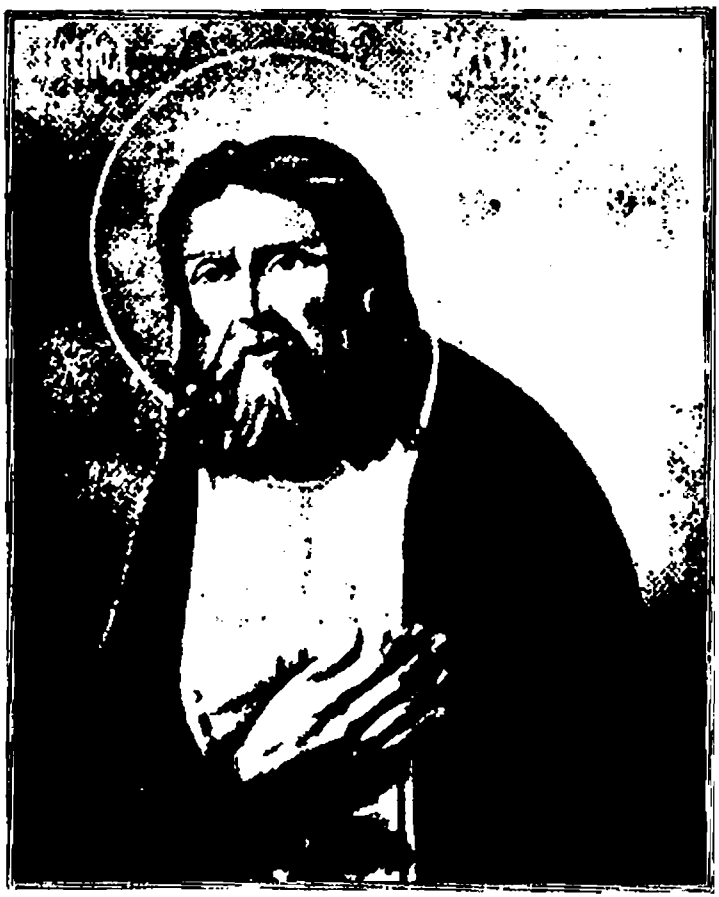

O icoană veche a Sfântului Serafim care are drept sursă de inspirație un portret executat de Serebriakov, pictat cu cinci ani înaintea morții Sfântului. Artistul însuși a devenit monah la Sarov.

Capitolul XIX

Ajutor suprafiresc și vindecări minunate dobândite prin mijlocirile Sfântului Serafim după moartea sa

Fericitul Bătrân a închis ochii pentru totdeauna aflându-se în rugăciune, dar după plecarea sa din această lume stricăcioasă întru Împărăția veșnicei lumini și slave, el nu s-a odihnit de nevoințele sale. Vindecări ale celor bolnavi, mângâiere pentru cei necăjiți, povețe pentru cei aflați în nevoie curgeau într-un șuvoi neîntrerupt. Iată, în ordine cronologică, câteva situații de intervenție miraculoasă a Sfântului Serafim după moartea sa.

I

Căpitanul Vasilievici Teplov îi scria ieromonahului Ioasaf despre minunata vindecare a copiilor săi. „În anul 1834, deja după moartea părintelui Serafim, m-am dus la mânăstirea Sarov împreună cu familia după cum ne era obiceiul. Unul dintre copiii mei, fiica mea de trei ani, avea pe vremea aceea picioarele bolnave și de abia putea sta pe picioare. De aceea, după ce am luat parte la o Panahidă slujită la mormântul părintelui Serafim ne-am dus cu toții la sihăstria și la izvorul său, ducându-l pe copil în brațele noastre și crezând cu tărie că Domnul se va milostivi de bietul copil suferind prin rugăciunile Bătrânului. Acolo am băut din apa din fântână, ne-am spălat și am îmbăiat picioarele copilului. Apoi am luat apă și ne-am dus la mânăstire cu intenția de a ni se face slujba de sfințire a apei pentru fetiță. Dar chiar înaintea slujbei am putut observa milostivirea lui Dumnezeu față de noi. Pe când intram în mânăstire pe poarta din spate, fetița ceru deodată să

se dea jos din brațele doicii sale având intanția clară de a merge singură. Doica i se opuse o vreme, dar, în cele din urmă, se hotărî s-o lase jos și începu s-o ducă de mână. Atunci fetița își retrase mâna și, spre uimirea tuturor, începu să alerge de una singură. Peste măsură de bucuroși de vindecarea ei miraculoasă noi toți ne-am îndreptat spre mormântul Sfântului Serafim și cu lacrimi în ochi i-am mulțumit pentru mijlocirile sale milostive față de noi, păcătoșii.

În anul 1848 cel de-al doilea fiu al nostru își scrânti piciorul și suferi din cauza aceasta timp de doi ani. Între timp sosise vremea să-l trimitem pe copil la școală. Deoarece mă încredeam din inimă în mijlocirile și ajutorul părintelui Serafim care deja ne arătase atâtea binefaceri nouă tuturor celor din familia noastră, ne-am dus cu toții la mânăstirea Sarov. Acolo am luat parte la o Panahidă slujită la mormântul sfântului și i-am dus pe copii la fântână în ciuda frigului aspru și a zăpezii mari (era pe data de 21 decembrie 1848). La sosirea noastră acolo ne-am rugat mai întâi dinaintea icoanelor de la izvorul prin care Dumnezeu ne trimisese binecuvântările sale prin intermediul rugăciunilor părintelui Serafim. Atunci am băut puțină apă și ne-am spălat cu ea. Fiul nostru bolnav s-a spălat și el, precum și piciorul suferind. În cele din urmă ne-am întors la casa de oaspeți.

Peste câteva ore copiii mei mi-au cerut permisiunea de a se duce din nou la fântână. Fiul meu cel mic luă o sticlă cu el și pe drum își întrecu fratele mai vârstnic în ciuda durerilor de la picior și a cărării strâmte. După ce a ajuns la fântână înaintea lui scoase apă din fântână, se dezbrăcă și o turnă peste el. Apoi se îmbrăcă și îngenunchie înaintea icoanelor de la fântână, cerându-i lui Dumnezeu să se milostivească față de el pentru rugăciunile părintelui Serafim. Fratele său mai vârstnic îi urmă exemplul și amândoi se rugară câtva timp, fiecare după credința sa. Nu numai că nu au simțit frigul deloc, dar

au simțit chiar și o ușoară transpirație. Și uite așa Bunul Dumnezeu le-a primit dragostea și S-a milostivit de ei pentru râvna lor copilărească. Odată întorși la casa de oaspeți, fiul meu cel mai mic declară încântat că nu mai simțea nici o durere la picior. De fapt, prin mijlocirile Sfântului Serafim piciorul lui s-a vindecat complet de atunci și el a intrat în cadrul unui regiment de cavalerie.

II

În anul 1858 Evdochia Ocikina din orașul Penza se afla la mânăstirea Diveiev împreună cu fiica sa Maria. Iată ce povestește ea: „În anul 1843, mă plimbam prin grădină cu fiica mea Elisabeta, în vârstă de trei ani. Nu știu cum un scaiete se agață de poalele rochiei mele. În timp ce îl scoteam o fărâmă din el zbură și intră în ochiul copilului. Fetița mea începu deodată să țipe, închise amândoi ochii și izbucni într-un plâns amarnic. Toate eforturile mele de a o ajuta n-au fost de nici un folos și își pierdu complet vederea. Trecu un an. Veni un doctor de la Petersburg la Penza. Mi-am dus fetița oarbă la el, dar acesta nu putu nici măcar să-i consulte ochiul. Era cu neputință să i se deschidă genele, care erau lipite de parcă ar fi crescut așa. Doctorul nu ne putu ajuta în nici un fel. Peste încă un an fetița mea oarbă stătea lângă mine pe podea. Tocmai îi pusesem niște jucării în poală și ea le mânuia pe dibuite. Privind-o, plângeam și spuneam în mintea mea: „Părinte Serafim! Roagă-L pe Dumnezeu ca ochii fiicei mele oarbe să se deschidă. Voi merge la tine, pe jos, la Sarov." Chiar în acel moment copilul sări în picioare și începu să alerge prin cameră. De atunci ea începu să vadă ca mai înainte, dar muri doi ani mai târziu.

Cât despre mine, păcătoasă ce sunt, mi-am uitat cu totul promisiunea făcută de a merge la Sarov, și uite așa am fost

pedepsită pentru a doua oară. Cealaltă fiică a mea, Maria, se îmbolnăvi și ea la ochi destul de grav pe când avea trei ani. Nici un medicament nu i-a fost de folos. Atunci mi-am amintit că făgăduisem să *mă* duc la Sarov. Am pornit la drum chiar în ziua aceea și de îndată ce ni s-a slujit o Panahidă pentru părintele Serafim, copilașul meu se vindecă. Doar la un ochi îi rămase un semn, nu o cataractă, ci o pată minusculă care nu îi afectează vederea, dar a rămas ca o amintire a faptului că mama sa, prin uitarea ei, jignise un om al lui Dumnezeu."

III

„În anul 1848", scrie un negustor din Eleț, pe numele său Alexei Mihailovici Lavrov, „mă aflam cu treburi nu departe de mânăstirea Sarov, în fabrica Voznesenski ce aparținea domnului Batașev. Acolo am văzut aproape zilnic un portret al unui Bătrân de la Sarov, părintele Serafim, pe care-l știam demult din auzite și pe care-l respectam, deși nu-l cunoșteam personal. Voiam să am și eu un portret ca acela, așa că îi spusei secretarului meu să găsească un pictor bun care să-mi facă o copie cât mai apropiată de realitate. Peste două zile am plecat și atunci când m-am întors, pe data de 1 noiembrie, secretarul mi-a dat un portret de-al părintelui Serafim. Dar era atât de prost executat încât m-am supărat și am început să-mi cert secretarul spunându-i, printre altele că locul acelui portret era în dulap, fiindcă era o rușine ca să-l punem în cameră.

Pe tot parcursul acelei zile am fost supărat pe secretarul meu și drept pedeapsă pentru cuvintele mele grosolane am simțit în seara aceleiași zile o durere de dinți cumplită pe care de-abia o mai puteam suporta. Imediat după aceea am apelat la medicul fabricii, implorându-l să mă ajute. I-am povestit și de grosolănia mea cu privire la portretul părintelui Serafim pentru a-mi împăca conștiința prin această mărturisire.

Medicul mi-a pus niște picături pe dinți și pe moment durerea a încetat, dar a reapărut și, de atunci m-a chinuit zil-

nic, cu rare clipe de răgaz, timp de aproape trei ani de zile, până pe data de 4 august 1851, în ciuda tuturor medicamentelor și tratamentelor întrebuințate. Câte nopți nedormite și chinuitoare am mai petrecut! De câte ori n-am alergat prin cameră înnebunit de durere și țipând în gura mare! De câte ori n-am hotărât să-mi scot dinții bolnavi! Dar de îndată ce un dinte bolnav era scos, cel de lângă el începea să mă doară.

În cele din urmă toți prietenii și rudele mele au început a mă povățui să mă duc la Sarov și să-i cer iertare părintelui Serafim. La început nu m-am putut hotărî să procedez astfel, dar în cele din urmă, văzând inutilitatea oricărui tratament, am hotărât să iau serios în considerație portretul părintelui Serafim care-mi provocase atâtea neplăceri. L-am luat în mână și am început să-L rog pe Dumnezeu și pe smeritul Bătrân cu lacrimi amare pentru iertarea păcatelor mele și pentru vindecarea mea. Aceasta se întâmpla pe data de 20 iunie 1851, în orașul Kassimov. În ziua următoare durerea aproape trecuse. Atunci soția mă îndemnă să mă duc la mormântul părintelui Serafim pentru a sluji acolo o Panahidă.

Pe data de 30 iulie am plecat împreună cu părintele Nikolai Grațianov și cu un coleg de-al meu pe nume Leonty Perijojhon. Am mers cale de 40 de verste, dar mai mult nu s-a putut, așa încât am fost obligat să-mi continui drumul călare. La vreo 25 de verste înainte de a ajunge la Sarov dinții începură să mă doară din nou. Am ajuns la Sarov pe data de 3 august și am participat la Sfânta Liturghie. Dinții mă dureau atât de tare încât de-abia puteam sta pe picioare. După slujirea Panahidei am făcut cunoștință cu un colonel în vârstă căruia i-am povestit necazurile mele și care m-a povățuit să mă îmbăiez în izvorul Sfântului Serafim și să cer vindecarea. Am acceptat acest lucru cu bucurie, dar n-am mai putut merge pe jos, așa încât prietenii mei m-au dus într-o trăsură.

Îndată ce am sosit părintele Nikolai a luat puțină apă în gură să vadă dacă mă puteam îmbăia sau nu. El a constatat

că apa era așa de rece încât începură să-l doară dinții, așa încât m-a sfătuit să nu fac baie. Dar eu deja hotărâsem să apelez la ajutorul părintelui Serafim și n-am voit să ascult de sfatul nimănui. Când văzu că mă dezbrăcam îmi spuse: «Ce ai de gând să faci?» Răspunsei imperturbabil: «Am de gând să fac baie». «Dar n-ai să mai ieși de acolo niciodată!», replică el. «Eu n-am putut ține apa în gură, iar tu vrei să intri acolo cu durerea ta de dinți». Dar eu i-am răspuns hotărât: «Nu-mi va fi mai rău decât ceea ce simt acum», și făcându-mi semnul Crucii, mi-am băgat mai întâi capul în izvor, spunând: «Doamne, Iisuse Hristoase, pentru rugăciunile Sfântului Serafim vindecă-mi insuportabila durere de dinți».

După ce am ieșit afară, nu am mai simțit nici o durere, și am exclamat din toată inima: «Slavă Ție, Doamne și ție, părinte Serafim». De atunci dinții mei s-au însănătoșit complet. Și nu mă mai tem să ies afară fără galoși toamna și primăvara, lucru pe care mai înainte nu îndrăzneam să-l fac de teama răcelii."

IV

Colonelul V.A.P., moșier din districtul Satk, din cadrul provinciei Tambov, suferea de dureri de cap permanente. În anul 1857 el a venit la Sarov pe data de 15 august, praznicul Adormirii Maicii Domnului. El a participat la Liturghia matinală de la Biserica holniței și a dorit apoi să se ducă la izvorul Sfântului Serafim. Dar la gândul că soția îl aștepta la casa de oaspeți pentru a lua ceaiul împreună, se tulbură și deja se îndrepta spre casa de oaspeți când, deodată, și fără să știe în ce fel anume, se trezi pe drumul spre izvor. Ajungând acolo ezită o vreme să-și toarne apă pe cap, care-l durea cumplit, mai ales că dimineață era rece și umedă și ploua mărunt. Dar mâna nevăzută a lui Dumnezeu îi aduse vindecarea.

Fără să vrea picioarele îi alunecară pe pământul umed și el căzu lângă izvor cu capul sub apă. Fu astfel udat împotriva voinței sale cu apa vindecătoare. Netemându-se de răceală, pacientul se ridică în picioare și își turnă apă peste cap de câteva ori fără să simtă nici cea mai mică durere. Pe drumul de întoarcere către mânăstire, colonelul V.A.P întâlni un țăran care, la rândul său, îi povesti de vindecarea sa. „Părintele Serafim m-a vindecat astăzi!" spuse el. „Mă durea brațul foarte tare. Se umflase, se întărise și mă durea foarte tare încât nu-l puteam ridica. Și uite așa am ajuns la Sarov cu această boală. Astăzi l-am udat de două ori cu apă din izvor, iar acum brațul meu e din nou perfect sănătos." Ajungând la casa de oaspeți, colonelul povesti tuturor despre aceste două vindecări.

V

Gabriel Galițki îi scrise maicii stareță de la mânăstirea Diveiev, maica Maria, după cum urmează: „În luna august a anului 1861, m-am simțit bolnav de febră tifoidă din pricină că răcisem și încă, mai ales, din pricina marilor mele păcate. Am fost tratat în orașul Orlov (provincia Viatka), dar medicamentele nu mi-au adus nici o ușurare, deoarece vomitam tot ceea ce înghițeam. Pe lângă toate acestea, nu puteam dormi, așa încât eram deznădăjduit.

Într-o noapte, mi-am luat rămas bun de la soția mea fiindcă îmi simțeam sfârșitul apropiat. Dar soția îmi spuse: «Dacă nu mai nădăjduiești să mai trăiești, ar trebui cel puțin să mori creștinește». Nu aveam nici o dorință de a-mi curăți conștiința prin pocăință și să iau Sfânta Împărtășanie, întrucât mă aflam în durere și deznădejde. I-am spus soției mele acest lucru, dar ea mă imploră cu lacrimi în ochi să trimit după un preot, deși era deja miezul nopții. I-am spus soției

să-mi dea o carte, cu nădejdea că lectura îmi va alunga deprimarea, iar ea îmi dădu o carte intitulată „Viața ieromonahului Serafim, pustnic al Sarovului". După ce am citit această carte, m-am hotărât de îndată să mă căiesc de păcatele mele și de îndată am trimis după un preot care veni de îndată și îmi dădu Sfintele Taine. La aproximativ patru zile după Sfânta Împărtășanie m-am dus pentru tratament la Viatka, unde am ajuns seara.

Era pe la începutul lui septembrie. În dimineața zilei următoare, la ora 7, o bătrână veni la locuința mea și se oferi să-mi vândă un portret al părintelui Serafim de Sarov. Am luat două portrete de la ea, iar ea îmi spuse pe când pleca: «Batinsea, atunci când va veni vremea, să n-o uiți pe Agatia». Privind aceste două întâmplări drept semne trimise de la Dumnezeu, am început să mă rog părintelui Serafim și am făgăduit să mă duc la mânăstirea Sarov și să slujesc o Panihidă la mormântul părintelui Serafim. De atunci am început să mă simt mai bine, așa încât chiar doctorul mi-a îngăduit să mă duc la mânăstire și în oraș, iar eu am început să-mi regret promisiunea. Și probabil că din pricina acelui regret boala mi s-a înrăutățit încât medicii pe care i-am invitat au refuzat să mă trateze, iar ultimul dintre ei îmi spuse: „Voi veni să te consult, dar nu-ți promit să te vindec. Caută un duhovnic cu darul vindecărilor». Atunci am promis din nou ferm să mă duc la mânăstirea Sarov. Și cu rugăciunile părintelui Serafim m-am vindecat cu totul de boala mea.

Pe timpul șederii mele la mânăstirea Sarov am cumpărat cartea „Viața avvei Serafim" (ediția 1863) și din ea am aflat că cea dintâi stareță a mânăstirii Diveiev a fost Agatia. Atunci mi-am amintit de cuvintele bătrânei de la care cumpărasem portretele părintelui Serafim: «Când va veni timpul, amintește-ți de Agatia» și m-am gândit că trebuie să mă rog și pentru această sfântă, fiindcă și ea era aproape de Domnul.

VI

Un băiat de 14 ani, Dimitri Sabaniciev, se îmbolnăvi la Sankt Petersburg, în anul 1864. Mama sa era foarte întristată atât din pricina bolii fiului ei, cât și din pricina faptului că el trebuia să dea un examen tocmai pe atunci pentru a intra la un Institut de Studii Superioare. Boala sa amenința intrarea sa la institut. Doamna Sabanieieva, care era cu totul devotată părintelui Serafim, îi ceru ajutorul în rugăciune. Chiar în noaptea următoare ea îl văzu pe Bătrân în vis și acesta îi spuse: „Fiul tău se va însănătoși și va trece examenul."

Trezindu-se cu un simțământ de bucurie, ea se duse de îndată la infirmeria școlii navale unde se aștepta să-și găsească fiul încă bolnav. Dar i se spuse că el se simțea deja bine și că plecase să-și susțină examenul. Când se văzură, se îmbrățișară plini de duioșie.

Bucuria mamei se preschimbă în uimire atunci când află că fiul ei, care ca și ea avea o adâncă venerație față de părintele Serafim, îl văzuse de asemenea pe Bătrân în vis și auzise de la el aceleași cuvinte: „Te vei face bine și vei trece examenul."

VII

Alexandra Vinogradova, soția unui preot, relatează următoarele lucruri despre vindecarea fiului ei de bâlbâială. „În anul 1865, drept pedeapsă pentru păcatele mele, băiețelul meu în vârstă de trei ani care vorbea destul de bine, începu deodată să se bâlbâie. Această bâlbâială se înrăutățea din ce în ce mai mult, și deveni atât de severă la începutul anului 1866 încât nu putea să pronunțe nici un cuvânt de îndată, ci timp de aproape cinci minute obișnuia să repete: «a...a...a...» înroșindu-se la față; apoi își apuca bărbia în mâini și fugea înlăcrimat. Se ascundea și plângea fiindcă nu putea spune ceea ce dorea.

Pentru noi, părinții săi, era un mare necaz să vedem un asemenea lucru. Noi ne gândeam îngrijorați la viitor, când bietul băiat va trebui să răspundă la lecțiile sale de la școală. Obișnuiam adesea să-i spunem «Sașenca, întâi gândește și apoi vorbește», închipuindu-ne că el ajunsese să se bâlbâie din pricina faptului că vorbea prea repede. Uneori îi spuneam: «Mai bine stai liniștit. E foarte neplăcut să-ți auzim bâlbâiala». Toate acestea îl făcură pe bietul băiat să se simtă foarte întristat, deși era mai inteligent decât cei de vârsta lui.

„În perioada Sfântului și Marelui Post în anul 1866, niște prieteni îmi împrumutară „Viața ascetului din Sarov, părintele Serafim". I-am citit-o cu glas tare fiului meu. El mi-a ascultat lectura cu o uimitoare atenție și pricepere, și de atunci el începu să aibă credință în Sfințenia Părintelui Serafim și să nutrească o adevărată dragoste față de el. El își exprima aceste sentimente prin sărutarea cu pioșenie a picturilor și tablourilor care-l reprezentau pe părintele Serafim. Marți, părintele îl trimise pe Sașa din fața casei spre o cameră din spate pentru a-mi spune ceva. El deschise ușa, încercă să vorbească, se înroși, dar nu putu să rostească nici un cuvânt, își apăsă bărbia (fiindcă din pricina bâlbâitului îi apăruse o durere în bărbie), fugi din cameră și începu să plângă.

Văzându-l în această stare, atât eu cât și doica lui începurăm și noi să plângem. L-am mângâiat pe băiat și l-am sfătuit să se roage sau măcar să se închine atunci când se bat clopotele înainte de «Cuvine-se cu adevărat» în timpul Sfintei Liturghii, oriunde s-ar afla și să se roage părintelui Serafim pentru a-l vindeca cu rugăciunile sale.

Băiatul îmi acceptă povața cu bucurie și promise să o îndeplinească, lucru pe care-l și făcu. În același timp făcu un jurământ de a sluji o Panihidă spre odihna sufletului părintelui Serafim.

M-am dus la soțul meu și i-am spus totul, dar soțul meu care pe atunci nu citise încă viața Sfântului Serafim, ascultă

cu indiferență jurământul meu și îmi promise că va sluji o Panihidă cândva.

Este un lucru uimitor faptul că din chiar ziua când am făcut jurământul de a apela la ajutorul părintelui Serafim, de a ne ruga pentru odihna fericitului său suflet, fiul nostru a încetat dintr-o dată să se mai bâlbâie și a început să vorbească limpede și bine.

Noi, păcătoșii, ne-am gândit așa: «A fost adevărat la urma urmelor tot ceea ce au spus oamenii că boala sa va dispărea cu timpul. Acum a dispărut și noi nici măcar n-am slujit Panihida». Totuși, mă gândeam în adâncul inimii mele că se va ivi cândva o ocazie spre a-mi împlini făgăduința. Și uite așa trecură trei săptămâni. Și atunci Domnul a binevoit să ne lumineze pe noi, cei nepăsători și să ne arate că fiul nostru nu se vindecase de la sine, ci prin rugăciunile părintelui Serafim.

Fiul nostru începu să se bâlbâie din nou ca mai înainte și din nou nu mai putea pronunța nici măcar un cuvânt limpede. Atunci eu, păcătoasa, am priceput cauza tuturor acestor lucruri și i-am spus soțului meu ceea ce gândeam. Atunci se hotărî să citească biografia părintelui Serafim și, citind-o, simți o mare evlavie față de sfânt și curând după aceea își exprimă dorința de a sluji Panihida, lucru pe care îl și împlini. Îndată după Panihidă copilul nostru se însănătoși complet. Și nu numai asta, dar în același an, având doar patru ani și jumătate, el insistă să fie învățat să citească.

VIII

Ana Simeonovna Rubțova îi scrise următoarele starețului de la mânăstirea Sarov: „Minunat este Dumnezeu întru Sfinții Săi, Dumnezeul lui Israel, și chiar față de mine, o biată păcătoasă, Și-a arătat mila Sa prin marele Său sfânt, pustnicul de la Sarov, ieromonahul Serafim. Fie ca slava sa să se răspândească dintr-un capăt în altul al pământului Rusiei! Aici, pe

granița dintre Rusia și Polonia, îi cânt Panihide cu lacrimi de recunoștință, și vă rog pe Sfinția Voastră să transmiteți rugămintea mea unuia dintre părinții ieromonahi să slujească o Panihidă la mormântul său și o slujbă de mulțumire către Maica noastră a tuturor celor necăjiți. Și acum faceți-mi favoarea de a asculta de felul în care am aflat, deși trăiesc la câteva mii de verste depărtare, că sfânta dumneavoastră mânăstire are o asemenea comoară.

„Pe când eram încă copil stăteam adesea într-o mânăstire cu mătușa mea. Acolo am văzut o minunată pictură intitulată «Sfârșitul ieromonahului Serafim». Mătușa obișnuia să-mi povestească multe lucruri cu privire la minunata sa viață și la incredibilele sale nevoințe. Trecură mulți ani. Soțul meu fu numit viceguvernator de Kovna pe granița de nord-vest (a Polonici). Acolo, nu știu de ce, această pictură îmi revenea în memorie, deși nu mă mai gândisem la ea mai înainte. Peste un an soțul meu a fost transferat la Vilna. La sosirea mea la Vilna, m-am îmbolnăvit și timp de aproape patru ani am suferit de diverse boli. În cele din urmă am avut o boală de nas. Mi-a apărut o tumoare destul de mare în nara stângă care s-a înroșit pe dinafară.

Timp de opt luni am fost tratată de câțiva medici, dar nimic nu mă putea ajuta. Unii afirmau că era un polip; alții spuneau că era o boală mai grea. În cele din urmă hotărâră să mă opereze în primăvara următoare dacă tumoarea nu ceda la tratamente; dar operația ar fi fost periculoasă din pricina anemiei de care sufeream. Odată, după ce am plâns din belșug, m-am dus la culcare. Atunci am văzut în vis pictura care-mi rămăsese atât de vie în memorie încât chiar și acum aș putea desena pe omul acela fragil cu părul alb și chip luminos, îngenunchiat, cu brațele încrucișate pe piept. El era îmbrăcat într-un veșmânt alb, ținând în mână un șirag de mătănii. Ochii erau plecați în jos ca și cum s-ar fi aflat în contemplație, și nu arăta câtuși de puțin a fi mort.

Acest tablou atât de tare mi-a încântat sufletul, încât vreme îndelungată nu am voit să mă scol. Mi-am ținut ochii închiși ca să mă pot bucura de această imagine și îmi părea din inimă rău că acum era cu neputință să-l capăt, fiindcă nu știam cine îl primise după moartea mătușii mele.

În aceeași zi i-am cerut maicii stareță Flaviana niște cărți și vă puteți închipui surpriza și bucuria pe care le-am avut atunci când ea mi-a trimis o biografie a ieromonahului Serafim cu șase imagini, printre care se afla una cu sihăstria și izvorul său. După ce am citit toate vindecările ce s-au făcut prin el în timpul vieții și după moartea sa, mi-am lipit acea imagine de obraz și, plângând, am zis: «Ce oameni fericiți! Aceia te-au văzut, sfinte al lui Dumnezeu, și cu rugăciunile și binecuvântarea ta au primit vindecare de la acest izvor. Dar eu nu pot face niciodată aceasta trăind atât de departe de locul acela sfânt». Mi-am apăsat rana mea cea bolnavă de acel chip sfânt și spre uimirea mea a ieșit puțin sânge din nară, după care mi-a fost mai ușor să respir.

În ziua următoare am repetat același lucru și din nou sângele s-a scurs pe nară. Și de fiecare dată când făceam acest lucru, nasul începea să sângereze. Tumoarea și umflăturile au dispărut treptat și nasul meu și-a revenit la normal.

Ivan Latkin, un negustor din Krasnoiarsk, îi scria maicii starețe Maria de la Diveiev: „În anul 1860 am fost bolnav timp de aproape două luni la Krasnoiarsk. Nici măcar nu puteam să umblu. Dar stăpânul pentru care lucram, a trimis după mine și m-a luat cu el la Tomsk. Medicul care mă trata pe atunci îmi spuse că dacă nu îmi schimb bandajele la piciorul meu rănit de patru ori pe zi, voi muri. În ciuda acestui avertisment și împotriva voinței mele, a trebuit să merg cu stăpânul meu.

Am stat unul lângă celălalt într-o trăsură și din pricina drumurilor rele ne-a luat mai mult de trei zile spre a ajunge

la Tomsk. Nu am îndrăznit să-i vorbesc stăpânului de boala mea și nu mi-am îngrijit rănile pe drum.

La Tomsk am tras la o casă de oaspeți unde, seara, ceva mai târziu, m-am așezat pe o canapea și am adormit. Și am văzut în vis un bătrân îmbrăcat cu un veșmânt alb care-i ajungea puțin deasupra genunchilor și care era încins cu o cingătoare, intrând în camera mea. Venind lângă mine, mă lovi pe picior cu palma și spuse: «Ei bine, ai încetat tratamentul și te-ai vindecat!».

M-am trezit de îndată, am aprins lumina și m-am uitat la rănile pe care nu le pansasem pe parcursul călătoriei. Spre uimirea mea nu mai era nici măcar urmă de boală.

Din prea plinul bucuriei ce mă cuprinsese am alergat in chip iresponsabil de câteva ori la capela Stăpânei noastre din Iberia și înapoi cu intenția de a cumpăra o carte cu Viețile Sfinților, dar toată lumea dormea fiindcă era trecut de miezul nopții. Când a început să se lumineze am alergat din nou acolo și spre uimirea mea am văzut un monah curățind zăpada din preajma capelei. L-am întrebat dacă aveau cărți conținând viețile sfinților Părinți, iar el mi-a răspuns că aveau. Monahul deschise capela și îmi dădu o carte.

Amintindu-mi chipul bătrânului din vis, am luat cartea, am deschis-o și am văzut în chip neașteptat același bătrân. Era părintele Serafim, ieromonah la mănăstirea Sarov, pe care nici nu-l văzusem și nici nu-l cunoscusem mai înainte.

X

Doamna A., care era însărcinată, se simțea înspăimântată o dată cu apropierea momentului nașterii, fiindcă nașterile îi fuseseră întotdeauna extrem de dificile și periculoase.

Tocmai pe atunci venise un pelerin pe la ei care avea la el o biografie a părintelui Serafim. Doamna A. citi cartea. Apoi se rugă bunului Dumnezeu și-i ceru Sfântului Serafim aju-

torul. După aceea se simți mult mai bine. Toate temerile ei se spulberară și sufletul său se umplu de bucurie. Sosi și clipa nașterii. Fără ajutor din partea cuiva, invocând doar ajutorul Maicii Domnului și al Sfântului Serafim, fără a mai resimți vreuna din suferințele pătimite altă dată, doamna A. născu un fiu căruia îi dădu numele de Serafim.

XI

„Am suferit multă vreme de o inflamație pe coapsa dreaptă", scria maica Atanasia, o maică de la mânăstirea Ponetaiev, „și des am luat medicamente, acestea fiindu-mi de un prea mic ajutor. Prin urmare am încercat mai presus de orice să apelez la ajutorul părintelui Serafim, rugându-l cu o sinceră credință să mă ridice de pe patul de boală. Și, într-adevăr, Sfântul lui Dumnezeu mi-a apărut pe când atipisem, în veșmântul său alb obișnuit cu camilafca pe cap. Se așeză lângă patul meu și îmi spuse plin de compasiune părintească: „De ce plângi tot timpul?". Mi-am pus capul în poala lui și i-am spus plângând: «Părinte, mă tem că nu mă voi mântui, fiindcă duc o viață superficială». dar el îmi răspunse mângâindu-mă: «Să nu gândești așa, bucuria mea. Toți cei care cheamă numele meu se vor mântui». După aceste cuvinte rostite de minunatul Bătrân, m-am trezit și am simțit în inima mea o bucurie de negrăit, iar în chilia mea o mireasmă deosebită.

De atunci am început să-mi revin treptat, iar acum mă simt foarte bine cu harul lui Dumnezeu și al sfântului Său, neuitatul părinte Serafim. Toate acestea au avut loc la sfârșitul anului 1882".

XII

Maria Mihailovna Blinova, văduva unui negustor din Kotelnici (provincia Viatka) scria pe data de 27 februarie 1903 că în luna iulie a anului 1890 fuseseră câteva cazuri mortale

de holeră în orașul respectiv. Servitorul ei se afla printre cei morți. Puțin mai târziu ea însăși prezenta simptomele aceleiași boli. Soțul ei se dusese cu treburi la târgul din Nijnâi-Novgorod. Boala ajunsese într-un stadiu avansat și periculos: avea convulsii și vomita mereu. Atunci când mijloacele omenești fuseseră epuizate și se dovediseră inutile, Blinova fu spovedită și împărtășită de către preotul ei din parohie.

Puterile îi slăbiseră atât de mult încât nici măcar nu se mai putea ridica din pat, iar durerile abdominale insuportabile, precum și convulsiile nu-i dădeau deloc pace.

În noaptea care a urmat primirii Sfintei Împărtășanii ea a ațipit câteva clipe și deodată a văzut un bătrânel aplecat de spate îmbrăcat în veșminte monahale, având o cruce pe piept și care parcă venea spre ea. Bătrânul o binecuvântă, o sărută pe cap și zise: „Să mai trăiești puțin." Maria Mihailovna întrebă plină de bucurie: „Cine ești dumneata, părinte?" „Serafim de Sarov", răspunse el. Când bolnava se trezi, simți o mare ușurare. Durerea abdominală dispăruse, iar convulsiile se liniștiseră. Apoi puterile începuseră să-i revină și în câteva zile se înzdrăveni complet. În anul următor Maria Mihailovna se duse împreună cu soțul ei la Sarov pentru a se închina Sfântului Serafim la mormântul său și pentru a-i mulțumi în rugăciune pentru vindecarea miraculoasă ce se petrecuse cu ea.

XIII

Medicul Serghei Apraxin a mai înregistrat următoarea vindecare a fiicei unui locuitor din Nijnâi-Novgorod: „Pe data de 8 martie 1903, am fost invitat acasă la Andrei Vasilievici Vinokurov. După o discuție cu privire la propria sa boală, am fost rugat de către părinți să le examinez fiica, o fată în vârstă de 13 ani. Părinții îmi spuseră că exact înaintea Crăciunului, Mania, care era elevă de liceu, se îmbolnăvise de artrită

acută. Această boală se complicase cu o corea într-un stadiu avansat, așa încât pacienta nici nu putea ședea din pricina crispării tuturor mușchilor și nici nu putea vorbi din pricina unei pareze musculare a limbii. Ea nu putea sta decât întinsă, în timp ce trupul se tot răsucea de pe o parte pe alta în pat. După un timp, această boală severă se agravă din pricina unei boli și mai severe - și anume o endocardită. Pe lângă contracturile membrelor provocate de corea, fata începu să aibă crize de convulsii noaptea. Neurologii care au tratat-o au declarat că fata se află într-o situație foarte critică și i-au prevenit pe părinți să se aștepte la orice. După cinci săptămâni de tratamente fără vreun rezultat, părinții fetei la sfatul unei rude, au recurs la ajutorul lui Dumnezeu prin intermediul Sfântului Său Serafim de Sarov. Renunțând la orice fel de tratament medical, ei atârnară în fața patului bolnavei un tablou al părintelui Serafim rugându-se dinaintea icoanei Maicii Domnului. Iar mama fetei bolnave îi spuse acesteia: „Mamă, roagă-te la părintele Serafim. El te va vindeca. Dacă nu poți vorbi cel puțin cere-i cu inima să te ajute." Din noaptea aceea convulsiile nocturne încetară.

Peste câteva zile, fata care nu fusese în stare să vorbească deloc, începu să spună: «A apărut...a apărut...». Dar nu putea povesti în amănunt ceea ce se întâmplase. Între timp o importantă schimbare în bine avu loc și peste câteva zile fata putu deja să povestească cum într-o noapte părintele Serafim îi apăruse dinainte, o binecuvântase și îi spusese: «Nu te teme, te vei face bine». Și apoi adăugă: «Nu ești prima persoană pe care am vindecat-o. Aniuța ta din Arzamas a fost și ea bolnavă! Am vindecat-o și pe ea».

Părinții care au fost uimiți de acest lucru, îi mulțumiră lui Dumnezeu și făcură jurământ că vor merge la Sarov de îndată ce fiica lor Mania se va restabili complet. Atunci ei unseră trupul fetei cu ulei de la o candela ce ardea dinaintea

icoanelor, după care ea s-a restabilit treptat. În aceeași zi ei se duseră la mama Aniuței despre a cărei boală aflaseră de la fiica lor, pentru a afla dacă Aniuța fusese într-adevăr bolnavă la Arzamas. Mama Aniuței pe care am întâlnit-o personal pe vremea aceea și cu care discutasem, fu foarte surprinsă și spuse că nu primise nici o scrisoare de la fiica ei de multă vreme și că nu auzise de boala ei. În aceeași zi i se trimise o scrisoare Aniuței la Arzamas. Aniuța scrise și ea drept răspuns că fusese într-adevăr bolnavă de oreion, într-o formă gravă, din care cauză medicul școlii îi interzisese să se ducă la școală timp de o săptămână. Mania se însănătoși curând după aceea, așa încât putu să se ducă la Sarov cu părinții săi în cea de-a treia săptămână a Sfântului și Marelui Post spre a împlini jurământul făcut.

La consultul medical efectuat nu se mai putea observa nici o urmă de corea. Se putea constata doar o modificare a valvelor inimii drept consecință a endocarditei. Părinții recunoscători aveau o icoană mare a părintelui Serafim pictată la mânăstirea Diveiev, iar această icoană avea să fie așezată, după canonizarea Sfântului Serafim în Biserica Sfântului Ilie din Nijnâi-Novgorod, fiindcă vindecarea miraculoasă avusese loc în acea parohie.

XIV

Daria Feodorovna Teuceva, doamnă de onoare a împărătesei Alexandra Feodorovna și fiică a cunoscutului poet, povestește vindecarea marii ducese Maria Alexandrovna în felul următor: „Sora mea, Ana Feodorovna, era însărcinată cu educația marii ducese Maria Alexandrovna. La începutul lui octombrie 1860, marea ducesă în vârstă de 5 ani s-a îmbolnăvit de o inflamație a gâtului și curând boala se înrăutăți. Sora mea era înspăimântată. În plus, împărăteasa, mama ei,

nu își revenise după nașterea marelui duce Pavel Alexandrovici. Spre seară, starea marii ducese se înrăutăți.

Ea se văita încontinuu și se plângea de o durere insuportabilă în gât. Medicul părea a fi foarte îngrijorat, iar sora mea era deznădăjduită. Sora noastră, Ecaterina Feodorovna era pe atunci oaspetele ei. La ora 9 ea sosi la apartamentul marii ducese și îi spuse că o maică, sora Glicheria, sosise de la Sankt Petersburg și adusese cu ea o mantie scurtă care îi aparținuse părintelui Serafim. Ana porunci ca pacienta să fie acoperită cu ea. Marea ducesă adormi de îndată și ori de câte ori se trezea în timpul nopții, o căuta bâjbâind cu mâinile și spunea: «Dați-mi obiectul acela negru». Și apoi îl trăgea peste ea. Dimineața, doctorul Hartman veni s-o vadă și fu uimit s-o afle pe calea cea bună spre vindecare. Boala se transformă într-o răceală puternică la cap care trecu în două zile, așa încât marea ducesă se sculă din pat și se însănătoși complet. Bucuria împăratului și a împărătesei fu fără margini.

Împărăteasa Alexandra Feodorovna credea în rugăciunile părintelui Serafim. Ea obișnuia să spună: «Știu că bătrânelul acesta mă va ajuta să am o moarte bună». Împăratul îngădui ca mantia Sfântului Serafim să fie așezată pe patul mamei sale muribunde. Majestatea Sa simți de îndată o mare ușurare și după aceea dori să-și ia rămas bun de la toți cei de la curte. La ora 8 dimineața, împărăteasa muri. Eram de serviciu în ziua aceea. Mă dusei în camera mea timp de un minut și pe drum aruncai o privire în camera marelui duce. Acolo văzui preotul care fusese chemat spre a sluji o Panahidă pentru părintele Serafim. Panahida nu se sfârșise încă, atunci când cei prezenți fură anunțați de moartea împărătesei. La Panahidă părintele pomeni numele ei dimpreună cu cel al Sfântului Bătrân așa încât sufletul împărătesei ajunse la ceruri pe aripile rugăciunilor rostite pentru sufletul părintelui Serafim."

XV

Sfântul Serafim îi ajuta adesea și pe oamenii care se aflau în pericol sau în situații dificile. Un negustor din provincia Kostroma care mai apoi vizita mânăstirea Diveiev în fiecare an, povestește următoarele lucruri despre prima sa vizită acolo. Întorcându-se acasă de la Sarov se opri cu ajutorul său la Diveiev. După vecernie, dori să-și continue călătoria. Sora care avea grijă de călătorii de la casa de oaspeți îi îndemnă să rămână peste noapte așa încât în dimineața următoare să poată vedea lucrurile care îi aparținuseră părintelui Serafim și erau păstrate în mânăstire; dar ei plecară. La aproximativ o verstă depărtare de Diveiev un nor negru îi acoperi și se iscă o astfel de furtună de zăpadă încât, deși mergeau pe șoseaua principală, piedură complet din vedere drumul. Poștalionul începu să înghețe. Rugăciunile făcute către mai mulți sfinți nu le fură de nici un folos. Deodată negustorul exclamă: „Ah, fraților, ce proști mai suntem! Tocmai am fost în pelerinaj la părintele Serafim și nu îi cerem ajutorul. Haideți să-l rugăm să ne ajute!" Atunci văzură un bătrân și o bătrână depășindu-i într-o sanie care lăsa o urmă largă în urma ei. Când ajunseră în sat perechea de bătrâni dispăru dintr-o dată. Neîndoios că era părintele Serafim și maica Agatia Simeonovna.

XVI

O pelerină mergea prin pădurea Muromski. Într-un loc pustiu ea auzi țipete și gemete grozave. Ea avea cu dânsa un tablou de-al părintelui Serafim. Îl scoase, își făcu cruce cu el și închină cu el și locul de unde se auzeau strigătele. Totul se liniști. Plecă mai departe. Pe drum se afla o căruță și lângă ea se aflau doi oameni mutilați. Ei spuseră că hoții voiseră

să-i omoare, dar că deodată o luaseră la fugă. După o vreme apăru un ofițer de poliție, îi luă pe toți trei și o suspectă pe femeie că făcuse parte dintre jefuitori. După aceasta hoții rămaseră îndelungă vreme în libertate și fură prinși pentru o altă faptă rea. Ei se căiră și își mărturisiră și jaful comis în pădurea Muromski. Ei erau tocmai pe punctul de a da lovitura de grație victimelor lor când deodată văzură un monah aplecat de spate, cu părul alb și cu o camilafcă pe cap, îmbrăcat într-un veșmânt alb alergând către ei din pădure. El le făcea semn cu degetul și striga: „Așteptați!" În spatele său se afla o mulțime de oameni cu bețe în mâini. Hoților li se arătă tabloul părintelui Serafim care fusese luat de la pelerină și aceștia îl recunoscură de îndată pe monahul care-i speriase și-i oprise de la uciderea celor doi oameni din pădure.

XVII

În anul 1865, în casa doamnei B., obișnuita împărțire a darurilor de Crăciun celor nevoiași avu loc înainte de praznic. Un bătrân cu părul alb și aplecat de spate veni separat de restul celorlalți oameni și după ce se rugă, spuse: „Pacea și binecuvântarea să fie peste casa aceasta!" Slujbașul care împărțea darurile îl întrebă: „Ai venit pentru milostenie?" „Nu, nu pentru asta." „Oricum, ia-ți darul dacă îl dorești." „Nu, nu vreau nimic. Vreau doar ca s-o văd pe stăpâna ta și să-i spun câteva cuvinte." „Stăpâna nu este acasă. Dacă ai ceva de spus spune-ne nouă." „Nu, trebuie să vorbesc eu însumi cu ea." Unul dintre slujitori îi spuse încetișor altuia: „Ce dorește omul acesta? Lasă-l să plece. Poate că e un vagabond." Bătrânul spuse: „Atunci când stăpâna voastră va fi acasă, voi veni. Voi veni în curând." Și de îndată plecă. Cel ce împărțea darurile văzu pantofii stricați ai bătrânului. Simți o remușcare și o anumită stinghereală. Ieși din casă, dar nu se mai afla nimeni prin apropiere. Bătrânul dispăruse. Slujitorii nu-i spuseră nimic stăpânei lor. Dar slujitorul auzi pe cineva spunându-i în somn:

„Ai vorbit nechibzuit. Cel care a venit în casa voastră, nu a fost un vagabond, ci un mare Sfânt al lui Dumnezeu." În dimineața următoare sosi un pachet prin poștă pentru doamna B. Înlăuntru se afla un tablou al părintelui Serafim (care era la mare evlavie în familie) care hrănea un urs. Mare a fost surpriza celor care discutaseră cu bătrânul cerșetor, când îl recunoscură pe acesta în tabloul Sfântului Serafim.

Pelerini la mânăstirea Sarov.

Sus: Pelerini aflați în drum spre sfintele locuri ale Sarovului la vremea canonizării Sfântului Serafim în anul 1903.

Jos: Pelerini aflați dinaintea lăcașului ce adăpostește izvorul Sfântului Serafim unde ei se îmbăiază în apele făcătoare de minuni.

Canonizarea Sfântului Serafim, 1903.

Deasupra: *Familia imperială a țarului martir Nicolae al II-lea, aflată la Sarov pentru canonizarea Sfântului Serafim.*

Dedesubt: *Clerici și demnitari părăsind Biserica Sfântului Ioan Botezătorul pe vremea canonizării Sfântului Serafim.*

Capitolul XX

Canonizarea

Praznicul proslăvirii solemne a sfintelor moaște ale Sfântului Serafim de Sarov care a avut loc pe data de 19 iulie 1903, a necesitat o serie întreagă de pregătiri din partea episcopului Inochentie, arhiereul ținutului respectiv. Aceste pregătiri au fost făcute în vederea satisfacerii depline a tuturor pelerinilor care, așa cum s-a dovedit ulterior, s-au adunat din colțurile cele mai îndepărtate ale Imperiului Rus într-un număr de peste 200000 de oameni. Mânăstirea Sarov e situată într-o pădure deasă. Satul cel mai apropiat se află la 6 verste depărtare. În jurul bisericilor mânăstirii se află doar clădiri unde locuiesc frații și câteva case de oaspeți (patru la număr) înafara zidurilor mânăstirii. E clar că mulțimea de pelerini care era așteptată la această mare sărbătoare a canonizării nu putea fi primită în clădirile mânăstirii. De aceea șiruri mari de colibe fuseseră înălțate de către autoritățile civile în diferite locuri, pe lângă drumurile ce duceau către mânăstire și în alte spații libere din apropierea mânăstirii.

Autoritățile eparhiale au considerat de trebuință să înalțe o capelă lângă fiecare grup de colibe și s-o înzestreze cu tot ceea ce era necesar pentru slujirea Panahidelor și a altor slujbe necesare. Dacă era un grup mai mare, erau înălțate două sau trei capele. Fiecare capelă era împodobită frumos cu icoane, icoana principală aparținând Sfântului Serafim. În aceste capele se afla întotdeauna un preot de serviciu și un cor de cântăreți pentru susținerea slujbelor bisericești. Acolo, pe timpul festivităților, icoane ale Sf. Serafim, biografii ale Sfântului și bucăți de pâine uscată binecuvântate în amintirea sa, fură împărțite oamenilor. Episcopul Inochentie convocă în acest scop 30 de ieromonahi din trei eparhii și tot atâția preoți din pro-

vincia Tambov care se afla cel mai aproape de mânăstirea Sarov, și cam 150 de frați de mânăstire, monahi și paraclisieri pentru slujirea Panahidelor și a altor slujbe, precum și pentru alte necesități. Aceste măsuri luate s-au dovedit a fi pe deplin justificate, deoarece era aproape imposibil ca fiecare pelerin să poată lua parte la slujbele din incinta mânăstirii.

Mitropolitul Antonie al Petersburgului a poruncit ca unii dintre clericii din capitală, propriul său cor de cântăreți și alți slujitori ai Bisericii să fie trimiși la Sarov pentru a lua parte la slujbele și procesiunile din timpul festivităților ocazionate de expunerea sfintelor moaște ale Sfântului Serafim. El a trimis, de asemenea, doi dintre clericii vechi din capitală - preoții Filosof Ornațki și Alexandru Rojdestvenski - amândoi fiind predicatori publici cu ocazia festivităților de canonizare de la Sarov.

Pe data de 3 iulie 1903, mitropolitul Antonie de la Sankt Petersburg a sosit la mânăstirea Sarov. Însoțit de către episcopii Nazarie din Nijnâi-Novgorod și Inochentie al Tambovului, el a transferat moaștele Sfântului Serafim din mormântul inițial în Biserica Sfinților Zosima și Savatie și le-a pus într-o raclă nouă din chiparos care fusese executată prin râvna și dragostea majestăților lor imperiale. În dimineața aceleiași zile, Î.P.S. Mitropolitul Antonie a săvârșit în Biserica Adormirii Maicii Domnului din cadrul mânăstirii Sarov o Liturghie de pomenire în cinstea fericitului Bătrân, ieromonahul Serafim, în prezența unui mare număr de pelerini.

În același timp, cu binecuvântarea Mitropolitului Antonie și sub supravegherea episcopilor Nazarie și Inochentie s-au efectuat lucrări pregătitoare în capela ce adăpostea mormântul Sfântului Serafim pentru a scoate sicriul Sfântului Serafim din mormânt. În acest scop, a fost scoasă piatra funerară de la mormânt, plăcile de marmură care acopereau mormântul au fost și ele scoase, iar sicriul de stejar cu rămășițele pământești ale Sfântului a fost adus la suprafață.

După Sfânta Liturghie, Î.P.S. Mitropolit s-a dus împreună cu un mare sobor de preoți din Biserică spre locul de odihnă al Sfântului Serafim și acolo a slujit o Panahidă pentru odihna sufletului Sfântului Bătrân în fața mormântului, dimpreună cu episcopii Nazarie și Inochentie. Apoi, preoții au ridicat sicriul cu moaștele Sfântului pe umerii lor și l-au purtat în procesiune în Biserica Sfinților Zosima și Savatie din cadrul mânăstirii, procesiune însoțită de impresionanta cântare: „Sfinte Dumnezeule, Sfinte Tare, Sfinte Fără de moarte" intonată de frații mânăstirii. Această procesiune i-a impresionat profund pe pelerinii care între timp se adunaseră în număr mare în mânăstire. Sicriul a fost adus în Biserică și așezat în mijloc pe piatra de mormânt care mai înainte acoperise mormântul Sfântului.

La cererea insistentă a pelerinilor care doreau să vadă și cel puțin să atingă sicriul părintelui Serafim, Mitropolitul Antonie își dădu binecuvântarea de a se îngădui oamenilor accesul liber spre sicriu pentru o bucată de timp. Timp de o oră un șir continuu de oameni s-a perindat în Biserică pentru a vedea Sfintele și prețioasele moaște și pentru a se închina lor. După ieșirea oamenilor din Biserică sicriul cu sfintele moaște a fost dus de către părinții ieromonahi în altar (prin ușile de nord), iar acolo sfintele moaște au fost transferate în noua raclă de chiparos de către mitropolitul Antonie, dimpreună cu episcopii Nazarie și Inochentie și alți clerici.

Ceea ce era cu totul remarcabil a fost faptul că toți cei prezenți în altar au simțit o mireasmă aparte ce provenea de la sfintele moaște care nu semăna deloc cu parfumurile obișnuite. Racla de chiparos cu sfintele moaște a fost introdusă într-un sicriu de stejar special pregătit care a fost apoi așezat în mijlocul Bisericii unde urma să rămână până la solemna deschidere a sfintelor moaște în ziua canonizării Sfântului.

La o distanță de două verste de mânăstire, un „orășel" cuprinzând mai mult de o sută de colibe uriașe fusese con-

struit în vederea primirii pelerinilor. Un șir întreg de prăvălii pentru vânzarea alimentelor a fost de asemenea construit. În ciuda faptului că mai rămăsese încă ceva mai mult de o săptămână înaintea începerii festivităților programate, viața în „orășel" era în plină desfășurare. Mulțimi mari de pelerini se așezaseră în colibe, bărbații de o parte și femeile de alta. Acești oameni simpli care veniseră să se bucure de sărbătorirea duhovnicească înfățișau un spectacol pitoresc cu totul aparte.

Aici se adunaseră oameni din aproape toate categoriile sociale ale Imperiului Rus. Cei mai mulți pelerini veneau, desigur, din marea și mica Rusie, dar printre ei se mai aflau și ruși albi, ruși din Karelia, Extremul Orient și de diferite alte naționalități. Toți acești oameni care la ei acasă trăiau în chipuri complet diferite unii față de alții, aici păreau că formau cu toții o mare familie. Un singur gând îi însufleția – să se închine dinaintea sfintelor moaște ale Sfântului Serafim și să afle viață, tărie și mângâiere în rugăciune fierbinte față de el. Și ce mulțimi imense se adunaseră aici cu nădejdea de a primi ajutor duhovnicesc și vindecarea feluritelor boli prin mijlocirea Sfântului Serafim. Aproape la fiecare pas puteai întâlni șchiopi, orbi, paralitici și tot felul de oameni suferinzi. Și mulți au fost, de fapt, vindecați după credința lor.

La izvorul Sfântului Serafim milele lui Dumnezeu se manifestau încontinuu. Într-o singură zi peste zece vindecări de șchiopi fură înregistrate. Pentru a aduce mărturie de mila lui Dumnezeu care se manifestase în chip atât de minunat cu ei, acești oameni și-au strâns cârjele și le-au ars pe malul râului Sarovka în prezența mulțimilor de oameni. Dintre numeroasele cazuri de vindecare ce au avut loc în această perioadă de timp, vom selecta doar cinci, pe care la vom pomeni pe scurt:

1) Un băiat de țăran, Vasili Iovlev, de 12 ani, care venise la Sarov cu bunica sa din satul Ilisskoye, din provincia Eniseisk, fusese mut din naștere și avea un certificat cores-

punzător din partea preotului din parohie. El s-a îmbăiat în izvorul Sfântului Serafim și a început să vorbească.

2) O fată de țărani, Agripina Elizarovna Tabaieva, în vârstă de 18 ani, din satul Tazneeva, din provincia Simbirsk, fusese oarbă din naștere. Ea s-a îmbăiat de trei ori în izvorul Sfântului Serafim. După cea de-a doua îmbăiere, ea a început să vadă lumina soarelui, copacii și alte obiecte. După cea de-a treia îmbăiere, vederea ei a devenit normală.

3) Un țăran pe nume Mihail Tifkin, din satul Nikolskov din provincia Viatsk, ca să folosim propriile sale cuvinte „nu fusese în stare să-și miște gâtul timp de 23 de ani din pricina unor umflături, iar capul îi atârna ca pe o sfoară." După ce s-a îmbăiat în izvorul Sfântului Serafim, umflăturile au dispărut, gâtul a devenit normal, iar capul a devenit drept.

4) Un bărbat din pătura de mijloc a societății, pe nume Vasili Nicolaevici Bogomolov, în vârstă de 50 de ani, din orașul Spassk, provincia Riazan, zăcuse timp de șapte ani paralizat, fără să-și poată folosi picioarele; limba și auzul îi erau și ele paralizate. El a fost adus la izvorul Sfântului Serafim și îmbăiat. După aceea, el a început să audă, să vorbească și să umble. El își aruncă cârjele.

5) O văduvă pe nume Ana Iavlev, în vârstă de 43 de ani, care locuia la 40 de verste depărtare de orașul Verni, suferea de tulburări de vedere de 19 ani. În ciuda faptului că îi era foarte greu să-și părăsească locuința întrucât avea patru tinere orfane de îngrijit, ea porni la drum către Sarov și merse pe jos 900 de verste. După ce se îmbăie la izvorul Sfântului Serafim, ea își recăpătă complet vederea.

Pe lângă izvorul care atrăgea un șir neîntrerupt de pelerini, un alt loc de atracție era marea incintă a mânăstirii cu Bisericile sale și chiliile monahilor. Aici atenția deosebită a pelerinilor era atrasă de Biserica din piatră a sfinților Zosima și Savatie. În fața acestei Biserici puteau fi văzuți permanent

pelerini îngenunchiați care știau bine că aici erau adăpostite pentru o vreme sfintele moaște ale părintelui Serafim. Din data de 10 iulie, numeroasele case de oaspeți ce fuseseră construite pentru cei sosiți începură să se umple. Miercuri, 16 iulie, fu prima zi a festivităților de la Sarov. La amiază, clopotele mânăstirii îi chemară pe oameni la o solemnă Panahidă ce urma a fi oficiată în Biserica Adormirii Maicii Domnului. Cel ce o slujea era Mitropolitul Antonie, asistat de un arhiepiscop, de doi episcopi, de unsprezece arhimandriți și de 19 membri ai clerului monahal și mirenesc. Biserica era înțesată de oameni. Minunatele cântări ale corului mitropolitului dirijat de dl. Ternov produseră o adâncă impresie asupra tuturor. Cântăreții arhiepiscopului de Tambov formară corul de la strana din stânga. Numele împăraților și al împărăteselor începând cu împărăteasa Elisabeta și sfârșind cu cel al împăratului Alexandru al III-lea inclusiv, apoi numele episcopilor de Tambov decedați, ctitorii și stareții mânăstirii Sarov, părinții Sfântului, Isidor și Agatia și „pururea pomenitul ieromonah Serafim" fură pomeniți în timpul slujbei. Panahida a durat mai mult de o oră și jumătate. Un mare număr de pelerini n-au putut intra în catedrală și au rămas afară.

În același timp se slujeau Panahide și în celelalte biserici ale mânăstirii. Numărul pelerinilor creștea de la o zi la alta. De la ora 6 după amiaza, în aceeași zi, în Biserica Adormirii Maicii Domnului precum și în celelalte biserici ale mânăstirii se făceau privegheri de toată noaptea dimpreună cu marile Panahizi-Parastase. Numele pururea Fericitului ieromonah Serafim era pomenit în cadrul ecteniilor. Pelerinii din Biserica Adormirii se puteau bucura de frumoasele cântări ale corului mitropolitului „Binecuvintează suflete al meu pe Domnul" (compus de Kastalsky) și „Fericit bărbatul" (cântare Kieveană), care în minunata interpretare a corului stârneau un profund simțământ de evlavie și de înțelegere adâncă a minunatei frumuseți a slujbelor ortodoxe.

Joi, 17 iulie, de dimineața devreme se stârnise un freamăt neobișnuit printre pelerini. Ei așteptau sosirea procesiunilor de la Diveiev și Ponietaiev, cele două mânăstiri ale Sfântului Serafim.

La exact ora 7 dimineața o procesiune ieși pe poarta mânăstirii Sarov pentru a-i întâmpina pe cei ce erau așteptați. Era o zi frumoasă, senină și însorită. Crucile, icoanele și prapurii erau purtate de reprezentanți ai breslelor purtătorilor de stindarde ce veniseră din diferite orașe pentru a lua parte la festivitățile canonizării Sfântului Serafim.

Episcopul Inochentie însoțea procesiunea cu un mare număr de clerici, monahi și mireni. După traversarea râului Satis procesiunea se opri într-o capelă de lemn deschisă pe toate părțile, capelă ce fusese în mod temporar înălțată acolo, așteptând procesiunile respective.

Pe la ora 8 dimineața, procesiunile de la mânăstirile Diveiev și Ponietaiev își făcură apariția din binecunoscuta pădure Sarov. Era adusă la Sarov icoana Stăpânei noastre a durerii dinaintea căreia Sfântul Serafim obișnuia să se roage și care era păstrată la mânăstirea Diveiev. Procesiunile se unire și formară o impresionantă coloană. Această uriașă, unică procesiune se îndreptă apoi către porțile mânăstirii. De o parte și de alta a drumului se adunaseră mulțimi uriașe de pelerini.

La ora 9 dimineața începură să bată clopotele pentru Liturghia de pomenire. Slujba, desfășurată în Biserica Adormirii Maicii Domnului, a fost de o deosebită frumusețe și a fost celebrată de către mitropolitul Antonie și episcopul Nazarie. Într-o altă biserică a mânăstirii, Sfânta Liturghie a fost celebrată de către arhiepiscopul Dimitrie. Predica a fost ținută de către părintele P. Ornatski. După Sfânta Liturghie, au fost slujite Panahizi în ambele Biserici pentru odihna sufletului ieromonahului Serafim. Cu o zi mai înainte, după Sfânta Liturghie, oamenii se retraseseră, ca de obicei, pentru câtva timp

la colibele și casele de oaspeți unde locuiau. Dar de data aceasta oamenii nu au mai părăsit curtea mânăstirii, căci umbla vestea că maiestatea sa, împăratul, însoțit de împărătească și de alte persoane de rang înalt se aflau în drum spre Sarov.

Mii de pelerini se așezară pe marginea drumului în șiruri dense. Dincolo de porțile mânăstirii, dinaintea oamenilor, în șiruri bine orânduite se aflau maici de la mânăstirile Diveiev și Ponietaiev. Toți ochii erau îndreptați către pădurea deasă a Sarovului de unde trebuiau să-și facă apariția trăsurile cu înalții oaspeți. Cam pe la ora 4 după-amiază, clopotul cel mare din clopotnița mânăstirii începu să bată, anunțând grabnica sosire a Maiestăților lor imperiale. La ora 5 toate clopotele din Sarov, care sunt renumite pentru sunetele deosebit de plăcute pe care le emit, începură să bată.

La ora 5,30, primul echipaj în care se aflau Maiestățile lor imperiale, împăratul Nicolae și împărăteasa Alexandra apăru din pădure. Aclamațiile asurzitoare a mii de oameni se înălțară în văzduh. Entuziasmul oamenilor era de nedescris. În celălalt echipaj se afla împărăteasa Maria Feodorovna. Apoi urmau înălțimile lor imperiale, marele duce Serghei Alexandrovici împreună cu soția sa Elisabeta Feodorovna, marea ducesă Olga Alexandrovna cu soțul ei, prințul Petru Alexandrovici de Oldenberg, marii duci, Nikolai Nikolaevici și Petru Nikolaevici împreună cu soția sa, marea ducesă Milița Nikolaevna și prințul Ghiorghi Maximilianovici împreună cu soția sa, Anastasia Nikolaevna, ducesă de Leuchtenberg.

La porțile mânăstirii, maiestățile lor imperiale coborâră din echipajele lor și fură întâmpinați de mitropolitul Antonie dimpreună cu toți ceilalți împreună slujitori și marele sobor preoțesc care luau parte la festivitățile de la Sarov. De la porțile mânăstirii, maiestățile lor imperiale și ceilalți înalți oaspeți merseră pe un drum pavoazat cu pânză roșie spre Biserica Adormirii Maicii Domnului unde o scurtă slujbă de mul-

țumire adusă Domnului fu săvârșită. De aici, maiestățile lor merseră la Biserica Sfinților Zosima și Savatie unde se afla sicriul cu ultimile rămășițe pământești ale Sfântului Serafim.

Intrând în Biserică dimpreună cu Î.P.S. mitropolit Antonie și cu ceilalți episcopi, maiestățile lor imperiale, se închinară dinaintea sfintelor moaște ale Sfântului Serafim. Apoi, maiestățile lor imperiale se duseră la stăreție unde fuseseră pregătite camere speciale la etaj pentru împărat și împărăteasă, iar la parter pentru marele duce Serghei Alexandrovici și soția sa, marea ducesă, Elisabeta Feodorovna. La intrarea în camerele lor, maiestățile lor imperiale fură întâmpinate de către frații mânăstirii care le oferiră pâine și sare după obiceiul rusesc. La ora 7 seara în toate bisericile mânăstirii se slujiră parastase și privegheri de toată noaptea de către preoți special numiți.

Vineri, 18 iulie, la ora 5 dimineața începură să bată clopotele pentru Sfânta Liturghie matinală, care a fost slujită în toate bisericile mânăstirii. Maiestățile lor, împăratul și împărăteasa Alexandra Feodorovna dimpreună cu Maria Feodorovna asistară la Liturghia din capela Sfântul Antonie din cadrul Bisericii Adormirii Maicii Domnului și se împărtășiră cu Sfintele Taine. Ei se spovediseră în seara anterioară la ieromonahul Simeon. În ziua aceea numărul celor ce s-au împărtășit a fost foarte mare. La ora 8,30 dimineața bătură clopotele pentru Liturghia obișnuită celebrată întru veșnica pomnire a ieromonahului Serafim. Preoți special numiți slujiră Sfânta Liturghie în Biserica Adormirii Maicii Domnului. După Sfânta Liturghie bătură clopotele pentru a-i invita pe credincioși la slujirea unei Panahide în Biserica Adormirii Maicii Domnului pentru a se ruga spre odihna sufletului ieromonahului Serafim pentru ultima oară. Maiestățile și altețele lor imperiale asistară la Panahida din Biserica Adormirii; chiar înaintea slujirii Panahidei, mitopolitul Antonie ieși din altar,

se duse în amvon și ținu următoarea predică: „Minunat este Dumnezeu întru sfinții săi! Nouă tuturor celor adunați aici la rugăciune, Domnul ne-a făcut marele dar de a lua parte la splendida solemnitate a Slăvirii pururea pomenitului ascet, ieromonahul Serafim. Slavă și mulțumire Domnului care este atât de bun cu noi. Fii fericită și bucură-te Sfântă mânăstire Sarov, care ești slăvită și ai fost slăvită prin slava dăruită sfântului tău. Suntem acum pe punctul de a oferi ultima noastră rugăciune pentru el, slujitorul lui Dumnezeu.

De acum înainte și în toată vremea, creștinii ortodocși se vor îndrepta către el în rugăciune ca spre un sfânt slăvit al lui Dumnezeu. Iar sfintele sale rămășițe care timp de 70 de ani s-au odihnit în sânurile pământului, au fost acum scoase și așezate în această raclă spre închinarea credincioșilor care în rugăciune au apelat la el pentru ajutor, vindecare și mângâiere. Cu adevărat în această slăvire strălucește dinaintea noastră un chip al Învierii. Ne vin în minte mereu cuvintele Apostolului: „Se seamănă întru necinste, învie întru slavă, se seamănă întru slăbiciune, învie întru putere" (I Cor. 15:43).

În moaștele Sfinților este ascunsă, prin harul lui Dumnezeu, puterea vieții. Prin intermediul lor, Domnul le dăruiește oamenilor felurite vindecări din suferințe și boli. Slava preacuviosului nostru părinte Serafim constă tocmai în astfel de vindecări miraculoase. Îndrăzneala sa la rugăciune dinaintea lui Dumnezeu a atras întotdeauna, chiar și mai înainte, mulțimi mari de pelerini la mânăstirea Sarov. Iar acum Domnul l-a slăvit în ochii întregii lumi ortodoxe, adunând în acest loc sute de mii de oameni din cele mai îndepărtate colțuri ale Rusiei, și chiar din îndepărtata Siberie, de la răsărit și apus, de la nord și de la sud. Iar această mare mulțime de oameni are în ființa ei pe însuși țarul nostru ortodox, pe cucernicele țarine și numeroși membri ai familiei imperiale care iau parte cu rugăciuni la această sfântă solemnitate. În această imensă,

dar unită adunare de pelerini veniți să se închine la sfintele moaște ale cuviosului părintelui nostru Serafim este exprimat sensul fundamental al vieții, așa cum a fost el înțeles de către poporul rus din timpuri imemoriale.

Poporul rus își cunoaște țara și istoria nu atât prin intermediul evenimentelor istorice și politice, cât prin asceții săi care dau mărturie de credință și adevăr, dragoste și bunătate. Ei cunosc Kievul prin sfinții Antonie și Teodosie al Pecerskăi, Lavra Sfintei Treimi, Moscova prin Sfântul Serghie și sfinții mitopoliți ai Moscovei, Nordul și Solovky prin Simeon din Verhotursk și Sfântul Inochentie din Irkutsk. Din an în an, dintr-o epocă într-alta, oamenii vizitează sfintele locuri care au fost slăvite prin nevoințele ascetice ale sfinților lui Dumnezeu și învață de la ei regulile de viață, întărindu-se în credință și adevăr, bunătate și dragoste. Iar acum, în persoana sfântului Serafim, Domnul a ridicat o nouă lumină, un nou dascăl, o nouă fortăreață pentru poporul rus.

Slavă Dumnezeului nostru Care este minunat întru sfinții Săi. Cu rugăciunile Sfântului numeroase minuni sunt săvârșite aici în fiecare zi. Și dacă ar exista cineva să ne întrebe de ele, ar trebui să-i răspundem acestuia cu îndrăzneală cucernică, cu cuvintele Mântuitorului, către ucenicii lui Ioan: „Orbii văd, șchiopii umblă, leproșii se curățesc, surzii aud, morții înviază și săracilor li se binevestește" (Luca 7:22). Să ne rugăm deci cu râvnă, pioșenie și cu căldura inimii pentru ultima oară spre odihna sufletului robului lui Dumnezeu, pururea pomenitului ieromonah Serafim, și să dăm slavă lui Dumnezeu Carele este minunat întru Sfinții Săi. Amin."

Apoi începu Panahida la care luară parte toți clericii prezenți la solemnitatea canonizării acompaniați de frumoasele cântări intonate de corul mitropolitului Antonie. Panahida se încheie cu o litie slujită la mormântul Sfântului Serafim dinaintea fostului său sicriu, unde toți clericii și cântăreții merseră

în procesiune de la Biserica Adormirii. După săvârșirea Panahidei, mitropolitul Antonie, intrând în Biserica Adormirii, se opri la noua raclă și citi rugăciunea ce se citește la binecuvântarea sfintelor icoane și stropi cu apă sfințită racla și sfintele icoane înfățișate pe ea. La ora 6 după amiază bătură clopotele pentru o priveghere de toată noaptea. Această priveghere avea o semnificație aparte. Era prima slujbă bisericească în cadrul căreia sfântul Serafim începea să fie slăvit de către Biserică în rândul sfinților lui Dumnezeu și în care sfintele sale moaște erau expuse spre închinare.

Mii de oameni dintre cei veniți cu ocazia festivităților se adunară în mânăstire pentru a lua parte la această slujbă. Veniră aproximativ o sută de mii de pelerini. Întrucât incinta actuală a mânăstirii nu poate cuprinde nici măcar o treime din acest număr, pelerinii veniți fură primiți în incinta mânăstirii doar cu bilete speciale. I.P.S. Mitropolit dimpreună cu tot clerul în procesiune intrară în Biserica Adormirii. El fu urmat de maiestățile lor imperiale și de altețele lor care stăteau lângă strana din dreapta. Până la litie, slujba își urmă cursul ei obișnuit, doar la stihiri numele Sfântului Serafim fu deja intonat. Dar la începutul litiei toți își aprinseră lumânările.

În timpul cântărilor stihirelor o procesiune clericală ieși pe ușile de la apus ale Bisericii Adormirii și se îndreptă spre Biserica Sfinților Zosima și Savatie. Maiestățile și altețele lor luară și ei parte la această procesiune. Ei erau urmați de miniștrii din guvern și de alte personalități de rang înalt. Ușile Bisericii se deschiseră și procesiunea intră. Văzând moaștele care se aflau în mijlocul Bisericii, toată lumea îngenunchie. Mitropolitul cădi racla de jur împrejur și apoi racla fu purtată afară de către majestatea sa imperială și de către altețele lor, marii duci, cu sprijinul unor clerici anume rânduiți în acest scop. După scoaterea ei din Biserică, racla fu așezată pe o targă și ridicată deasupra capetelor mulțimii.

Momentul apariției raclei cu sfintele moaște înafara Bisericii fu deosebit de emoționant. În timp ce era purtată spre Biserică, țărănci nenumărate împânziră drumul cu pânză țesută de casă, cu prosoape și albituri lucrate de mână. De o parte și de alta a drumului zăceau tot felul de bolnavi și schilozi. La intrarea de vest a Bisericii Adormirii fu citită cea dintâi ectenie. Mai erau încă patru opriri și în alte puncte în timp ce procesiunea înconjura Biserica, și de fiecare dată se citea o ectenie. După ce rugăciunile litiei fură citite la intrarea de la apus, procesiunea intră în Biserică, iar sicriul cu sfintele moaște fu așezat în mijlocul Bisericii pe o platformă înălțată. Slujbă continuă.

În timpul procesiunii cu sfintele moaște avură loc câteva vindecări. O țărancă din satul Promislovsky din provincia Astrahan, pe numele ei Vera Cernișeva, în vârstă de 29 de ani, care de 5 ani era paralizată și avea picioarele contractate, se ridică în picioare și începu să umble fără ajutor. O altă țărancă pe nume Teodora Slejeva în vârstă de 26 de ani fu vindecată de crizele de epilepsie de care suferea de mai multă vreme. Între catisme, episcopul Inochentie ținu următoarea predică:

„Se vor lăuda cuvioșii întru slavă și se vor bucura în așternuturile lor" (Ps. 149: 5).

Dinaintea acestei racle cu sfintele moaște ale unui sfânt, gândirea omenească este în mod involuntar atrasă către domeniul credinței. Doar atunci vedem noi cu adevărat ce sensuri diferite (și uneori opuse) au lucrurile în viața obișnuită și în sfera credinței.

În viața obișnuită sicriul este pentru noi toți un izvor de întristare și durere, cauză a lacrimilor și a plânsetelor. Atunci când vedem un sicriu noi ne închipuim fără să vrem nefericirea, trista despărțire, plecarea definitivă. Dar în sfera nădejdii creștine, sicriul reprezintă pentru un creștin un loc de odihnă până la învierea de obște; și în lumina credinței, el devine

din milostivirea negrăită a lui Dumnezeu un izvor de cerești revelații, o mărturie a puterii dumnezeiești, un semn clar al răsplătirii cerești pentru viața dreaptă trăită pe pământ, un izvor al celor mai înălțătoare trăiri creștinești. Sicriul care se află dinaintea noastră stârnește în orice suflet credincios un astfel de simțământ de bucurie duhovnicească, lacrimi de pocăință și de venerație. Stând împrejurul lui, în frunte cu prea cucernicii noștri împărat și împărătească, știm cu toții că în el se află prețioasele moaște ale unui om drept care a fost bineplăcut lui Dumnezeu, un om de rugăciune și severă asceză, care a fost măreț în simplitatea lui și care a fost încununat cu smerenie și umilință și care ardea de dragostea lui Hristos pentru fiecare om.

Biserica persecutată și oprimată a primelor trei secole și-a cunoscut martirii și mărturisitorii care au pătimit pentru numele lui Hristos. Ea le-a îngropat trupurile cu toată cinstea cuvenită și cu mare grijă le-a adunat osemintele. Pașnica și liniștita Biserică a zilelor noastre își cunoaște proprii săi mijlocitori dinaintea lui Dumnezeu și asceți; ea își cinstește, de asemenea, mormintele drepților săi și le venerează sfintele moaște.

Atunci când sfântul Policarp, episcopul Smirnei, pătimea mucenicia și era sfâșiat în bucăți de fiarele sălbatice, cetățenii din Smirna au trimis o epistolă celorlalte Biserici prin care le informau că osemintele martirului fuseseră strânse într-un vas și că ei vor păstra și venera aceste sfinte moaște ca pe o prețioasă comoară. Urmând exemplul Bisericii străvechi a acelor primi creștini, Biserica noastră ortodoxă a scos din sânurile pământului osemintele ascetului și omului ei de rugăciune, sfântul Serafim. De acum încolo ea le va înconjura cu evlavie, cântări și deplină venerație, ca pe o sfântă și prețioasă comoară. Ce fel de mesaj vor transmite sfintele moaște ale acestui sfânt al lui Dumnezeu lumii creștine?

De acum încolo ele vor vorbi lumii despre puterea lui Dumnezeu Carele este minunat întru sfinții Săi în cerești le locașuri. Și chiar sfintele lor moaște de pe pământ participă la această slavă. Ele răspândesc o bună mireasmă și dăruiesc vindecări, mângâiere și ajutor duhovnicesc tuturor celor ce apelează la ele. Prin mijlocirea acestui ajutor sfintele moaște ale Sf. Serafim vor vorbi limpede tuturor că sălașul slavei lui Dumnezeu, locul omniprezenței Sale este înconjurat nu numai de o mulțime de îngeri, ci și de sfinții lui Dumnezeu - că oamenii nu ar căpăta acest ajutor nevăzut dacă nu ar exista mijlocirile pline de rugăciune pentru acesta în ceruri. Izvorul acestui ajutor suprafiresc ar rămâne necunoscut dacă nu ar exista o rugăciune nevăzută, dar distinsă duhovnicește, care leagă Biserica de pe pământ de Biserica biruitoare din ceruri. Dar semnificația acestui sfânt sicriu ne este revelată nouă celor care suntem fii ai Bisericii Ortodoxe, totuși, dintr-un alt unghi. Aici noi recunoaștem adevărul credinței noastre ortodoxe.

Biserica nu rătăcește, ci stă ferm pe calea cea dreaptă pentru care lumea cerească a sfinților lui Dumnezeu este o permanentă călăuză, după care ea își modelează activitățile, care îi inspiră rugăciunile și care este un izvor de mângâiere, ajutor și protecție duhovnicească.

În aceste sfinte moaște ale unui nou mijlocitor pentru Biserica Rusă noi simțim pulsațiile vieții Bisericii noastre. Fiindcă o Biserică mereu împodobită cu noi sfinți ai lui Dumnezeu nu este moartă, înghețată sau fosilizată, ci este vie și înfloritoare, bucurându-se de o tinerețe permanentă. În acest mormânt se află izvorul, lumina și bucuria credinței noastre. Credința noastră ar fi rece și vagă dacă ea nu ar primi evidenta încurajare că rugăciunea și o viață ascetică permanentă nu ar fi mereu răsplătite și slăvite de către Domnul. În aceste sfinte moaște noi vedem încă un semn al milei și bunătății lui Dumnezeu față de poporul rus și de Biserica Orto-

doxă. Este ca și cum cerurile ar fi deschise și un nou mijlocitor și rugător pentru noi păcătoșii ar sta dinaintea tronului lui Dumnezeu. Iar noi vedem limpede roadele rugăciunilor sale către Domnul: orbii văd, surzii aud, muții vorbesc, paraliticii se ridică din patul suferinței lor. Peste câteva momente piatra de pe acest sfânt mormânt va fi dată deoparte, iar sfintele moaște vor fi expuse privirilor noastre. Noi valuri de minuni vor izvorî din ele. Iar chipul Sfântului Serafim ni se va înfățișa chiar mai limpede dinaintea noastră, chipul care acum este minunat între sfinții iui Dumnezeu, dar care a fost umil, smerit și sărman în viața pământească. Și sub farmecul minunatei sale personalități îi vom cânta cu bucurie plină de căință, bucurie care este rod al credinței: Te fericim pe tine, Sfinte părinte Serafim. Amin." După citirea unei noi catisme, la cântarea „Lăudați numele Domnului", toți clericii slujitori ieșiră din altar în mijlocul Bisericii. Mitropolitul Antonie deschise capacul sicriului. Toată lumea îngenunchie și clericii cântară condacul Sfântului: „Te fericim pe tine, sfinte părinte Serafim și îți slăvim pomenirea ta, o, părinte al monahilor și vorbitor cu îngerii."

După citirea Sfintei Evanghelii, Î.P.S. Mitropolit și ceilalți prelați sărutară sfintele moaște. Apoi, maiestățile lor imperiale și altețele lor le sărutară la rândul lor, urmați de clericii slujitori și de către toți pelerinii care se aflau în Biserica Adormirii. După priveghere, Biserica a fost lăsată deschisă toată noaptea pentru ca pelerinii să se poată închina dinaintea moaștelor Sfântului. În noaptea aceea pelerinii trecură prin fața raclei unul câte unul, sărutară sfintele moaște și fură miruiți de către preotul de serviciu.

În ziua următoare, pe data de 19 iulie, Sfânta Liturghie din Biserica Adormirii începu la ora 8 dimineața. Fu slujită de către mitropolitul Antonie dimpreună cu ceilalți ierarhi, 12 arhimandriți și 8 protoierei și preoți. Luară parte la Sfânta

Liturghie și maiestățile lor imperiale, precum și altețele lor, marii duci și marile ducese. La vohodul cel mic, cu Evanghelia s-a cântat: „Veniți să ne închinăm și să cădem la Hristos. Fiul lui Dumnezeu, Cel ce ești minunat între sfinți, mântuiește-ne pe noi, cei ce-Ți cântăm Ție: Aliluia!"

La începutul acestei cântări, arhimandriții ridicară racla din lemn de chiparos cu sfintele moaște care se afla în mijlocul Bisericii și împreună cu ierarhii o purtară de jur împrejurul altarului, după care o depuseră în locul special destinat pentru ea. Tocmai atunci avu loc următorul caz de vindecare. Printre cei ce se rugau în Biserică se afla o anumită doamnă Evdokia Maslenikovna din Moscova, împreună cu fiica ei de 12 ani, pe nume Ecaterina, care suferea de catalepsie și care de doi ani de zile nu mai scosese nici un cuvânt. Medicii nu o putuseră ajuta cu nimic.

În timp ce racla cu sfintele moaște era purtată chiar pe lângă fata bolnavă, mama ei atinse racla cu o batistă și apoi îi șterse fața cu ea. Spre uimirea tuturor, Ecaterina pronunță de îndată numele mamei sale și începu să vorbească. Fata tămăduită fu mai apoi împărtășită cu Sfintele Taine de către Î.P.S. Mitropolit. La sfârșitul Sfintei Liturghii, arhiepiscopul Dimitrie ținu o predică încheiată cu următoarele cuvinte: „Prin mijlocirea rugăciunilor sale dinaintea lui Dumnezeu fie ca el să ne ajute să ducem la bun sfârșit călătoria noastră pământească spre cer fără poticniri sau căderi, în dragostea, bucuria și pacea Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos."

După Sfânta Liturghie fu cântat un imn de slavă în cinstea Sfântului Serafim. Atunci când troparul Sfântului Serafim fu cântat, arhimandriții luară racla cu sfintele moaște și apoi o nouă procesiune avu loc de la Biserica Adormirii împrejurul bisericilor mănăstirii. Racla fu purtată de către Împărat și altețele lor imperiale, asistați de către părinții arhimandriți. Ca și în ajun, mulțimile formară un zid viu de o parte

și de alta a drumului fiind adânc impresionați cu toții de acest eveniment. Din toate părțile se puteau auzi oftatul și plânsetele femeilor. Când procesiunea se întoarse în Biserică, Mitropolitul Antonie citi o rugăciune către sfântul Serafim în timp ce toți îngenunchiară. Slujba se încheie cu obișnuita cântare: „Mulți ani trăiască!" Maiestățile și altețele lor imperiale sărutară sfintele moaște și părăsiră Biserica.

În ziua următoare, pe data de 20 iulie, împăratul și împărăteasa împreună cu ceilalți membri ai familiei imperiale care participaseră la canonizare vizitară mânăstirea Diveiev în drumul lor de întoarcere de la Sarov. Cu mult timp înainte de 20 iulie, mânăstirea de maici se pregătise pentru o primire demnă de înalții săi oaspeți. Tot drumul era împodobit cu cununi de flori, steaguri și arcuri de triumf. Oamenii (atât cei din partea locului, precum și cei din ținuturi îndepărtate) îi întâmpinară pe oaspeții imperiali îmbrăcați în cele mai bune și frumoase costume naționale și le adresară un vesel și entuziast bun venit.

Înlăuntrul mânăstirii calea pe care mergeau înalții oaspeți era de o parte și de alta întesată de maicile și copiii de la școlile din apropiere. Pe la ora 10 dimineața, echipajele imperiale ajunseră la Diveiev în mijlocul uralelor și al sunetelor emise de clopotele bisericii. Înalții oaspeți fură întâmpinați la intrarea în Biserică de către episcopul Nazarie și de mai mulți clerici cu crucea și cu apă sfințită. Prea Sfințitul îi întâmpină pe împărat și pe împărăteasă cu un cuvânt de bun venit. După obișnuitele ectenii și „Mulți ani trăiască", oaspeții imperiali se rugară dinaintea icoanei Maicii Domnului a Durerii (rugându-se dinaintea acestei icoane Sfântul Serafim și-a dat ultima suflare), precum și dinaintea icoanei Mântuitorului „nefăcută de mână omenească", iar apoi le sărutară. Apoi, pelerinii imperiali avură ocazia să vadă icoanele pictate de către surorile mânăstirii: icoane ale Sfântului Serafim, Maica Domnului

a Durerii, apariția Maicii Domnului dinaintea Sfântului Serafim, etc. Augustii oaspeți vizitară apoi capela din partea nordică a Bisericii înălțată în cinstea Sfântului Serafim; admirară după aceea toate tablourile din Biserică de o valoare aparte (toate icoanele și tablourile erau lucrate de către surorile de la Diveiev). De la Biserică înalții oaspeți se duseră la stăreție, unde împreună cu maica stareță Maria asistară la Sfânta Liturghie săvârșită în paraclisul dinlăuntru. Micul dejun fu servit la stăreție. După aceea oaspeții imperiali vizitară mânăstirea și clădirile anexe.

Pe la ora 2 după-amiaza împăratul și împărăteasa vizitară școala mânăstirii, precum și orfelinatul pentru fetele rămase fără părinți. De la școală se duseră la Biserica Schimbării la Față, unde vizitară altarul și obiectele rămase ca amintire de la părintele Serafim, mărturii ale nevoințelor sale ascetice. De aici, înalții oaspeți se duseră la așa numitul schit Diveiev; acesta este de fapt o colibă pe care și-a construit-o însuși părintele Serafim pentru „sihăstria sa din apropiere" de Sarov la izvorul de lângă râul Sarovka. Oaspeții imperiali se rugară în chilia Sfântului Serafim și admirară felurite obiecte ce aminteau de nevoințele sale.

După aceea vizitară atelierul de pictură a icoanelor din cadrul mânăstirii. Atelierul de la Diveiev are câteva secțiuni: de pictură a icoanelor, de fotografie, litografie și de cromolitografie. Întreaga familie imperială vizită atelierul. Episcopul Nazarie îi întâmpină acolo și le prezentă lucrările surorilor artiste. O pictoriță mai vârstnică, maica Serafima, precum și alte două maici, Anastasia și Lidia, oferiră amănunte despre activitatea lor de acolo.

Împărăteasa, foarte mulțumită de tot ceea ce văzuse, îi conferi maicii Serafima o cruce de aur, spunându-i acesteia: „Lucrați foarte bine. Am fost foarte mulțumiți de tot ceea ce am văzut aici."

La ora 3,10 după-amiază oaspeții imperiali își luară rămas bun de la toți cei prezenți. Maici, școlari și pelerini formau un coridor viu de-alungul traseului imperial. În mijlocul bătăilor de clopote și al uralelor, înalții oaspeți părăsiră incinta mânăstirii, însemnându-se cu semnul crucii pe când treceau prin fața bisericilor mânăstirii. Imediat după plecarea augustilor oaspeți, episcopul Nazarie oficie o slujbă de mulțumire adusă lui Dumnezeu în biserica principală a mânăstirii, asistat de toți clericii prezenți, rugându-se pentru ca Dumnezeu să le păzească drumul lor de înapoiere, sfârșind cu cântarea „Mulți ani trăiască" adresată călătorilor imperiali. Festivitățile de la Sarov luară sfârșit o dată cu sfințirea a două biserici în cinstea Sfântului Serafim. Cea dintâi biserică din Rusia închinată Sfântului Serafim a fost sfințită la Sarov deasupra chiliei sale monahale. Cea de-a doua biserică închinată lui a fost sfințită pe data de 22 iulie la mânăstirea Diveiev.

Capitolul XXI

Legătura dintre cer și pământ

„Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui." În Împărăția lui Dumnezeu, după planurile Dumnezeirii, oamenii vor fi atât de plini de viața cea veșnică a cerurilor și de puterile veacului ce va să fie, încât duhul prieteniei, al forței creatoare și al bucuriei va fi atât de mare și de puternic încât ne este cu neputință măcar să ni-l închipuim. Viața omenească urmează să sufere o mare schimbare. Va exista, de fapt, „un cer nou și un pământ nou". Chiar de la începuturile erei creștine, Sfânta Maică a Domnului nostru Iisus Hristos a văzut limpede imensa schimbare din viața socială pe care viața și învățăturile Dumnezeiescului Său Fiu avea să o aducă. Ea a văzut, ca într-o descoperire, cum „lucrurile cele vechi aveau să dispară cu timpul și toate se vor înnoi." Această descoperire tinde să devină vagă, dar acolo unde nu există descoperiri, oamenii și lucrurile pier. În viața Sfântului Serafim am observat că Împărăteasa Cerurilor a fost deosebit de activă și de mare ajutor. Ea este apropiată de noi în acea lume nevăzută care influențează atât de mult lumea aceasta, capabilă și dornică să ne ajute să construim acea ordine nouă a dragostei și dreptății după dorința ei. Prin urmare, să încheiem acest studiu al vieții Sfântului Serafim prin cuvintele arhimandritului Evdokim (mai apoi episcop de Volokolain), fiindcă și acestea au o semnificație profetică. În ultimile pagini ale articolului său intitulat „La moaștele Sf. Serafim de Sarov" el scrie:

„Slăvirea (sau canonizarea) Sfântului Serafim de Sarov reprezintă fără îndoială unul dintre cele mai mari evenimente ale timpurilor noastre. Astfel de zile sunt foarte rare în viața unei națiuni. A fost cu neputință să rămânem impasibili la ziua de 19 iulie 1903. Acea zi ar trebui numită o zi de încercare

pentru poporul rus, o zi prin care oamenii acestui popor să se analizeze pe ei înșiși, credințele, speranțele și aspirațiile lor.

Așadar, haideți să stăm cu toții cu ochii minții ațintiți lângă racla Sfântului Serafim și să ne analizăm pe noi înșine și idealurile noastre de viață. Aruncând o privire sumară asupra vieții Sfântului, ești uimit de înălțimea realizărilor sale.

Deschiderea festivă a moaștelor Sfântului Serafim de Sarov, care a avut loc la Moscova în anul 1991. Ceea ce se crede de către mulți a fi moaștele Sf. Serafim au fost redescoperite după ce acestea fuseseră ascunse într-un muzeu antireligios în timpul persecuției comuniste.

Analizându-i viața mai îndeaproape, începi să crezi că Sfântul Bătrân nu a trăit în zilele noastre, ci pe vremea marilor asceți din vechime - Antonie, Pahomie, Macarie, Sava, Ilarion, Eftimie și toți ceilalți - atât de strânsă a fost legată viața sa de cea a marilor asceți. Și, de fapt, e greu să observi ceva anume din viața Sfântului Serafim care să nu poată fi comparat cu tot ceea ce au experimentat vechii asceți, fiindcă el a trecut prin toate formele de asceză clasică.

El a viețuit ca un însingurat, ca un stâlpnic, ca un sihastru, în permanentă tăcere, ca pustnic și ca un avvă povățuindu-și aproapele prin cuvânt și faptă. Vechii asceți își câștigau bucata lor de pâine cu propriile lor mâini. Și el și-a dobândit hrana din munca propriilor sale mâini. Vechii asceți nu aveau haine de schimb. Nici el nu a avut. Vechii asceți nu posedau nici un fel de obiecte materiale, așa încât își lăsau întotdeauna colibele deschise. Nici el nu poseda nimic așa încât coliba sau chilia sa erau deschise tuturor. Vechii asceți dormeau pe pământul gol și se hrăneau foarte sumar. Nici el nu a dormit pe paturi confortabile, iar hrana sa era săracă și puțină. Vechii asceți au viețuit ani de zile în pustie. Iar el a trăit timp de 55 de ani în mânăstirea sa. Vechii asceți făceau minuni prin rugăciunile și smerenia lor. La fel și prin rugăciunile Sfântului Serafim s-au înfăptuit nenumărate minuni. Aceia erau mari oameni de rugăciune. La fel a fost și el.

Într-un cuvânt, dacă facem comparație între viețile asceților de odinioară și cea a Sfântului Serafim, observăm o uimitoare asemănare. Această asemănare este atât de mare încât începi să te întrebi dacă el ne aparține cu adevărat nouă și dacă cumva a trăit în vremea noastră. Fără îndoială că viața monahală este dificilă.

Corabia monahală trebuie să înfrunte permanent cele mai grozave furtuni lăuntrice și exterioare. Nu toți luptătorii stau neclintiți în luptă. În multe cazuri, pagină după pagină

sunt rupte treptat din cartea vieții din acele prea sfinte scrieri din care ei au făgăduit cândva să se călăuzească de-a lungul întregii lor vieți. Voturile monahale încep să pară aproape impracticabile, iar viețile asceților de odinioară, ale căror fapte au luminat întreaga lume sunt vag înțelese și par foarte îndepărtate de noi și chiar imposibil de pus în practică în ziua de azi. Astfel, viața îi îndepărtează treptat pe oameni de pe vechile temelii și îi așează pe altele noi, care sunt uneori cu totul străine principiilor monahismului străvechi.

Veniți și stați lângă racla Sfântului Serafim, monahul rus. Acolo, la Sarov, în pădurile acelea a înflorit atât de frumos și în chip minunat adevărata viață monahală aproape sub ochii noștri. Vremile străvechiului monahism păreau să fi revenit la noi. Doar acum noi nu citim sau nu auzim despre ele, ci le vedem cu propriii noștri ochi și le atingem cu propriile noastre mâini. Dar să nu-ți pierzi curajul, monahule! Mergi neclintit tot înainte, sfințindu-ți fiecare pas al vieții tale cu învățăturile sfinților asceți și bătrâni. Iar tu, popor rus, vino la racla Sfântului Bătrân.

În ciuda tuturor încercărilor și necazurilor pătimite, nu ți-ai pierdut credința fierbinte în voia lui Dumnezeu față de acest pământ. Ai păzit regulile și poruncile Bisericii. Ai îndrăgit mai presus de orice pe pământ ca să cugeți la Împărăția lui Dumnezeu și în timp ce treceai prin mari greutăți, nu te-ai plâns de soarta ta. Ai crezut cu tărie că dreptatea și credincioșia lui Dumnezeu pot fi pretutindenea pe pământ. Ele pot sălășlui chiar și în coliba celui mai sărac țăran. Împărăția lui Dumnezeu nu se măsoară prin palate și bogății. Dar în ultima vreme, așa-numiții dascăli au început să vă tulbure și să vă submineze credințele și nădejdiile voastre străvechi. Unii dintre oamenii simpli din popor au început deja să șovăie. Alții au mers mai departe și au început intenționat să dea uitării vechile tradiții. Mulți oameni au abandonat credința părinților

lor și se refugiază la diferite credințe noi și rătăcitoare. Popor rus, du-te la racla moaștelor Sfântului Bătrân și învață că nu degeaba ți-ai păstrat credința ta străveche. Acolo îți este tăria și puterea și nu în toanele și capriciile acestei lumi moderne.

Sfântul Bătrân este eroul vostru și călăuza către veșnicie. El a întrupat și a împlinit toate visele și toate credințele voastre de mântuire și de fericire pe pământ. Acolo veți vedea că sensul și scopul vieții nu constă în lupta zilnică pentru o bucată de pâine în care sunteți atrași uneori cu forța sau chiar prin înșelăciune, ci în dreptatea și credincioșia lui Dumnezeu. Veți vedea că credincioșia lui Dumnezeu și-a aflat sălaș în pădurile Sarovului, într-un piept adăpostind o inimă mare, la un om care a dormit pe pietre și pe pământ și care o viață întreagă a mâncat numai legume. Veți vedea că această dreptate, dreptatea lui Dumnezeu și nu orice alt fel de dreptate specifică unor interese, avantaje și privilegii omenești, a adunat în jurul ei sute de mii de oameni. Totul s-a plecat acum dinaintea acestei dreptăți: bogăție, faimă și înțelepciune. La bietul pustnic din pădurile Sarovului toți au venit, în frunte cu țarul: prinți, curteni, nobili, bogați, învățați, prelați, duhovnici, monahi și monahii, săraci, nenorociți ai soartei, bătrâni, copii, tineri și tinere, mame și tați. Ce i-a adunat pe toți acolo? Toți au fost adunați acolo de credincioșia lui Dumnezeu întrupată în viața bietului Bătrân de la Sarov. Cum altfel ar fi putut fi atrași atâția oaspeți la sfântul Bătrân?

Oamenii Rusiei s-au dus la Sarov pentru a venera acolo credincioșia lui Dumnezeu, pentru a se spovedi și a depune mărturie pentru credința lor arzătoare în dreptatea divină. Păstrați această credință în dreptatea și mila lui Dumnezeu pe pământ; păziți-vă pacea sufletului. Nu cedați nici unei ispite. Fiți fermi și neclintiți și predați ștafeta mai departe și copiilor voștri. Și atunci va fi bine pentru voi. Dar dacă vă uitați moștenirea duhovnicească veți pieri blestemați

într-o luptă sângeroasă pentru existență. Iar intelectualitatea rusească nu va pleca de la această sfântă raclă fără zidire duhovnicească. Nu mai e nevoie să vorbim de progresul pe care știința l-a făcut în diferite sfere ale cunoașterii. Dar este oare omul fericit cu toată această strălucire vizibilă și cu diferitele binefaceri ale culturii și civilizației? Câtuși de puțin. Câte împotriviri nu auzim noi astăzi de pretutindenea la adresa vieții moderne!

«Intelectualitatea trece printr-o adâncă criză morală», afirmă Ternavțev. «Nevoia pentru ceva mai înalt decât propriile cunoștințe și realizări, pentru o pace mai adâncă decât cea dobândită prin eforturi proprii e ca un foc ce arde în suflet. Toată cunoașterea naturală dimpreună cu știința atât de dezvoltată se dovedește a fi inumană și goală, fiindcă este neputincioasă în ceea ce privește rezolvarea îndoielilor noastre chinuitoare cu privire la sensul suprem al existenței. Schemele socialiste ale intelectualității se prăbușesc. Este cu neputință să-i luminezi pe alții și să le comunici comorile propriei teorii de economie politică, atunci când acele comori sunt contestate de către conștiință și socotite a fi fictive. Zdrobită de complexul suficienței de sine, intelectualitatea se află într-o stare de faliment duhovnicesc».

De aici și rătăcirile ei pe căi lăturalnice imposibile. De aici și nenumărații dascăli și reformatori. Unii afirmă:

«Salvarea noastră este în Occident; să mergem acolo». Alții spun: «E timpul să ne întoarcem acasă. Occidentul e în plină decădere».

Un alt grup predică idealul omului deplin, ca și cum un om deplin ar fi eliberat de problemele chinuitoare ale vieții și morții!

Un al patrulea grup afirmă că este esențial să ne ridicăm deasupra conceptelor obișnuite ale binelui și răului.

Un al cincilea grup predică o nouă credință.

Un al șaselea grup de fanatici, înarmați cu foc, sabie și orice alt fel de arme pline de cruzime, s-au pus să construiască Împărăția lui Dumnezeu pe pământ de parcă Hristos Mântuitorul și-ar fi întemeiat Împărăția Sa printre oameni în acest fel. Destul! De ce să mai zugrăvim imagini familiare tuturor?

Sihăstria din Sarov va deslușì multe lucruri tuturor celor care vor merge acolo. Ea îi va învăța pe oameni cum să-și creeze propria lor fericire, cum să-i îndrumi pe alții spre fericire, ce este de fapt fericirea și în ce constă bunăstarea omului, cum să lupți cu slăbiciunile omenești și cu propriile tale neputințe. Ea îi va împăca pe cei ce susțin ideologii răsăritene cu cei ce le susțin pe cele occidentale. Aici oamenii vor învăța cum să se iubească unii pe alții și cum să se ajute reciproc. Ne vom aminti aici că nu numai oameni de toate felurile și condițiile sociale, ci și animalele sălbatice au fost întâmpinate cu dragoste și ajutor din partea Sfântului Bătrân. Bolnavii și suferinzii nu vor pleca de la racla sfintelor moaște fără mângâiere, fiindcă prin rugăciunile Sfântului pustnic, Domnul le va vedea în curând bolile și le va asculta necazurile, răspunzând rugăciunilor și cererilor lor.

Nici generațiile viitoare nu vor pleca de acolo fără mângâiere. Raze din atotsfântul izvor al vieții și credincioșiei a luminat încă o dată în chip strălucitor pământul Rusiei și l-a inundat cu lumina sa. Nici un singur colțișor ascuns al inimii omenești nu a rămas neiluminat de către aceste noi raze aducătoare de viață, pace și bucurie în lume. Toate îndoielile s-au risipit. Pământul de sub noi a devenit mai tare. Acum putem merge înainte plini de îndrăzneală. Un nou izvor s-a revărsat peste pământul nostru, aducând cu sine o extraordinară prospețime, farmec și vitalitate. Să ne reîmprospătăm și să ne reînnoim pe noi înșine și să ne îndreptăm căile vieții. Să ne întoarcem la punctul de unde ne-am pierdut busola și să punem început bun după îndrumările Sfântului Bătrân.

Putem noi oare să nu ne plecăm genunchii dinaintea Sfântului ascet al Sarovului? Să ne plecăm nu numai genunchii, ci și inimile noastre. Să-l fericim și să-l preamărim pe Sfântul om al lui Dumnezeu nu numai prin cuvinte, ci și prin fapte. Să-l luăm drept model, să facem din învățăturile sale cheia de boltă a vieților noastre și să încercăm să ardem cu aceeași dragoste față de Dumnezeu și de aproapele nostru așa cum a ars el, viețuind pe acest pământ păcătos ca în pădurile din Sarov."

Judecata de Apoi

În mijlocul imaginii se află Hristos așezat pe un tron, având-i de o parte și de alta a Sa pe Maica Sa și pe Sfântul Ioan Botezătorul. De o parte și de alta se află Cetele Sfinților. În dreapta jos, se văd feluritele chinuri ale iadului, iar în stânga jos, sfinții sunt conduși la rai.

Icoana Maicii Domnului a „Îndurerata"

Icoana o înfățișează pe Maica Domnului în momentul Bunevestirii. De jur împrejurul aurei sale este scris în slavonă: „Bucură-te mireasă nenuntită" și este înfățișată într-o atitudine de smerită supunere față de voia lui Dumnezeu, în timp ce spune: „Fie mie după cuvântul Tău." Sfântul Serafim a răposat rugându-se dinaintea acestei icoane.

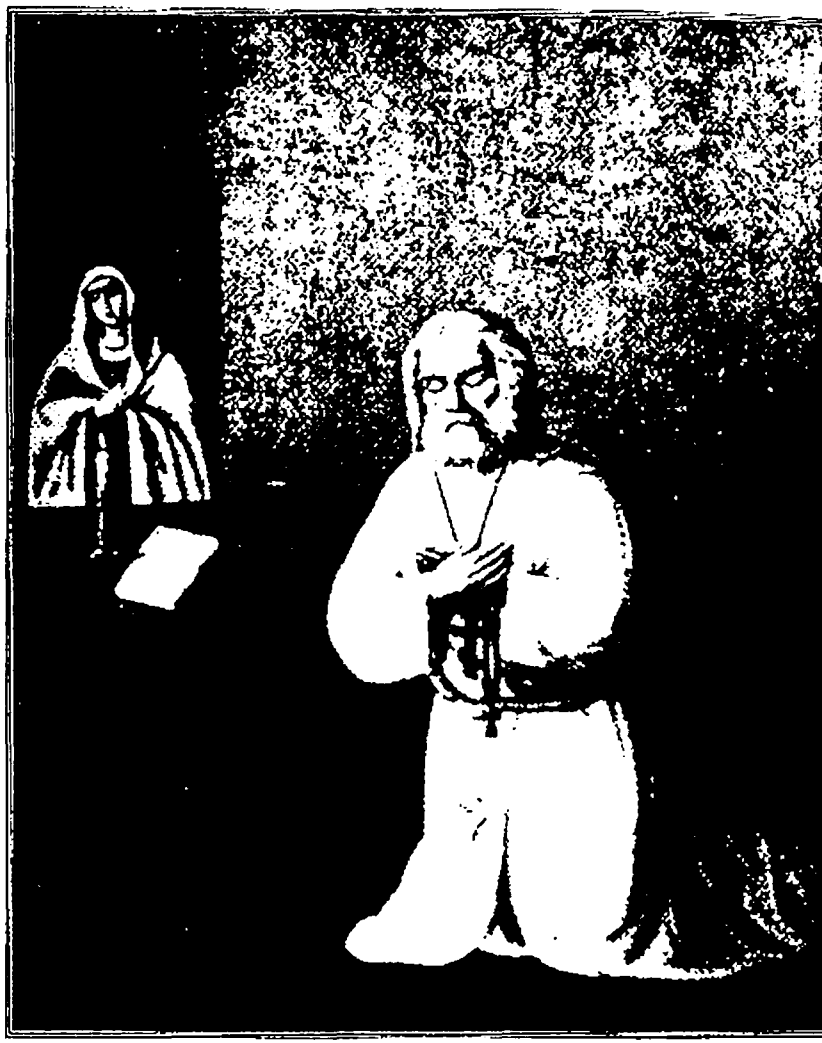

Fericita adormire întru Domnul a Sfântului Serafim de Sarov.
Sfântul a fost găsit îngenunchiat dinaintea icoanei
Maicii Domnului numită „Îndurerata".

Harta Rusiei Europene